

Съфинансирано от
Европейския съюз

ИНСТИТУТ
ОТВОРЕНО
ОБЩЕСТВО
СОФИЯ

ПРОПАГАНДА И ДЕЗИНФОРМАЦИЯ СРЕЩУ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ И ЕВРОПЕЙСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ В БЪЛГАРСКИТЕ МЕДИИ ОНЛАЙН (1.01-31.12.2023)

Доклад на Фондация за хуманитарни и социални изследвания – София, 2024

Този доклад е създаден в рамките на инициативата „Европа срещу антидемократичната пропаганда“, финансирана от Европейския съюз и фондация „Институт Отворено общество – София“ (ИООС). Изразените възгледи и мнения са единствено на авторите и не отразяват непременно тези на Европейския съюз или на Европейската изпълнителна агенция за образование и култура (ЕАСЕА) или на ИООС. Нито Европейският съюз, нито ЕАСЕА, нито ИООС могат да бъдат държани отговорни за тях.

Екип:

Димитър Вацов
Валентин Вълканов
Вероника Димитрова
Мая Димитрова
Любомир Дончев
Деян Паскалев
Милена Якимова

Съдържание	
Въведение.....	2
Честотен анализ на (про)руската пропаганда и дезинформация.....	6
Анализ по наративи на руската пропаганда и дезинформация срещу ЕС	
1. Образът на ЕС:	
а/ като част от „колективния Запад“.....	11
б/ като бюрократична структура, която налага с „диктат“ политики на отделните членки на съюза.....	20
в/ Атаки срещу местните проевропейски политически елити, експерти и граждани.....	31
2. Политиките на ЕС противоречат на националните интереси и задушават суверенитета:	
а/ Диктатът на ЕС руши суверенитета на страните-членки.....	39
б/ Упадъкът на ЕС руши суверенитета на страните.....	45
в/ Санкциите срещу Русия рушат суверенитета на страните.....	52
3. Икономически проблеми, пред които е поставен ЕС	
а/ „икономическата криза“.....	55
б/ енергийната криза.....	60
в/ демографските проблеми на ЕС.....	65
4. Темата за миграцията.....	69
5. Наративът за сексизма и хомофобията.....	76
6. Срещу либералния морал и етиката на глобализма.....	83
Как пропагандата и дезинформацията „пакетира“ Виктор Орбан през 2023 г.	90
Примери за антиевропейска пропаганда и дезинформация	
Евროзона и „Шенген“.....	100
Позитивни образи на ЕС – потенциал за противопоставяне на пропагандата и дезинформацията	
Позитивният образ на „Шенген“.....	110
Позитивният образ на Евророната и други положителни образи на ЕС	122
Позитивни образи на Европа в икономически контекст.....	129
Приложение 1: Дигиталният концлагер на бъдещето. Бележки по една конспиративна теория.....	140
Приложение 2: ЕС ще ни храни с щурци и хлебарки. Още една конспиративна теория.....	144

Въведение

В този доклад следим медийното изграждане на образа на ЕС в над 8,000 сайта и блога онлайн на български език през цялата 2023 г.

И веднага констатираме парадокс: Въпреки членството в ЕС, България няма национална комуникативна стратегия, която да изгражда позитивен образ на ЕС; няма дори системно усилие да се изгражда доверие в либералната демокрация, каквато България е по конституция. Нито държавните институции, нито обществените и националните медии са натоварени със специалната задача да изтъкват ползите и предимствата от демократичното конституционно устройство и от членството на страната в ЕС. Нашият медиен мониторинг показва, че през 2023 г. гласовете, издигнали се в застъпничество на ЕС, са малко и спорадични; освен това те не са част от обща институционализирана стратегия, а са по-скоро персонални – изяви на отделни политици и публични фигури. Ако някой обяснява публично ползите от прилагането на отделните европейски политики, през миналата година това са лично министър-председателят Николай Денков, някои от министрите в редовния кабинет и някои народни представители от подкрепящото го мнозинство. Но дори и техните изяви са несистемни и най-често са реактивни (в отговор на критики и протести). Ако някъде се появяват институционални публикации, те са формалистични и счетоводни по стил.

Напротив, опитите да се подкопаят образите на либералната демокрация и на ЕС са многобройни и доста систематични. Само за 2023 г. са тиражирани към 400,000 антиевропейски публикации. Нещо повече, изработват се устойчиви антиевропейски наративи, които са достатъчно общи, за да могат да бъдат лесно адаптирани за интерпретация на всякакви конкретни политически събития и проблеми. Именно те биват тиражирани масово и тях тук сме се опитали да систематизираме. Целта им най-често е да омаскарят някои важни институции на европейско и на национално ниво, да се разкъса връзката между тези две нива и да се подрие доверието към демократичния процес като цяло.

През 2023 г. негативното влияние в страната най-често идва от Руската федерация, която от повече от десетилетие прокаква относително софистицирана анти-демократична и антиевропейска пропаганда в българските медии – у нас се тиражира пакет от популистски клишета, които възпроизвеждат клишетата на кремълските медии и които подриват вътрешния и международния демократичен ред. След началото на пълномащабната война срещу Украйна България не просто е обявена от РФ за вражеска страна, но и открито е третирана като такава – съответно и руската пропаганда у нас става открито враждебна. Открито враждебна към ЕС е тя, когато я разпространяват не само официалните представители на Руската федерация, но и редица български медии и политически говорители (дори и когато последните се опитват да представят руските клишета като собствен и автентичен „патриотичен“ глас).

Системата за медиен мониторинг SENSICA идентифицира през 2023 г. 396,177 статии срещу ЕС в онлайн медиите на български език. Това означава, че в България всеки

ден се публикуват по над 1000 материала срещу ЕС и неговите институции. От общия брой – 290 345 антиевропейски публикации са разпространени от Машината от сайтове-гъби¹, а 105 832 са от други медии. Тоест Машината вдига пропагандата срещу ЕС около 4 пъти за 2023 г.

А ето и основните наративи, които рамкират антиевропейската популистка и най-често открито проруска пропаганда:

- ЕС бива представян като част от „колективния Запад“. Тъй като „колективният Запад“ в руската пропаганда е злодеят, който „води война срещу Русия“, с този наратив ЕС бива обрисуван като съ-виновник с НАТО и САЩ за войната - за тази в Украйна, но и изобщо - за всяка война;
- ЕС бива представян като тежка бюрократична структура. „Европейските бюрократи“ налагат с „диктат“ политики на отделните членки на съюза – така страните на Европа са представени като жертви на общите институции на Европа.
- ЕС бива представян като „господар“ на местните проевропейски политически партии, медии, граждански организации. Така проевропейските политически и граждански актьори на национално ниво биват дискредитирани – те са обрисувани като несамостоятелни, дирижирани отвън „марионетки“, по-рядко заблудени, по-често купени и продажни, обикновено представяни като нечистоплътни, болни и сексуално извратени, и пр.
- Освен това политиките на ЕС винаги противоречат на националните интереси и задушават суверенитета, защото:
- ЕС е много могъща организация, която потиска малките народи на Европа и им отнема суверенитета (България дори не е станала част от ЕС чрез суверенно решение, а под диктат от Брюксел);
- но ЕС отнема суверенитета на малките народи не само доколкото е силен, но и доколкото е слаб и болен. Съюзът се саморазяжда културно отвътре, тъй като се е откъснал от „традиционните ценности“, и заразява народите с болестите на либерализма, космополитизма и „джендър-идеологията“;

¹ Машината от сайтове-гъби са стотици роботизирани сайтове (идентифицирани са 370 сайта към декември 2022 г., след което броят им нараства), базирани на няколко основни домейна, като те имат идентичен дизайн и съдържание. Те най-често препечатват от агенция „БЛИЦ“ и са свързани с платформата Share4Pay, т.е. насочени са към споделяне на съдържанието им в социалните мрежи. Те масово изникват през ноември 2022 г. и до средата на 2023 г. са основен разпространител на руска пропаганда у нас онлайн. Виж Бюлетините на ФХСИ за 2023 г.: <https://hssfoundation.org/%d0%b1%d1%8e%d0%bb%d0%b5%d1%82%d0%b8%d0%bd/>

- **ЕС отнема суверенитета на народите и като ги кара да налагат санкции срещу Русия. А санкциите не само че са нелегитимни според руската пропаганда, но те вредят икономически на държавите-членки.**
- ЕС освен това е обречен да катастрофира икономически и политически и да се разпадне, защото:
- **Ще бъде съборен от „икономическата криза“, в която вече е изпаднал, начело с водещите си икономики, и която се дължи на санкциите срещу Русия и на недалновидните му политики, но най-вече:**
- **На енергийната диверсификационна политика на съюза, отказваща се от руските енергоизточници, които „по презумпция“ са най-евтини на света, и заменяща ги с по-скъпи източници. Специален акцент тук е Зелената сделка – оценките за нея варират между „невиждана глупост“ и „подмолен заговор“ – но при всички случаи тя ще лиши народите от евтината (руска) енергия на изкопаемите горива и ще им отнеме сигурните работни места, за да ги хвърли в мрака и несигурността на бъдещето.**
- **ЕС ще се стопи отвътре и поради демографските проблеми, дължащи се на отказа от „традиционните ценности“ и на либералния индивидуализиран и консуматорски стил на живот, поради които малките народи още повече се смаяват и които ще бъдат претопени, когато**
- **(не на последно, а направо на първо място) ЕС бъде окончателно потопен под пълчищата мигранти, отприщени от войните, които световният доскорошен хегемон САЩ разпалва в различни точки на света – впрочем точно за това: за да унищожи ЕС.**

Наративите изглеждат немалко, но под тях се откриват неизменно два познати инварианта:

А) Да се представя солидарността за лицемерие и да се всява разделение при всеки възможен (а и при не толкова възможен) повод;

Б) Зад почти всеки пропаганден наратив наднича удар срещу енергийния преход и зелената сделка: Европа се самоубива, защото се отказва от изкопаемите горива, евтино предлагани ѝ от Русия.

Всички тези наративи чертаят една обща апокалиптична картина, почти изцяло измислена, с много малко допирни точки с реалността: в нея ЕС изглежда като най-лошото място за живеене на света – място, което съвсем скоро ще бъде сполетяно от още по-големи злостастия.

И тази абсурдна измислица би изглеждала комична, но няма кой публично и системно да ѝ противостои.

Методология

Настоящото изследване надгражда голямо колективно изследване „Антидемократичната пропаганда в България“, в което е осъществен цялостен анализ на национал-популистката и (при)руската пропаганда в българските медии онлайн за периода 2013-2017 г. Сегашното изследване обхваща определен сегмент на руската пропаганда и дезинформация в българските медии онлайн – това са наративите срещу Европейския съюз, европейските институции и водещите политики на ЕС. На анализ са подложени всички медии онлайн и блогове на български език (без социалните мрежи), архивирани от системата SENSIKA. Подложените на анализ статии са търсени по ключови думи, участващи в основните наративи срещу ЕС, а към тях, където е било нужно, е добавено допълнително гнездо от списък с европейски институции (Европейски съюз, Европейска комисия, Европейски парламент, Европа и Брюксел), за да бъдат ограничени търсенията – да не обхващат цялостно (про)руската пропаганда, а само сегмента ѝ, насочен към ЕС. Следва да бъде отбелязано, че подобен подход води и до разсейване, което е в рамките на около 20%, тъй като част от статиите не използват буквално езика на руската пропаганда, а го преразказват (а най-често просто цитират руски говорители). Тези статии обаче, независимо че само цитират пропагандна реч, също са пряк индикатор за проникването на пропагандата и дезинформацията в българските медии онлайн. За да се оптимизира и да се намали процентът на разсейванията в отделни наративи са въведени изключващи думи – например, там където например колегите от Factcheck.bg са разкрили случай на дезинформация, е въведено изключение – AND NOT Faktcheck, - за да не влизат техните статии в извадките. Следваща стъпка в анализа, тъй като статиите за периода са твърде много, е да се направи честотна обработка и анализ по пикови дни. Този метод способства не само да бъдат разпознати опорните точки на пропагандата, но и да се провери кои са ключовите канали за разпространение, основните говорители, както и политическите и социалните събития, които пропагандата се опитва да рамкира.

Наративите, които анализираме тук са разделени на отделни сегменти – с цел да се опишат и категоризират. Тези наративи освен това могат да бъдат сравнени и с позитивните наративи, конструиращи образите на ЕС, на европейските институции и политики (доколкото изобщо такива позитивни наративи съществуват), за да се проследят пропуските в обговарянето на основни ценности във функционирането на ЕС.

Честотен анализ на (про)руската пропаганда и дезинформация

Системата за медиен мониторинг SENSIKA засича обща пропагандна и дезинформационна активност за 2023 г. от 396 177 статии в онлайн медии на български език. Това означава, че в България всеки ден средно се публикуват по над 1000 материала дневно срещу ЕС и неговите институции. От общия брой – 105 832 са без Машината от сайтове-гъби², а 290 345 публикации се дължат на дейността на Машината. Тоест тя вдига пропагандата срещу ЕС около 4 пъти за 2023 г. – добавя три пъти повече проруски публикации от тези, които разпространяват всички останали новинарски сайтове и ботове на български език.

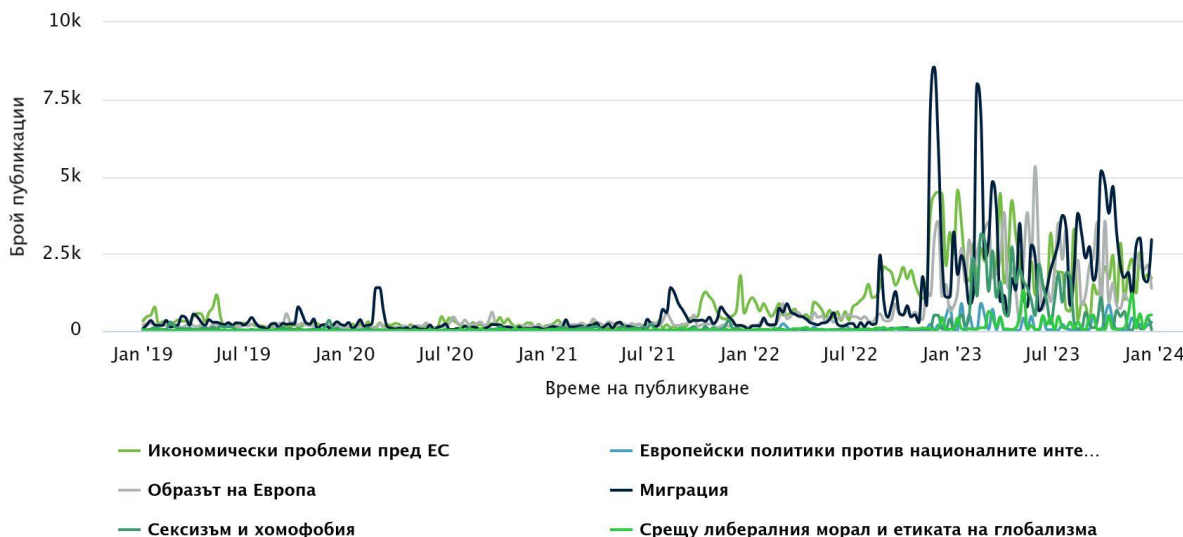
Следва да се отбележи, че една статия често включва повече от един наратив. Това значи, че една статия може да попадне в повече от една извадка при търсене по различни ключови думи (по отделните наративи). Това е причината общият брой статии при общо измерване да е по-малък от сбора на всички статии от търсенията по отделните наративи.

Динамиката на пропагандната и дезинформационна активност показва, че през 2023 г. се наблюдава рязко надигане. Част от този скок се дължи на включването на Машината от сайтове-гъби, която дневно усилва дадени публикации с над 370 пъти. Тя започва да бъде архивирана от системата SENSIKA от края на 2022 г. Въпреки това графиката показва общо надигане на пропагандата още след средата на 2021 г.

² Машината от сайтове-гъби са стотици роботизирани сайтове (идентифицирани са 370 сайта към декември 2022 г., след което броят им нараства), базирани на няколко основни домейна, като те имат идентичен дизайн и съдържание. Те най-често препечатват от агенция „БЛИЦ“ и са свързани с платформата Share4Pay, т.е. насочени са към споделяне на съдържанието им в социалните мрежи. Те масово изникват през ноември 2022 г. и до средата на 2023 г. са основен разпространител на руска пропаганда у нас онлайн. Виж Бюлетините на ФХСИ за 2023 г.:

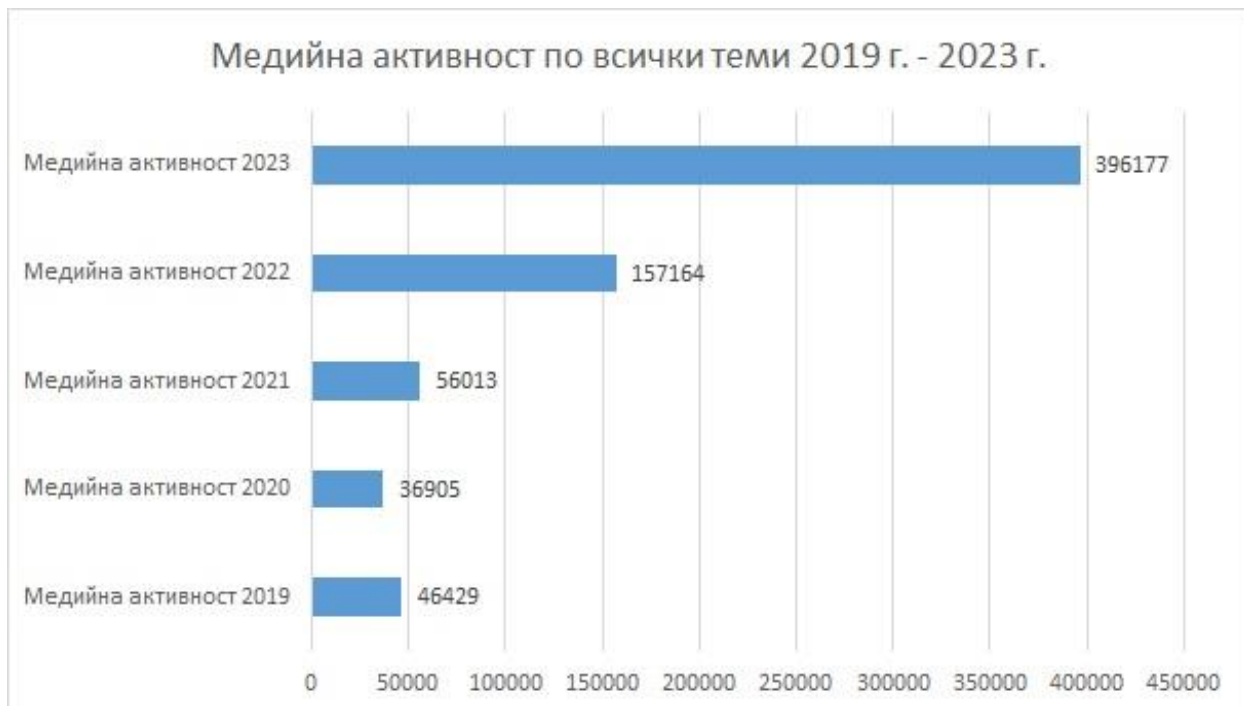
<https://hssfoundation.org/%d0%b1%d1%8e%d0%bb%d0%b5%d1%82%d0%b8%d0%bd/>

Графика 1. Времево разпределение (по седмици) на пропагандната и дезинформационна активност срещу ЕС за периода 01.01.2019-31.12.2023 г.

А ето и медийната активност, изразена чрез броя на публикациите за отделните години:

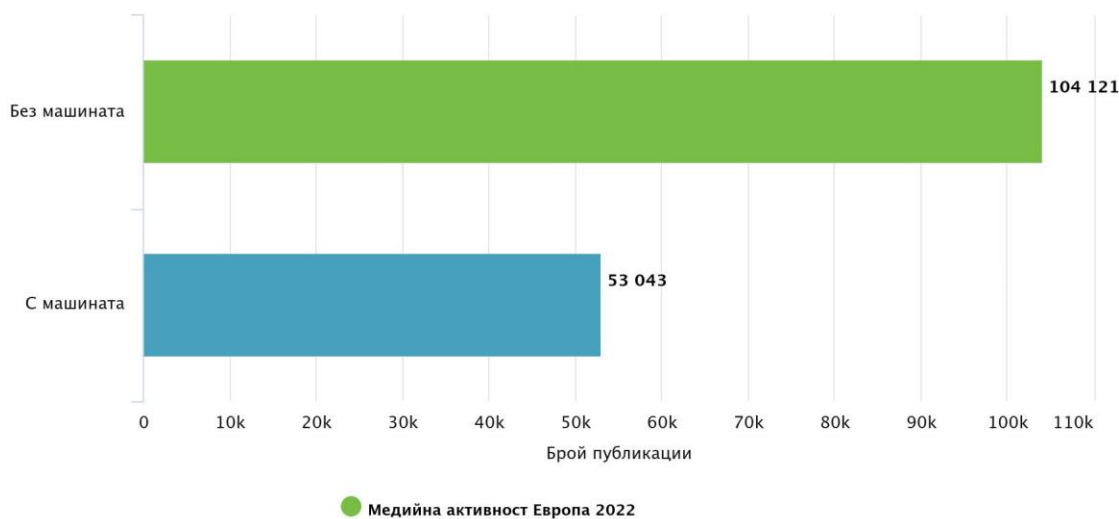
Графика 2. Медийна активност на пропагандата и дезинформацията срещу ЕС за периода 01.01.19-31.12.2023 г.

Надигането на пропагандата и дезинформацията срещу ЕС е ясно изразено в годината на започването на войната в Украйна, когато тя скача тройно спрямо предходната 2021 г. Съответно през 2023 г. , с включването на Машината от сайтове-гъби, пропагандата още веднъж скача двойно спрямо предходната 2022 г.

Следва да си зададем въпроса до каква степен точно този ръст се дължи на Машината от сайтове-гъби. Както казахме за 2023 г. Машината увеличава основното ядро от публикации с около 3 пъти. Нека да видим как се разпределят пропагандните и дезинформационните статии за 2022 г.

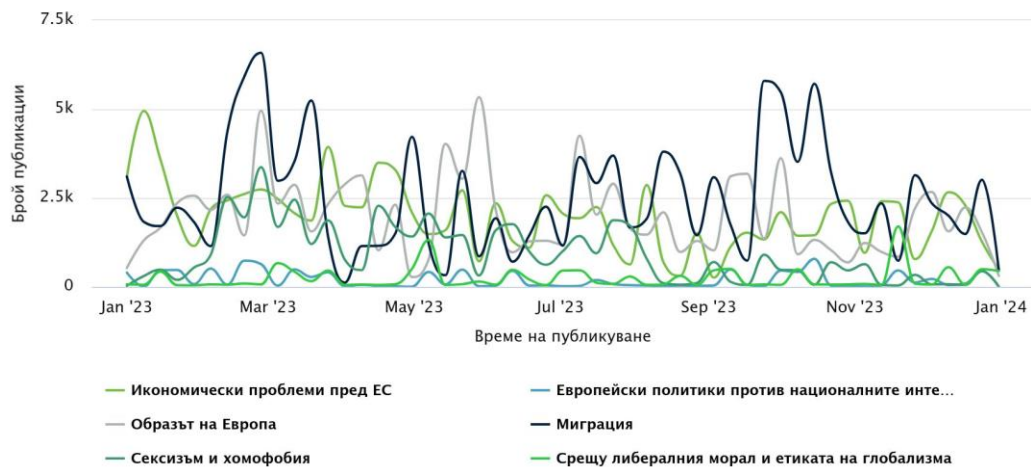
Графика 3. Медийна активност на пропагандата и дезинформацията срещу ЕС за периода 01.01-31.12.2022 г.

Годината на реално надигане е 2022 г., когато започва войната в Украйна. В тази година Машината реализира само една трета от общия брой публикации. Но веднага трябва да се каже, че тези публикации са публикувани концентрирано в последните 40 дни на годината – при избухването на войната Машината вече е създадена, но тя тогава се състои само от 8 анонимни роботизирани сайта, които препечатват от „БЛИЦ“; към 20 ноември 2022 г. SENSİKA хваща 370 сайта, които от този момент нататък вече синхронизирано разпространяват руска пропаганда.

По отношение на разпределението на ключовите наративи на пропагандата и дезинформацията срещу ЕС не се наблюдават изявени тенденции с изключение на темата „Сексизъм и хомофобия“, която затихва от месец септември, както и постепенното плавно намаляване на публикациите в „Икономически проблеми пред ЕС“.

Графика 4. Времево разпределение (по седмици) на пропагандната и дезинформационна активност срещу ЕС за периода 01.01-31.12.2023 г.

Основните теми за 2023 г., които изпъкват, са: миграцията със 133 990 публикации; общият образ на ЕС със 110 491 съобщения; и икономическите проблеми пред ЕС със 103 468 статии³. Доминацията на темите за миграцията и образа на ЕС показва, че пропагандата и дезинформацията действа както ситуативно – използва конкретни поводи, за да се надигне и да руши образа на ЕС, така и разчита на общи описания на ситуацията в Европа в негативен план.

³ Посочените бройки по наративи не съвпадат напълно с описанието на наративите, където са използвани изключващи изрази, които да намалят разсейванията.

Графика 5. Количествено разпределение по ключови наративи на пропагандната и дезинформационна активност срещу ЕС за 2023 г.

Анализ по наративи на руската пропаганда и дезинформация срещу ЕС

1. Образът на ЕС

а/ като част от „колективния Запад“

Както вече казахме, няма съществени промени в наративите на (про)руската пропаганда и дезинформация в българските медии онлайн от 2013 г. насам. Въпреки това една от най-важните трансформации е превръщането на структурите на ЕС и държавите от ЕС в директен враг на Русия, чрез изковаването на израза „колективен Запад“. ЕС е представен в двойна светлина – като враг, от една страна, и като жертва, ръководена и подтиквана от основния враг – САЩ, от друга.

Нека да дадем няколко примера от началото на годината как ЕС е представен като антагонист на Руската федерация (РФ): „През 1949 г. колективният Запад, воден от Съединените щати, формира Северноатлантическия военно-политически блок, „САЩ и техните европейски партньори на колене“⁴ – тук колективният Запад обозначава САЩ и европейските партньори на САЩ. Ето още цитати: „колективния Запад, начело със Съединените щати“⁵; „Колективният Запад активно ѝ помага в това. Съединените щати и страните от ЕС доставят на Киев оръжия и ресурси“⁶. Така войната в Украйна е схваната в един основен ключ – тя утежнява ситуацията преди всичко в Европа⁷, но и води до скъсването на близките отношения между Европа и Русия – тема, по която руските пропагандисти шумно страдат⁸.

Този наратив, когато бъдат включени думи за ЕС, ЕК и др. европейски институции, е относително малък – SENSİKA открива 3925 публикации, а когато се изключи дейността на Машината от сайтове-гъби, статиите спадат на 1466. Основните говорители тук са, от една страна, официалните говорители на Руската федерация – Песков, Захарова, Шойгу и др., от друга, се отличават и български говорители – Боян Чуков, Страхил Ангелов, Анастасия Гешева и др. В този наратив се наблюдава активността и на китайската пропаганда, която също използва израза „колективен Запад“ напълно в синхрон с руската гледна точка.

Пиковите в този поднاراتив са малки и затова няма да бъдат коментирани в цялост. Машината надига определени публикации до месец август, когато се наблюдава общ спад в нейната активност по темата. В този наратив се наблюдават поне няколко значими трансформации за годината: 1. държавите от ЕС са синонимизирани с НАТО, тоест ЕС

⁴ <https://pogled.info/svetoven/amerika/harvardskiyat-proekt-narachnikat-na-amerikanskiya-darzhaven-departament.150950> [Accessed: 09.02.24].

⁵ <https://pogled.info/avtorski/Georgi-Vatsov/svetat-prez-2023-godina.151056> [Accessed: 09.02.24].

⁶ https://pan.bg/view_article-6-563963-veteran-ot-amerikanskoto-razuznavane-rusiya-se-gotvi-za-skok-v-ukrajna.html [Accessed: 09.02.24].

⁷ <https://www.marica.bg/samo-v-marica/intervyuta-prof-dimitar-ludjev-strahat-ot-novi-izbori-moje-da-vrazumi-politicite> [Accessed: 09.02.24].

⁸ <https://pogled.info/svetoven/evropa/sanktsii-sreshtu-rusiya-ili-sanktsii-sreshtu-evropa.151369> [Accessed: 09.02.24].

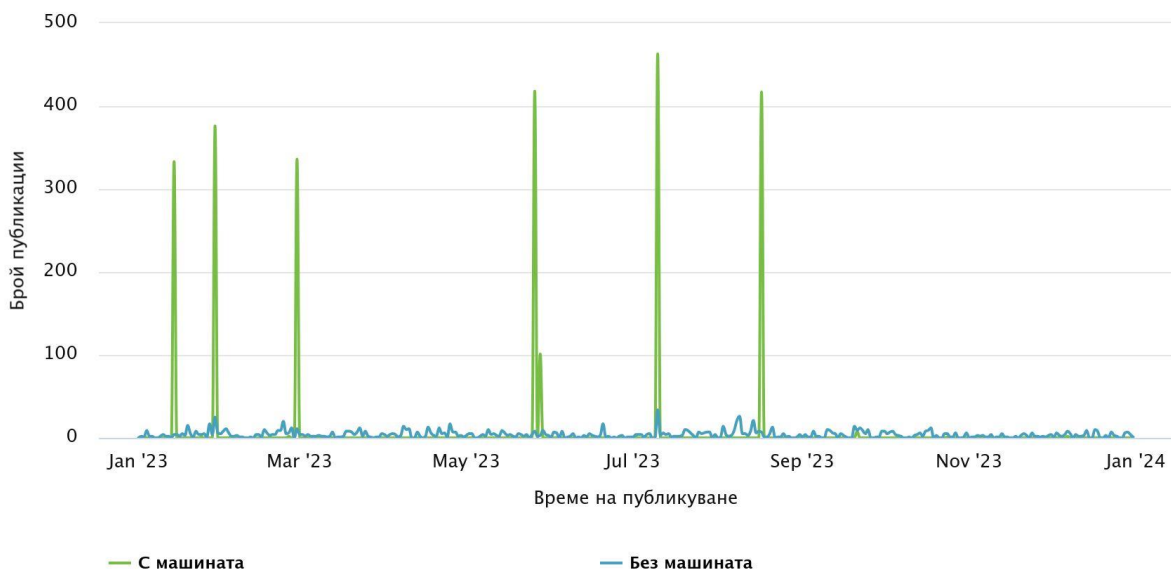
изглежда директен военен враг на Русия (процес, започнал преди това с прокарването на израза „Северноатлантическия военно- политически блок“, но стабилизирал се тъкмо през годината), а същевременно пропагандата започва директна подготовка на война между Русия и НАТО–ЕС, в която ЕС се осмисля като „фронт“ срещу Русия; 2. в средата на годината руската пропаганда налага тезата за „многополусния свят“, „глобалния юг“ и пр. – това е не само директна заигравка с левите, но и призив към периферните държави за присъединяване към обединения, ръководени от РФ. В тази трансформация ще се впишат и локалните гласове – Боян Чуков ще извести вътрешната фрагментация в ЕС – между Изток и Запад. Макар в руските пропагандни наративи, държавите от ЕС да са схванати като колективен субект, в българските проруски наративи – те са разбрани или като дезинтегрирани и имащи разнообразни интереси, тоест като слаби, или като подложени на двойна доминация – от САЩ и ЕС⁹, тоест като желаещи да се освободят от потисничеството и да се присъединят към други полюси. В тази насока местните пропагандисти се смущават да използват израза „колективен Запад“, дори говорят за „неколективен Запад“ и целят да стимулират разцеплението преди всичко в ЕС. Ето защо със специален фокус е представена позицията на Унгария.

В този поток от новини има и откровени лъжи, опитващи се да насадят тезата, че европейските страни са нацистки – например статията „ЕвроРайха се превърна в търговския отдел на НАТО“, публикувана по повод на засилването на сътрудничеството между ЕС и НАТО¹⁰.

⁹ <https://www.informiran.net/%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D1%82%D1%83%D0%BA-%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BC-%D1%81-%D0%B2%D0%BF%D0%B5%D1%87%D0%B0%D1%82%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁰ <https://vestnikutro.com/world/40706/%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B9%D1%85%D0%B0-%D1%81%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B2%D1%8A%D1%80%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D1%82%D1%8A%D1%80%D0%B3%D0%B8%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%8F-%D0%BE/> [Accessed: 09.02.24].

Графика 6. Времево разпределение (по дни) по тема „колективен Запад“ за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност без Машината от сайтове-гъби, а в зелено – с Машината.

Тук накратко ще коментираме няколко по-важни пика.

На 27 януари интервю с Боян Чуков се разпространява и предизвиква малък пик за месеца. Той твърди, че *„Европейците са само ресурс и логистика за американската геостратегия. Европа на Ролята Русия. и САЩ – войната на ядра“* ¹¹ във войната е описана така: *„Колективният Запад като цяло не играе никаква ключова роля. Запад“*, *„колективния с приравнена Европа между разцепление наблюдаваме Тук* ¹² *и САЩ, от друга. Впоследствие мнението на Боян Чуков е разпространено от Машината от сайтове-гъби на 29 януари 376 пъти.*

На 28 февруари Машината препечатва 345 пъти – *„Румъния все близо до пряка намеса във войната ВИДЕО“* по повод на изпращането на военни към границата с Молдова:

Припомняме, че по-рано руското външно министерство предупреди, че колективният Запад и украинските власти планират необмислена авантюра, под формата на военна провокация срещу Приднестровието.

¹¹ <https://www.big5.bg/2023/01/29/%D0%B1%D0%BE%D1%8F%D0%BD-%D1%87%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE-%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D0%B0%D0%B7%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BC%D0%B5%D0%B6%D0%B4%D1%83-%D0%B2%D0%B0/> [Accessed: 09.02.24].

¹² <https://kari.allbg.eu/884286/> [Accessed: 09.02.24].

Президентът на Беларус Александър Лукашенко на свой ред заяви, че „западните лидери биха искали да затворят черната дупка в Приднестровието, да обединят Молдова и да я направят прозападна“¹³.

На 23 март се образува пик, вследствие на решението Англия да предостави оръжия с обеднен уран на Украйна. Основният говорител е Мария Захарова. Тя казва, че това е знак за „агресивните намерения на Запада“ с една основна цел „стратегическо поражение на Русия“¹⁴. Путин и Шойгу казват, че това е „стъпка към ядрен сблъсък“¹⁵

На 8 април изказване на заместник-председателят на руския Съвет за сигурност Димитрий Медведев предизвиква следващ пик. В него той твърди, че Украйна изтощава Запада. Отношенията между Украйна и Европа са описани така: „млади украински кръвосмучещи паразити около артритната шия на съсухрящия се Европейски съюз“. А това ще доведе до дегенерацията на Европа¹⁶. „Колективният запад“ е представен като подчинен на САЩ.

Темата за подчинеността на ЕС на САЩ се разиграва в два други микропика от 10 и 21 април. На 10 април нарастването е образувано от препубликуването на една статия „Урсула цинично заплаши Китай, Макрон се държа като простак“. Тук европейските лидери изпълняват заповед от САЩ, за да „вбият клин“ между Москва и Пекин¹⁷. Статията е пълна с очернящи епитети като „гинеколожката“. На 21 април Боян Чуков с интервю „Украйна, е част от гигантската битка, която се води на много дъски“ предизвиква малък пик¹⁸. В интервюто той описва нарасналото сътрудничество между Москва и Пекин, както и мястото на Европа – „От Урсула нищо не зависи, те я имат като аватар, на който отзад някой му казва какво да говори“¹⁹.

Следващо по-значимо скокообразно нарастване се дължи отново на репродуцирането на една публикация на 9 май – „Западната коалиция открито заявяват, че

¹³ <https://lekuvai.bg/133187/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁴ <https://trud.bg/%D0%B7%D0%B0%D1%85%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D1%81%D0%BD%D0%B0%D1%80%D1%8F%D0%B4%D0%B8-%D1%81-%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%BD-%D0%B2-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B5-%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D0%B0%D1%82-%D0%B4%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%B4%D0%B0%D1%82-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B8> [Accessed: 09.02.24].

¹⁵ <https://pogled.info/svetoven/ukraina/zapadat-vnese-yadren-komponent-v-konflikta-v-ukraina.153912> [Accessed: 09.02.24].

¹⁶ <https://unicombg.com/bg/post/80773-dmitrii-medvedev-ukraina-shte-izchezne-zashtoto-ne-e-nujna-na-nikoi-na-planetata-tia-e-parazit-na-artritnata-shia-na-degradirashata-evropa-.html> [Accessed: 09.02.24].

¹⁷ <https://vestnikutro.com/world/42281/%D1%83%D1%80%D1%81%D1%83%D0%BB%D0%B0-%D1%86%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%88%D0%B8-%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B0%D0%B9-%D0%BC%D0%B0%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%BD-%D1%81/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁸ <https://epicenter.bg/article/Boyan-Chukov--Tova--koeto-stava-v-Ukrayna--e-chast-ot-gigantskata-bitka--koyato-se-vodi-na-mnogo-daski/313960/11/0> [Accessed: 09.02.24].

¹⁹ Пак там.

имат за цел да нанесат максимални щети на Русия²⁰. В тази статия се стабилизира образът на ЕС като военен враг. Публикацията представлява интервю с Александър Казаков. Обучението на украински военни в НАТО се разглежда като участие на НАТО във войната. Александър Казаков твърди, че Украйна е „наемник“ на обединения Запад и в частност – на Европа.

На 26 май Машината от сайтове гъби дисеминира една публикация 418 пъти – „Планът за нахлуване на НАТО в Украйна е готов, потвърди бивш съветник на Пентагона“²¹, макар да са цитирани в началото изказвания на Дъглас Макгрегър и Сиймур Хърш и заглавието да насажда посоката на интерпретация, добавено е и мнението на Владимир Можегов, който твърди, че Западът вече не е толкова колективен. Тук намираме сходство с българската линия на пропагандистите, която стимулира разцеплението.

Почти всички пикове от юни и юли се дължат на една тема – многополюсността. На 2 юни е предизвикан от публикувана реч за сътрудничеството между Китай, Русия, Иран и Индия на международна онлайн конференция за многополярност²². Дадена е интерпретация на Пепе Ескобар по темата²³. „Западът“ е противопоставен на страните от БРИКС. През месец юли темата, която доминира този поднаратив е опитът за интегрирането на държави от Африка (или „глобалния юг“), вследствие на срещата на страните от БРИКС. Така продължава синонимизирането на ЕС, НАТО с израза „колективен Запад“ и противопоставянето им на Русия, Китай, Иран, Индия и т. нар. „глобален юг“. Обявява се „краят на еднополюсността“. В края на месец юли около форума Русия- Африка и БРИКС, отново се превъртява клишетото за многополюсния свят.²⁴

Изключение прави пикът на 10 юли, който е изцяло машинно произведен. Машината препечатва, че Германия и САЩ подливат вода на Киев за присъединяване към НАТО²⁵. А статията, препечатана 481 пъти, продължава с предупрежденията на Путин и Песков, че влизането на Украйна в НАТО ще се интерпретира като заплаха за Русия.

20. <https://spisaniezora.com/war/24476/%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BA%D0%BE%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%BE%D1%82%D0%BA%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D1%8F%D0%B2%D1%8F%D0%B2%D0%B0%D1%82/> [Accessed: 09.02.24].

21. <https://uspehbg.bg7.eu/942649/> [Accessed: 09.02.24].

22. <https://pogled.info/svetoven/mnogopoljarnostta-potrebnost-da-se-izpalni-s-polozhitelno-sadarzhanie.156661> [Accessed: 09.02.24].

23. <https://classa.bg/en/%d1%81%d0%b2%d1%8f%d1%82/item/478593-%d0%bf%d0%b5%d0%bf%d0%b5-%d0%b5%d1%81%d0%ba%d0%be%d0%b1%d0%b0%d1%80-%d0%b7%d0%b0%d0%bf%d0%b0%d0%bf%d0%b4%d1%8a%d1%82-%d0%b5-%d0%b2-%d1%81%d1%82%d1%83%d0%bf%d0%be%d1%80-%d0%be%d1%82-%d0%b4%d0%b8%d0%bd%d0%b0%d0%bc%d0%b8%d1%87%d0%bd%d0%b8%d1%8f-%d0%bd%d0%b0%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%8a%d0%ba-%d0%bd%d0%b0-%d0%be%d1%82%d0%bd%d0%be%d1%88%d0%b5%d0%bd%d0%b8%d1%8f%d1%82%d0%b0-%d0%ba%d0%b8%d1%82%d0%b0%d0%b9-%d1%80%d1%83%d1%81%d0%b8%d1%8f-%d0%b8%d1%80%d0%b0%d0%bd-%d0%b8%d0%bd%d0%b4%d0%b8%d1%8f> [Accessed: 09.02.24].

24. <https://pogled.info/svetoven/forumite-rusija-afrika-i-briks-borbata-za-chemiya-kontinent-eskalira.158834> [Accessed: 09.02.24].

25. <https://nikolina32.allbg.eu/966327/> [Accessed: 09.02.24].

Друго изключение е пикът от 25 юли, когато се препечатва публикацията „Америка постави Европа на масата за разфасоване“. В нея диверсификацията на газовите доставки за Европа е представена като подчиняване на САЩ:

Пред нас е осезаемо въплъщение на традиционната западна доктрина за колониализма, тоест хранене чрез клане и поглъщане на ближния. И тъй като земното кълбо отдавна свърши и няма накъде повече да се разширява, простият европеец, улисан от красиви обещания, беше хвърлен под ножа. Потомците на Британската империя научиха колониалните уроци на своята алма матер с отлична оценка.²⁶

Тоест, продължава да се тиражира образът на Европа като жертва.

На 9 август е регистриран друг пик, дължащ се на изказване на Сергей Шойгу. В него той казва, че Русия ще струпа повече войски на западните си граници, поради увеличаването на войските на НАТО в Източна Европа и присъединяването на Финландия и Швеция към НАТО²⁷. На тази дата Боян Чуков дава прогноза за влизането ни в Шенген – европейците гледат на българите като „втора ръка хора“ и няма да ни приемат:

Колективният Запад е образцова Империя на високомерието. Брюксел гледа на балканските народи като на „Конфедерацията на ирокезите“.²⁸

Така отново синонимизира изцяло колективен Запад с ЕС и насажда разликата между Западна и Източна Европа.

На 17 август Машината от сайтове-гъби препечатва 421 пъти от „Блиц“ статията „Полша посочи основният си враг, изненадата е голяма!“. Врагът е Европа и по-конкретно Германия – „Германия ще направи всичко да смени правителството, което прави тези инвестиции, тяхната мотивация е да премахнат конкуренцията.“²⁹

В края на месец август – този път в китайска интерпретация, се отразява 15-тата среща на БРИКС. В тази трактовка „колективният Запад“ са страните от Западна Европа и Северна Америка. Те са представени като имащи доминиращ контрол над 84% от територията на Земята, тоест като колонизатори. А БРИКС е обединение на източни страни и държави от „глобалния юг“³⁰. Заслужава си да се отбележи, че тази статия е публикувана

²⁶ <https://vestnikzarya.com/analiz/24674/%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%BC%D0%B0%D1%81%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D1%80%D0%B0/> [Accessed: 09.02.24].

²⁷ <https://fakti.bg/world/806007-sergei-shoigu-rusia-shte-dislocira-oshte-voiski-po-zapadnite-si-granici>

²⁸ <https://bultimes.info/%D0%B1%D0%BE%D1%8F%D0%BD-%D1%87%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D0%BD%D0%B8%D0%B5-%D0%BC%D0%B0%D0%B9%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D1%81%D0%B5-%D1%81%D0%B0%D0%BC%D0%BE%D1%83%D0%BD%D0%B8%D0%B6/> [Accessed: 09.02.24].

²⁹ https://blitz.bg/analizi-i-komentari/polsha-posochi-osnovniya-si-vrag-iznenadata-e-golyama_news970302.html [Accessed: 09.02.24].

³⁰ <https://www.24chasa.bg/mezhdunarodni/article/15282471> [Accessed: 09.02.24].

в непропагандна медия. А други отзвущи от срещата са представени в пропагандни медии с общата цел – да се натрапи тезата за многополюсен свят.³¹

В началото на месец септември отзвукът от срещата на БРИКС продължава чрез различни коментарни статии и интервюта, в които същите тези се изказват.³² На 10 септември е регистриран малък скок – от 10 статии, които се дължат на пост на Страхил Ангелов³³, в който твърди, че Украйна губи войната и че Европа ще трябва да плати за тази война.

На 20 септември е регистриран пик, в който Сергей Лавров на срещата на ООН отново повтаря опорката, че войната е започната от политиката на разширяване на НАТО и директно от „колективния Запад, ръководен от САЩ“.³⁴

На 25 септември се наблюдава малко нарастване от 10 статии, в четири от които отново Радио Китай използва термина „колективен Запад“, за да изкаже тезата, че той, ръководен от САЩ, води технологична война срещу Китайската народна република.³⁵

В края на месец септември е тиражирана статия за залеза на Европа – поради политиката за нулеви въглеродни емисии, Европа трябва да понижи потреблението си, тоест тя е в своя „залез“, а страните от т. нар. „глобален юг и изток“ постепенно се противопоставят на нейната доминация. Публикацията е копирана от „Поглед инфо“ без ясно позоваване.³⁶

Основният пик на 18 октомври се дължи преди всичко на една статия – „САЩ претърпяха поражение в Украйна“ – текст от Майкъл Бренър. Тезата е ясна, според автора „колективният Запад“ и в частност – САЩ, ще се опитат да предефинират неуспеха в Украйна, да разделят Русия от останалите държави от Европа.

В края на месеца започва да се коментира войната в Газа, чрез която отново се настоява, че това е „прокси война на САЩ“. Оттеглянето на вниманието от войната в

³¹ <https://pogled.info/svetoven/udarat-na-sasht-ne-proraboti-pod-ovatsii-na-sreshtata-na-briks-zapochna-neobratim-protses.159786> [Accessed: 09.02.24].

³² <https://www.24chasa.bg/mezhdunarodni/article/15397171> [Accessed: 09.02.24].

³³ <https://safenews.bg/strahil-angelov-sgavajte-ukrainskite-znamena-i-chakajte-skoro-novi-instrukcii/> [Accessed: 09.02.24].

³⁴ <https://pronewsdobrich.bg/v-oon-lavrov-obvini-zapada-che-nosi-pryaka-otgovornost-za-razpalvaneto-na-grazhdanska-voyna-v-ukrayna-p372583> [Accessed: 09.02.24].

³⁵ <https://www.24chasa.bg/mezhdunarodni/article/15618437> [Accessed: 09.02.24].

³⁶ <https://wow-media.bg/2023/09/30/%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%8F%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0-%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%BE-%D1%8F-%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D0%B0%D0%BC%D0%B5/> [Accessed: 09.02.24].

Украйна се интерпретира като „прикриване“ на провала на „колективния Запад“ в Украйна.³⁷ И се стига и до заключение, че „ЕС е в дрипи“. Текстът е на Анастасия Гешева.

През месец ноември броят публикации значително спада – на 55 за месеца. На 4 ноември по повод интервюто на Валери Залужни в „The Times“, „Поглед инфо“ твърдят – „Всъщност Западът, подобно на алчен сенилен пенсионер, хипнотизиран от приказките за „военния гений на младия украински главнокомандващ“, „инвестира“ в класическа финансова пирамида, наречена „Да победим Путин! Да поставим Русия на колене! Това .³⁸““ оприличаване на Запада със сенилен пенсионер, който дава парите си във финансова пирамида, работи с идеята за негативна демографска прогноза и застаряващото население в Европа, темата е за „залеза на Европа“. Тя ще бъде коментирана по-нататък в детайл.

На 6 ноември, покрай статия за „фашизацията“ на България, теза, подкрепяна от пропагандните канали, за да се насажда страх и да се натрапи нуждата от „денацификация“, отново се повтаря, че Източна Европа, макар причислявана към „колективния Запад“, не е част от него:

В момента наблюдаваме фашизоидни рецидиви в страните на т.нар. „Колективен Запад“. Но подобни се виждат и при държавите от Източна Европа. По отношение на последните следва веднага да отбележим, че въпреки стремежите на днешните политически и бизнес „елити“ на страните на бившия източноевропейски социализъм да са част от този т.нар. „Колективен Запад“, тези общества все още трудно бихме причислили към същия този Запад.³⁹

Тезата е на Нако Стефанов и е публикувана в „Поглед инфо“.

На 21 ноември е регистриран микро пик от 5 статии, част от които са свързани със Страхил Ангелов и негово участие в медиите. Целта на войната в Украйна е определена през опорката за скъсването на връзките между Европа и Русия. Той отново разказва, че Европа е жертва на войната, продиктувана от позицията на САЩ.⁴⁰ На 24 ноември е

³⁷ https://www.informiran.net/%D0%B0%D0%BA%D0%BE-%D0%BD%D1%8F%D0%BA%D0%BE%D0%B9-%D0%BE%D1%89%D0%B5-%D0%BD%D0%B5-%D0%B5%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%B0%D0%BB-%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B2-%D1%83%D0%BA/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=%25d0%25b0%25d0%25ba%25d0%25be-%25d0%25bd%25d1%258f%25d0%25ba%25d0%25be%25d0%25b9-%25d0%25be%25d1%2589%25d0%25b5-%25d0%25bd%25d0%25b5-%25d1%2580%25d0%25b0%25d0%25b7%25d0%25b1%25d1%2580%D0%B0%D0%BB-%D0%B2%D0%BE%D0%B9%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B2-%D1%83%D0%BA/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=%25d0%25b0%25d0%25ba%25d0%25be-%25d0%25bd%25d1%258f%25d0%25ba%25d0%25be%25d0%25b9-%25d0%25be%25d1%2589%25d0%25b5-%25d0%25bd%25d0%25b5-%25d1%2580%25d0%25b0%25d0%25b7%25d0%25b1%25d1%2580%25d0%25b0%25d0%25bb-%25d0%25b2%25d0%25be%25d0%25b9%25d0%25bd%25d0%25b0%25d1%2582%25d0%25b0-%25d0%25b2-%25d1%2583%25d0%25ba [Accessed: 09.02.24].

³⁸ <https://pogled.info/svetoven/ukraina/v-kakvo-se-sastoi-smisalat-na-informatsionniya-zalp-na-zaluzhni.162404> [Accessed: 09.02.24].

³⁹ <https://pogled.info/avtorski/Nako-Stefanov/zapadnoevropeiskiyat-fashizam-i-fashizmat-v-balgariya-obshto-i-osobeno.162488> [Accessed: 09.02.24].

⁴⁰ <https://svobodnoslovo.eu/komentar/voynata-koyato-kiev-predizvika-postigna-osnovnata-si-cel-ukrayna-be-pozhertvana-za-da-mozhe-da-bade-pritisnata-rusiya-a-politicheskite-i-i-nay-veche-ikonomicheski-vrazki-s-evropa-da-badat-p/121525> [Accessed: 09.02.24].

регистриран друг микропик около същото лице – Страхил Ангелов. Той критикува редовно избраното правителство и основно – предоставянето на оръжия на Украйна.⁴¹

През месец декември отново се наблюдават малки пикове. Един от тях – на 7 декември, е предизвикан от блокирането на помощта за Украйна в Американския конгрес. Пропагандните канали започват да вещаят победа на Русия⁴². Съдържателно нищо не се променя в опорните точки – „колективният Запад“ е воден от САЩ, правителството не се ориентирало в новата ситуация и все повече настоява за предоставянето на военна помощ на Украйна.

На 17 декември отново е регистриран микропик от 10 статии с две ядра – предупреждение от Путин за готвената мощна авиационна атака от Русия. Путин твърди, че Русия става все по-силна, въпреки санкциите, Русия ще си върне „изконно руските земи“.⁴³ Статията е драматургично разиграна между изказвания на Путин и въображения „колективен Запад“.

⁴¹ <http://skandalno.net/%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D0%B8%D0%BB-%D0%B0%D0%BD%D0%B3%D0%B5%D0%BB%D0%BE%D0%B2-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8-197364/> [Accessed: 09.02.24].

⁴² <https://pik.bg/%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B5%D1%89-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D0%B7-%D1%81-%E2%80%9C%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%8F%E2%80%9D-%D0%B7%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%B5-%D1%81%D0%B2%D1%8A%D1%80%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%BE---%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%B3%D1%80%D0%B5%D1%81%D1%8A%D1%82-%D0%BC%D1%83-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%BF%D0%B8%D1%81%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%8A%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B8-%D0%BB%D0%B0-news1206533.html> [Accessed: 09.02.24].

⁴³ <https://pogled.info/svetoven/nyama-da-dochakate-putin-otpravi-posledno-poslanie-na-zapada.163882> [Accessed: 09.02.24].

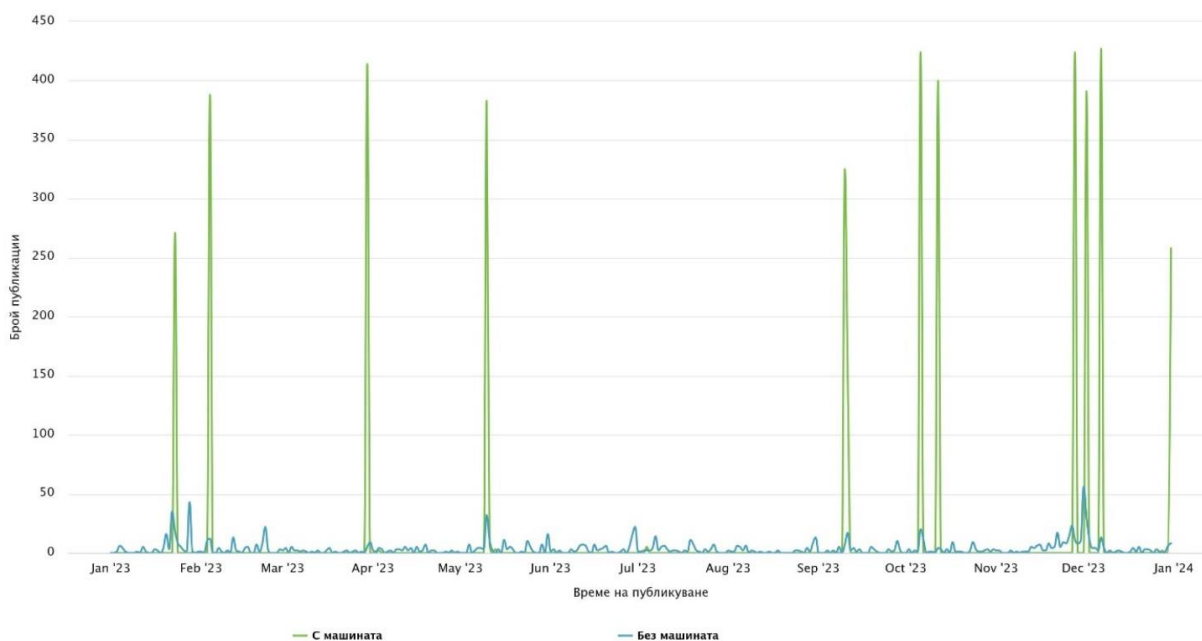
б/ като бюрократична структура, която налага с „диктат“ политики на отделните членки на съюза

Основен образ в този поднаратив е на **европейската бюрокрация, която пренебрегва и руши суверенитета на отделните държави** и провежда политики отгоре като – както многократно сме подчертавали, пропагандата не се бои от противоречия – **самата тази бюрокрация не е суверенна и изглежда „купена“ от външни сили (САЩ, глобалните елити)**. Структурите на ЕС – поотделно и заедно – са разглеждани като силови и централизирани, откъснати от волята на отделните държави, налагащи с „диктат“ не само определени политики, но и **цензура**. Европейските политики и провеждащите ги „брюкселски бюрократи“ често са противопоставяни както на националните интереси, така и на части от местните елити, но най-вече – на „обикновените хора“. Европа също така е представена като осъществяваща натиск върху политиките на отделните държави в противовес на традиционните им ценности и морал – **политиките на Европа са „извращаващи“**. Основният намек е за сексуално извращение или отклонение и с това се реферира не само към политиките за приемане на ЛГБТ малцинствата, но и към зелените политики, миграцията и пр. Тези „критични“ наративи биват приети преди всичко от местните националпопулисти, а основната нагласа, с която работят, е консервативната. Ето защо в този наратив изказвания на Виктор Орбан ще предизвикват съществени нараствания на публикациите.

Както вече казахме, Машината вдига общата пропагандна активност около 4 пъти – тя завърта 3 пъти повече пропагандни публикации от всички останали източници онлайн. В наратива „Образ на европейската бюрокрация“ засичаме дори по-сериозно присъствие на Машината. Ако за годината наблюдаваме общо 1225 публикации без дейността на Машината, то тя сама завърта 5497 статии. Това означава, че на всяка публикация се падат по още 4, с които Машината увеличава разпространението на антиевропейските наративи. Но това увеличение не е равномерно – както се вижда на графиката, Машината се намесва само в отделни дни като препечатва по ок. 400 пъти някоя статия. И макар Машината да спира да е толкова активна откъм възпроизводство на руски опорки през есента и зимата на 2023 г., тя продължава да е изключително дейна в този поднаратив – повече са дните в края на годината, в които тя се задейства по сегашното семантично гнездо. Без нея пък останалите медии онлайн тук правят съвсем малки пикове от 4-5 до няколко десетки публикации за деня.

Следва да се отбележи, че не всички от попадналите по ключови думи статии рамкират цялостно образа на ЕС. Често засичаме статии, в които подобни клишета влизат през цитати от руски официални лица или са паразитно употребени.

Графика 7. Времево разпределение (по дни) по тема “Образ на европейската бюрокрация” за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност без Машината от сайтове-гъби, а в зелено – с Машината.

Нека сега да разгледаме този наратив по пикови дни.

В началото на месец януари се регистрират два микропика. На 12 януари 5 пъти е препубликувана интервю с Кузман Илиев. В него той – в качеството си на „икономически и финансов анализатор“ - прави „научно обоснована“ прогноза, че климатичната политика на ЕС ще накара гражданите на отделните държави да „стоят на тъмно и студено“, вследствие на стимулирането на ВЕИ енергетиката. И също, че цените на горивата и енергията ще се увеличат⁴⁴.

В края на месеца са регистрирани три по-големи скока. На 20 януари от 18 публикации, 16 са посветени на позиция на ВМРО за прекратяване на преговорите на РСМ с ЕС по повод побоя на секретаря на българския културен център в „Цар Борис III“ в Охрид. „Местните елити“, поради страх от „брюкселските чиновници“, не защитават националните интереси⁴⁵. В същия ден два пъти е публикувана статията „Ще успее ли Украйна да замени

⁴⁴ <https://www.focus-news.net/novini/interviu/Kuzman-Iliev-Vmesto-da-se-sluchva-razumna-politika-se-sluchvat-bezvremie-politicheski-haos-i-dalaveri-1526907> [Accessed: 09.02.24].

⁴⁵ <http://www.dennews.bg/news/2023/1/20/68701-vmro-bulgariya-tryabva-vednaga-da-poiska-ot-bryuksel-da-prekrati-pregovorite-za-chlenstvo-na-rs-makedoniya-v-es> [Accessed: 09.02.24].

цяла Европа за Америка“ в „Поглед инфо“ и в агрегатора „Novini247“. В нея се критикуват политиките на ЕС към миграцията, егалитаризма, зелената програма и ЛГБТ малцинствата. Общата оценка е, че континентът е превърнат в „яма за боклук“ от „европейските бюрократи“. ⁴⁶

На 22 януари е регистриран следващ пик – от 35 публикации, дължащи се на позиция на Виктор Орбан, че в Унгария няма да се разрушават паметници и Унгария няма да се „откаже от страниците на своята история“⁴⁷. В изказването той споделя два антиевропейски наратива – „германците [определят] - с кого можем да живеем и с кого не“; „брюкселските бюрократи искат да се превърнем в либерални граждани на света и да се откажем да правим нещата, с които сме свикнали и които според тях са излезли от мода“⁴⁸. Така тук образът на европейската бюрокрация е свързан с натиска, който осъществява върху политиките на отделните държави, във втория цитат – интерпретирани през тезата за изчезването на традицията, традиционните ценности и морал.

На 23 януари Машината препечатва 287 пъти статия „Орбан: Унгария няма да коленичи пред брюкселските бюрократи“. В нея Орбан казва:

Трябва ли да коленичим в средата на футболното игрище? Или да събаряме статуи на великите ни предци? Трябва ли да отричаме и заличаваме нашата хилядолетна култура? Или трябва да позволим на самозвани, непатриотични и либерални цензори да се подиграват с нашата история?⁴⁹

Тук той реферира към идеята за суверенитет. Но също така в статията е добавено едно изречение от Кузман Илиев – „Българите копнеят за лидер като Орбан, който да сложи край на слугинажа пред Брюксел“⁵⁰.

На 28 януари статиите нарастват на 43 – публикувана е позиция на Цончо Ганев от политическа партия „Възраждане“, в която той прави равностметка за постигнатото досега от партията. Европа отново е представена през натиска, който упражнява по отношение на политиките – „Плана за възстановяване и устойчивост в частта енергетика“ и приемане на еврото. „Възраждане“ отчита, че по Плана за възстановяване са договорили нови преговори и са инициирали референдум срещу приемането на еврото.

През месец февруари първият пик е регистриран на 4 февруари и се състои от 12 публикации. Всички те отразяват изказване на Георги Марков, бивш конституционен съдия, което първоначално е публикувано в „Епицентър“. В него отново центърът на изказването е, че България е „колония“ на Брюксел и е контролирана от ЕС. Затова според Марков България следва да зададе въпроси на Брюксел – всеки един от формулираните въпроси се

⁴⁶ Пак там.

⁴⁷ <https://fakti.bg/world/748895-viktor-orban-ungaria-nama-da-se-otkaje-ot-istoriata-si-i-da-razrushi-pametnici-ot-minali-epohi> [Accessed: 09.02.24].

⁴⁸ Пак там.

⁴⁹ <https://otbyala.zbox7.eu/872874/> [Link not accessible].

⁵⁰ Пак там.

прицелва в ключови политики на ЕС, които са силно критикувани от пропагандните наративи – това е приемането на Истанбулската конвенция, политиките към ЛГБТ, мигрантите и т.н. За него резултатът от политиките на ЕС е изразен така – „България тотално загуби суверенитет“⁵¹. Машината се включва в разпространението на това съобщение – тя го препечатва 388 пъти.

На 12 февруари е регистриран друго маломерно нарастване на статиите на 13. Разпространена е позиция на ВМРО за „защита на семейството и християнските ценности“. Покрай защитата на семейството и християнските ценности са направени акценти и върху противопоставянето срещу Истанбулската конвенция, срещу приемането на РСМ в ЕС, демографския проблем, определен като „пълзяща циганизация“. В позицията ВМРО се обявява за президентска република.⁵² „Брюкселската бюрокрация“ е представена като „насаждаща джендър идеология“.

На 23 февруари са регистрирани 22 публикации. Причината е изказване на Виктор Орбан, в което той повтаря опорката, че „Политиките на администрацията на американския президент Джо Байдън се превърнаха в ключов фактор за упадък на Европа на фона на украинския конфликт“⁵³. Администрацията на Байдън според него отстоява интересите си „за сметка на европейските интереси“⁵⁴. ЕС е превърнат в жертва и изглежда не взема автономни решения.

През месец март са публикувани само 50 статии без Машината. Единствено отчетлив е пикът от 31 статии на 31 март: това е публикация на Костадин Костадинов срещу приемането на еврото. Тезата е, че влизането в еврозоната ни лишава от суверенитет:

Влизайки в еврозоната, ние се отказваме завинаги от суверенитета си и то не само от финансовия, а от целия суверенитет, защото Европейската комисия чрез ЕЦБ ще може в рамките на часове да принуди всяко едно правителство да се подчини, като блокира междубанковите плащания. [...] Просто казано – Народното събрание се превръща в една бутафорна структура за имитиране на демокрация, а истинската власт ще премине в ръцете на европейските бюрократи и банкери.⁵⁵

През тази теза се произвежда и образ на „европейските бюрократи“ като лишавачи европейските държави от власт.

На 30 март Машината препубликува 414 пъти статията „Георги Марков ексклузивно пред ... След 35 години участие в политиката на Орбан, Унгария няма шеф“. Марков казва,

⁵¹ <https://politikata.net/536696/> [Accessed: 09.02.24].

⁵² <https://www.focus-news.net/novini/Bylgaria/VMRO-Nuzhna-e-kategorichna-bitka-za-zashtita-na-semeistvoto-i-hristijanskite-cennosti-1564342> [Accessed: 09.02.24].

⁵³ <https://news.bg/int-politics/orban-obvini-sasht-za-upadaka-na-evropa.html> [Accessed: 09.02.24].

⁵⁴ Пак там.

⁵⁵ <https://filternews.bg/%D0%BA%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B5-%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%BE-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B6%D0%BD/> [Accessed: 09.02.24].

че Орбан е единственият „борец за демокрация“ в Европа. Той продължава с оценките на Орбан: „Това показва неговото изключително умение да усеща, че неолибералния модел се проваля и той ще прави нелиберална демокрация, което значи национален суверенитет, историческа памет, традиционен брак, християнски ценности.“⁵⁶

Месец април също не е много активен – с 55 публикации без Машината. Следва да се отбележи един пик, дължащ се на статия със заглавие „ЕС отчуждава Източна Европа“:

И ако Брюксел не се превърне доста бързо от централизирана технокрация, изпращаща заповеди на своите васали, в организация, основана на широк консенсус между избраните правителства, има вероятност да се окаже страничен наблюдател или дори изправен пред континентален разкол.[...] Ако сте търсили най-неумелия начин да управлявате организация като ЕС, близо сте. От една страна това показва дългогодишния провал на Брюксел да разбере Източна Европа. Той не е разбрал, че за разлика от голяма част от Запада едромасщабното сравнително ефективно селско стопанство е важна индустрия в региона, която се нуждае от насърчаване. Ако ЕС разбираше това, нямаше категорично да забрани на правителствата на Полша, Унгария и Словакия да направят необходимото, за да предотвратят екзистенциална заплаха за тяхното оцеляване. Нито пък голяма част от еврокрасцията някога въобще е осъзнала, че източните държави, които допреди 30 години живееха в руската сянка, нямат същата необмислена лоялност към наднационалната власт на Брюксел, както другите държави-членки.⁵⁷

Фокусът е върху „пренасищането“ на пазара с украинско зърно, но се насажда и тезата за същественото различие между страните от Източна и Западна Европа, както и това, че държавите не са суверенни.

Месец май е значително по-активен с 130 публикации без Машината. Фокус пак е „пренасищането“ с украинско зърно, а през това – и критика на ЕС. Но натрупванията са много малки – например, такава статия е препечатана на 4 май във Всеник Утро, Вестник Зора, Списание Зора, The Sofia Times.

През месец май има един отчетлив пик от 32 публикации на 10-и. По повод обявяването на връчването на мандат на първата политическа сила от страна на президента Румен Радев е отразено участието на политолога Слави Василев в студиото на „България сутрин“. Той казва:

Странен е такъв вариант, ако българският министър-председател трябва да се нрави на нещо, то трябва да е на българския народ, а не на брюкселските бюрократи или на една част от политическия елит, който гледа само към Брюксел.⁵⁸

⁵⁶ <https://simunbg.bg7.eu/912119/> [Accessed: 09.02.24].

⁵⁷ <https://starozagorskinovini.com/stznews/the-spectator-%D0%B5%D1%81-%D0%BE%D1%82%D1%87%D1%83%D0%B6%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%B8%D0%B7%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0/> [Accessed: 09.02.24].

⁵⁸ <https://netnews.bg/%D0%B8%D0%BC%D0%B0-%D0%BB%D0%B8-%D1%88%D0%B0%D0%BD%D1%81-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE-%D1%81-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B8%D0%B5%D1%80-%D0%BC%D0%B0%D1%80/> [Accessed: 09.02.24].

Тук елитите с евроатлантически позиции са противопоставени на българския народ.

Сходна интерпретация на 24 май предизвиква малко нарастване във връзка с връчването на мандата на втората политическа сила и обявяването, че ще съставят правителство с ротационен министър-председател. Причината е една, казва професорът по конституционно право Пламен Киров:

- Каква е причината да се случва това?

- Причината е натиск от началниците - по-близки и по-далечни и неистов страх.

- Кои са началниците?

- Европейските бюрократи и техните куратори отвъд океана.⁵⁹

На 31 май отново темата за Македония идва на дневен ред и предизвиква малък пик от 13 публикации. Цитирани са ВМРО и лично Красимир Каракачанов:

...тези дни по инициатива на европейски депутати от няколко различни парламентарни групи в Европарламента ще започнат преразглеждане на доклада за Македония. В документа, в който въпреки че не са отразени напълно българските забележки към политиката на Скопие спрямо България в двустранните отношения, има доста критични констатации, които задължават Скопие да ги изпълни, за да започне преговори един ден за членство в Европейския съюз.[...] Това е безпрецедентен случай в практиката на Европейския парламент и на бюрократите в Брюксел – страна кандидат за член да си позволява да прави подобни констатации и да води подобна риторика срещу една държава членка. Това до момента не е позволявано. Но след като брюкселските бюрократи – разбира се и под външен натиск, като казвам външен натиск, имам Вашингтон предвид, защото това, което говори Пендаровски, го повтори и американската посланичка в Скопие в малко по-мека форма, но в същия смисъл, показва едно – че когато ние не си вършим работата, в Скопие стават все по-нахални и ние ще загубим дипломатическата битка с тях.⁶⁰

Внушението е, че политиката на Македония, а и на ЕС се ръководи от САЩ. Пикът на 30 юни също се дължи на темата за Северна Македония – декларация на политическа партия „Възраждане“ във връзка с изказване на Олаф Шолц по повод на подкрепата на европейския път на РСМ. Влизането на РСМ в ЕС се определя като „национално предателство под европейски диктат“.⁶¹

През месец юни са публикувани 100 статии без Машината по този поднаратив. Заслужава си да се обърне внимание на един микро пик – на 16 юни от 7 публикации, дължащ се на изявление на политическа партия Възраждане, в което се твърди, че ЕС

⁵⁹ <https://trud.bg/%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BC%D0%B5%D0%BD-%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%BE%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D0%BE%D1%80-%D0%BF%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BD%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4-%D1%82%D1%80%D1%83%D0%B4-news-%D0%BE%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B4%D1%8A%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B0-%D0%B5> [Accessed: 09.02.24].

⁶⁰ <https://epicenter.bg/article/Karakachanov-alarmira--V-EP-zapochva-prerazglezhane-na-doklada-za-Makedoniya--VIDEO-/317008/1/0> [Accessed: 09.02.24].

⁶¹ <https://www.vesti.bg/bulgaria/vyrazhdane-nalice-e-koordiniran-diplomaticeski-natisk-spriamo-bylgariia-6171896> [Accessed: 09.02.24].

създава СЕМ в структурите си или „„намордник на свободата на словото“. Структурите на ЕС започват да се разглеждат „цензури“.

През юли пропагандата срещу ЕС работи не особено активно – за месеца са регистрирани 78 статии без Машината.

На 7 юли 14 статии са посветени на това, че кабинетът има „таен план да убие българската енергетика“⁶²:

За пореден път в услуга на чужди господари и брюкселската върхушка на дръвника на историята могат да отидат хиляди български работници и техните семейства. [...] На някого в Европа не му е нужна България, произвеждаща ток, а България послушна и внасяща всичко отвън. След като вече внасяме гръцки домати от Турция, скоро ще внасяме и електричество оттам. Ако въобще има от къде да се внася, защото да ликвидираш 800 мегавата си е почти на един реактор на АЕЦ Козлодуй.

Това се готвят да направят крадливите недоразумения в Народното събрание – да затворят поредния реактор, просто за да прилапат едни много пари, а българските енергетици „кучета ги яли“, признаха експертите.⁶³

Действията на проевропейското правителството са обявени за измяна и предателство, а политиките на ЕС се разглеждат като противоречащи на интересите на „българския народ“.

Месеците август и септември също минават относително спокойно в този наратив със съответно – 61 и 70 публикации без Машината. На 11 септември е регистриран „най-големият“ микропик от 17 статии. Причината е изказване на депутата от политическа партия „Възраждане“ Златан Златанов:

В момента нашето Народно събрание се занимава с това да прокара законопроекти, писани под диктовка от някакви брюкселски бюрократи, чиито имена са неизвестни; под диктовка, която да регламентира една абстрактна материя като финансовия пазар, но която материя е с много голямо значение по отношение на създаването на независим стопански фундамент.⁶⁴

Той твърди, че скоро ще има преврат в България. Писането на закони е интерпретирано като диктат на ЕС.

Любопитно е да се отбележи, че този пик следва Машината, която на 10 септември препечатва 332 пъти същото изказване.

⁶² <https://vest.bg/2023/07/07/%D1%83%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BB%D1%8F%D0%B2%D0%B0-%D0%BD%D0%BB-%D0%BC%D0%B0%D1%84%D0%B8%D1%8F-%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%82%D0%B0-%D1%81-%D1%82%D0%B0%D0%B5%D0%BD-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD/> [Accessed: 09.02.24].

⁶³ Пак там.

⁶⁴ <https://petel.bg/Idva-li-prevrat-kato-v-Niger-v-Balgariya--Deputat-ot-Vazrazhdane-obyavi-natsionalna-revolyutsiya-i-napadna---Bila-----Lidl-----Kaufland-----Karfur---494913> [Accessed: 09.02.24].

На 28 септември е регистриран друг микропик от 10 публикации. Девет от тях са посветени на статия на Веселин Киров. Публикацията е разпространена в сайтове като „Гласове“, „Лентата“ и „Епицентър“. В нея се обсъжда проекторешение на ЕС, в което се предлага да се съкрати броят на евродепутатите. С предложената реформа България няма да има еврокомисар. Отпадането на ветото също е коментирано като лишаване от глас на малките държави⁶⁵.

През октомври статиите са 86 без Машината.

Първият пик на 6 октомври с 20 публикации се дължи на препечатването на статия по изказване на Виктор Орбан, който заявява, че Брюксел е „изнасилил Полша и Унгария“ с политиката си за приемане на мигранти.⁶⁶ Машината препечатва още 424 пъти същата статия.

На 12 октомври Машината дисеминира 404 пъти пост от Фейсбук: „Проф. Витанов с апокалиптично предупреждение за войните в Украйна и Израел“. Витанов твърди, че гражданите на европейски страни не се идентифицират като европейци, а с техните националности. Повтаря тезата, че Брюксел „диктува“:

Брюкселските бюрократи при това положение продължават да се мъчат да командарят страните – членки. И системата скърца яко.⁶⁷

Статиите през ноември нарастват на 158 без машината. А графиката показва постепенно покачване, за да се оформят 3 микропика в края на месеца, към последният от които се закача и Машината.

На 19 ноември с 8 статии се отбелязва победата на Орбан на изборите в Унгария. Той прогнозира разпад на ЕС и се обявява за „радикална“ промяна на ЕС⁶⁸. Орбан казва:

Защото ние се съпротивляваме на промиването на мозъци от брюкселските бюрократи, ние се съпротивляваме на инвазията на мигранти, ние се съпротивляваме на джендър пропагандата, ние се съпротивляваме на миражите на войната, неподготвеното членство на Украйна в ЕС, ние се съпротивляваме на зелените идеологии, които показват все повече комунистически и дори якобински симптоми. Защиатаваме се от чужди опити за подкопаване на нашия суверенитет, а също и от империята на Сорос, която атакува едновременно от Брюксел и Вашингтон.⁶⁹

На 22 ноември статиите са 17 на брой. Единайсет от тях са препечатки на изказване на Ангел Джамбазки по повод на изявлението на премиера Николай Денков в ЕП. За него премиерът трябва да се грижи за интересите на българските граждани, третирани като „втора ръка хора“, пострадали от високите цени на горива и транспорт.⁷⁰ Три от публикациите за деня са посветени на цифровата идентичност,

⁶⁵ <https://lentata.com/planiranata-reforma-na-es-obricha-blgariya-da-bde-tretorzryadna-strana-chlenka> [Accessed: 09.02.24].

⁶⁶ <https://www.cross.bg/youngariya-orban-zayavi-1730178.html> [Accessed: 09.02.24].

⁶⁷ <https://teodor.bg7.eu/1004211/> [Accessed: 09.02.24].

⁶⁸ <https://www.cash.bg/articles/17582/orban-predreche-razpad-na-evropeyskiya-sayuz-zaradi-politikata-na-bryuksel> [Accessed: 09.02.24].

⁶⁹ <https://www.focus-news.net/novini/mejdunarodni/Orban-Nie-se-suprotivlyavame-na-promivaneto-na-mozuci-ot-bryukselskite-byur-1901987> [Accessed: 09.02.24].

⁷⁰ <https://tribune.bg/bg/svqt/dzhambazki-sled-rechta-na-denk/> [Accessed: 09.02.24].

подготвяна в ЕС. Тя се разглежда като „електронен намордник за контрол“, а Брюксел вече иска „да лишава хората от свобода и да ги контролира“ с интегрирането на всички документи заедно и създаване на цифрова валута.⁷¹

На 27 ноември са публикувани точно 23 статии, голяма част от които са посветени на позицията на Виктор Орбан към ЕС. На 28 ноември същото изказване е отразено от Машината – „Орбан пак нахока ЕС заради парите за Украйна“ с 428 копия. Макар самата статия да е критична към Орбан, заглавие подчертава силата му.

На 27 ноември няколко статии пак препечатват пост на Кузман Илиев във Фейсбук, в който той твърди, че се подготвя нова „евросхема“ за по-скъп ток, коментирайки Плановите за възстановяване и устойчиво развитие⁷² и зелените политики на ЕС. В друга статия от същия ден, копирана няколко пъти, се говори за победата на Герд Вилдерс в Нидерландия – посланието е сходно: ЕС има „разработен механизъм за укротяване на опърничавите“⁷³

Месец декември е относително интензивен със 168 статии без Машината. Така в първия пик на 1 декември с 56 публикации има няколко основни статии. Едната от тях е анализ на Веселин Киров. Той създава впечатлението, че ЕС е пред разпад:

На фона на тази апокалиптична картина, брюкселските бюрократи се провалиха в управлението на Ковид кризата, миграционната политика е в колапс, след кризата в Украйна и Близкия Изток Старият континент се деиндустриализира, конкурентноспособността намалява, а отделни политики на Съюза, спрямо държави членки като Унгария и България могат да бъдат определени като „диктати“ и „иззиване на ръце“. {...} Такъв тип недалновидна политика ще доведе само до още по-голямо понижаване на стандарта на живот на европейските граждани и залез на водещите икономики. Проблемът вече е належащ в Германия и Франция, които са със силно застаряващо население и не може да бъде решен по френски начин с безразборно вкарване на имигранти (във Франция, според официални статистики влизат около 500 000 имигранти в страната на година). Ако тези тенденции се запазят, без ясно изразени стратегии за справяне с деиндустриализацията, понижаването на стандарта на живот, кризата по границите, финансовата и дългова криза, нищо добро не чака Европейският съюз.⁷⁴

Заключението е, че „Съюзът започва да става токсичен за своите членове.“⁷⁵

⁷¹ <https://spravedlivanews.bg/world/%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8-%D0%BF%D0%BE-%D0%BA%D0%B8%D0%B1%D0%B5%D1%80%D1%81%D0%B8%D0%B3%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82-%D1%86%D0%B8%D1%84%D1%80%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%82/> [Accessed: 09.02.24].

⁷² https://demokrat.bg/archives/33310?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=%25d0%25ba%25d1%2583%25d0%25b7%25d0%25bc%25d0%25b0%25d0%25bd-%25d0%25b8%25d0%25bb%25d0%25b8%25d0%25b5%25d0%25b2-%25d1%2581-%25d0%25b3%25d0%25bd%25d0%25b5%25d0%25b2%25d0%25b5%25d0%25bd-%25d0%25ba%25d0%25be%25d0%25bc%25d0%25b5%25d0%25bd%25d1%2582%25d0%25b0%25d1%2580-%25d0%25bb%25d1%258a%25d1%2581%25d0%25bd%25d0%25b0-%25d1%2581 [Accessed: 09.02.24].

⁷³ <https://spisaniezora.com/analizi/29035/%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%B1%D1%83%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B8-%D1%89%D0%B5-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B4%D1%8A%D0%BB%D0%B6%D0%B0/> [Accessed: 09.02.24].

⁷⁴ <http://skandalno.net/%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%83%D1%89%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%B5%D1%81%D0%BA%D0%B0-%D0%BB%D0%B8%D0%BD%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5-197430/> [Accessed: 09.02.24].

⁷⁵ Пак там.

В това гнездо от публикации е отразено и изказване на Сергей Лавров по повод срещата на ОССЕ с 47 публикации, че в ЕС „няма демокрация“, а „дисциплина на палката“⁷⁶.

На 2 декември от общо 30 публикации 23 са посветени на изказване на Ангел Джамбазки по повод Шенген:

Провалът по темата Шенген стои като дамоклев меч върху Брюкселската бюрокрация. Това е един от основните, работещите договори за ЕС, един от моторите на ЕС, каквото е свободното придвижване и търговия, каквото е шенгенското споразумение. Благодарение, на което е премахната митническата и граничната проверка между държавите членки и те могат бързо, ефективно и икономически обосновано да произвеждат, да търгуват помежду си и да увеличават своето благосъстояние. Това е смисълът на Европейския съюз в икономически план – Шенгенското пространство. Като махнем пропагандата със знамето на дъгата, остава това – Шенгенското пространство⁷⁷

Изказването насажда мнение, че преговорите за България ще се провалят, а това обезсмисля членството на България в ЕС. Машината препечатва същото изказване 391 пъти.

На 4 декември Машината разпространява 440 пъти изказване на Веселин Киров със заглавие „Използването на пари в брой да се запише като основно право в Конституцията“. Киров се противопоставя на идеята за дигиталното евро като „средство на контрол“ на ЕС срещу гражданите.⁷⁸

На 7 декември е регистриран друг микропик, който отново е срещу политиката на ЕС за въвеждане на дигитални пари. Тази политика е разгледана като средство за надзор⁷⁹. Авторът на статията е Веселин Киров.

На 31 декември Машината препечатва 336 пъти интервю с Кънчо Стойчев, който много фино обговаря опорките за Шенген и Еврозоната:

– Каква е прогнозата Ви за Шенген? Вече е ясно, че влизаме във „въздушния Шенген“ през март 2024.

– Шансовете са големи този път. Проблемът е, че самата система Шенген се разпада поради фрапиращата посредственост и идеологическа лудост на Брюкселската бюрокрация. Толкова слаб състав никога не е имало.

– А за Еврозоната какво мислите?

– И тук шансовете са ни големи, но ЕС за съжаление пропиля относителния си суверенитет. А без него единната валута ще е слаба. Така че и в този случай „си купуваме фабрика на 8-ми септември“, но пък сме и задължени да го направим.⁸⁰

⁷⁶ <https://www.24chasa.bg/mezhdunarodni/article/16386083> [Accessed: 09.02.24].

⁷⁷ <https://www.focus-news.net/novini/Bulgaria/Dzhambazki-Provalut-po-temata-Shengen-kato-Damoklev-mech-vurhu-Bryukselskata-1918288> [Accessed: 09.02.24].

⁷⁸ <https://bg.zanas.eu/904760/> [Accessed: 09.02.24].

⁷⁹ <https://prihod.eu/1027198/> [Accessed: 09.02.24].

⁸⁰ <https://1234bg.bg7.eu/1036434/> [Accessed: 09.02.24].

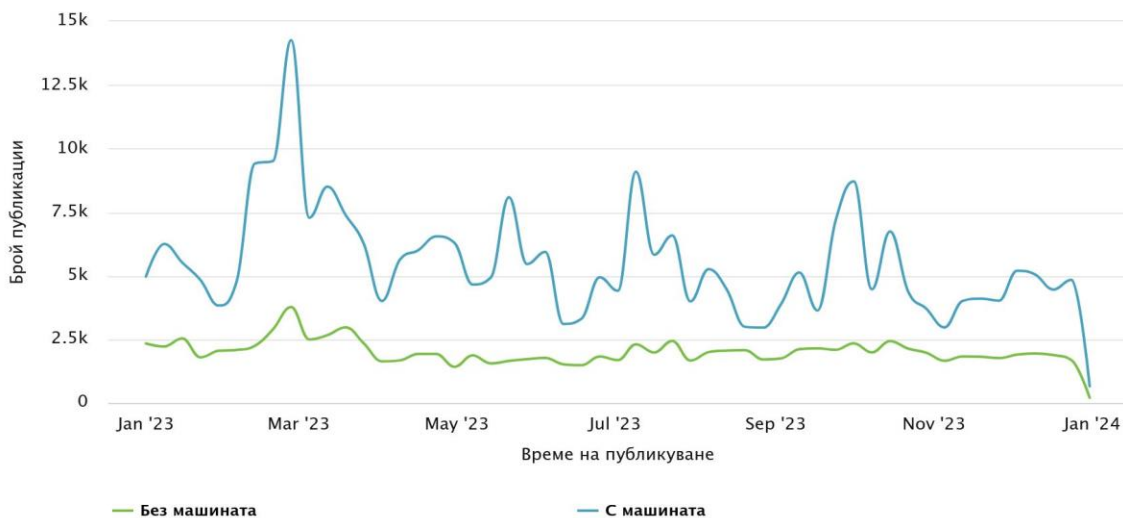
Тоест, когато вече има позитивна новина, че България е приета в Шенген, пропагандистите държат да натрапят, че от това няма смисъл.

в/ Атаки срещу местните проевропейски политически елити, експерти и граждани

Артилерийският огън по пропагандно подриване на образа на ЕС най-пряко и най-интензивно бива фокусиран върху местните – българските – застъпници на ЕС и на либералната демокрация в страната. Обект на очерняне и осмиване за пропагандната машина са проевропейските, продемократични и реформистки партии и политици в България, както и всички проевропейски, критични и публично активни граждански организации, медии и магистрати. Можем да обобщим, че обект на очерняне от страна на популистите дискурси и най-вече от страна на руската пропаганда е гражданското общество като естествен и иманентен гарант на демокрацията - именно то следва да бъде подрито на институционално и персонално ниво. Тук се наблюдава и **най-голяма активност в полето на езиковите иновации**: вече повече от десет години биват посявани нови и нови неологизми и/или устойчиви изрази, които работят като очернящи епитети спрямо граждански активните актьори.

Следва да се отбележи още в началото, че този наратив от общия образ на ЕС е най-активен – за 2023 г. той акумулира 105 117 публикации, от които 77 397 са публикувани от Машината. Тоест пропагандата срещу ЕС и неговите институции разчита преди всичко на локални критики на проевропейските позиции на конкретни политически актьори или активни участници от публичния сектор.

Графика 8. Времево разпределение (по седмици) по тема „Атаки срещу местните проевропейски политически елити, експерти и граждани“ за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност с Машината от сайтове-гъби, а в зелено – без Машината.

В настоящия раздел от изследването са отличени три теми, които отговарят на различните режими на „омаскаряване“: първата тема обема в себе си атаките към политическите агенти в страната, втората тема обхваща гражданския сектор, третата тема е за негативните измерения на езика по темата.

Негативният образ на политическите елити

Изграждането на негативен политически облик е от най-използваните методи за създаване на негативно мнение в обществото за някой политик или партия. У нас негативните образи спрямо Европа и Европейския съюз най-често се обобщават през няколко твърдения, които всъщност са вариации на едно и също:

- българските политици са корумпирани и са слуги на чужди сили;
- те защитават чужди интереси за сметка на българските;
- те „продават“ суверенитета на страната в замяна на лични облаги.

Образите на “продажника” и “марионетката” имат и други словесни изражения.

С началото на пълномащабната война в Украйна се променя донякъде и образът на „онзи, който поръчва музиката“. „Господарите“ на продажните политици вече не се намират само в Брюксел, но и във Вашингтон. Те са „зад океана“ и оттам диктуват какво да се случва в страната – най-често чрез американското посолство на ул. „Козяк“ („Посолството“ и „Козяк“ стават нарицателни), – но това никога не е за доброто на България. Господарите не милеят за България, а я залагат като разменна монета в една бъдеща война с Руската федерация. А ролята на българските политици е само да легитимират нарежданията, идващи от Щатите.

Важен пропаганден акцент е делегитимацията на влизането на България в НАТО и ЕС. Суверенното решение за участие в ЕС и НАТО е поставено под въпрос, тъй като не е взето директно от „народа“ чрез референдум. Щом решението не е взето пряко, значи не е суверенно – това е пропагандната логика. Представителната демокрация не може да реализира народния суверенитет – тя е представяна като параван, зад който суверенитетът бива откраднат от народа. Зад този параван българската политическа класа единствено изпълнява поредното нареждане „отвън“. Така е и с влизането на страната в НАТО и ЕС – те не са суверенни решения, а са предприети по нареждане отвън.

Образът на българския политик с евроатлантическа ориентация е на добър „слуг“ на Щатите и ЕС. За да изпълнява слугинажа си, той трябва да печели местни и парламентарни избори. Печелейки избори, той взема суверенитет от народа, но вместо да го реализира, той започва да го третира като изчерпаем ресурс, който бива продаван и подаряван. Така всяка крачка на обвързване с НАТО и ЕС е представена като загуба на суверенитет – тя е „дирижирана отвън“, тъй като суверенитетът е продаден. Това непрекъснато жонглиране идва да покаже колко недемократична е демокрацията у нас – фалшиви политици („слуги“),

фалшива демокрация (лишена от референдуми и пряко взимане на решения), фалшиви съюзи (ЕС и НАТО са „господари“, а не партньори).

Данните от медийните публикации за 2023 г. показват, че в медийното онлайн пространство има 58 798 публикации, които отговарят на зададените от нас търсения, отнасящи се до негативния образ на политическите елити в страната. Четири са основните пикове през годината: 3 март (1221 публикации), 22 септември (2191 публикации), 22 ноември (940 публикации) и 12 декември (206 публикации). Нека видим на какво основание се появяват тези пикови дни.

На 3 март пикът е предизвикан от изказване на президента Румен Радев по повод деня на Освобождението, в което се откриват няколко основни послания: не бива да се допуска намеса във войната по какъвто и да е начин; „Недопустимо е над България да се веят други знамена, освен родния трибагреник.“; има политици, които не защитават интересите на страната – тях той нарича „безродници“ и „осквернители“.⁸¹

На 22 септември – денят, в който България отбелязва своята независимост – няколко са събитията, които образуват наблюдавания пик. На първо място това е отзвукът от отзования по-рано от Руската църква архимандрит Филип, обвинен в шпионаж. Публикация на Костадин Костадинов от ПП „Възраждане“ в социалните мрежи се разпространява като новина. В нея той говори за „американския режим в България“, за „американските подлоги“ и „турски еничари“, за „американските марионетки“ и т.н., като за заключение отбелязва: „Самото съществуване на американското правителство в София е обида за българския народ.“⁸² Публикацията призовава всеки, който се чувства близък до Руската църква, да отиде на служба в неделя в знак на подкрепа.

Пикът на 22 ноември е по повод изказване на Николай Денков пред Европейския парламент в Страсбург. Обвиненията⁸³ към него са обобщаващ пример за всички пропагандни твърдения, обяснени в настоящата секция. Определят изказването му като „унизително“ за България, а самият него обвиняват в „слугинаж“. Като срамно се определя самото присъствие на Денков, поради факта, че залата не е изпълнена с членове на парламента. А това усещане бива засилено и от критики относно стилистиката на самата реч – „клишета, кухи и пропагандни фрази“. С присъствието на Денков на България ще се гледа като на страна „втора ръка“. Костадинов пуска видео⁸⁴, в което го определя като клоун. Костадинов публикува в профила си в социалните мрежи изказване⁸⁵, което

⁸¹ <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/13911598> [Accessed: 09.02.24].

⁸² <https://www.bta.bg/bg/news/bulgaria/oficial-messages/527640-kostadinov-v-nedelya-v-10-00-shte-bada-v-ruskata-tsarkva> [Accessed: 09.02.24].

⁸³ https://glasove.com/public_html/na-fokus/kostadin-kostadinov-rechta-na-denkov-pred-praznata-zala-na-ep-beshe-sramna [Accessed: 09.02.24].

⁸⁴ https://www.youtube.com/watch?v=OoEtfSBYuw&embeds_referring_euri=https%3A%2F%2Fglasove.com%2F&source_ve_path=Mjg2NjY&feature=emb_logo [Accessed: 09.02.24].

⁸⁵ https://www.facebook.com/belomoriето/posts/6875896545808980?ref=embed_post [Accessed: 09.02.24].

впоследствие бива тиражирано като новина. В него той поздравява спечелилия изборите в Нидерландия консервативен кандидат Герт Вилдерс и чрез него посочва правилния път на страната към Европа. Любопитното тук е, че Европа е противопоставена на Европейския съюз на културен принцип – Европа представлява културно многообразие, поставено в контекста на Западната цивилизация, а Европейският съюз е политическо образувание, което се опитва да унищожи културното многообразие и да разтвори всички различия в съюза в едно общо цяло. В публикацията Костадинов дава за лош пример „правителството на Сорос Денков“ и отбелязва, че „...за разлика от Сорос Денков и партиите, които го подкрепят, ние имаме съюзници, не господари.“ Събитията от деня са прилежно обобщени⁸⁶ от Георги Марков, който громи евроатлантическите ценности, честити победата на Вилдерс и не пропуска да похвали Виктор Орбан.

Последният пиков ден за годината – на 12 декември – е предизвикан от началото на демонстрацията на Паметника на Съветската армия в София. Символът на руската зависимост у нас провокира недоволството на редица про-руски партии и организации. Това е добре обобщено от изказване⁸⁷ на говорителя на външното министерство на Руската федерация Мария Захарова. Тя използва няколко специфични езикови израза като „фашистически евроатлантици“, „варварските действия на българската страна“, „галопиращ растеж на неонацистките настроения в самата Европа“, „агресивна русофобия“, които в последствие започват да се използват и в българската медийна среда. Захарова обвинява България, че е тръгнала по пътя на нацизма, което в контекста на войната в Украйна може да се разпознае като директна заплаха. И за да не остави никакви съмнения за агресивността на излъченото послание, Захарова завършва: „Самата тя (България б.а.) ще трябва изцяло да плати последствията от това срамно решение.“

Негативният образ на гражданския сектор

В последното десетилетие пропагандният речник успя да вклини редица свои „изобретения“, които вече играят в роля и в ежедневния политически дискурс в страната. Пропагандните клишета, които бяха създадени с цел да омаскарят, да обидят и да злепоставят големи сектори от гражданското общество, вече са навлезли до такава степен в разговорния език, че употребата им и на по-високо – публично - ниво вече рядко прави впечатление. Думи като „соросоид“, „грантаджия“, „жълтопаветник“ и изрази от типа „умни и красиви“ имат няколко нива на смисъл:

- на пръв поглед целта им е да обединят конкретна група под специфично наименование, често изработено изключително за тях, и така да ги „посочат“ пред

⁸⁶ <https://pogled.info/bulgarski/georgi-markov-denkov-poluchi-vot-na-nedoverie-i-ot-evroparlamenta-parvo-toi-da-podade-ostavka-sled-tova-bobi-mihailov.163094> [Accessed: 09.02.24].

⁸⁷ <https://offnews.bg/politika/zaharova-gnevna-che-balgaria-izprashta-psa-na-bunishteto-na-istoriata-814324.html> [Accessed: 09.02.24].

останалото общество;

- след като групата бъде „посочена“ чрез новото си наименование, тя получава и определение, което трябва да я дефинира. Именно чрез „дефиницията“, която обикновено е подсказана от значението на самата дума или израз, този тип думи и изрази вменяват обидно съдържание. Те се превръщат в обидни етикети.
- С употребата им се цели и отличаване на политически лагери ad hoc. Чрез езика се легитимира политическата принадлежност на говорещия, дори и това често да става несъзнателно. В случая се цели принижаване, маргинализиране и деконтекстуализиране на посочените групи – те са обозначени като политически противник, който изначално е дискредитиран.

През 2023 г. тази част от пропагандния речник вече е вклинена в обществото по начин, по който често остава „невидима“ за обикновения слушател. Но пък епитетите на този речник са лесни за автоматично откриване.

За годината публикациите, които го използват, наброяват 49 638. През белязаната от два избора 2023 г. впечатление правят няколко пикови за медиите дати:

По време на поредната предизборна кампания на 27 февруари лидерът на ГЕРБ Бойко Борисов обвинява⁸⁸ опонентите си от „Продължаваме промяната“ в редица грехове като не пропуска да ги постави в групата на „умните и красивите“: „Голям срам за България – две години умните и красивите нямат План за възстановяване“.

След излизането на резултатите от изборния ден – на 02 април – ПР-ът на ГЕРБ Севдалина Арнаудова споделя⁸⁹ в профил в социална мрежа поздравление за победата на партията, като завършва публикацията си със следните думи: „Разби им жълтопаветните илюзии!“ Обвиненията са отново към опонентите от „Продължаваме промяната“.

По-късно през месеца, на 23 април, няколко публикации обикалят мрежата, споделени от различни медийни аутлети. В първата публикация Кристиян Шкварек задава въпрос⁹⁰ към „умнокрасивите“ Кирил Петков и Асен Василев. Публикацията е споделен язвителен текст към двамата от стената на Шкварек в социална мрежа. Втората публикация⁹¹ е изказване на Николай Бареков, в което твърди, че Емили е „джендърски продукт“ на „Соросоидски сладникави репортажи“. Третата публикация⁹² за деня промотира Походите за мир и суверенитет. Посланието към участниците е да се противопоставят на „първобитната укрофашистка пропаганда“ и на „българоезичните американски медии“. Тези три публикации имат общо около 1000 препечатки. Виждаме как

⁸⁸ <https://plovdiv1.bg7.eu/895688/> [Accessed: 09.02.24].

⁸⁹ <https://clubz.bg/134982> [Accessed: 09.02.24].

⁹⁰ https://blitz.bg/analizi-i-komentari/shkvarek-se-khvana-za-glavata-zaradi-slovoareda-na-kiril-petkov-i-zadade-vpros-na-umnokrasivite_news949708.html [Accessed: 09.02.24].

⁹¹ <https://natali3.bgvest.eu/915787/> [Accessed: 09.02.24].

⁹² <https://pogled.eu/българският-народ-не-иска-българия-да/> [Accessed: 09.02.24].

този сегмент от пропагандния речник може да бъде насочван към различни групи: политически противници, представители на сексуално малцинство или медии, критични към Кремълската агресия.

На 30 май Мустафа Карадайъ прави изявление⁹³ от трибуната на Народното събрание, в което обвинява ГЕРБ и „Продължаваме промяната“ и текущите разговори за съставяне на кабинет, в „... пълзящ фашизъм за налагане на диктатура на умнокрасивите.“

Следва затишие, което приключва с началото на кампанията за местните избори. На 04 октомври Бойко Борисов в пространна реч⁹⁴ пред избиратели в Хасково обвинява „умнокрасивитета“, че му се бил подигравал за „мазникката“. Неговата реч достига над 940 публикации в българското медийно пространство.

На 02 ноември станалият известен с про-путинските си изказвания ген. Димитър Шивиков заявява⁹⁵ подкрепа за кандидата за кмет на БСП в София Ваня Григорова: „И така, опорките, че Ваня е Троянският кон на задкулисието, путинистка, че ще ни изкарва от ЕС и НАТО, са за успокоение на жалките душички на умнокрасивите и за сплотяване на рехавите им редици.“ Заявява още, че Григорова ще се бори срещу окупиранията от евроатлантици върхове на правителството и „... политическа смрадлива утайка, изскочила на повърхността с подкрепата на посолството и се взела за каймака на обществото.“

На 08 ноември публикация от профила на проф. Витанов обикаля пропагандните аутлети: станалият известен с прогнозите си относно пандемията математик, а сега прогнозиращ победата на Русия в Украйна, се изказва и по фалшива новина, която обиколи интернет за няколко часа – че новата местна власт в София ще повишава местните данъци. Витанов заключава:

И накрая, изборите свършиха и хо-о-оп: май ще вдигаме данък сгради. А честито, жълтопаветни юрдечета мои. Пак ви натаковаха. Можеха да ви го кажат това преди изборите, нали така. Но първо ви натаковаха на изборите, следва натаковане с данък сгради и после ще продължат да ви такват. Ето ви закон на Витанов: Такването на жълтопаветния юрдек е обратно пропорционално на количеството акъл в главата му.⁹⁶

Този конкретен текст има 414 публикации, т.е. завъртян е от Машината.

Годината завършва с друга публикация от Машината с 407 препечатвания. Това е изказване на ПР-ът на ГЕРБ Никола Николов в социална мрежа, в което той напада новото мнозинство в Софийска община: „Voris Bonev, какво стана, нали уж спряхте старите коли?“

⁹³ <https://www.bta.bg/bg/news/bulgaria/465311-ako-tazi-porochna-svatba-se-sluchi-balgarskite-grazhdani-shte-nahluyat-v-parlam> [Accessed: 09.02.24].

⁹⁴ <https://clubz.bg/141988> [Accessed: 09.02.24].

⁹⁵ <https://kritichno.bg/politika/gen-shivikov-vanya-e-sofiya-i-sofiya-e-vanya/> [Accessed: 09.02.24].

⁹⁶ <https://inform93.bgvest.eu/1004609/> [Accessed: 09.02.24].

Не се крий, излижай да разкараш мръсния въздух, мрънкач измислен! #ДаГоДишате, умнокрасивитети измислени!“⁹⁷

Както става ясно и от предоставените данни, употребата на „умни и красиви“ и разнородните ѝ форми вече се просмуква изцяло в полето на вътрешнополитическите борби. Когато Велислава Дърева „измисля“ това словосъчетание по повод на протестиращите против издигането на Делян Пеевски за шеф на ДАНС през 2013 г., част от протестиращите са симпатизанти на ГЕРБ; през 2023 г. ГЕРБ е отпаднал от обхвата на този епитет - „умни и красиви“, „жълтопаветници“ са само *другите*, политическите им опоненти – „Продължаваме промяната“ и Демократична България.

Демонтажът на паметника на съветската армия (ПСА) и обвиненията във „фашизъм“

В края на 2023 г., когато Софийска община предприема действия по преместването на Паметника на Съветската армия от центъра на града, рязко скача пропагандната употреба на „фашист“/„фашизъм“ и техни производни. Това събитие повишава активността на руските партии в страната. БСП, „Възраждане“, „Левицата“ и др. са основни защитници на съветския монумент и това се проявява и в публичния език. В медийното онлайн пространство се завъртат особени словосъчетания като „либерален фашизъм“, „либерал-екстремизъм“, „краен либерализъм“, „културен фашизъм“ и др., които, макар и противоречиви по смисъл, навлизат и във всекидневния език. Това семантично гнездо завърта 4 310 публикации, като Машината е публикувала 3 253 от тях. Чрез тези епитети се прокарява разделителна линия между хората („електоратите“), които са „за“ или „против“ демонтажа на Паметника на Съветската армия. Подкрепящите демонтажа са наричани „либерали фашисти“, защото те искат да заличат историята и вършат това против волята на народа. Нека припомним, че още съветската пропаганда легитимира себе си чрез борбата срещу фашизма във Великата отечествена война; но и след това всеки, който застава срещу СССР, бива заклеймяван като „фашист“ и „империалист“. Кремъл след Евромайदानа през 2013 г., който бе определен като „фашистки“ или „нацистки пуч“, възроди антифашисткото говорене, за да компрометира Украйна и да оправдае нахлуването на Руската федерация първо в Крим и Донбас, а после и в цяла Украйна. Въпреки че решението за преместване на ПСА е взето още 90-те години и е потвърдено от мнозинството в общинския съвет и през 2023 г., практическите стъпки по реализацията му са посрещнати с надигане на този репертоар. Пропагандната логика е семпла: съветската армия се е борила срещу фашизма (и това е достойно, независимо че е окупирала България и е въвела тежка диктатура); а

⁹⁷ <https://fakti365.allbg.eu/1032241/> [Accessed: 09.02.24].

който е срещу нейния паметник, той е „фашист“ – демократите и либералите, които са против ПСА като символ на комунистическата диктатура, така се оказват „фашисти“.

Нека разгледаме и няколко примера.

На 09 септември едно от значимите имена на про-руската пропаганда у нас Петър Георгиев – Волгин интервюира друго не по-малко познато име от същото „семејство“ – Мартин Карбовски. Карбовски критикува създаденото правителство, като прави няколко важни отбелязвания: „Днес има един нов мутро-фашизъм, който е добър единствено в пропагандата.“, „...имаме строй, който наистина започва леко да прилича на криптофашизъм, на протофашизъм.“ и „Фашизмът започва с една-единствена теза, с едно налагане, което стига до кресчендо, до фалцет.“⁹⁸

По повод отбелязването на 100 години от Септемврийското въстание от 1923 г. Корнелия Нинова се среща с избиратели в Монтана и се заявява⁹⁹ като приемник на антифашистите, умрели в борбата с фашизма: „В антифашистката борба дадохме своя принос – и тогава, и сега. Защото и днес се надигат фашизоидни, крайни отрицания на истинските ценности за справедливост, свобода и равенство.“ Заявява още, че няма да остане безучастна спрямо провеждащия се опит за подмяна на историята и ще се бори против задкулисието. Машината споделя публикацията 415 пъти.

Ако преди демонтажа на ПСА битката с фашизма тлее, то след 12 декември антифашистката реторика се засилва. В участие в „Панорама“ по БНТ Кристиан Вигенин отбелязва, че този паметник е символ на битката с фашизма и няма нищо общо с Путин. Твърди още: „Той е паметник и на украинските войници, които са се били срещу фашизма“ и завършва с „Започваме да минаваме граници, които са опасни. Навлиза пълзящ фашизъм.“

На 26 декември депутатът от БСП Ирена Атанасова определя „Продължаваме промяната“ и Демократична България като:

...съвременни вандали с фашизоидни прояви, защото основна характеристика на фашизма е горене на книги, бутане на паметници, потъпкване на чуждо мнение, налагане на диктатура. [...] Наистина това са съвременните варвари в България.

Изказванията са направени по повод сезирането на прокуратурата от страна на БСП за законността на демонтажа на монумента. Машината споделя 424 пъти въпросната новина.

⁹⁸ <https://pogled.info/bulgarski/martin-karbovski-gubim-ideyata-na-demokratiyata-sedesarite-sa-se-pregarnali-s-mafiyata.160316> [Accessed: 09.02.24].

⁹⁹ <https://newspress.bgvest.eu/987184/> [Accessed: 09.02.24].

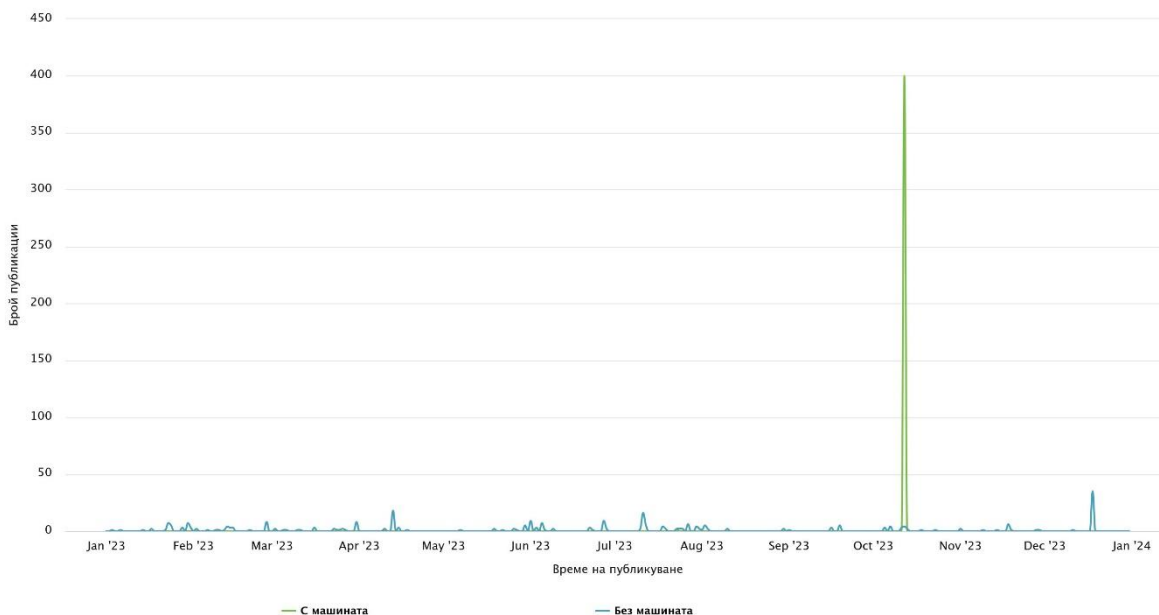
2. Политиките на ЕС противоречат на националните интереси и задушават суверенитета:

а/ Диктатът на ЕС руши суверенитета на страните-членки

Едно от основните твърдения, с които пропагандно се подкопава образа на ЕС, е: **политиките на ЕС противоречат на националните интереси на отделни държави**. Има и цял сегмент от популистки политически партии в Европа – както леви, така и десни, – за които тази опорна точка е ресурс за търсене на електорална подкрепа. Едно от основните обещания към избирателите е, че те ще върнат на народа и на съответната страна суверенитета, отнет им от Брюксел и от продажните местни политици. Ключови говорители на този наратив в момента в България са както „патриотите“ от „Възраждане“ и ВМРО, така и БСП и „Левицата“. Този наратив някак нежно и небрежно се свързва в обща плетка с другите руски наративи, както ще покажем чрез примерите.

По този наратив откриваме 689 публикации с Машината и 288, когато тя се изключи. Всъщност Машината предизвиква един единствен пик.

Графика 9. Времево разпределение (по дни) по тема „Диктатът на ЕС руши суверенитетът на страните-членки“ за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност с Машината от сайтове-гъби, а в зелено – без Машината.

Ще дадем само няколко примера за този наратив, без да изчерпваме цялостно пиковите за годината, защото те са твърде малки и относително еднотипни.

На 30 януари 7 пъти е рециклирана тезата, че с вдигането на вето за присъединяването на РСМ към ЕС политиките работят „срещу българския национален интерес“¹⁰⁰.

На 27 февруари пикът от 8 статии е предизвикан от изказване на лидера на политическа партия „Възраждане“ – „Костадинов: Изпитвам гняв за това, че времето на нашата държава изтича пред очите ни“:

Предатели са тези, които предават българския национален интерес. Предатели са тези, които казват, че е нормално България да няма своя собствена армия, защото нас някой друг може да ни пази. Предатели са тези, които казват, че е нормално да нямаме силна икономика – ама, какво да очакваме, ние сме били една малка държавичка, от нас нищо не зависи. Предатели са тези, които казват, че е нормално да нямаме български стоки по магазините и хранителните вериги, защото другите били по-качествени и хората не искали да ядат български боклуци. Предатели са тези, които казват – нямаме нужда от своя собствена валута, защото, както беше казал Евгени Дайнов – „левът е хартийка за туземци“. Да продължавам ли с предателите? Предатели са тези, които чрез своята политика ни водят дотам, че да намаляваме с по 100 000 души на година и да сме най-нещастната, болна и измираща нация на света.

[...] Това, което сега правим, пак повдигам въпроса за референдума за запазването на българския лев, който се обсъжда в момента в Брюксел с голяма тревога, защото най-бедната, най-послушната, най-робската територия на ЕС се размърдва и те не знаят какво се случва.

България е на път да каже „не“ на Брюксел и това ще предизвика много сериозен ефект. България се събужда, не е лесно и бързо, на никого не е било, когато иска да премахне един режим, строй, робство. Не става хоп – и посрещаме освободителите. Като казах освободители, ние самите сме собствените си освободители. Първо, трябва да се освободим от страховете си, окови, предразсъдъци и опасения. Ако не стане, ще пробваме пак. Рим не е бил построен за един ден. Велика държава се гради от хора, които не са страхливци, не се притесняват, а опитват. И ако паднеш, ще станеш. Ако те ударят, ще отвърнеш. И така, докато победиш.¹⁰¹

Негативните процеси в България, като демографското намаляване и икономическите показатели на страната, се разглеждат като пряк резултат от политиката на ЕС. Националпопулистките партии се опитват да противодействат на политиките на ЕС, въз основа на налагането на тезата за националния суверенитет.

На 31 март отново се наблюдава малък пик. Темата е РСМ. Повод е затварянето на втори български културен център в Македония. По този повод се завърта една от устойчивите популистки опорки: Приемането на „антибългарската“ РСМ в ЕС, което е политика на Брюксел, противоречи на българските национални интереси. В позицията – в случая на ВМРО - се казва:

Тогава вече беше конституирано 48-ото Народно събрание. Нито една от партиите вътре – ГЕРБ, БСП, ДПС, ПП, ДБ, „Възраждане“ и „Български възход“ не реагираха срещу тези закони, които нескрито бяха направени, за да бъде узаконена антибългарската пропаганда и езика на омразата срещу

¹⁰⁰ <https://plovdiv-online.com/news/plovdiv/vmro-predlaga-deklaracziya-za-severna-makedoniya/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁰¹ <https://epicenter.bg/article/Kostadinov-/309648/11/0> [Accessed: 09.02.24].

България, насаждан от Скопие. Същите тези с лека ръка в предишното Народно събрание премахнаха ветото за стартиране на преговорите за влизане на РС Македония в ЕС и с това не само предадоха българския национален интерес, но и обрекоха на геноцид македонските българи, за което „батковците“ от Европа очевидно са им се отблагодарили щедро.¹⁰²

ЕС е представен като корумпирана организация, която „обрича на геноцид“ македонските българи.

На 27 юли също е регистрирано малко нарастване на публикациите. Четири пъти е разпространена статията „Ако сега оставим тази пасмина да пипа конституцията“¹⁰³. Посланието е, че с промяната на националния празник ще се забранят изборите, допитванията до народа и българският език, защото е славянски:

Накрая и българският език ще бъде забранен, защото има нещо славянско в него и доста общо с руския, та ще минем направо на английски, за да може населението по-лесно да комуникира с колониалната администрация!¹⁰⁴

Останалата част от публикациите от същия ден се дължи на изказване на Елена Гунчева, в която тя твърди:

Европейският съюз е пример за това как успешно всички могат да потъват заедно. Европа загърби националните си държави, законодателство, граници, всичко. В резултат в Брюксел решават, че щастието на кокошките е много важно за европейците. Или налагането на ковид мерки и ваксини и зелени сертификати. Или избиването на животните /последната глупост е да се избиват кравите, защото увеличавали парниковия ефект/. Някои неща отдавна минаха границите на нормалното и приемливото. ЕС се превърна в уродливо създание, изяждащо децата си. Затова е важно нациите да се съхранят. Защото те са традиции, история, култура, вяра, общност. Ненапрасно народите са правили свои си държави. Всеки народ иска да си има своя държава. Защото е важно.

... То показва, че в политиката на България няма идеи, няма принципи, има само послушание към САЩ и алчност и суета. Готови са на всичко, за да ни вкарат във война. Обезоръжиха армията ни, за да се докажат пред господарите си. Въвличат ни във война, за да заслужат грантовете и издръжката си. Подаряваме на Украйна оръжия, които СССР безплатно ни даде, за да се отбраняваме. Неблагодарността е много страшен порок.¹⁰⁵

Внушението е, че трябва да се върнем към националната държава, че всякакви съюзи пречат на реализирането на националните интереси, че ЕС „потъва“. Гунчева повтаря и опорката за въвличането ни във война от САЩ.

¹⁰²https://demokrat.bg/archives/18859?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=%25d0%25b2%25d0%25bc%25d1%2580%25d0%25be-%25d0%25bf%25d1%2580%25d0%25b8%25d0%25b7%25d0%25be%25d0%25b2%25d0%25b0-%25d0%25b1%25d1%258a%25d0%25bb%25d0%25b3%25d0%25b0%25d1%2580%25d0%25b8%25d1%258f-%25d0%25b4%25d0%25b0-%25d0%25b5%25d0%25ba%25d1%2580%25d0%25b0%25d1%2582%25d0%25b8-%25d0%25b4%25d0%25b8%25d0%25bf [Accessed: 09.02.24].

¹⁰³ <https://thesofiatimes.com/bulgaria/51401/%D0%B0%D0%BA%D0%BE-%D1%81%D0%B5%D0%B3%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BC-%D1%82%D0%B0%D0%B7%D0%B8-%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%BC%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D0%BF%D0%B8%D0%BF%D0%B0-%D0%BA/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁰⁴ Пак там.

¹⁰⁵ <https://www.rikoshet.org/%D0%B0%D0%B4%D0%B2%D0%BE%D0%BA%D0%B0%D1%82-%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0-%D0%B3%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B2%D0%B0-%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%B0-%D1%81%D0%B8-%D0%B4%D0%B0%D0%B2%D0%B0/> [Accessed: 09.02.24].

На 30 юли се отново се наблюдава микро пик. Три пъти е препечатана статията „Да jivee 24 may“ на Георги Атанасов за „Уикенд“:

Услужливите политолози със западен уклон уместно отчетоха, че лансираната от ПП-ДБ идея за промяна на националния празник – от 3 март на 24 май, е смъртоносен автогол за така наречените евро-атлантически представители. По много причини, за които без съмнение ще говорим в близко бъдеще.

Предполагам, че съвсем скоро Бойко Борисов ще направи поредния си народняшки пирует на 180 градуса и ще се вслуша в гласа народен, Господен. Тоест, шансът за промяна на Датата в Конституцията практически е нулев. Вече го обясниха елитни юристи. Освен това масовката на ГЕРБ на 80% е русофилска, и няма как да следва номерата на Паси, Габриел, Майдел, Лорер. Я, колко българи със странни фамилии?! Няма лошо, ние сме толерантни, но има тенденция...

Мони тегли „майна“ на Православието, а Лори сложи кръст на Освобождението. Близко век и половина по-късно Европа отново ръфа плътта и пие кръвта на България. Тогава чрез Берлинския конгрес, а сега чрез Брюкселския ЦК на „урсулите“, директивно налагащи „македонска идентичност“. И винаги им е виновна Русия. Лошото е, че Одеса е на една ракета разстояние от Варна. Не дай боже да се усложни хавата, „харвардците“, „лорерите“ и „габриелите“ ще си бият камшика и бегом под навеса на „началниците“, а ние ще им плащаме вересиите.

Защото е ясно, че Русия на Олигархията и балансора между клановете Путин търпи дълго, но не вечно. А отдолу идват командирите от Донбас ала Бонапарт и „изчезналият“ генерал Армагедон Суровикин, които няма да се спрат на половината път до Кремъл като афериста-милиардер Пригожин. Ще ни треснат, а после да се обясняваме защо и как сме шампиони по износ на боеприпаси и гориво за Киев, както се похвалиха „кирчовците“ пред Запада.¹⁰⁶

Статията работи със страха от директно нападение от Русия, поради проевропейската позиция на България. Но изгражда образ на ЕС като на авторитарна структура, която налага с „директиви“ определени политики – в случая признаването на македонската идентичност.

Статията продължава:

Всъщност работата беше много проста – Посолството се умори от ролите, джипките, мисирките, бабите и каките на Бойко и реши да наложи изчистен, лабораторен, идеологизиран, циничен Проект за окончателна дебългаризация на РБ чрез евроатлантическа сублимация на една цяла нация. И русофобска фанатизация.¹⁰⁷

Евроатлантическите позиции се приравняват със загуба на идентичността. Статията продължава – смяната на националния празник се обвързва с писмеността и затова е определена като „антиславянска диверсия“, поради желанието да се скъса с Русия.

На 2 август е регистриран микропик от пет публикации, които са препечатка на изказване на Кольо Колев от социологическата агенция „Медиана“. Той внушава, че политическият елит не се съобразява с желанията на населението – предоставянето на

¹⁰⁶ <https://narod.bg/2023/07/30/da-jivee-24-may/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁰⁷ Пак там.

военна помощ, приемането на еврото и пр. С което Колев повтаря опорката за разединението между елит и народ. Той казва:

Какво управление биха искали хората? Точно такова, за каквото стана дума, много по-балансирано, много по, ако щете, да, ние сме членове на НАТО, на ЕС, но това съвсем не означава, че нямаме национални интереси и че не трябва да се държим малко или много дистанцирано, точно в този турбулентен свят, където светът се тресе, опасността от световна война нараства, икономиката на еврозоната става все по-съмнителна.

И при това положение, те ни казват: „Ама не, трябва тук да се долепим и до ЕС и до НАТО, до всички тези неща“. Хората казват: „Не не, не му е сега времето“. По-скоро такава политика търсят хората, отколкото идеята да развеем всички знамена и да застанем от едната страна на историята.¹⁰⁸

На 19 септември пикът от 19 публикации се дължи на публикация на Страхил Ангелов, че земеделският министър е „наместник на колониалната администрация“, тъй като „колониалната администрация“ е обявила, че участниците в земеделските протести са терористи.¹⁰⁹ От статията виждаме, че атаките към ЕС са най-пряко насочени тъкмо към локалния политически проевропейски елит.

На 12 октомври е разпространено четири пъти съобщение на математика Николай Витанов: „Проф. Витанов с апокалиптично предупреждение за войните в Украйна и Израел“¹¹⁰. В него той твърди, че никой европейски гражданин не се идентифицира като европеец, а чрез националната си идентичност. Той предупреждава: формира се „продажен елит“, който цели да предаде националните интереси на България. Машината мултиплицира изказването му 400 пъти.

На 18 декември е регистриран друг пик от 35 публикации, 32 от които цитират изказване на Корнелия Нинова за мнозинството в парламента:

Изобщо не става въпрос за опозиционна дейност. За нас големият въпрос е диктатурата, която налага мнозинството и пълзящия фашизъм. Като почнем от паметника и свършим до това, което днес се случва. За пет минути, без изказване, за пореден път предадох българския национален интерес със законопроектите, които гласуваха в областта на енергетиката. За пет минути показаха своята несъстоятелност, некомпетентност и продажба на българския национален интерес, като сами се отрекоха от таксата, която въведоха, защото нито могат да съберат тези пари от руския газ. И сами сега си правят поправка на поправката, защото блокираха България по пътя към Шенген с глупавите си и предателски решения спрямо българския национален интерес. Единственият изход от това, което

¹⁰⁸ <https://classa.bg/en/%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0/item/485700-%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D1%8C%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%B2-%D0%B5%D1%82%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%B3%D0%B0-%D1%81%D0%B5-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%B0-%D1%81%D0%B3%D0%BB%D0%BE%D0%B1%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B1-%D0%BF%D0%BF,-%D0%B8%D0%B7%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%89%D0%B5-%D1%81%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B7> [Accessed: 09.02.24].

¹⁰⁹ <https://svobodnoslovo.eu/komentar/kakav-terorist-i-milioner-e-chovek-koyto-otglezhda-2000-ovce-i-raboti-po-16-17-chasa/116788> [Accessed: 09.02.24].

¹¹⁰ https://blitz.bg/analizi-i-komentari/prof-vitanov-s-apokaliptichno-preduprezhdenie-za-voynite-v-ukrayna-i-izrael_news980303.html [Accessed: 09.02.24].

се случва тук, е оставка на това мнозинство, което налага диктатура, налага фашизоидни методи на работа. Оставка на това мнозинство, за да се успокои държавата и да тръгне напред по друг начин.¹¹¹

Евроатлантическите позиции и политики на законно избраното мнозинството са противопоставени на българския национален интерес. А онова което Корнелия Нинова и като цяло националпопулистките говорители наричат суверенитет, е синхронът на българските позиции с интересите на Русия.

¹¹¹ <https://www.novinite.bg/articles/245554/ninova-tova-e-nay-unizitelnoto-sastoyanie-na-balgarskiya-parlament-otkakto-toy-sashtestvuva>
[Accessed: 09.02.24].

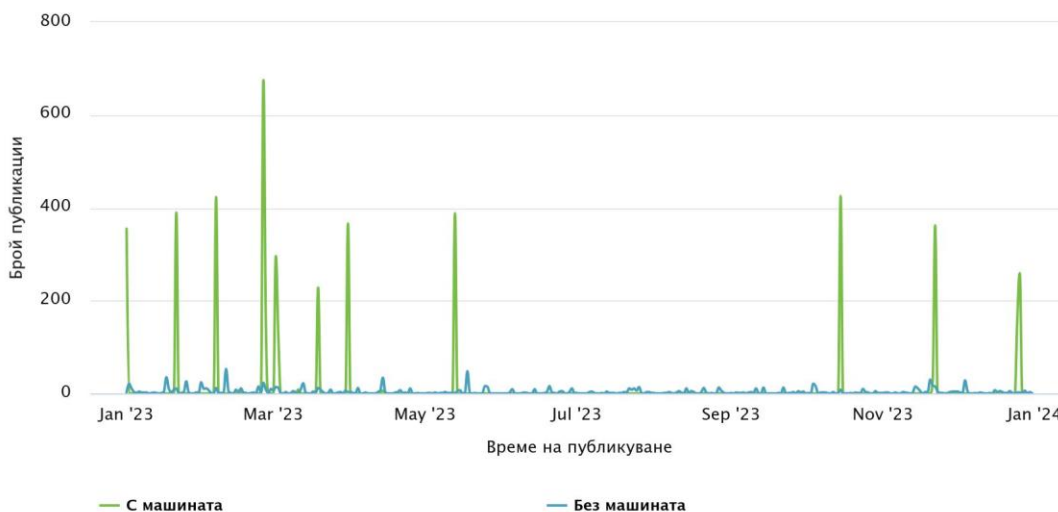
б/ Упадъкът на ЕС руши суверенитета на страните

Повтаряме: пропагандата не се бои от противоречия. Ако досега описвахме как мощта и диктатът на Брюксел рушат суверенитета на старните-членки, сега ще видим обратното – как Брюксел е слаб и в упадък, но това не води до еманципация на страните-членки, а, напротив, пак руши суверенитета им.

Поднаротивът „Упадъкът на ЕС руши суверенитета на страните“ се състои от различни твърдения: че Европа и ЕС са в своя залез, загиват, в упадък са, болни са и пр. Причините, които биват посочвани като основание за тези определения, са много: „федерализмът“ на ЕС, конспирациите на САЩ, миграцията, икономическите показатели, енергийната политика, ковид-мерките, зелената сделка и пр. Но през тези описания се прокрадва една основна нишка – колкото повече се откъсва ЕС от Русия, толкова по-болен и слаб е той.

По този поднаратив идентифицираме общо 5945 статии, а без Машината остават 1301 публикации за цялата 2023 г. Отвъд Машината топ разпространители в този наратив са: агрегаторът Novini24/7, „Поглед инфо“, „Класа“, informiran.net и др. В това гнездо сериозно влияние имат говорителите на РФ, но се забелязват и редица други говорители – Орбан, Костадинов, проф. Иво Христов и др.

Графика 10. Времево разпределение (по дни) по тема „Упадъкът на ЕС руши суверенитета на страните“ за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност без Машината от сайтове-гъби, а в зелено – с Машината.

Нека сега да погледнем този поток по пикови дни и да проследим основните теми.

На 2 януари пикът е с 21 публикации, 19 от които са препечатка на интервю с д-р Николай Михайлов в предаването на БНР – „12+3“. Макар с относително умерено отношение към ЕС, Михайлов казва следното:

...живеем в период на упадък на европейската цивилизация, тъй като има поход към това да бъде посегнато върху човешкия образ – що е човек, що е семейство, що е любов, що е смисъл, що е история, що е традиция.¹¹²

Консервативните ценности са в основата на оценката на състоянието на „европейската цивилизация“. Той също така интерпретира войната в Украйна като война на САЩ за дестабилизацията на Русия.

На 12 януари пикът се дължи на корупционния скандал „Катаргейт“ и е с 35 публикации. Обявено е, че Антонио Панцери ще свидетелства. Следват поредица от пикове, които се дължат на този корупционен скандал. Важно е да се отбележи, че този тип статии, препечатвани вкл. и от Машината, са по-скоро стареещи се да бъдат неутрални – те докладват за корупция в ЕП, без да дават обобщения за състоянието на ЕС. Такива скокообразни нараствания се наблюдават на 6,10, 25, 28 февруари, 13 март, 14, 24 април, 25 май, 20 юни, 11 и 14 септември, 24 октомври. Машината на няколко пъти се включва, за да дисеминира статии по темата.

На 14 февруари микропикът от 8 публикации се дължи на 5 препечатки на статия, в която се говори за „колапс на Европа“. Публикацията е посветена на войната в Украйна и прокарва конспиративна теория, която се опитва да „вникне“ в скритите слоеве на реалността. Войната е разрушаване на „старата система“. В статията се казва, че Украйна е бойно поле, а не участник във войната – тоест сменя се автономността на Украйна чрез налагането на тезата за „прокси война“. Ето каква е целта на САЩ във войната:

И следователно. Струва ми се, че целта на войната на Украйна срещу Русия изобщо не е Русия, а ЕС. Целта е да се лиши Европа от технологично лидерство. За целта е необходимо да се създадат условия, при които всички европейски технологични гиганти ще избягат от тази територия. Необходимо е да се лиши ЕС от евтини ресурси, идващи от Русия. И това не са само петрол и газ. За това ЕС беше въвлечен във войната с Русия на страната на Украйна. Майсторски ги принудиха да изоставят руските ресурси. Следващата задача е окончателното разкъсване на руско-европейските връзки без възможност за тяхното възстановяване. И в крайна сметка – деградацията и дестабилизацията на Европа в резултат на войната.¹¹³

Скъсването на връзките между ЕС и Русия е централната цел на войната – основна опора за 2023 г. в този наратив, а от това ще пострадат основно държавите от ЕС:

ЕС днес не е играч, той е плячка във война.

¹¹² <https://bnr.bg/horizont/post/101758332/> [Accessed: 09.02.24].

¹¹³ <https://pogled.info/svetoven/golyamata-igra-opit-da-si-poigraem-na-geopolitika.152382> [Accessed: 09.02.24].

Нека да обобщим. По логиката на събитията обявените цели на войната в Украйна не се разминават с реалните само при ЕС. САЩ и Англия играят много по-сложна игра, в която истинската цел е да разрушат ЕС.¹¹⁴

На 23 февруари е регистриран друг микропик от 15 публикации, посветени на изказване на Виктор Орбан, че политиката на САЩ и по-конкретно Джо Байдън по отношение на войната в Украйна е „ключов фактор за упадъка на Европа“¹¹⁵. Орбан също повтаря, че санкциите от страна на ЕС вредят не на Русия, а на държавите в съюза.

На 2 март отново се преработва посланието, че ЕС, поради политиката на САЩ, губи и е в упадък, но тезата се претопля покрай ново изказване на Виктор Орбан, че ЕС трябва да създаде „своя НАТО“¹¹⁶. Машината препечатва 296 пъти статията по темата – „Орбан с революционно предложение: ЕС да си направи военен блок без САЩ“. Изказването на Орбан е рециклирано четири пъти в следващ микропик от 19 март, когато той добавя, че „ЕС се е превърнала в клоака и вони“¹¹⁷ по повод заповедта за ареста на Владимир Путин.

На 19 март 238 статии са препечатки на една публикация с интервю на проф. Иво Христов за сайта „Флагман“ – „Проф. Иво Христов обясни защо България може да бъде вкарана във войната“. За професора войната в Украйна е сблъсък е между Русия и САЩ, а Европа е определена като нямаща собствена воля¹¹⁸.

На 24 март са публикувани 8 статии – 3 от тях отразяват изказване на говорителката на външното министерство на РФ – Мария Захарова, първоначално разпространена в „Поглед инфо“, а 5 на Симеон Славчев от партия „МИР“. Прогнозата на Захарова за развитието на Европа следва да бъде отбелязана, защото този наратив се оформя и от официалните руски говорители:

Причината, поради която Западът реши да прибегне до тази мярка, е съвсем очевидна: той губи в геополитическа конфронтация. Не само в Украйна, но и по принцип. Процесът ще продължи доста дълго време, но тенденцията вече се очерта съвсем ясно, всички опити да се обърне се провалят. Системата на глобално политическо и икономическо господство на САЩ и Европа се разпада с ускорение - неспособни да постигнат целта си, те са готови да оставят след себе си опожарено поле. И все по-активно и открито да се работи в тази посока.¹¹⁹

¹¹⁴ Пак там.

¹¹⁵ <https://pik.bg/%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD-%D0%BE%D0%B1%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D1%81%D0%B0%D1%89-%D0%B7%D0%B0-%D1%83%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%8A%D0%BA%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0-news1159895.html> [Accessed: 09.02.24].

¹¹⁶ <https://news.bg/int-politics/orban-predlaga-es-da-si-napravi-svoya-nato-no-bez-sasht.html> [Accessed: 09.02.24].

¹¹⁷ <http://www.budnaera.com/202301f/2211058-sen.html> [Accessed: 09.02.24].

¹¹⁸ https://lupa.bg/news/prof-ivo-quotdebilitequot-hristov-evropa-nyama-volya-potava-v-ukrainskoto-blato_226692news.html [Accessed: 09.02.24].

¹¹⁹ <https://classa.bg/en/%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82/item/471163-%E2%80%9E%D0%BD%D1%8F%D0%BC%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%B8%D1%8F%E2%80%9C-%D0%B7%D0%B0%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D1%8A%D1%82-%D1%89%D0%B5-%D1%83%D0%BD%D0%B8%D1%89%D0%BE%D0%B6%D0%B8-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BD%D0%B0-%D1%81-%D0%BE%D0%B1%D0%B5%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BD-%D1%83%D1%80%D0%B0%D0%BD> [Accessed: 09.02.24].

Симеон Славчев се включва с критика на решението за доставка на оръжия за Украйна:

Вчера Европейският съюз наруши една от основните си цели и ценности за насърчаване на мира и с това напълно обезмисли своето съществуване в сегашния си вид!

Решението на така наречените европейски лидери за доставка на снаряди и боеприпаси за Украйна сложи началото на края на ЕС.

За огромно съжаление ЕС пропусна своя исторически шанс да защити основната си ценност за МИР и закономерно ще отиде в историята.¹²⁰

На 4 април се наблюдава покачване на публикациите до 12, дължащо се на дисеминацията на изказване на Лавров, което е препечатано – ЕС е „загубил Русия“ и се счита за „неприятелско обединение“¹²¹.

На 18 май е регистриран относително голям пик от 48 публикации, който се дължи на разпространение на изказване на президента Румен Радев 47 пъти. Той твърди, че архитектурата на сигурността на Европа е в „разпад“. Останалата една статия е препечатка на изказване на Владимир Путин от друг ден в отговор на президента на Франция Емануел Макрон. В него Путин заявява, че е политиката на ЕС е под директното влияние на Америка, а това „унищожава икономиката на обикновените хора европейци“¹²²

На 25 юни пропагандата се надига и тиражира опорката, че Германия върви към икономически крах¹²³. Интерпретацията е на Скот Ритър – един от най-активните и най-препечатвани у нас пропутински говорители от Запад. В същия ден темата за корупцията е допълнителна.

На 24 юли изказване на Орбан отново води до малък скок на пропагандата с 11 публикации – оценката му за затвореността и закостенялостта на ЕС е припомнена, но този път е поставен повече акцент на критиката на „федерализма“. „Федералистите“ се опитват да изтласкат нациите: „По думите му равновесието между федералистите и нациите, които не желаят да отстъпят повече правомощия на Брюксел, се е нарушило, когато

¹²⁰ <https://www.standartnews.com/izbori/simeon-slavchev-za-poreden-pt-kazvame-i-nastoyavame-blgariya-da-bde-zona-na-mira-520063.html> [Accessed: 09.02.24].

¹²¹ https://www.nbox.bg/2023/04/%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%B2-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D1%81%D0%BC%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%B5%D1%81-%D0%B7%D0%B0-%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%8F%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%81%D0%BA%D0%BE/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=%25d0%25bb%25d0%25b0%25d0%25b2%25d1%2580%25d0%25be%25d0%25b2-%25d1%2580%25d1%2583%25d1%2581%25d0%25b8%25d1%258f-%25d1%2581%25d0%25bc%25d1%258f%25d1%2582%25d0%25b0-%25d0%25b5%25d1%2581-%25d0%25b7%25d0%25b0-%25d0%25bd%25d0%25b5%25d0%25bf%25d1%2580%25d0%25b8%25d1%258f%25d1%2582%25d0%25b5%25d0%25bb%25d1%2581%25d0%25ba%25d0%25be [Accessed: 09.02.24].

¹²² <https://portal-21.com/1875/vladimir-putin/> [Accessed: 09.02.24].

¹²³ <https://spisaniezora.com/world/25003/%D1%82%D0%B0%D0%B7%D0%B8-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B0-%D0%B5-%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%8F-%D0%BD%D0%B0/> [Accessed: 09.02.24].

Великобритания е напуснала блока и сега само Варшава и Будапеща отстояват своите антифедералистски позиции.¹²⁴“

На 14 август пикът се дължи на разпространението на една статия, в която се казва, че Европа е загубила от санкциите срещу Русия¹²⁵ – 11 копия, а на 21 август е регистриран следващ пик със същата публикация – 12 статии.

На 27 август е регистриран следващ пик. Статията на Жерар Аро „Заслепената Европа“ е разпространена 13 пъти. Той казва, че демографските прогнози вещаят обръщане на Европа към себе си, навътре, световната икономика ще се води между Пекин, Ню Делхи и Лос Анжелис¹²⁶. Европа се превръща в периферия.

Пикът на 22 септември си заслужава да бъде отбелязан. В него 13 публикации коментират изказване на Жозеп Борел, че ЕС може да се разпадне, поради проблема с мигрантите.¹²⁷ Макар в изказването ясно да се подчертава позицията на ЕС спрямо миграцията, заглавието и изображението насаждат ясно послание.

ЕС може да се разпадне заради проблемите с миграцията

22.09.2023 Informiran.net България, Свят

128

¹²⁴ <https://agencia-sliven.com/index.php?id=423374> [Accessed: 09.02.24].

¹²⁵ <https://agencia-sliven.com/index.php?id=423374> [Accessed: 09.02.24].

¹²⁶ <http://www.budnaera.com/202303f/23030900.html> [Accessed: 09.02.24].

¹²⁷ <https://www.skandal.bg/news/16953952845740/borel-es-mozhe-da-se-razpadne-zaradi-problemite-s-migratsiyata> [Accessed: 09.02.24].

¹²⁸ https://www.informiran.net/%D0%B5%D1%81-%D0%BC%D0%BE%D0%B6%D0%B5-%D0%B4%D0%B0-%D1%81%D0%B5-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%BF%D0%B0%D0%B4%D0%BD%D0%B5-%D0%B7%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BB%D0%B5%D0%BC%D0%B8/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=%25d0

Сходно изображение е използвано и в други публикации¹²⁹.

На 15 октомври е препубликувана сериозна статия от Politico „Политико: жестокият крах на Европа“, която чертае мрачни прогнози за ЕС, ако тръгне в посока на изолационизъм и „стратегическа автономия“. Според статията „стратегическата автономия“ е погрешен подход, тъй като ще направи вписването на Европа в глобалния ред по-трудно. В статията се призовава – Европа да не върви в направление да определя какъв трябва да е светът, а в посока на оценка какъв е светът към момента. Макар в материала да не се говори за многополюсен свят, самата теза присъства чрез позициите на Турция, Индия, Бразилия, Южна Африка, Саудитска Арабия и Израел, но и чрез твърдението, че „не можем да очакваме интересите на Америка винаги да съвпадат перфектно с тези на Европа.“¹³⁰ Статията е дисеминирана 425 пъти от Машината. Имаме ясен пример как добри критични материали биват завъртани пропагандно, когато посоката на критиката им съвпада с интересите на пропагандистите.

На 29 октомври микропикът от 5 публикации е цялостно предизвикан от изказване на Медведев – „Медведев: Европа се превърна в истински враг на Москва“. Посоката на официалната линия на РФ вече е ясна – Европа е загубила Русия като стратегически партньор и е обявена за военен враг. Заместник-председателят на руския Съвет за сигурност казва:

Европа се кастрира кърваво и без упойка, отказвайки енергийно сътрудничество с нашата страна. Тя е развалена или замразена за много дълго време. Сега Америка, потривайки ръце, доставя на Европа своя LNG на непосилни цени¹³¹

Той продължава с тежки икономически прогнози за Европа.

На 14 ноември е регистриран следващ по-голям пик с 15 публикации. Прави впечатление, че той е с няколко групи от статии. Четири от тях представляват превод на статия на Джоуел Коткин. В нея той твърди, че упадъкът на Европа се изразява в свивания се дял от глобалната икономика, влошаването на качеството на живот, климатичните политики, миграцията и възходът на крайно десните партии се сочат като основен източник на проблемите¹³². В други дни статията е пусната и в други канали още четири пъти. Друго ядро от статии се дължи на провеждането на форума „Либерал-екстремизъм: заплахата за демокрацията и основните човешки права“. Владимир Шейтанов (съпредседател на

<https://pogled.info/svetoven/evropa/na-evrosayuz-a-mu-ostavat-nyakolko-godini-a-rusiya-ima-da-postigne-mnogo-do-razpada.161994> [Accessed: 09.02.24].

¹²⁹ <https://pogled.info/svetoven/evropa/na-evrosayuz-a-mu-ostavat-nyakolko-godini-a-rusiya-ima-da-postigne-mnogo-do-razpada.161994> [Accessed: 09.02.24].

¹³⁰ https://blitz.bg/svyat/politiko-zhestokiyat-krakh-na-evropa_news980768.html [Accessed: 09.02.24].

¹³¹ <https://novini.bg/sviat/rusia/810008> [Accessed: 09.02.24].

¹³² https://glasove.com/public_html/na-fokus/evropa-gori-zalyata-ot-mrachni-demografski-pokazateli-upadakat-se-vizhda-navsyakade-ikonika-energetika-kachestvo-na-zhivot [Accessed: 09.02.24].

движението „Род“) и Александър Урумов ни призовават за „връщане на нормалността“ и се обявяват срещу „джендър политиката“¹³³. Кузман Илиев също участва в конференцията.

На 20 ноември пикът е от 30 статии. 25 са посветени на изказване на Калоян Паргов от Стратегическия институт за национални политики и идеи по време на конференцията „Войни и мир – ще дойде ли времето на дипломатията?“. Конференцията е организирана от фондациите „Институт за икономика и международни отношения“ и „Фридрих Еберт – България“¹³⁴. Той дава прогноза, че ако не се създаде „нов модел на мислене“, това може да доведе до „упадък на европейската цивилизация“.¹³⁵

На 22 ноември Машината предизвиква самостоятелен пик. Препубликувано е 352 пъти интервю с евродепутата Елена Йончева. Тя определя ролята на ЕС по този начин:

През 2015 г. – гарант на Минските споразумения бяха отново европейски държави. Отново провал. Европа не е стратегически автономна, коментира тя. И днес, край на войната в Украйна може да бъде постигнат само чрез преговори между САЩ и Русия. Европа я няма. [...] За по-малко от 20 години Европа загуби своята тежест.¹³⁶

На 4 декември се формира друг пик от 28 публикации. В него има две ядра – корупцията в ЕП по повод случая „Катаргейт“ (16) и изказване на Костадин Костадинов (10 пъти). Костадинов казва:

Европейския съюз е най-голямата заплаха за европейската цивилизация и [...] трябва задължително да предоговорим условията за членство и самото му функциониране. В противен случай бъдещето му е обречено да се превърне в поредица от референдуми за напускане на съюза.¹³⁷

¹³³ <https://epicenter.bg/article/Vladimir-Sheytanov-i-Sasho-Urumov-na-forum-v-Sofiya-sresh-tu-liberalizma--Iskame-si-normalnostta-332437/11/0> [Accessed: 09.02.24].

¹³⁴ <https://novinata.bg/bez-kategoriq/kaloqn-pargov-pokolencheskite-problemi-v-es-moje-da-dovedat-do-izgavane-na-evropeyskata-civilizaciq/> [Accessed: 09.02.24].

¹³⁵ Пак там.

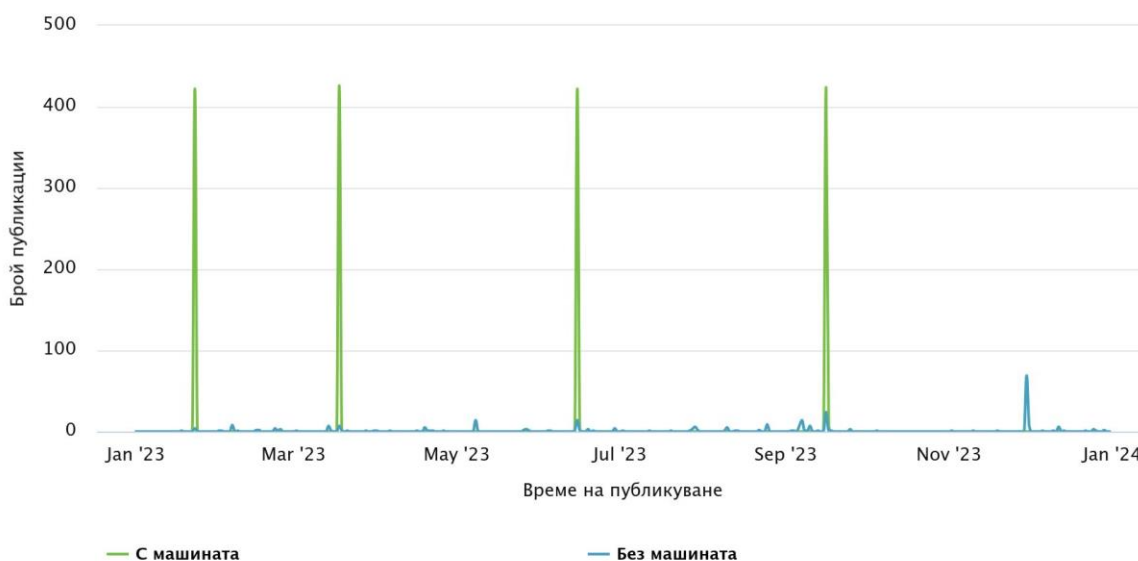
¹³⁶ <https://sport.allbg.eu/1020596/> [Accessed: 09.02.24].

¹³⁷ <https://eurocom.bg/new/kostadin-kostadinov-glast-na-vzrazhdane-v-evropa-stava-vse-po-silen> [Accessed: 09.02.24].

в/ санкциите срещу Русия също рушат суверенитета на страните

Този пропаганден наратив се противопоставя на единния отговор на ЕС спрямо военната агресия на Русия и на санкциите по-конкретно. Основните тези са, че санкциите вредят на държавите-членки на ЕС, а не на Русия. Презумпцията е, че ако страните-членки бяха суверенни, те не биха въвели санкции – санкциите са приети под диктата на Брюксел. Поднаративът обхваща 1997 статии при търсене, а без Машината остават 297 публикации за цялата 2023 г.

Графика 11. Времево разпределение (по дни) по тема „Санкциите срещу Русия също рушат суверенитета на страните“ за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност без Машината от сайтове-гъби, а в зелено – с Машината.

Машината от сайтове-гъби разпространява седем осми от всички статии. На графиката обаче се вижда, че този резултат се дължи само на четири дни, в които Машината взема една статия, провеждаща този наратив, и я препечатва над 400 пъти.

Нека да разгледаме съдържанието по пикови дни, включително и няколко микропика без Машината.

На 23 януари Машината разпространява мощно с 426 публикации обръщение на Владимир Путин към ръководителите на страните членки на ЕАИС. В него той определя санкциите като незаконни, а това е причината да търси евразийско партньорство и да продължава да натрапва тезата за многополюсния свят.¹³⁸

¹³⁸ <https://current2.bg7.eu/881846/> [Accessed: 09.02.24].

На 6 февруари в изказване на Сергей Лавров санкциите на „западните страни“ отново се определят като незаконни. Затова Русия търси начин да увеличи сътрудничеството си с Иран.¹³⁹ Нарастването се състои от 8 публикации – Машината не се задейства.

На 18 март пикът без Машината не е голям и се състои от 7 публикации. Мария Захарова заявява, че преговорите за мир са възможни само при премахване на санкциите, прекратяване на доставките на оръжия, „признаване на новите териториални реалности“ и пр.¹⁴⁰ Изказването ѝ е разпространено и от Машината 426 пъти.

На 8 май пикът е от 14 публикации, съобщаващи за нови санкции от ЕС към китайски компании, за които се счита, че предоставят оборудване и оръжие на Русия¹⁴¹. Санкциите са обявени за „незаконни“ от Китай.

На 15 юни нарастването е 12 публикации преди да се включи Машината. Разпространено е изказване на президента на Беларус Александър Лукашенко, в което твърди, че в Украйна, Полша и Литва се правят обучения на крайно националистически групи, които ще се опитат да свалят властта в Беларус. Той определя санкциите като незаконни:

И къде са всички тези международни организации, които виждат всичко – ООН, ОССЕ, Съвета на Европа, МВФ, Световната банка, когато вече трето десетилетие сме задушени с незаконни санкции.¹⁴²

С дейността на Машината публикациите от деня стават 436.

И в следващи пикови дни от юли, август и септември основната теза, която ще повторят Путин, Лукашенко и Лавров е, че санкциите са незаконни¹⁴³.

На 30 ноември пропагандната вълна в този наратив се надига по повод посещението на Сергей Лавров в Скопие и недопускането на самолета му през въздушното пространство на България. Водещ говорител е Мария Захарова, която казва, че действието на „незаконните санкции на Европейския съюз не може да се разпростре върху непрекъснат полет със самолет на лице, на което е забранено да влиза на територията на държавата“¹⁴⁴. Тя също така казва, че неграмотни чиновници позорят българския народ, а действието квалифицира като „пълна глупост на русофобите“.

¹³⁹ <https://www.cross.bg/lavrov-rysiya-irak-1712596.html> [Accessed: 09.02.24].

¹⁴⁰ <https://strelanews.com/2023/03/18/moskva-poiska-da-svalyat-sanktsiite-za-da-pregovarya-za-mir/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁴¹ <https://fakti.bg/world/780047-es-shte-udari-kitaiski-kompanii-koito-pomagat-na-ruskata-armia> [Accessed: 09.02.24].

¹⁴² <https://promiana.eu/vaorazheni-nacionalni-formirovaniya-shte-svalyat-vlastta-v-belarus-predupredi-lukashenko/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁴³ https://dnesplus.bg/es-i-svyat/putin-moskva-i-afrika-shte-se-boryat-sreshtu-neokolonializma-za-nov-svetoven-red_1126517;
[https://novini.cyou/zapadat-nalaga-novi-sanktsii-tri-godini-sled-represiite-v-belarus/;](https://novini.cyou/zapadat-nalaga-novi-sanktsii-tri-godini-sled-represiite-v-belarus/) <https://dnes.dir.bg/svyat/evropeyski-nyuzrum-era-na-nova-geopolitika;> <https://vankov.bg/7.eu/995518/> [Accessed: 09.02.24].

¹⁴⁴ <https://bunt.bg/%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BB%D0%BE-%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8-%D1%81%D0%B2%D1%8F%D1%82-%D1%80%D1%83%D1%81%D0%B8%D1%8F-%D0%B2%D1%8A%D1%80%D0%BD%D0%B8-%D1%81%D0%B5-%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D0%B0/> [Accessed: 09.02.24].

На следващия ден – 1 декември изказването на Захарова се рециклира още два пъти в същия вид. Но заедно с това 4 пъти е пусната същата статия, но с нови елементи и различно заглавие „Плюнката Денков „опасно глупав“ за България“. Този път атаката е конкретно към Денков. Позицията на ЕС се обобщава визуално така:

145

145 <https://thesofiatimes.com/skandal/57504/%D0%BF%D0%BB%D1%8E%D0%BD%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D0%BE%D0%BF%D0%B0%D1%81%D0%BD%D0%BE-%D0%B3%D0%BB%D1%83%D0%BF%D0%B0%D0%B2-%D0%B7%D0%B0-%D0%B1%D1%8A%D0%BB/> [Accessed: 09.02.24].

3. Икономически проблеми, пред които е поставен ЕС

Икономическият образ на Европа е една от темите, през които се провежда голяма част от критиката от страна на популистките политически играчи и анализатори. Несправяне с предизвикателствата, двойни стандарти спрямо България, влошаване на стандарта на живот, намаляващата сигурност и т.н. са теми, през които различни говорители нападат ЕС, за да постигат включително и вътрешнополитически дивиденди.

Темата има различни аспекти. На първо място ще разгледаме общите наративи за икономическата криза в Европа, нейната деиндустриализация, двойните стандарти и скорости, които биват привиждани, хипотезите за рецесия и стагнация, както и външни влияния – например тези, които понякога биват наричани петродолар или петроюан. След това ще разгледаме въпроса с демографската паника: представянето на демографската картина в страните от ЕС, сред които България често е посочвана като най-лошия пример. Третата подтема ще бъде енергийната. След началото на войната в Украйна в голяма степен се пренареди енергийната карта на Европа, което доведе до висока инфлация и икономически трусове, усетени и от гражданите на Съюза, които бяха и продължават да бъдат плашени с различни сценарии.

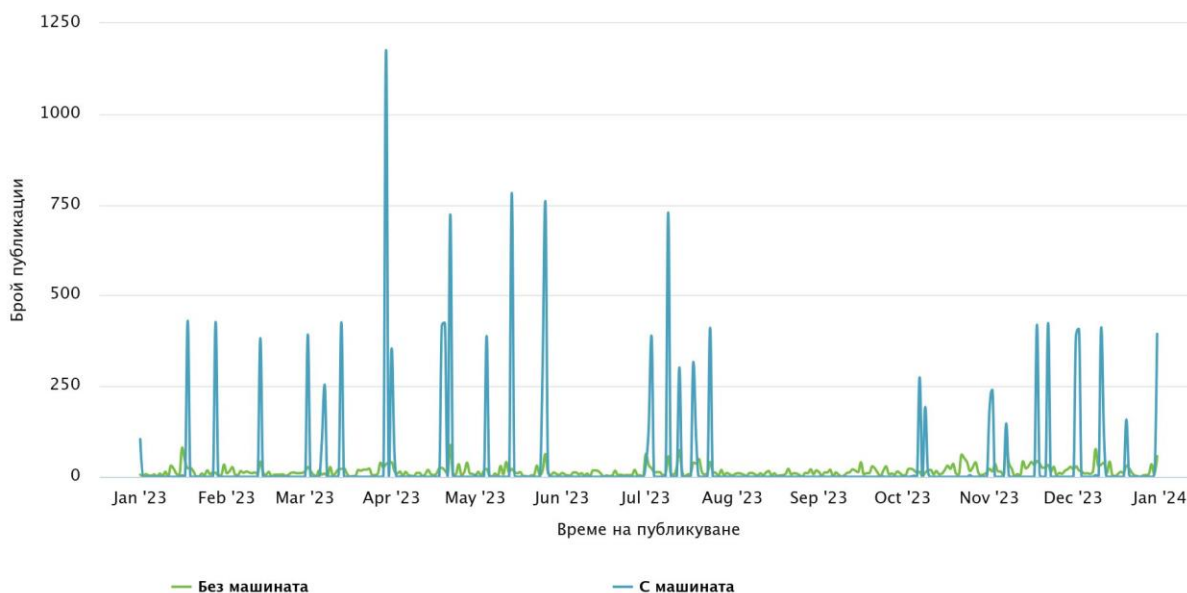
а/ „икономическата криза“

Темата за икономическата криза в Европа събира около 19 613 публикации за 2023 г., а без Машината те спадат до 5468 за същия период. Част от препечатките на Машината са свалени от мрежата, но оригиналите на някои от тях все още могат да бъдат намерени в други сайтове, от които вероятно са взети. Връзка между тях и агенция Блиц е вече установена¹⁴⁶, но дори и свалените материали могат да бъдат прегледани през базата данни на системата SENSIKA, която съхранява съдържанието им. Подобни липси има и в други семантични ядра.

Пиковите на Машината са относително равномерно разпределени през цялата 2023 г. с изключение на юни, август и септември. Не всички от тях са пряко свързани с икономическата криза в Европа, а просто я споменават, затова ще разгледаме само онези, които имат по-съществено значение за поясняване на смисъла, в който се интерпретира тя.

¹⁴⁶ Бюлетин на „Фондация за хуманитарни и социални изследвания“ – „Руската пропаганда в България онлайн (януари-март 2023 г.) I част. Новинарски сайтове и блогове“: <https://hssfoundation.org/%d0%b1%d1%8e%d0%bb%d0%b5%d1%82%d0%b8%d0%bd-%d1%80%d1%83%d1%81%d0%ba%d0%b0%d1%82%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%be%d0%bf%d0%b0%d0%b3%d0%b0%d0%bd%d0%b4%d0%b0-%d0%b2-%d0%b1%d1%8a%d0%bb%d0%b3%d0%b0%d1%80/>

Графика 12. Времево разпределение по тема „Икономическа криза“ (по дни) за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност с Машината от сайтове-гъби, а в зелено – без Машината.

Първият от тях е на 18 януари, когато публикация със заглавие „Ще даваме допълнително пари на ЕС, вижте защо и кога“¹⁴⁷ е препечатана 437 пъти, формирайки почти целия поток от 454 публикации по темата. Материалът с източник „Блумбърг“ цитира Валдис Домбровскис, който обсъжда бюджетния период 2021-2027 г., нуждаещ се от допълнителни вноски. Пояснява се също, че разходите са свързани с войната в Украйна и енергийната криза, но и с опита на ЕК да избегне местенето на бизнеси в САЩ, респективно деиндустриализацията на Европа. Две са препечатките на материала извън Машината.

Пикът на 2 март се дължи предимно на интервю на Румен Петков, което е и пример за публикация, свалена от сайтовете в Машината, но стояща на сайта на агенция „Блиц“. Озаглавена е „Румен Петков ексклузивно пред БЛИЦ: Целите на „Магнитски“ в България са политически!“¹⁴⁸ и в нея едно от остриетата на проруската партия „Левицата“, останала извън Парламента, обсъжда мигрантската криза, списъка „Магнитски“ и санкциите. Интервюто е широкоспектърно, но Петков ясно артикулира някои от опорките на кремълската пропаганда:

1. Вижда санкциите „Магнитски“ като форма на клеветническа политика, която обслужва и български олигархични кръгове, в България също има клеветници, обслужващи политически тези кръгове, а те работят заедно с посолството (на САЩ):

Ако е вярна тази публикация, първо трябва да си дадем сметка, че клеветата в Съединените щати е издигната в ранг на държавна политика. Второ – да си дадем сметка кои са клеветниците и

¹⁴⁷ <https://albenap.bg/880122/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁴⁸ https://blitz.bg/intervyu/rumen-petkov-ekskluzivno-pred-blits-tselite-na-magnitski-v-blgariya-sa-politicheski_news940011.html [Accessed: 19.02.24].

доносниците от българска страна. И трето – да си дадем сметка това посолство тук кого обслужва. Защото, ако това е вярно, то обслужва най-скверните и мерзки, олигархични кръгове в България.¹⁴⁹

2. Обсъждайки санкциите „Магнитски“, Петков прави скок към санкциите срещу Русия, които заявява, че са вредни за нас, защото заменят нещо евтино и сигурно за нещо по-скъпо:

Защо трябва да купуваме много по-скъпия газ от Щатите за сметка на газа, който е много по-евтин и ни е гарантиран като доставка?¹⁵⁰

3. Втората опорна линия, която провежда лидерът на АБВ, е да вбива клин в евроатлантизма с трафарета, че САЩ експлоатират Европа и в частност България (разновидност на старата опорна точка, че Европа загива, защото е обединена и съюзена):

Слугуването – и политическо, и икономическо, и социално, и военно, убива Европа. В България не разбираме ли, че дадохме едни 3 милиарда за самолети, които ги няма?! Не го ли виждаме. Не виждаме ли, че Съединените щати пряко удариха националната ни сигурност, ограбвайки ни 3 милиарда.¹⁵¹

4. Двойният бежански стандарт, който имаме – да приемаме бежанци от Украйна, въпреки че сме бедни, но да не приемаме бежанци от Афганистан – тук жертва е и Европа, която страда директно от действията на САЩ, но не им търси отговорност:

Тези, които идват от Украйна, са добре дошли, ние не ги проверяваме. Ние, пребогатата България, сме платили повече от 400 милиона лева за хотели, за изхранване и т.н., а тези, които идват от арабския свят, някои от тях от Афганистан, в резултат на изключително вулгарния подход на САЩ – да напуснат Афганистан без да предупредят самите афганистанци, разбира се нас, партньорите си.

И днес ние не желаем да приемем тези, които бягат от талибаните, и ги гоним. Тези двойни стандарти говорят донякъде и за безчовечие. Това е най-пошлото.¹⁵²

Пикът от 14 март също се състои от свалени впоследствие препечатки на материал със заглавие „Анализ: Взривяването на „Северен поток – 1 и 2“¹⁵³, който обаче намира място в сайта на „Блиц“. Материалът обсъжда „предателството“ на две основни фигури от европейския политически живот – Олаф Шолц и Урсула фон дер Лайен. Председателят на ЕК фон дер Лайен е обвинена в предателство и корупция заради поръчката на 4.5 млрд. дози от ваксината на Пфайзер, докато Шолц заради т.нар. му „предусещания“ за взривяването на газопроводите „Северен поток“. Вървейки по конспиративната логика на кремълската пропаганда, авторът Питър Кьониг се връща към изказване на Джо Байдън, който две седмици преди нахлуването на Русия в Украйна заявява, че „ние“ „ще му сложим края“ на „Северен поток“ в случай на война в Украйна. Шолц от своя страна заявява, че „ние в това сме заедно“, което в материала се явява доказателство за конспирацията, взривила газопроводите. В допълнение авторът не пропуска да спомене и други кремълски опорки, също част от геополитическата логика, която се опитва да оправдае Москва, а именно, че САЩ/НАТО са предизвикали „преврата на Майдана“ през 2014 г. Конспиративната теория

¹⁴⁹ Пак там.

¹⁵⁰ Пак там.

¹⁵¹ Пак там.

¹⁵² Пак там.

¹⁵³ https://blitz.bg/svyat/analiz-vzrivyavaveto-na-severen-potok-1-i-2_news942076.html [Accessed: 19.02.24].

обаче не спира до тук. Шолц е обвинен и в това, че знае за цялостната програма на СИФ/UN 2030 г., която:

...включва унищожаване и деиндустриализация на Германия като предшественик на унищожаването на европейската икономика.¹⁵⁴

Авторът споделя хипотезата, че Шолц сам е дал идеята на администрацията на Байдън да взриви тръбопроводите, но не пропуска да завърши предългия си текст с генералното допускане, че изказаното за Шолц и фон дер Лайен може да се приеме за спекулация, но „знаейки досега степента на предателството спрямо немския и на европейския народ“ той ще остави „читателя да формира собственото си мнение“.

30 март е денят с най-много публикации по разглежданата икономическа тема. Три са материалите, които Машината препечатва, за да се постигне този ефект. В един от тях се говори за двоен стандарт в цените на стоките в България и в други страни И този материал впоследствие е свален от сайтовете-гъби, но все още може да се открие, този път в сайта petel.bg¹⁵⁵. Вторият материал¹⁵⁶ поставя темата във фокуса си. Третият¹⁵⁷ се обръща към геоикономиката, за да обяви „нов шамар за Вашингтон“ под формата на „последния пирон в ковчеза на петродолара“ от страна на Путин. Тук ЕС практически не се обсъжда, но се споменава, че Путин му е забранил да купува руски газ във валута, различна от рублата, което автоматично полага Съюза в неблагоприятна ситуация.

Икономическата дискуссия през годината продължава по различни линии. Притесненията за рецесия в Европа минават и през взаимоотношенията между Саудитска Арабия, САЩ и Русия. Материал¹⁵⁸ на Bloomberg Bulgaria от 20 април дава заявки за големи проблеми на САЩ заради петролния пакт между Русия и Саудитска Арабия, а европейските страни са представени по-скоро като странични наблюдатели и жертви на тези търкания. Писателят и журналист Александър Урумов, бивш директор на пресцентъра на МО в третото правителство на Борисов и в добавка виден борец срещу „джендъра“, подозиран в разпространение на слухове, че държавата ще отнема „децата на хората“, атакува остро Урсула фон дер Лайен. Повод е изтеклият запис от вътрешна среща на Продължаваме Промяната, а причината е заявката на Кирил Петков, че председателят на ЕК ще заобиколи критериите за членство на България в еврозоната. Освен обвиненията на автора в „задкулисие и колосална корупция“, внушението е, че страната не е готова да приеме еврото, което пък би означавало, че ще платим „цялата тежка цена“ по въвеждането, както дадените от Урумов примери със Словения, Словакия, Кипър, Малта, Хърватия и др.

Що се отнася до санкциите срещу Русия, за пример се дава Чехия с нейната автомобилна индустрия, която е грабнакът на държавната икономика според материала „Politico: Чехия настоява за продължаване вноса на руска стомана“¹⁵⁹ от 18 ноември.

¹⁵⁴ Пак там.

¹⁵⁵ https://petel.bg/Predpriemach--Darzhavata-tryabva-da-raboti-za-sazdavane-na-usloviya-za-normalno-sashhestvuvane_479283 [Accessed: 19.02.24].

¹⁵⁶ <https://petia.bg7.eu/912133/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁵⁷ <https://nowidnes.bg7.eu/912159/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁵⁸ <https://senpay.bg7.eu/923087/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁵⁹ <https://svetzing33.bg7.eu/1019193/> [Accessed: 19.02.24].

Възмущението в материала идва от „двойните стандарти“ към различните страни, като не всички от тях получават отстъпките, които са поискали. В случая се обсъжда вносът на стомана от Русия в Чехия, който е в основата на автомобилната индустрия и залага на карта „благосъстоянието на цялата държава“. Ако Чешката република не получи отстъпки от Брюксел, това би означавало икономически крах за нея. Брюксел от своя страна се държи като „заложник“ – трябва да направи еднакви отстъпки за всички, за да получи исканото – 11-ти пакет санкции срещу Москва.

В края на годината се появява интересен материал на проф. Николай Витанов, публикуван първоначално в неговия фейсбук профил, а след това препечатан 419 пъти в мрежата от сайтове-гъби на 11 декември. Текстът, озаглавен „Проф. Витанов смълча Австрия с 1 въпрос заради Шенген, шо така, бе Миме...“¹⁶⁰, е с доста свободен изказ и поводът за написването му е дискусиата за частичното приемане на България в Шенген. В него Витанов се възмущава от няколко неща, като във външнополитически план това е позицията на Австрия относно Шенген за България и натиска за връщане на афганистанските бежанци. Той вижда сриване на репутацията на Австрия, защото „шикалкави“ и иска да „тропоса“ бежанците в България. Това нарича „двойни стандарти“, но без да даде допълнителни разяснения. Във вътрешнополитически план Витанов се придържа строго към (про)кремълския разказ за „националните предатели“, един „наведен елит“ с „отрицателна репутация“, който „чака“ Нидерландия „пак да ни отреже“, за да „демонстрира някаква твърдост и защита на националния интерес“. Тезата си завършва с „А дано, ама надали...“, тоест този „наведен елит“ не обслужва националния интерес, а нечий чужд, макар Витанов да не пояснява, а да оставя „по подразбиране“ кой. Авторът използва и добре познати клишета от класическия речник на речта на омразата, насочена срещу гражданското общество у нас

Продажникът предател гледа да се изкара най-полезния. Ами, ами. Единство и борба на противоположностите – мисли се за умен и красив, а всъщност е грозен и глупав продажник-национален предател.¹⁶¹

Клишета, които са широко използвани от проруските говорители в България.

¹⁶⁰ https://blitz.bg/analizi-i-komentari/prof-vitanov-smlcha-avstriya-s-1-vpros-zaradi-shengen-shcho-taka-be-mime_news991208.html [Accessed: 19.02.24].

¹⁶¹ Пак там.

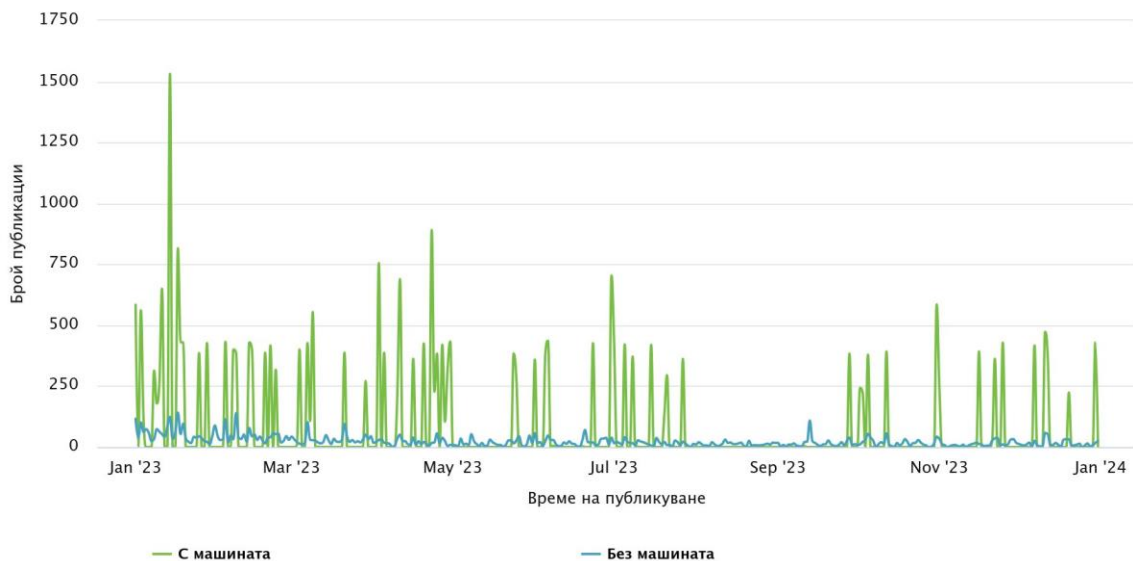
б/ Енергийната криза

Основен аспект от икономическата криза в Европа е пренареждането на енергийната карта след началото на агресивната война на Москва в Украйна. Проблемите с доставки на енергийни ресурси за държавите от Съюза доведоха до повишаване на цените на електроенергия и горива, което от своя страна доведе до висока инфлация и въпреки че страните членки вече нормализират икономическите си показатели, двете години от началото на войната и санкциите срещу Русия бяха белязани от голямо напрежение в ЕС.

Енергийната тема в българското интернет пространство се разглежда от много различни аспекти, например Зелената сделка и зелените политики, скъпите ресурси, несигурността в доставките на енергия. Основен интерпретативен ключ е критиката, че ЕС сам е виновен за случващото се заради провежданата недалновидна политика. Ядрото на тези теми събира общо 37 216 публикации в българското интернет пространство за 2023 г., като на Машината от сайтове-гъби се дължат над три четвърти от тях – 28 642, а останалите са 8 574.

Пиковите на темата са по-скоро в първата половина на 2023 г. и се дължат преди всичко на Машината от сайтове-гъби. През лятото и към края на годината енергийната криза започна да се успокоява, а инфлацията да спада, което обяснява и понижената активност в това семантично ядро.

Графика 13. Времево разпределение по тема „Енергийна криза“ (по дни) за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност без Машината от сайтове-гъби, а в зелено – с Машината.

Годината започва с коментар¹⁶² на тогавашния служебен премиер Гълъб Донев на договора с турската държавна енергийна компания „Боташ“ (03.01). Служебното правителство бе назначено от президента Румен Радев след поредните неуспешни опити за създаване на редовно правителство и на фона на увеличаващата се инфлация и цени на енергийни ресурси в Европа. Като антикризисна мярка бе и договарянето с турската компания, който впоследствие се оказа неизгоден за България, а критиките към него продължават повече от година по-късно. Въпреки това Донев определя споразумението като „историческо“ и като усилие за борба с „тежката енергийна криза“ в Съюза.

Дни по-късно, на 11 януари, една от другите важни енергийни подтеми за България получава засилено внимание в българските медии онлайн – ТЕЦ-овете. Изключително сериозен отпор в страната получи обвързването на следпандемичния План за възстановяване и устойчивост с ограничаване на въглеродните емисии от ТЕЦ. През годината имаше серия от протести, включиха се синдикати, миньори и др. Директорът на ТЕЦ „Бобов Дол“ е цитиран в материал с 281 препечатки, в който той категорично се противопоставя на намаляването на капацитета на въглищните централи, но държи на прозрачен зелен преход по европейски модел. Изказва и една от най-широкоразпространените тези, свързани с темата – затварянето на ТЕЦ-овете ще доведе до недостиг на електроенергия, внос и енергийна несигурност, респективно зависимост от външни източници. Според Спасов на българските въглища разчитат не само българите, но и целият Балкански полуостров – „Без нас в целия регион ще има режими на тока и рекорден недостиг!“¹⁶³

Това е и основната теза на противниците на европейските усилия за повишаване на дяловете на зелена енергия в страните членки. Негативните настроения са в широк спектър – от умерен скепсис, който говори за конкретни срокове и микрополитики, до описание на апокалиптични сценарии, в които естествено следствие би била загубата на „енергиен суверенитет“ на Европа.

Други, в духа на класическата конспиративна теория, привиждат дори сценарии по въпроса. А за да направят разказа още по-интересен, заплитат още по-болезнения за българите въпрос за повишаващите се цени на стоките.

Такъв пример е един материал от 02 март в сайта istinata.net, озаглавен „Ето какъв коварен западен план стои зад космическия скок на цените у нас!“ – автор експлицитно не е посочен, но на заглавното изображение е снимката на икономиста Кузман Илиев, известен скептик по темата за Зеления преход и критик на цялостното преустройство на енергийната система в България и Европа. В публикацията се описва един „коварен западен план“, стоящ зад „космическия скок на цените у нас“. Авторът започва с остра и страховита реторика – директно включва „въпроса за оцеляването на човешкия род“, срещу който противопоставя „уж“ войната с климатичните промени на т.нар. Запад. Привежда и нещо, което нарича „енергиен комунизъм“ – „централно управляваната западна система“, която „удря“

¹⁶² <https://biznesbg.allbg.eu/874338/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁶³ Пак там.

изкопаемите горива, но и ядрената енергия, тоест атаката е срещу цялата енергийна система на Европа. За да задълбочи патоса си, авторът оприличава една такава идеология на религия, чиято морална основа е „зелената антиутопия“. Защо я нарича така? Защото върху нея „стъпват всички глобални и местни политически акции днес“ – от храни до автомобилостроене. Те обаче стоят „под сатъра на либералните глобалисти“.

Авторът – може би Илиев¹⁶⁴ – развива една добре позната конспиративна теория, която обговаря през призмата на енергийния въпрос, който вълнува Европа особено силно след началото на горещата фаза на войната в Украйна. Тази конспиративна теория е и фундаментална за слепянето на наративите на (про)руската пропаганда в България и не само. Злият хегемон, според тези наративи, е САЩ, които чрез прокситата си в ЕС налагат волята си на европейските народи чрез либерално-демократични правителства. Срещу либералната идеология се противопоставя руският православен консерватизъм, за да спаси народите от „разпада на либералната поквара“. Обикновените хора са жертви, които не осъзнават какво се случва, а наднационалният Европейски съюз, обслужвайки САЩ, налага различни политики, които го съсипват.

Интересното в разглежданата публикация е въвеждането на един неразработен субект – гражданите на САЩ, не само на Европа. Те също са жертви на това, което Илиев нарича „енергиен Холокост“. Без да обяснява експлицитно какво значи този израз, авторът развихря още една екстремна конспиративна теза – целта на тези политики (вероятно и на самия енергиен Холокост) е „редуцирането на хората“, а не „защитата на планетата“. След това се връща към конкретната си критика спрямо енергийната политика на ЕС, за да заяви, че „Днес Брюксел ни пробутва „План за възстановяване“ от нещо, от което сме се възстановили“, тоест нещо, което е безполезно, дори вредно. ЕС ни дава „смешни пари“ срещу затварянето на възгледни мощности. Версията е, че т.нар. „зелен диктат“ води до ръст на инфлацията и така изключва евроинтеграцията на България.

Така описаната картина се допълва и от поскъпването на полетите, а като цяло и от спада на качеството на живот и икономическия растеж. Решение има в изкопаемите горива, без които няма как да оцелеем, особено на фона на привидяната цел – „след десетина години в ЕС няма да има дизелови и бензинови коли“. В това той вижда атака срещу символа на свободата – личният автомобил, който вече ще бъде вързан „географски“ за зареждаща станция в мола. Качеството на живот ще спадне допълнително и заради „утопичните“ електрически тирове с голям обхват, без които „ще липсват базови стоки, които днес са ежедневие“. Парадоксално, посланието е, че придържането към европейските политики ни отдалечава от пълноценна евроинтеграция.

Материалът завършва с остра позиция, заета от и плътно обслужваща кремълската пропаганда – „Какво правим още в този ЕС, който се опитва да ни унищожи?!“

Обсъждането на енергийната криза продължава да върви през различни теми – от ясновидски предсказания¹⁶⁵ в началото на годината до обсъждането на войната в Украйна,

¹⁶⁴ Ако допуснем, че именно Кузман Илиев е автор на този материал и снимката му не е използвана без негово разрешение.

¹⁶⁵ <https://petia.bg7.eu/878527/> [Accessed: 19.02.24].

която е по-интересна за кремълската пропаганда. В материал от 18 януари, препечатан 426 пъти от сайтовете-гъби, но понастоящем намиран единствено в сайта на агенция „Блиц“, четем една поредна мрачна картина за Европа. Материалът е озаглавен „Al Binaa: Контролът над полската граница означава край на конфликта!“¹⁶⁶, а Al Binaa е ливански вестник, цитиран на български от добре познатите разпространители на (про)кремълска пропаганда „Блиц“ и „NewsFront“. Разглежданата публикация минава през множество внушения, насочени срещу Запада, който „обижда“ Москва, принуждавайки я да „наруши плановете си и да превърне Украйна във втори Афганистан“, чиито лидери правят „арогантни изявления“, а на техническия фронт Русия категорично устоява на натиска, докато в същото време страховете на Германия са основателни, че „ще станат за посмешище и оборудването им ще бъде не само унищожено, но в много случаи и пленено“. На фона на тази картина стои една Европа в изострена енергийна криза, в която „стандартът на живот падна“, а в допълнение – „енергийните системи на Украйна са извадени от строя и по-голямата част от украинската армия е унищожена“. В този сценарий Украйна пада заедно с Европа заради арогантността на Запада и устойчивата руска тактика „на мълчание и изчакване“. Както в класическата конспиративна теория – нещата тепърва ще се случат и ще станат ясни на всички. За момента просто падаме надолу, а индикация за това е смазването на Европа заради енергийната криза, предизвикана от самата нея.

В средата на годината енергийната криза в Европа се обговаря в различни външно- и вътрешнополитически за България теми – няколко пика създава позицията на Орбан срещу помощта за Украйна, а в същото време Машината отразява понижаващата се заради инфлацията популателна способност на българите.

Интересна публикация разпространяват сайтовете-гъби на 08 юли – „Как BlackRock, а не войната в Украйна, предизвика световната енергийна криза“¹⁶⁷. Препечатана 372 пъти, тя разказва една едромащабна конспиративна теория, в чиято основа стои мистериозният инвестиционен фонд „BlackRock“, за който публикацията твърди, че контролира около 20 трилиона долара, почти колкото БВП на САЩ. Твърди също и че тя заедно с „JP Morgan“ ще създадат банка за възстановяване на Украйна след войната. Разказът тръгва от започналата глобална енергийна криза, която според администрацията на Байдън е следствие от войната на Путин, но не така смята анонимният автор. Всъщност енергийната криза е „отдавна планирана стратегия на западните корпоративни и политически кръгове за разрушаване на индустриалните икономики в името на т.нар. Зелен дневен ред“. „Доказателство“ е мнимо кореспонденция от директора на фонда към директорите на Фондовата борса на Уол Стрийт, в която – твърди се – той твърди, че обсъжда „зелени“ пари и промяна на фискалната философия и структура – по-малко инвестиции в петрол, газ и въглища. Разказът продължава в различни детайли, но накрая намесва и Брюксел, който подкрепя Лари Финк (директор на „BlackRock“ и член на „съвета на настоятелите на Световния икономически форум на Клаус Шваб“¹⁶⁸), а самата Урсула фон дер Лайен, председател на ЕК и бивш член на борда на СИФ, първа прокарва програмата на ЕС за нулеви въглеродни емисии.

¹⁶⁶ https://blitz.bg/svyat/al-binaa-kontrolt-nad-polskata-granitsa-oznachava-kрай-na-konflikta_news931851.html [Accessed: 19.02.24].

¹⁶⁷ <https://worldtoday.bgvest.eu/955624/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁶⁸ Вероятно става дума за международната неправителствена организация, провеждаща ежегодните срещи в Давос.

Следствието са големи въглеродни данъци и различни ограничения върху петрол, газ и въглища в ЕС много преди войната в Украйна. Материалът приключва с категоричното заключение, че именно конспирацията между Финк, администрацията на Байдън и „лудостта на ЕС за нулеви въглеродни емисии“ създават „най-тежката енергийна и инфлационна криза в историята“.

Такъв тип екстремни теории са встрани от големите медийни пикове в българското интернет пространство, но са показателни за интерпретативната сила на публичността, която не успява да намери твърда почва за емоциите и разсъжденията си по важните въпроси в енергийната тематика. Широкото мнозинство от публикации използват кризата като стъпало или линия на убеждение в определена посока, като някои хвърлят вината изцяло върху политиката на Съюза, други разглеждат въпроса по-комплексно, а трети директно създават внушения за апокалипсис и експлоатират различни страхове, свързани с икономическото развитие, а оттам и качеството на живот на европейците. **А посоката, в която синхронно бият, е срещу енергийния преход от изкопаеми горива към възобновяеми енергийни източници.**

Втората половина на годината е по-слаба за темата, като по-силно се откроява едно изявление на президента Румен Радев, който е и сред основните говорители на (про)кремълска пропаганда. В публикация от 12 октомври на име „Радев с упреци и към ЕС“¹⁶⁹ (392 машинни препечатки, повечето от които недостъпни към момента) той обвинява „неспособността да се намери бързо решение на енергийната криза“ за инфлацията и настъпилата икономическа криза – „значително по-високи цени на електроенергията и загуба на конкурентоспособност от страна на ЕС спрямо други глобални фактори“.

Пикове образуват и вътрешнополитически злободневни теми като дразгите между Кирил Петков и Бойко Борисов, които използват темата в публичните си атаки един срещу друг¹⁷⁰. Повод са високите цени на горивата в България. Германската икономика също е тема на обсъждане от различни говорители, например Кристилина Георгиева, която подчертава зависимостта на Германия от руски газ, но замесва и „демографското предизвикателство в Европа“¹⁷¹, което създава допълнително напрежение на пазарите на труда. Публикация¹⁷² от 07 декември, стъпваща върху материал на „The Economist“, заявява, че „Германия буквално губи индустрията си“, което я превръща в „болния човек на Европа“.

В самия край на годината отново Германия става повод за медиен пик. Публикация от 30 декември, озаглавена „Икономиката на Германия е в криза, скоро ще се отрази на цяла Европа“ (429 препечатки) обявява надграждане на кризите в страната и с политическа криза.

¹⁶⁹ https://petel.bg/Radev-s-upreци-i-kam-ES_498092 [Accessed: 19.02.24].

¹⁷⁰ <https://topvestibg.bg/est.eu/1008016/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁷¹ <https://fynki.bg/7.eu/1021972/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁷² <https://newsworld.allbg.eu/1026856/> [Accessed: 19.02.24].

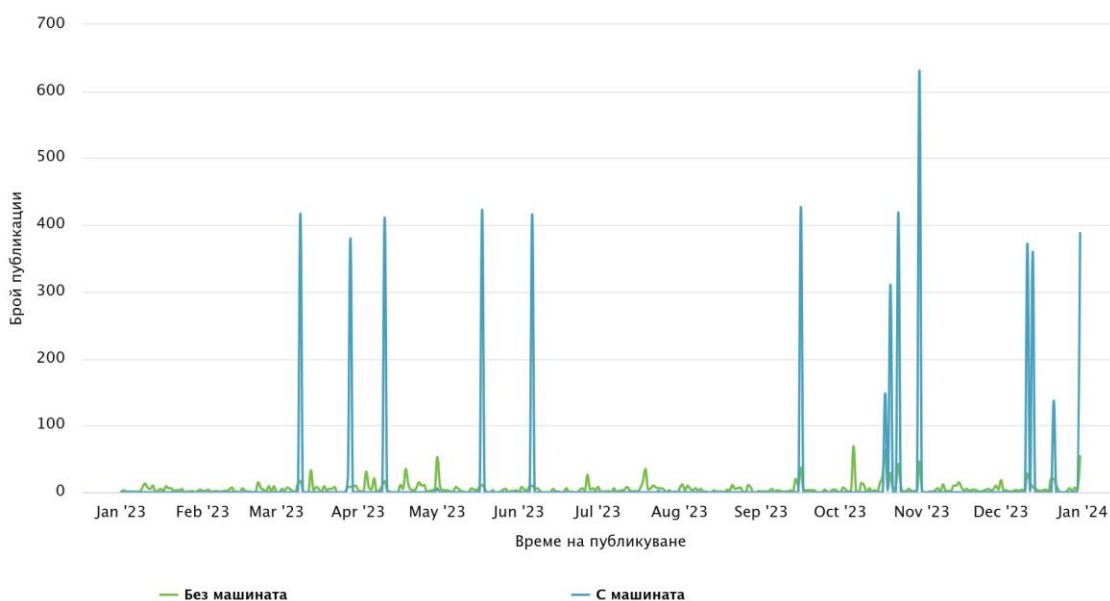
в/ Демографските проблеми на ЕС

От демографска гледна точка Европа често е описвана като застаряващ континент. Прогнозите са негативни, а това рефлектира върху редица процеси, включително вътрешноикономически, но и геополитически. Интерпретацията на една такава демографска прогноза понякога отива отвъд обективните данни, финансовите и стопански индикатори и се накланя към заявки за страховити тенденции като икономическа безжизненост, респективно загуба на контрол и автономия, а оттам изпадане в зависимост от по-мощни външни фактори. През демографските показатели на Европа се нюансира допълнително една черна картина, която проруските и антиевропейски говорители често и с охота обрисуват.

Общият брой публикации, които влизат в това семантично ядро е 7246, като Машината образува десетина пика. Без нея броят на публикациите спада до 1973, а активността по темата се разпределя равномерно през годината.

Темата вълнува доста различни говорители и въпреки че една част от материалите, които влизат в нея, имат друг фокус, застаряващото население на Европа е аспект от тях. Силна е и тревожността, която се усеща в това семантично ядро относно демографската картина в България. Тя често е представяна като европейската държава с най-лоша прогноза за населението, а друг път като просто част от общата европейска тенденция.

Графика 14. Времево разпределение по тема „Демографски проблеми“ (по дни) за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност с Машината от сайтове-гъби, а в зелено – без Машината.

Първият пик за годината не е политически или пропагандно обвързан, докато вторият засяга темата за пенсионната реформа във Франция, която предизвика протести в страната. Застаряващото население се очаква да подлага социалната система на засилващ се натиск, заради което президентът Макрон вдигна праговете за пенсиониране на цената на сериозен спад в публичния си рейтинг. Целта е да се компенсира големият дефицит, очакван през следващите десетилетия, свързан с дългите години, в които френските пенсионери получават пенсия. Широко препечатваната публикация няма пропаганден характер, а е по-скоро част от общата картина на демографската динамика в Европа.

Свързан с пенсионната реформа на Макрон е и четвъртият пик на Машината от 18 май, който разглежда един по-различен проблем – кредитните рейтинги на държавите, които са заплашени от понижения в сигурността на публичните си финанси заради демографските тенденции. Кредитни агенции предупреждават за необходимостта от спешни реформи в социалните системи в европейските икономики, а примерът с Франция е само един от многото. Единствената държава в Европа, която е похвалена за пенсионната си политика, е Гърция, като агенциите прогнозираят, че само при нея не се очаква повишаване на разходите за пенсии до 2060 г.

Извън тези пикове по-голямата част от дейността на Машината обсъжда периферни теми, които не толкова пряко засягат съдбата на Европа и Европейския съюз в негативен план, а по-скоро дават различни ракурси на темата демография. Изключение правят две публикации.

Първата е със заглавие „WSJ алармира: Това страшно нещо се случва в Европа“¹⁷³ и предава коментар във вестника „The Wall Street Journal“. Публикацията е препечатана 360 пъти на 13 декември и обсъжда „отслабените европейски армии“, които са останали без възможности за самоотбрана поради две причини. На първо място е войната в Украйна, която е изпразнила арсеналите в Европа заради помощта, оставяйки страни като Германия с боеприпаси за два дни армейски боеве. Другата причина е изолационистката политика на САЩ, която дълги години е носела отговорност за защита на Стария континент, но след две години война в Украйна, се отдръпва от тази отговорност, предизвиквайки нарастваща тревога за Европа. Увеличението на военния капацитет е „предизвикателна задача“ заради бюджетни ограничения, слаб икономически растеж и застаряващото население.

Другият по-любопитен материал е коментар на Красимир Каракачанов, бивш военен министър и почетен председател на дясно националистката „ВМРО – Българско национално движение“. Публикацията е от 31 декември, препечатана е 388 пъти в сайтовете-гъби и още 46 пъти в други сайтове, а заглавието е красноречиво взето от фейсбук пост на Каракачанов: „Каракачанов за Шенген: Мижитурки и негодници унищожават България“¹⁷⁴. Поводът, както става ясно от заглавието, е ограниченото до въздух и вода влизане на България в Шенген, а в поста се развива една почти апокалиптична картина на страната, която ще бъде затрупана с бежанци. Унижението идва от страна на глобалисткия Брюксел, управляван от

¹⁷³ <https://omarlife.bgvest.eu/1019017/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁷⁴ <https://novini811.bgvest.eu/1025966/> [Accessed: 19.02.24].

ултралиберали, които насилствено ще напълнят България с „неканени гости“ под напора на вътрешните си националистически подбуди. Огромна критика е отправена към българските управляващи, които били „свалили насраните си гащи“ пред Брюксел“. Логиката на (про)кремълската пропаганда развива точно такъв наратив – либерална Европа се самоубива, а Брюксел налага смазващи политики на местните елити. Кризата не започва отсега, а назад във времето, когато страните от ЕС започват да приемат мигранти, в което Каракачанов вижда „сценарий“. Следствие от този „сценарий“ е заселването на милиони нелегални мигранти и милионите хора вече второ поколение, които се гетоизират и радикализират, за да „тресат Европа с насилие и атентати“. В момента Брюксел „унижава“ България, а ние трябва да кажем „ясно и силно СТИГА! СТИГА! на двойните стандарти и двуличието, СТИГА на униженията над българите и другите източноевропейци. СТИГА на унищожаването на християнска и национална Европа“. Застрашена е България, която поема греховете на глобалистите в Европа, „поканили“ „т.нар. „бежанци“ в дома си. Страната обаче „не е случайно избрана“ – тя е най-слабо населената държава в Европа със застаряващо и намаляващо население, емигриращи млади и „безлично „евроатлантическо“ правителство“, тоест идеално място за експлоатация, както си я представя бившият министър – превръщане на България в „буферна зона, в която ще бъдат настанявани предстоящите вълни от насочили се да се преселват в Европа милиони неканени гости“. Каракачанов обаче вижда надежда в „събуждането“ на европейските граждани, които все по-често противодействат, „гласувайки през последните няколко години за националистически, популистки или откровено антибрюкселски настроени партии“.

Постът на националиста се радва на допълнително внимание от още 51 публикации извън обсега на Машината, достигайки общо 439 препечатки.

Пиковите на темата извън Машината са доста по-скромни като бройки, но съдържателно са много по-показателни за плоскостта, на която се разглежда тя. Такъв материал от 4 април е разпространен 17 пъти и е със заглавие „Недоволството в Европа расте, а запазването на благосъстоянието е под въпрос“. В материала авторът Марк Джон/Ройтерс (препечатка от БТА) рисува една некрасива картина на бъдещето на Европа от икономическа, но и от социална гледна точка. Тръгва от предупрежденията на лидерите на Германия и Франция, че предстоят тежки времена, а една от причините е застаряващото население, освен климатичните промени, търговските конфликти и войната в Украйна. Европа се е оказала изненадващо зависима от руските изкопаеми горива, а големите европейски страни компенсират инфлацията с щедри социални мерки. Засегнати са и неравенствата, подхранени от лошо насочените мерки за подпомагане. Европа е в криза, а крайната десница може да се окаже „единствената алтернатива“ във Франция, внушение, което виждаме по различни поводи.

Темата с демографската криза се явява по-рядко първична, а е по-скоро употребяване в различни ситуации, за да внуши определено настроение – спектърът се простира от песимистично до апокалиптично – или контекст на друг въпрос, който стои във фокуса. Такива въпроси могат да бъдат разнообразни – от вътрешнополитически, през появяващите се периодични стряскащи публикации за тежка криза, до обсъждания на икономическата

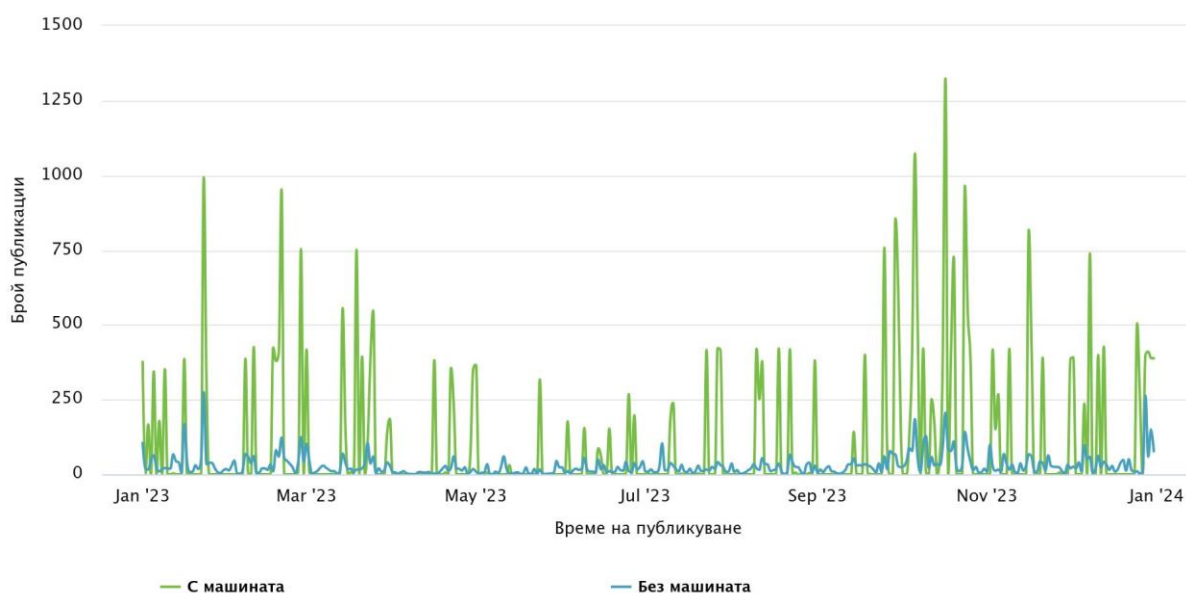
картина в Европа, която е по един или друг начин свързана с индикатори като продължителност на живота и най-вече тенденции като застаряващото население на държавите от ЕС. Срещат се обаче и случаи на злоупотреба с темата, които експлоатират страховете от различни пророчества, за да убедят публиката в нещо странично. Например хипотезата, че България може да бъде употребена като бежански лагер или да се внуши убеждението, че Европа е изцяло оголена военно и не може да се защити от потенциални атаки, защото САЩ започват да възприемат изолационистка политика.

4. Темата за миграцията

Миграционната тема в Европа е изключително чувствителна. Тя е обект на редица критични наративи вътре в самия ЕС, но и от страна на кремълската пропаганда още от 2015 година насетне. В същото време се използва и при вътрешнополитически боричкания, обикновено с цел предизвикване на страх и описание на апокалиптични картини, в които България е залята от нелегални мигранти.

Семантичното ядро, което разглежда имиджа на ЕС през призмата на миграционния въпрос, събира общо 46 825 публикации за 2023 г. – без Машината от сайтове-гъби те са 10 577, а тя е препубликувала 36 248 релевантни материала.

Графика 15. Времево разпределение по тема „Миграция“ (по дни) за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност без Машината от сайтове-гъби, а в зелено – с Машината.

Първият пик за 2023 в темата за миграцията се дължи на среща между Румен Радев и Карл Нехамер, които обсъждат проблема, а Нехамер заявява, че той е общоевропейски. Вторият от 05 януари е по-интересен. Материал със заглавие „Евродепутат разкри защо реално не сме в Шенген“ е препечатан 344 пъти от Машината (и още 3 пъти извън нея) – недостъпни към момента публикации, които обаче отново намират своя оригинал в сайта на агенция „Блиц“¹⁷⁵. Депутатът е Ангел Джамбазки – националист, според който на ден влизат

¹⁷⁵ https://blitz.bg/politika/evrodeputat-razkri-zashcho-realno-ne-sme-v-shengen_news929564.html [Accessed: 19.02.24].

хиляди мигранти в страната. Истинската причина за недопускането на България в Шенген спорд него обаче е друга:

Тези лицемери, непочтени хора, които управляват Брюксел и Западна Европа, не пускат България не заради мигрантите. Не ни пускат в Шенген за пари, защото българската икономика има голям дял в транспортния бранш.

Нашите камиони са по-бързи, ако ние влезем в Шенген, китайското карго ще влиза по-лесно в ЕС през Солун, Пирея, Констанца, без да чака по КПП-ата.¹⁷⁶

Критика отправя и към т.нар. „брюкселска мантра“, че „всички са добре дошли“, а българското правителство ѝ е „робувало“.

Пикът от 09 януари обсъжда „наплива“ на украински бежанци и нагласата на Източна Европа да приеме нова бежанска вълна.

Следва пик покрай един от случаите на гонки с автомобили с мигранти, а по-голямо натрупване на материали идва на 23 януари, което се дължи на срещите на Бойко Борисов и Румен Радев с канцлера на Австрия.

През следващите седмици мигрантската тема се обговаря около различни срещи на европейски лидери, затягане на мерките срещу нелегалната миграция, вътрешнополитически теми. Следващият голям пик на 20 февруари препечатва думите на проф. Владимир Чуков и Костадин Костадинов. Чуков дава идея да се плаща на самите трафиканти на мигранти, за да ги предават на властите, както се прави в Гърция, а Костадинов използва случая да коментира инцидента с мъртви мигранти до Локорско, за да отправи остри критики, че границата на България не се пази добре, те влизат навътре в страната, а правителството не може или не иска да се справи с проблема.

Ако нямаме жива охрана на границата, ако нямаме режим, който имахме преди 30 години, няма да има този проблем. Не разбирам защо българското държавно ръководство упорства и не се реши този проблем завинаги.

Ако се изпратят български военни на границата, ако се даде ясен сигнал, че на българската граница ще се стреля на месо. Както беше в казармата – първият път „стой ще стрелям“, вторият път предупредителен изстрел и третия път се стреля по нарушителя.¹⁷⁷

Материалът е препечатан 393 пъти в сайтовете-гъби, но отново е достъпен само през „Блиц“. Следващият пик се дължи на изказване на бивш шеф в МВР, който заявява, че „стана опасно да се пътува по (магистрала) „Тракия“, и на Мадж Алгафари, който дава своя поглед върху причините за мигрантската вълна – пари и лъжи за възрастта на мигрантите, които казват, че са непълнолетни и нямат документи.

Следващите пикове се дължат на вътрешнополитически коментари между конкурентни партии, а на 01 май идва и новината, че Гърция вдига ограда на границата си с Турция в опит да спре бежанския натиск въпреки липсата на европейско финансиране.

¹⁷⁶ Пак там.

¹⁷⁷ https://blitz.bg/politika/kostadinov-vzrivi-efira-s-komentar-za-dramata-s-18-trupa-i-obyavi-che-erdogan_news938083.html [Accessed: 19.02.24].

Гръцкият министър по миграцията Нотис Митаракис също призовава Европейския съюз да промени условията за проверка на всеки преминаващ външна граница.

Пик от 317 публикации¹⁷⁸ в Машината на 24 април разпространява новината, че границата е шурмувана от мигранти, срещу които е стреляно от турска страна. В същите материали се споменава и друг случай от същия ден – екшън с румънски джип покрай летището в София, който приключва с материални щети за други автомобили, а шофьорът е успял да избяга. В багажника на джипа са открити петима нелегални мигранти без документи.

По-малък пик (177 препечатки) на 03 юни тиражира новина от киевската агенция „Фокус“, че България е разобличила мошеничества с украинските бежанци. Става въпрос за двойни регистрации в хотелите. Мигрантите са изобразени веднъж като плашещи и чужди, от които Европа лицемерно са отървава. Тук е задействан типичният арсенал за създаване на морална паника. Но стратегията е различна по отношение на украинските бежанци – усилието е да се разбие съчувствието и състраданието, като са изкарани мошеници.

В обговарянето на темата се включва и Борислав Сарафов, към момента вече изпълняващ функциите на главен прокурор, който на 27 юни свиква среща между български и британски агенции в Съдебна палата, за да бъдат обсъдени мерки за противодействие на нелегалната миграция.

Интересен пик се наблюдава на 23 юли, когато Джорджа Мелони и Виктор Орбан, макар и в отделни материали, попадат в медийното пространство със заявления относно нелегалната миграция. Мелони казва, че „[п]отоците от нелегални мигранти нанасят щети на всички страни в Средиземноморието“, докато в същото време се открива, че „Европа и Италия имат нужда от имиграция“. Позицията ѝ е препечатана 5 пъти през този ден, докато тази на Виктор Орбан 418 пъти, основно в сайтовете-гъби. Неговото изявление засяга редица теми освен миграцията. Той критикува „федерализма на ЕС“ и „джендър офанзивата“, заявявайки, че след Брекзит само Полша и Унгария са останали на антифедералистски позиции. По отношение на миграцията тезата му е крайна: това е „подмяна на населението“:

ЕС отхвърля християнското наследство, извършва подмяна на населението си чрез миграция... и провежда ЛГБТК офанзива.¹⁷⁹

Темата продължава през лятото по относително стандартен начин, като се коментират различни политически срещи, но и вътрешни криминални новини за брой загинали нелегални мигранти на границата, както и за спрени стотици вътре в страната.

Първият голям есенен пик от 25 септември се дължи на две препечатки. Първата (333 препечатки) е на публикация, според която Джорджа Мелони „размахва пръст“ на Олаф Шолц заради помощ за благотворителни организации, които се занимават с мигрантския

¹⁷⁸ <https://biznesbg.allbg.eu/941663/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁷⁹ <https://novini422.bgvest.eu/962824/> [Accessed: 19.02.24].

въпрос. Втората цитира говорител на ЕК, който обявява затягане на мерките по границите на Шенген заради увеличени миграционен натиск.

Бързо след това след също голям пик обсъжда по-строгите гранични мерки, но и напрежение по границата между Полша и Беларус.

Най-големият пик за годината е на 17 октомври, като в него влизат препечатки на три основни материала – единият е свързан със заявка на министър Шалапатова, че „България е готова за една бежанска вълна от Палестина“, другият е интервю на Яков Джерси относно ситуацията в Газа, а третият е изявление на Ивайло Калфин, който „алармира за опасност от бежанска вълна“ от Ивицата:

Ако конфликтът в Израел се разрасне, може да има бежанска вълна. Европа е привлекателно място за бежанците.¹⁸⁰

Голям пик по темата има на 16 ноември, когато с помощта на Машината общо 864 пъти са препечатани публикации с новина за спецоперация на полицията, която е задържала нелегални мигранти в София и Монтана. В същия ден обаче излизат и други интересни материали, като например един със заглавие „Frontex: Рекорд на нелегалните мигранти в ЕС от началото на 2023 г.“¹⁸¹ (две препечатки в „Труд“). По-любопитна е публикацията „Европа гори, залята от мрачни демографски показатели. Упадъкът се вижда навсякъде – икономика, енергетика, качество на живот“¹⁸². Нейният автор Джоел Коткин, представен като сътрудник на Вашингтонския център за американски начин на живот към института Клеърмонт, (изписан обаче „Кларемонт“), президентски стипендиант по бъдеще на градовете в университета „Чапман“ и изпълнителен директор на Института за градска реформа, в напоителен текст рисува една апокалиптична картина на Европа, сриваща образа на ЕС по всевъзможни показатели, като се започне от икономическите:

Но днес Европа не е голям модел за почти нищо, извън музеите, очарователните катедрални градчета и страхотната храна. [...]

Истинският проблем е цивилизационен. Европейците не желаят да запазят индустриалната си база и да контролират границите си, като оставят континента все по-слаб и силно беззащитен. Лишена от лидери, Американската империя може и да скърца, но Европа е в много по-лоша форма, залята от мрачни демографски показатели, високи данъци, задушавачи регулации и закостеняла бюрокрация, в сравнение с която Калифорния изглежда като либертариански рай.

Упадъкът на Европа може да бъде видян в нейния бързо свиващ се дял от глобалната икономика. Трудно е да се намери какъвто и да е показател, по който континентът печели пазарен дял, докато парите продължават да се изливат в Съединените щати. [...]

¹⁸⁰ <https://nadomno.bg7.eu/1005751/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁸¹ <https://trud.bg/frontex-%D1%80%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B4-%D0%BDa-%D0%BD%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BC%D0%B8%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8-%D0%B2-%D0%B5%D1%81-%D0%BE%D1%82-%D0%BD%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BB%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D0%B0-2023-%D0%B3> [Accessed: 19.02.24].

¹⁸² <https://spravedlivanews.bg/world/%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0-%D0%B3%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D1%8F%D1%82%D0%B0-%D0%BE%D1%82-%D0%BC%D1%80%D0%B0%D1%87%D0%BD%D0%B8-%D0%B4%D0%B5%D0%BC%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84/> [Accessed: 19.02.24].

Качеството на живот в Европа пада, индустриалната ѝ база ерозира, а изгледите за бъдещо подобрене не са много обещаващи. Днес Европа изостава буквално във всяка от напредналите индустрии, от софтуер и космос, до автомобили.

Германската индустрия, разглеждана като „великият бастион на европейската компетентност“, е обявена за разпадаща се, което е недвусмислен индикатор за цялостна изостаналост. Но не по-малък проблем е миграцията:

Още по-проблематичен обаче може да се окаже опитът на Европа с имиграцията. Европа, подобно на САЩ, е наводнена от бежанци, основно от бедстващи страни. Опозицията срещу този нерегулиран прилив – който „Фигаро“ нарича „La menace islamiste“ („Илямската заплаха“ – б.пр.) – е широко отхвърлена като расистка и дори криминална.

А проблемите с миграцията са повод за разпад и на цялостната идеология на мултикултурализма. Следвоенна Европа е очаквала икономическо спасение чрез внасяне на работна ръка, но този план търпи провал. Във възходяща тенденция са националистическите нагласи, асоциирани с Орбан и Мелони, които правят „последен отчаян опит“ за възобновяване „подобие на традиционни ценности“, както и „вярата в миналото и религията“, противопоставени на прогресивизма на континента.

Климатичните политики на Европа също не са пощадени от Коткин. Той вижда „осакатяване“ на енергийните доставки за континента с цел постигане на „утопията“ на нулеви емисии. Описва този „климатичен катастрофизъм“ като „енергийно самоубийство“, в чиято основа лежи една „екстремна“ политика на упадък, причинен от самите европейци:

Голяма част от този упадък беше причинен от самите европейци, което предлага някои ценни уроци за нас. Критичен е проблемът, лежащ в основата на европейската климатична политика, която има тенденцията да бъде по-екстремна и по-широко прилагана, отколкото в по-разделените и децентрализирани Съединени щати. Тези политики вече намаляват производството на храни и повишават цените. [...]

Климатичният катастрофизъм осакати също така и енергийните доставки на Европа. За да постигне утопичните стандарти за „нулеви емисии“, Европа сякаш пое път към „енергийно самоубийство“, както един наблюдател забеляза наскоро.

В същия ден излиза и препечатан 8 пъти анализ на Красимир Каракачанов, който е многостранен и обстоен, но завърша по показателен за националпопулистките настроения начин:

Но всичко това спря, тъй като за нашите управляващи през последните две години и половина има по-важни неща – да си разорим държавата, за да угодим на европейските бюрократи в Брюксел, да си предадем армията и оръжието на Украйна, защото тя трябвало да победи. А пък България – България кучета я яли. Това е положението.¹⁸³

Дни по-късно, пик формира изказване на евродепутата Иво Христов, който недвусмислено обвинява Европейската комисия в ескаларане на мигрантския проблем, обвинявайки я в двойственост в действията ѝ:

¹⁸³ <https://www.focus-news.net/novini/interviu/Krasimir-Karakachanov-Bulgarinut-zagubi-volya-za-borba-a-kogato-ya-zagubish-gubish-si-i-durzhavata-1899563> [Accessed: 19.02.24].

Европейската комисия настоява за солидарни решения на бежанския проблем, а същевременно, с действията си, става причина за неговата ескалация.¹⁸⁴

Мнението му е препечатано 390 пъти от сайтовете-гъби, а към тях се добавят още 27 препечатки в други сайтове.

Голям „коледен“ пик предизвиква публикация, която се появява под две имена: „Daily Express: Шенген се тресе, иде ли краят на ЕС?“¹⁸⁵ и „The Daily Express: ЕС може да се сблъска с голяма криза, тъй като все повече страни се противопоставят на Шенгенското пространство“¹⁸⁶. Съдържанието е идентично, а общите препечатки са 507, 502 от тях в Машината. Цитиран е бившият член на Европейския парламент Бен Хабиб, който изразява опасения за „края на ЕС“ заради премахване на споразумението за пространство без вътрешен граничен контрол в Шенген.

До края на годината пик създава новината за нова спирачка за България към Шенген от Австрия, която отново изтъква страховете от нелегална миграция през Балканите. В новогодишния ден пък отново имаме пик, предизвикван от позиция на Каракачанов, която вече срещнахме в темата за демографската криза. Тук ще добавим още няколко нюанса на тази позиция. В доста обширен материал от негов фейсбук пост, озаглавен „Каракачанов за Шенген: Мижитурки и негодници унищожават България“¹⁸⁷ (388 препечатки в сайтовете-гъби и още 46 в останалите, общо 434), той обсъжда частичното приемане на България в Шенген, обсипвайки с критики правителството, което „замазва очите с нелепи обяснения“, но и австрийския вътрешен министър Герхард Карнер, който се явява проводник на лошите новини, Австрия (след това добавя и Холандия) не е виновна, а просто играе ролята на „лошото ченге“. По-интересна е идеологическата перспектива на бившия военен министър – тя отново ляга върху някаква форма на конспиративна теория или просто „прехвърляне на горещия картоф“ към Източна Европа:

Защо казвам сценарий? Каква е играта на ултралибералите, управляващи в момента Европейския съюз от Брюксел? Западноевропейските държави се препълниха с араби, африканци и афганистанци. [...]

Хора, които не се интегрират, а се капсулират в гета, строят джамии, радикализират се и се включват във всевъзможни ислямистки организации, които тресат Европа с насилие и атентати. [...]

И каква е целта? Да се отърват от нелегалните мигранти, прехвърляйки ги към Източна Европа. Не да ги спрат! Друг да поеме горещия картоф. И това не е нова тяхна игра. Опитват се да го наложат през последните поне 4-5 години, позовавайки се на т.нар. Дъблински споразумения, солидарността в Европа и други подобни глупости.¹⁸⁸

България е избрана да поеме мигрантите, защото е най-слабо населена и се управлява от „послушно и безлично „евроатлантическо“ правителство“. Но не ние сме поканили „т.нар. „бежанци“, а Ангела Меркел, като призивът на Каракачанов е срещу „глобалистите в европейските столици“.

¹⁸⁴ <https://novini45.bgvest.eu/1010044/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁸⁵ <https://dan4elo.bgvest.eu/1023926/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁸⁶ <https://djadja.bg7.eu/1034051/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁸⁷ <https://infonovini.allbg.eu/1036426/> [Accessed: 19.02.24].

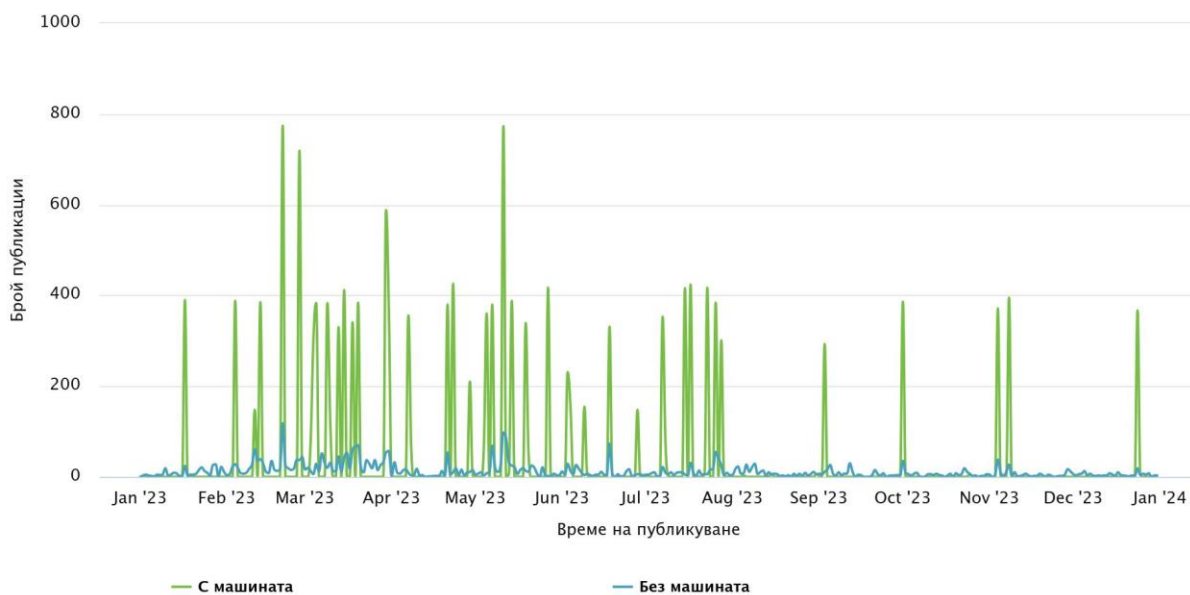
¹⁸⁸ Пак там.

5. Наративът за сексизма и хомофобията

Семантичното ядро, което сме нарекли „Сексизъм и хомофобия“ се занимава с няколко въпроса, по които вървят пропагандни наративи и различни популистки тези в България, които често прекрочват границата на хомофобските и сексистки настроения. С темите, сред които и т. нар. „джендър пропаганда“, често се занимават различни популистки партии, но и странични говорители, които атакуват определени политики на ЕС.

Семантичното ядро събира общо 20 474 публикации за 2023 г. – без Машината от сайтове-гъби те са 4 498, а тя е препубликувала 15 976 релевантни материала. По-сериозните пикове по темата са до средата на годината, като през втората половина значително намалява активността по нея.

Графика 16. Времево разпределение по тема „Сексизъм и хомофобия“ (по дни) за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност без Машината от сайтове-гъби, а в зелено – с Машината.

Една от централните теми в семантичното гнездо е т.нар. „джендър пропаганда“, или ЛГБТИ+ пропаганда, която според различни говорители заплашва българските деца. Тя често се разглежда вкупом с друга популистка тема – запазването на лева (срещу влизането в еврозоната), но както ще видим и запазването на въгледобива.

Първият пик за 2023 г. идва на 17 януари, когато позиция на ВМРО събира и трите теми в едно. Материалът със заглавие „ВМРО се обявиха в подкрепа на референдума за

запазване на българския лев¹⁸⁹ е препечатан 390 пъти в сайтовете-гъби (където вече не може да бъде намерен) и още 24 в други (общо 414).

Позиция на Георги Марков формира следващия пик на 04 февруари с 388 препечатки в Машината (също вече изтрети) и още 11 в други. Джендър идеологията не е централна тема в материала „Георги Марков съсипа ЕС с въпроси, като....“, споменава се мимоходом, но с доста ясна конотация:

Защо западните лидери толерират джендър-идеологията в училищата и пр.?¹⁹⁰

Марков, който е открит почитател на Орбан и консервативните политики в Унгария до степен, в която да отиде да живее там, преминава през цял конспект от критики към Европа – договорите за ваксини по време на COVID-19 (критика към Урсула фон дер Лайен), Сорос, който е уредил Кьовеша в Европейската прокуратура, а също и негови НПО-та в България вършат „забранена“ от Конституцията ни дейност в страната, темата за ареста на Борисов, „поканата“ на Меркел за мигрантите, „загубения суверенитет“ на България, която е „клекнала“ на Брюксел и още много. Картината на Марков е нарисувана изцяло по образец на кремълската пропаганда, в която Европа се разпада, а САЩ я използва за свои цели. Съюзът е слаб, Сорос е силен, а страните, особено България, губят суверенитет под натиска на Америка. Постът завършва с възхита към унгарския външен министър, който открито се противопоставя на това Америка да казва как да живее унгарският народ, нещо, което в България не се чува от никого.

Най-големият пик за годината (общо 892 публикации, основно в Машината) идва на 21 февруари, когато МВНР излиза с официална позиция за „Истанбулската конвенция“¹⁹¹. България не се присъединява към общите усилия на ЕС за ратификация на конвенцията, заради решение на КС от 2018 г., който вижда несъответствия на понятието „пол“ (gender) с Конституцията. Агенция „Блиц“ взема повод от това решение, за да публикува материал със заглавие „Тежък удар за БГ джендърите и партиите на Сорос от ВКС“¹⁹², в който развива юридическите стъпки на решението на гражданската колегия на ВКС срещу възможността транссексуланите хора в България да променят пола си по юридически път, но без да развие конспирологията около името на Сорос, което използва в заглавието, явно с цел привличане на повече кликове.

Решението на ВКС се приветства горещо от Корнелия Нинова¹⁹³, лидер на БСП, която е и от най-гласовитите противници на т.нар. „джендър идеология“. Името ѝ е свързано с почти всеки четвърти материал по темата за 2023 г., било то и косвено. Но не само тя в БСП е активен говорител по нея. Третият най-голям пик за годината идва дни по-късно, на 27 февруари, когато Георги Свиленски влиза в остър телевизионен спор, за да обясни, че ЕС иска да наложи Истанбулската конвенция, а непълнолетните хора не следва да имат право

¹⁸⁹ https://blitz.bg/obshtestvo/vmro-se-obyavikha-v-podkrepa-na-referenduma-za-zapazvane-na-blgarskiya-lev_news931817.html [Accessed: 19.02.24].

¹⁹⁰ https://blitz.bg/politika/georgi-markov-ssipa-es-s-vprosi-kato_news935160.html [Accessed: 19.02.24].

¹⁹¹ https://blitz.bg/politika/mvnr-s-ofitsialna-pozitsiya-za-istanbulskata-konventsia-i-dzhendr-ideologiyata_news938361.html [Accessed: 19.02.24].

¹⁹² https://blitz.bg/politika/tezhk-udar-za-bg-dzhendrite-i-partiite-na-soros-ot-vks_news938220.html [Accessed: 19.02.24].

¹⁹³ <https://www.cross.bg/promyana-pola-dopysne-1713706.html> [Accessed: 19.02.24].

да се самоопределят полово или да подават сигнали за насилие срещу тях¹⁹⁴. Нинова също присъства в медиите през този ден – на среща с ръководството на Съюза на народните читалища, в която е била обсъдена „все по-настъпващата в Европа джендър идеология“¹⁹⁵.

Следващите пикове засягат темата косвено, докато на 13.03 широко се тиражира пост на проф. Витанов във Фейсбук. Публикацията (331 препечатки, 330 в сайтовете-гъби) е обстоятелствена и засяга множество теми, като основната е войната в Украйна, а едва накрая се появява и „закон на Витанов“, който обвързва демографската криза с „джендъризма“:

Набутай Дундьо джендъризъм в главите на хората, па им гледай сеира как ще увеличават населението. Гледай, Дундьо сеира на феминистките, особено в спорта, където джендърите изтласкват жените. Феминизма умре, Дундьо, носещия му капацитет стремително намалява. Да живеят джендъризма Дундьо, носещия му капацитет расте, но да знаеш Дундьо Диванов Сладкопръдний [...]

Увеличаването на населението е обратно пропорционално на носещия капацитет на джендъризма.

С думи прости – много джендъри – намаляващо население. Още по-простицко казано – много джендър – малко народ. Това е положението.¹⁹⁶

Един от големите пикове през годината идва на 30.03, когато Нинова ясно събира на едно място вътрешнополитическата си демагогия върху войната и поръчката на изтребители F-16 с различни линии на вътрешна популистка критика – джендър идеология, „събаряне на паметници“ и др.:

В тази кампания се оказва, че ПП-ДБ и ГЕРБ-СДС са едно и също. Те нямат разлика. Карат се само за това кой е откраднал повече. От „Продължаваме промяната“ обвиняват Борисов и ГЕРБ, че са откраднали от магистралите – вярно е. ГЕРБ обвинява „Продължаваме промяната“, че заради посредниците в газа са откраднали милиони. Това им е спорът. Но за новия F-16 – заедно, подкрепят Украйна заедно, джендър идеология – заедно, събаряне на паметници от миналото на България – заедно, да влезем в Еврозоната неподготвени – заедно.¹⁹⁷

Със стотици машинни препечатки обаче не е нейната позиция, а тази на друг виден националист, съпредседател на ВМРО и евродепутат – Ангел Джамбазки. Скандалът е около полет с правителствения самолет на тогавашния директор на Национален фонд „Култура“ до Лондон, а причината са спечелени 90 хиляди лева от фондация „Сингъл Степ“ за „вулгарно шоу“, пари именно от фонда.

В същия ден се появява и друга любопитна статия, която се занимава именно с това шоу, но и с други теми, по които върви солидна кремълска пропаганда – „Скандално: БГ грантаджите на Сорос хвърлят милиони за ЛГБТ, роми и Украйна“¹⁹⁸. Материалът, още в самото си заглавие, успешно преплита хомофобската тема, антимащинствената

¹⁹⁴ https://blitz.bg/layfstayl/grandiozen-skandal-v-efir-mezhdu-poli-zlatareva-i-georgi-svilenski-zaradi_news939503.html [Accessed: 19.02.24].

¹⁹⁵ <https://bsp.bg/news/view/23947-narodni-chitalishta-kym-ninova-razchitame-na-vas-da-pazite-bylgarskata-kultura.html> [Accessed: 19.02.24].

¹⁹⁶ https://www.facebook.com/nikolay.vitanov.3/posts/6328492173881021?ref=embed_post [Accessed: 19.02.24].

¹⁹⁷ <https://netnews.bg/%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%BD%D0%B5%D0%BB%D0%B8%D1%8F-%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0-%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB-%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2-%D0%BC%D0%B8-%D0%B5-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0/> [Accessed: 19.02.24].

¹⁹⁸ https://blitz.bg/analizi-i-komentari/skandalno-bg-grantadzhitena-soros-khvrlyat-khvrlyat-milioni-za-lgbt-romi-i-ukrayna_news945262.html [Accessed: 19.02.24].

реторика и помощта за Украйна в конспиративния наратив, поставящ Сорос в хегемонна позиция на кукловод, раздаващ грантове. Любпитното е, че в самия текст той не бива споменаван, автор е фейсбук потребител на име Гергана Пирозова¹⁹⁹, а заглавието е на „Блиц“.

Интересен пик има на 23 април, когато материал относно скандал покрай закон в Унгария, който преследва хомосексуални хора, отглеждащи деца, и „криминализира джендър пропагандата в училищата“. Унгарския президент Новак обаче намира закона за несъответстващ на директивите на ЕС, въпреки че тя е член на партията на Орбан ФИДЕС. Материалът е препечатан 428 пъти, но по-интересна е друга статия, събрала едва три препечатки. Автор е Николай Барекков – бивш евродепутат, понастоящем сътрудник на ПИК, а тема е хипотезираната от него борба на САЩ срещу „новия фашистки ред на либерали и демократи“. Употребен е отново страховитият образ на Сорос, остри критики са отправени към българските либерални и демократични политически субекти, а повод е „джендърския наратив“, който подменя нормалността, представяйки „нормалните“, според Барекков, за „ненормални чудовища и фрикове в медиите си“.

В Америка обаче не е така тоталитарно семпло като стария Съветски съюз – сега там се борят два свята – единият, който иска да запази децата си от влиянието на джендъризма и превръщането им насила в травестити. И другият – светът на екстремистите либерали, които приемат закони, с които да отнемат децата от биологичните им родители, ако те се противопоставят на смяната на пола на двегодишното им дете, само защото някой „джендър с пишле под роклята“ е решил, че то трябва да е момче вместо момиче или обратното.

В САЩ обществото рязко се противопоставя на новия фашистки либерален наратив, измислен в харвардските лаборатории (напомня ли ви това за Кирчовата Лаборатория СУ) и платен от Сорос, за да обслужи интереса на Дълбоката държава. [...]

Най-лошото е, че джендърския наратив (разказ) представя себе си за нормален и естествен, а нас – нормалните и естествените, представя за ненормални чудовища и фрикове в медиите си, само защото мъжете искаме да се обличаме като мъже, вместо да обущаме жантиери и да слагаме червило и да тропаме с тънки високи токчета.²⁰⁰

Барекков дава и своето решение за България:

Както виждаме, щом хората в САЩ се борят срещу новия фашистки ред на либерали и демократи, можем го и ние. На първо време да започнем оттам – никакво допускане във властта на наложените изкуствено с пиар и много пари отвън Харвардски измамници и техните глупави и вредни за здравето на човечеството и на нацията ни идеи.²⁰¹

Материалът завършва с обилно изреждане на редица клишета от речника на омразата, който създаде антилибералната и антидемократична пропаганда след протестите през 2013 г. и Майдана, за да доразвива при всеки удобен случай на проява на ярка пролиберална позиция.

¹⁹⁹ https://www.facebook.com/gergana.pirozova/posts/10160422858205629?ref=embed_post [Accessed: 19.02.24].

²⁰⁰ <https://svobodnoslovo.eu/mrezhata/shtom-horata-v-sasht-se-boryat-sreshtu-noviya-fashistki-red-na-liberali-i-demokrati-mozhem-go-i-nie/55007> [Accessed: 19.02.24].

²⁰¹ Пак там.

Помните и БТВ, които рекламираха псевдограждански протести като Бунт на „умните и красивите“ тротинетки срещу грозните и простите. Да, либерастката пропаганда работи с прости клишета, защото е за масова употреба сред прости маси. Да им отвърнем със същото – „Вие сте ненормалните, а ние сме нормалните, готините и естествените. Вие, Кирчовци, Прокопиевци, соросоиди, Хекимяни и Цънцъровки сте грозните и простите, а ние, целият български народ, бащи, майки и деца, ние сме умните и красивите“.²⁰²

Вторият най-голям пик за годината идва на 11 май (общо 871 публикации), когато Корнелия Нинова (общо 452 съобщения) изразява декларация на парламентарната група на БСП за България във връзка с Истанбулската конвенция. Под прицел е „т.нар. „социален пол“, а декларацията завършва с призив за подкрепа за започналия референдум за „забрана на джендър идеологията в училищата“. Нинова подплатява позицията си като:

...инвестиция в живота и в бъдещето на децата, а това означава бъдещето на България.²⁰³

Другият повод за големия пик през този ден е изявлението на Ангел Джамбазки, че е гласувал „убедено“ против Истанбулската конвенция в ЕП (общо 407 съобщения).

Но не само т.нар. „джендър идеология“ вълнува българските онлайн медии. Пик от 19 май намесва и добре познатия от антилибералната реторика епитет „либераст“. В случая това е „бивш комунист, а сега „либераст“ Иван Кръстев, а материалът започва със споменаване на Красен Станчев – „видният соросоид и необолшевик“, „основател на грантаджийското НПО Институт за пазарна икономика“. Поводът е участие на Станчев в телевизионен блок с тема Република Северна Македония, която бива употребявана от (про)кремълската пропаганда като пример за болна страна, която трябва да се съобразява с българския интерес. Респективно всички гласове, които отчитат автономността на РСМ, биват заклеявани като предателски, а при конкретния пример – като „либерастки“ и „соросоидни“.

Пикът от 27 май въвежда интересен епитет – „джендър-атлантизъм“, а главно действащо лице отново е Виктор Орбан и Унгария, чието ротационно председателство на ЕП може да бъде отменено заради редица нарушения на законите на ЕС. Това е „коварен удар“ от страна на Брюксел, който не приема позицията на Унгария по повод Украйна. Материалът е препечатан 417 пъти в сайтовете-гъби.

Към хомофобската реторика се присъединява и националистът Красимир Каракачанов в интервю от 18 юни. В него отново са преплетени редица теми – от помощта за Украйна като „национално предателство“, през вътрешнополитически теми, до привидяната от него „подмяна“ на традиционното семейство чрез „джендър идеология“:

...това е една цялостна политика, която е на така наречен „джендър идеология“ на ултралибералите, които ръководят в Брюксел и в някои други страни, да се промени обичайното семейство в Европа и в света. Това е цялата истина. Няма 15 пола. В Германия се признали 32 пола. Извинявайте, но това е извращение.²⁰⁴

²⁰² Пак там.

²⁰³ <https://shate4pay.bg7.eu/935032/> [Accessed: 19.02.24].

²⁰⁴ <https://novini247.com/novini/intervyu-s-krasimir-karakachanov---pocheten-predsdatel-na-vmro-i-6474977.html> [Accessed: 19.02.24].

Юлските пикове на темата са доминирани от наложените в Унгария глоби за „разпространение на джендър пропаганда“, спорадични коментари на Корнелия Нинова, а в края на месеца се появяват и някои нови говорители по темата – адвокат Владимир Шейтанов, председател на сдружение РОД, който се присъединява към Инициативния комитет за свикване на референдум за джендър идеологията в образователната система. В интервю той изразява страховете си, че децата биват „занимавани“ с „несвойствени неща“ в училище – джендър идеология:

Училището не е средище за разпространение на джендър идеология.²⁰⁵

Той е срещал и джендър пропаганда:

Когато неправителствени организации от джендър фронта атакуват български детски градини и училища за това знаем само ние, които следим тези неща. Те действат доста потайно. В момента в Министерство на образованието съществува структура, която се занимава с правата на децата, със сексуалните права на децата, с проблемите на ЛГБТ.²⁰⁶

Изразява и притеснение, че не са събрани достатъчно подписи за инициране на референдум против джендър идеологията, а на закона за пряко участие на гражданите във властта, уреждащ референдумите, гледа като на „замазване“ на очите на обществеността и на Брюксел, които трябва да бъдат убедени, че в България има демокрация, каквато, явно, няма.

Същият материал, в който е поместено краткото интервю, започва с текст, който обсъжда страховете на „сексолози и психолози“, че българските деца са завладени от „мода“ за „смяна на пола“. Публикацията продължава и с друг говорител – Александър Урумов, който пламенно се противопоставя на джендър идеологията:

Джендър идеологията ще бъде обявена за престъпление срещу човечеството, както нацизма и комунизма. Тя е заплаха с това, че е пряка атака срещу творението, такова, каквото го познаваме. Никой в историята на човечеството не си е позволявал да компрометира разбирането и приемането на половете. Изведнъж, не знам от къде, се появява твърдението, че има повече от два.

Те започват да получават имена. Според трезвомислещите хора това са диагнози, а не полове и трябва да бъдат лекувани. За съжаление, в САЩ и Западна Европа се случват много смени на пола.²⁰⁷

Публикацията помества и редица мнения на училищни директори от България, но и на разнопосочни позиции на хора от Великобритания, новини за различни закони, които засягат транс хората, приети в Испания, Дания и САЩ.

До края на годината има едва пет големи пика на Машината, които отразяват вече разгледани позиции на различни политически субекти – представители на ВМРО, БСП, Георги Марков. В самия край на годината наблюдаваме любопитен пик (общо 386 препечатки), който се дължи на изказване на гадателката Алена, която дава „кошмарна прогноза“ за България през 2024 г. Тя привижда увеличаваща се миграция и продължаваща

²⁰⁵ <https://haira.dnes24.eu/965367/> [Accessed: 19.02.24].

²⁰⁶ Пак там.

²⁰⁷ Пак там.

„деградация“ на цялото общество. Интересен е прочитът ѝ на европейската политика след евроизборите:

Каквото и да е разпределението на гласовете, дори по неведоми компютърни пътища ПП-ДБ да получат най-много мандати, това с нищо няма да промени нито мнозинството в Европарламента, което ще отива все по-надясно, нито ще придаде авторитет на тази кукувица в българското политическо гнездо, чиито бъдещи представители в Брюксел няма да защитават българските интереси, а тези на либералния джендъризм.²⁰⁸

²⁰⁸ <https://ruschuk365.bgvest.eu/1023363/> [Accessed: 19.02.24].

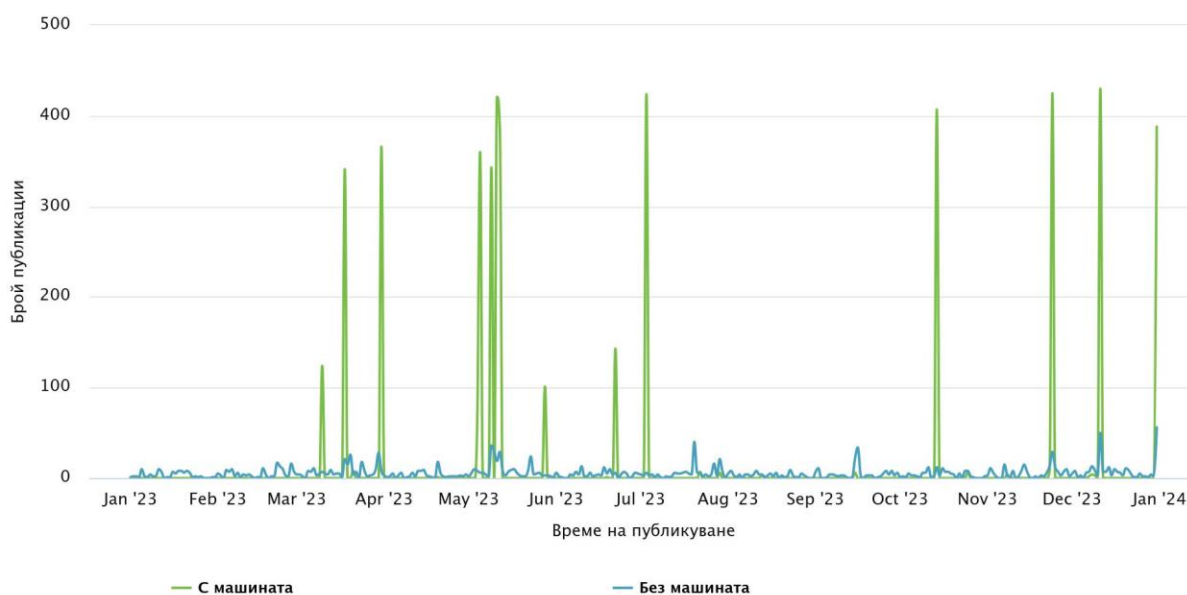
6. Срещу либералния морал и етиката на глобализма

Семантичното ядро, което сме нарекли „Срещу либералния морал и етиката на глобализма“, се занимава с антилибералните настроения в страната, които отразяват и европейски тенденции. Те обикновено се смесват с отрицанието на т.нар. „глобализъм“, който съдържа в себе си етиката на мултикултурализма и различни аспекти, формиращи процеса на глобализация.

Темата е близка до хомофобската, заради общия идеологически елемент на либерализма, през който те биват разглеждани от пропагандисти и различни говорители.

Семантичното ядро събира общо 6 746 публикации за 2023 г. – без Машината от сайтове-гъби те са 4 498, а тя е препубликувала 4 783 релевантни материала. По-сериозните пикове по темата, макар и относително малко, са разпределени през цялата година с известни паузи в началото и летните месеци на 2023 г.

Графика 17. Времево разпределение по тема „Срещу либералния морал и етиката на глобализма“ (по дни) за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност без Машината от сайтове-гъби, а в зелено – с Машината.

Първите месеци на 2023 г. не предлагат големи пикове, защото Машината от сайтове-гъби се активизира по темата по-късно. В първите три месеца наблюдаваме публикации с много различна тематика – конспиративни, антилиберални, съчетаващи и двете. Някои обсъждат санкциите срещу Русия, други – повече на брой, развиват различни

теории на конспирацията, за които глобалното е постоянна тема, а поводи за сценарии се намират често – Форумата в Давос, финансови и икономически теми, дори борбата с климатичните промени, които някои интерпретират като „план за завземане на земната природа от глобалния елит, за да спрат производството на храни“, също познат като „голямото нулиране“²⁰⁹. Друга тема, която влиза в това семантично ядро, е и т.нар. „прогресивизъм“, чийто упадък привличат някои български говорители²¹⁰. Добър пример е публикацията на Мартин Петрушев за „Гласове“ от 16 януари, недвусмислено озаглавена „Упадакът на прогресивизма“:

Високопоставените кардинали на либерал-прогресивизма претендират, че тяхната система на вярване ни е повела към универсалната цивилизация като към единствения възможен път на човечеството. Парадоксалните следствия от това са, че наложената отвън вяра в многополовото ни прави еднopolови, наложената отвън вяра в капиталистическия консумеризъм ни прави бедни, а наложената отвън вяра в научния догматизъм възпира всички динамични пориви на будното съзнание и води до масово затъпяване. Ако това са действителните следствия от прогресивизма, то той със сигурност ни води към упадък.²¹¹

В обстойния си текст Петрушев омесва редица теми, сред които и някои любими на (про)руските пропагандатори в България – зависимостта на ЕС от САЩ, упадъка на ЕС, употребен от САЩ, миграционният поток, който „наводнява“ европейския континент; „цензурната политика“ на „брюкселската бюрокрация“ и много други.

От години наблюдаваме спиралата на упадъка в Европейския съюз, но тя не спира да ни се представя като спирала на прогреса. Ако следваме най-чистото пътя на тази логика, то би трябвало да заключим, че прогресивизмът ни води към упадък.

Политиката на ЕС всекидневно потвърждава своята зависимост от САЩ и постепенно отдава целия остатък от жизнените си сили на своя привидно добронамерен съюзник отвъд Атлантическия океан. Този съюзник прокарва контрабандно в Европа лицемерието и моралния терор на политическата коректност, а същевременно източва нейния ресурс и се възползва от кризата в Украйна, за да привлече към себе си най-силните кадри от Стария континент. [...]

Големият проблем с това чувство за вина е, че то не умее противостои на миграционния поток, който наводнява европейския континент. Всеки, който се противопостави, е заклеймен или като расист, или като нацист, в зависимост от държавата и степента на „историческата вина“, а в най-добрия случай е наречен евроскептик по отношение на все по-федералния Европейски съюз. По този начин брюкселската бюрокрация е развила цензурна политика, в която всеки опит за съхранение на националната културна идентичност се определя като национализъм или диктатура. [...]

Прогресивизмът на Запада обаче използва клишетата за демокрация и свобода, с които се опитва да прикрие, че все по-усилено затяга цензурата и е всячески устремен към запазване на хегемонията на мисловния дискурс – било то в научния догматизъм или в опита за приравняване на човека чрез свръхлицемерна толерантност.²¹²

²⁰⁹ <https://vestnikutro.com/analizi/40578/%D0%B3%D0%BE%D0%BB%D1%8F%D0%BC%D0%BE%D1%82%D0%BE-%D0%BD%D1%83%D0%BB%D0%B8%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B5-%D0%BD%D0%B0-%D0%BB%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D1%81%D0%BE%D0%B1%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B5/> [Accessed: 19.02.24].

²¹⁰ <https://glasove.com/na-fokus/upadakat-na-progresivizma> [Accessed: 19.02.24].

²¹¹ Пак там.

²¹² Пак там.

Прогресивизмът от своя страна може да се разглежда и като синоним на глобализма, поне така го вижда д-р Илия Илиев, който в обстоен материал от 10 март критикува остро либералните политически партии в страната, помагайки си с клишета от антилибералната реторика на (про)кремълската пропаганда. Материалът „Д-р Илия Илиев: Те трепетно спазват изродщините, за да ги похвалят от Вашингтон и Брюксел“²¹³ е препечатан 124 от Машината, но отново го намираме в сайта на Блиц. Основна тема са продажните либерални елити на България:

Чифтосалите се предизборно ПП и ДБ в пристъп на евроатлантическо усърдие откриха кампанията си под джандърското „знаме на дъгата“. Липсваше българското, но това са те. С трепетно очакване да бъдат възнаградени от Вашингтон. Както и благословени от Брюкселските надзорници за спазването на изродщините като смяна на пола на децата.²¹⁴

Материалът изобилства от клишета на антилибералната пропаганда – „продажността“ на либералните елити, несвойствеността на техните ценности сред българите, противопоставянето им на християнските ценности, приемани за традиционни и увековечени в страната, нереалистичната утопия, към която те се стремят и т.н. Атака има и срещу консуматорското общество, което бързо се полага в семантиката на „меката сила“ на САЩ и НПО сектора, за да бъде изразена тезата за някаква форма на обществена деградация, но и да се посочи ясен виновник:

И днес се появяват все повече консуматори, отколкото производители. Сегашното образование става все по-излишно за близкото бъдеще. „Меката сила“ на САЩ цели и неизбежно води до диктатура, НПО-та са особено важна такава.²¹⁵

Интересна е тезата, че „поощряването на хомосексуализма“ в древните армии води до тоталитаризъм, което пък значи, че либерализмът като толерантен към нетрадиционните сексуалности е пряк пък към някакъв тоталитаризъм. Публикацията изобилства от опити за паралели между либералната идея, или поне както я представя Илиев, с комунизма и тоталитарните системи изобщо. Модел, добре познат от българското медийно пространство, който редица прокремълски говорители използват. Разбира се Илиев не пропуска да спомене и Сорос, който е успял да достигне до умовете на българските деца през образователната система:

Триумф на прогресисткото плиткоумие след потискането на сериозните обществени дискусии по темата! У нас агентурата на Сорос в образованието успешно прокарва същата линия. И все повече българчета израстват без интелектуални трудности с „разширено съзнание“ за удоволствия и наркотици.²¹⁶

Илиев ясно артикулира целта на прогресивизма, или глобализма, за да не остави съмнение в цялостната теза на обширния си текст:

Прогресивизмът е близък на глобализма, цели превръщането на човечеството в стадо. Да бъдат лишени хората от своя език, традиции, обичаи, от корени и история, всички да говорят на английски.

²¹³ https://blitz.bg/obshtestvo/d-r-iliya-iliev-te-trepetno-spazvat-izrodshchinite-za-da-gi-pokhvalyat-ot-vashington-i-bryuksel_news941444.html [Accessed: 19.02.24].

²¹⁴ Пак там.

²¹⁵ Пак там.

²¹⁶ Пак там.

Всичко да се опрости технически, да има един поглед за света и еднообразно мислене, та лесно да се контролира и управлява.²¹⁷

Така конспиративната теория е завършена – либерализмът има тоталитарен контрол над хората, мозъците се промиват още от детска възраст, а идентичностите, които би трябвало да унаследят хората, са заменени. Илиев завършва с призив за закон за чуждестранните агенти.

Пикът от 18 март (341 препечатки) предизвиква Корнелия Нинова, която позиционира ясно БСП като алтернатива на това, което тя разбира под джендър идеология, либералност, глобализъм и др.:

Алтернативата на всичко това е БСП – ние сме за мир, против джендър идеологията, за социална политика, за засилена роля на държавата, за запазване на паметниците и паметта на България. Това е днес изборът – десни, либерални, глобалистки, джендъриски или социална, национално отговорна партия с роля на държавата в икономическите, в обществените отношения.²¹⁸

Друг добре познат говорител – Виктор Орбан, присъства в следващия интересен пик от 04 май. В материала „Орбан разлюти американския посланик с тежки думи за джендър-атлантизма и Украйна“ (360 препечатки в Машината) четем за среща на Conservative Political Action Conference (CPAC) в Будапеща, на която унгарският премиер заявява, че има „противоотрова“ срещу „вируса на уокизма“, който бива разпространяван от „западните либерали“. Повод е войната в Украйна, която е противопоставена на нездравото говорене за „културна война“ в Унгария.

Интересен материал от същия ден в „Поглед.инфо“, с едва три препечатки извън Машината, представлява нещо като Манифест за многополюсен свят под формата на конспиративна теория, в която Западът изпълнява „план за унищожение на цивилизацията“. Повод е Първият глобален конгрес (конференция) за многополярността, а основните точки в материала „Западният план за унищожение на цивилизацията се разкри: Извращения, цифровизация и наркотици“²¹⁹ са:

1. „Няма общи правила“ – никой няма право да „натрапва“ свои правила на други цивилизации – обвинение към Запада, че налага ценностите и начина си на живот там, където не трябва;
2. „Свобода на всички извращения?“ – Западът сам се разпада под собствената си еднополюсност:

Но еднополюсният свят в сегашното си състояние е насочен не само срещу други незападни цивилизации, но и срещу самия Запад, срещу неговите традиции и културно наследство, което също подлежи на чистки и изкореняване в полза на абстрактни глобалистки норми – уокизъм, отмяна на културата и т.н.²²⁰

Алтернатива на либералния глобализъм е многополярността;

²¹⁷ Пак там.

²¹⁸ <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/14021260> [Accessed: 19.02.24].

²¹⁹ <https://pogled.info/svetoven/zapadnyat-plan-za-unishtozhenie-na-tsivilizatsiyata-se-razkri-izvrashteniya-tsfrovizatsiya-i-narkotitsi.155523> [Accessed: 19.02.24].

²²⁰ Пак там.

3. „Кой е против?“ – тези, които управляват еднополюсния модел – елитите:
Разбира се, във вяроност към либералния глобализъм и свързания с него еднополюсен модел се кълнат само управляващите олигархични елити на Запада и свързаните с тях сегменти от регионални елити, които напълно признават правилата на играта на глобалистите.²²¹
4. „Инакомислещи има и на Запад“ – настроенята срещу този модел се усещат навсякъде, включително и в западните страни сред поне, ако не и повече от половината живеещи там;
5. „Какво е по-важно от спора“ – обединение:
Нашата цел е да обединим усилията на всички поддръжници на многополярността на световно ниво в единна мрежа на солидарност.²²²
6. „Нашата цел“ – един нов и по-справедлив свят чрез създаване на многополюсни платформи за всеки регион на света.

Месианската претенция на тази група, която така и не намира ясно лице в текста – няма имена, позиции, освен екипът на „Поглед.инфо“, - се експлицира в края на текста, за да даде решение на големия проблем, с който заявява, че се бори:

Само всички народи по света заедно могат да защитят своя суверенитет пред все по-сериозната заплаха от тотална дехуманизация, извращения и катастрофи, до които политиката на еднополярност неизбежно води.²²³

Срещу „ултралибералния модел“ се обявява и друг представител на обявилите се за патриотични политически формации в България Карлос Контрера, който в споделена на 12 май общо 397 пъти позиция заявява, че този модел „системно проваля Европа“.

Позиция на Каракачанов от 23 май оправдава червената боя срещу сградата на ЕК, като хвърля вината върху т.нар. „ултралиберали“, които са предизвикали вандалщината, а „бнумерангът винаги се връща!“²²⁴

28 май е ден с пик по повод публикация, която се занимава с една класическа теория на конспирацията, според която потайната група на Билдербергерите определя световните процеси. Билдербергерите са поредният символ на това, което можем да срещнем като „световно правителство“, „световно задкулисие“ и редица други, асоциирани с представата на популистките, националистки и конспиративни говорители за „глобализъм“.

Допълнителни нюанси на „глобализма“ дава интересна публикация от 03 юли, формираща пик от 424 машинни и 2 други препечатки. Материалът за „Алтернатива за Германия“ обсъжда аспекти от политическия живот в страната, но изразява ясна позиция:

Глобалистките проджендърски и промигрантски кръгове определят партията като „крайноядсна“.²²⁵

²²¹ Пак там.

²²² Пак там.

²²³ Пак там.

²²⁴ <https://netnews.bg/%D0%BA%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2-%D0%B7%D0%B0-%D1%87%D0%B5%D1%80%D0%B2%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D1%8F-%D1%83%D0%BB%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D0%B8/> [Accessed: 19.02.24].

²²⁵ <https://bg7.eu/963138/>

Глобализмът е „проджендърски“ и „промигрантски“, тоест според внушенията на (про)руската и антиевропейска пропаганда е унищожителен за Европа и срещу него трябва да се води борба. Националистките и крайнодесни политически формации са антагонист на глобалистите и биват стигматизирани заради това. „Алтернатива за Германия“ обаче дава ясна и по-крайна заявка от българските си еквиваленти – тя открито обсъжда предложение за разпускане на ЕС, който следва да бъде заменен с „федерация на европейските нации“.

Летни пикове, макар и извън сайтовете-гъби, формират различни позиции на националисти и добре познати проруски говорители от българско публично пространство – Каракачанов и Петър Волгин, който привива една „глобална цензура“, от която е част и ЕС:

Пред очите ни ЕС и безбройните му структури се превръщат в един нов глобален цензор, който ще се стреми да ограничава както свободата на традиционните електронни медии, така и действията на онлайн платформите. А това е особено опасно.²²⁶

Първият есенен пик от 14 октомври (407 машинни препечатки) се занимава с вътрешнополитически теми, описвайки българските демократични и прозападни партии ПП/ДБ като „така наречените „жълтопаветници“ или либералната общност с глобалистски настроения“. Поводът е т.нар. анализ на Института за стратегии и анализи (ИСА), структура, създадена през 2015 г. с изпълнителен директор Валерия Велева, свързана (както и структурата) последователно с дисеминаторите „Труд“ и „Епицентър“.

Преди последния голям пик за годината, дължащ се на добре познатата публикация, в която по повод Шенген Каракачанов обявява, че „[М]ижитурки и негодници унищожават България“, отново теория на конспирацията е повод за голям пик на 24 ноември, когато материал, озаглавен „Апокалиптичният сценарий от Дъглас Макгрегър“ е препечатан 10 пъти. В него се обсъждат широк набор от теми – от президентските избори в САЩ до войната в Украйна. Авторът призовава да се търси помирение с Русия, която „е много по-силна, отколкото беше преди две години“. Предвижда отмяна на изборите за президент на САЩ след въвеждане на извънредно положение, както и огромна финансова криза, включително „глобален финансов колапс“, така разкривайки „планове на световния елит“ в този апокалиптичен сценарий, който тепърва ще се разкрива пред нас.

Друг силно конспиративен материал в този ден обаче събира значително повече препечатки – общо 434. Озаглавен е „Никой няма да се скрие от дигиталния концлагер“ и е оригинално публикуван в „Поглед.инфо“. В него добре познатите „глобалисти“ правят последните стъпки към тотален контрол над цялото човечество:

Световните глобалистски структури бързат с повсеместното създаване на т. нар. цифрова публична инфраструктура, която ще постави под контрол цялото човечество и ще се превърне в инструмент за потискане на свободната воля на хората.²²⁷

²²⁶ <https://agencia-sliven.com/index.php?id=423233> [Accessed: 19.02.24].

²²⁷ <https://thenews365.zbox7.eu/1011160/> [Accessed: 19.02.24].

Материалът попада в семантичното ядро на атаките срещу глобализма и асоциираната с него либералната идеология, но и в ядрото на една по-непопулярна, силно конспиративна, показателна за еластичността на страховете от естествения исторически и технологичен ход тема – електронната идентичност.

Как пропагандата и дезинформацията „пакетира“ Виктор Орбан през 2023 г.

Многобройните предизвикателства пред Европейската общност и Западния свят нарастват с всяка изминала година. Войната в Украйна, Зелената сделка, продължаващата бежанска криза и консолидирането на различни крайно-десни партии в страните членки са само по-големите и видими проблеми. През 2023 г. осезаемо се умножиха и по-малките „местни“ политически кризи, като само част от тях успяха да оправдаят опасенията на наблюдателите – изборът на Джорджа Мелони в Италия, изборът на Герд Вилдерс в Нидерландия, изборът на Анже Логар в Словения. Ако Мелони затвърди, поне що се отнася до външната политика на Италия, позицията си в подкрепа на Украйна в битката ѝ за свобода, то за другите лидери е все още рано да се обобща по какъв начин биха повлияли за цялостната политика на съюза. По отношение на тези динамики, в сърцето на Европа все още има един значим политически играч, който макар и донякъде изолиран от останалите страни-членки, успява да удържа все по-високи популистски тоналности. Разбира се, става въпрос за министър-председателя на Унгария Виктор Орбан. Орбан намира начин да се озове на челните страници на редица новинарски страници предимно със защитата на популистките си позиции, които могат да бъдат разчетени и като саботаж на европейското законодателство. По редица причини – липса на върховенство на закона и корупция²²⁸, Унгария е с блокирани финансови програми и субсидии от ЕС. Вземайки предвид този факт, Орбан все по-често упражнява правото си на вето върху редица значими решения за съюза. Това доведе до естествен ръст на интереса от страна на всички антизападно настроени наблюдатели, а в условията на войната в Украйна Орбан привлече и последователите на авторитарния режим в Москва. Това *мимолетно изместване* не е изненада за посъсредоточените политически наблюдатели, тъй като в дългогодишните приятелски взаимоотношения между Орбан и Путин политическата и икономическата обвързаност винаги се е движила във възходяща посока. Такъв тип динамики непременно оставят следа и в българската медийна среда, която често реагира на все по-радикалните желания на читателите и нагласите срещу ЕС. Въпросът дали такъв тип съдържание е изисквано от читателите, или е налагано от редакторския екип, не може да бъде нито разрешен, нито представен в цялост в следващите редове, но все по-голямо впечатление прави желанието на едно ядро от медийни страници, които в търсенето именно на този тип читатели – ситуирани в крайния полюс на обществото, да монетизират съдържанието си. Целта на настоящия текст не е да проследява фигурата на Виктор Орбан в цялост – политики, действия, събития и решения, а да провери *как той се представя в българските медии*. Тук няма да правим анализ на новинарските послания, които отразяват събития около Орбан, а ще се опитаме да видим как чрез малки, а понякога и не толкова малки редакторски решения, Орбан бива представен на българския читател. За тази цел ще се концентрираме повече в начина, по който медиите описват Орбан. Подходът ни ще се основава на анализ

²²⁸ <https://www.dw.com/bg/es-zamrazava-miliardi-za-ungaria/a-64076553> [Accessed: 09.02.24].

на „меките“ и „гъвкавите“ послания, посланията, които, представени като информация, отключват възможността за спекулативен прочит у читателя. Анализът на съдържанието на статии за Виктор Орбан е ограничен до публикуваното през 2023 г. в българските медии онлайн, архивирани от системата SENSİKA.

Образът на Орбан е представен в няколко перспективи или отношения със: 1. Западния свят – Европейският съюз и САЩ; 2. Украйна и Руската федерация; и 3. като образцов пример за успешен политик на местно и на ниво ЕС. Основанията за тематичното отчленяване са базирани изцяло на съдържанието, архивирано от системата за медиен анализ SENSİKA, анализирано през тематичните полета. Нужна е една последна бележка за достоверността на информацията в разгледаните публикации. Напълно възможно, а и много вероятно, е част от тези публикации да споделят невярна или подвеждаща информация. Намерението тук не е да проверяваме достоверността на тези публикации, а да видим как Орбан е представен в част от медиите.

Образът на Виктор Орбан спрямо войната в Украйна

В последната година двойствената политика на Орбан, която, трябва да се отбележи, не е нещо ново, добива още по-противоречиви черти. Под претекст, че част от блокираните пари от Европа трябва да бъдат „отпушени“, Орбан действа почти изцяло антиевропейски: блокира приемането на нови санкции срещу Русия, предоставянето на финансова и военна помощ за Украйна и не на последно място в последния месец на 2023 г. Орбан предупреди България, че ако наложи такси върху транзитния газ по Южен поток, Унгария ще наложи вето за приемането на страната в „Шенген“. В голям брой от отразените в страната публични изявления по темата за Украйна Орбан изглежда сякаш защитава руската гледна точка. В изказване от края на годината дори стига до твърдението, че това не е война, а военна операция²²⁹. В конкретната публикация интересно е и подзаглавието – в него се твърди директно, че Орбан не е против предоставянето на финансова помощ на Украйна, тъй като има интерес от това Украйна да остане буферна държава между Унгария и Русия. В друга публикация изказването на Орбан, че няма да даде оръжие на „наркомана-убиец Зеленски“, е определено като „достойно“²³⁰. Там той заявява, че няма да дава оръжие за Украйна, защото иска единствено мир и респективно, предоставянето на оръжия би продължило войната. Очевидно е, че аргументирането на тази конкретна теза може да бъде рационално защитено единствено, ако изходната ѝ предпоставка е, че Украйна няма как да спечели войната и е въпрос на време Русия да победи. Трябва да се отбележи, че тази конкретна теза беше застъпена и от други проруски говорители, дори и от президента на България Румен Радев²³¹.

В началото на годината Орбан гостува при известния със своята подкрепа за Тръмп

²²⁹ https://blitz.bg/svyat/viktor-orban-za-ukrayna-tova-e-spetsialna-operatsiya-a-ne-voyna_news993173.html [Accessed: 30.01.24].

²³⁰ <https://www.informiran.net/достойно-унгария-заяви-че-няма-да-дост/> [Accessed: 30.01.24].

²³¹ https://www.dnevnik.bg/analizi/2023/08/07/4515642_mirotvorecut_radev_ot_vuvlichane_do_razpalvane_na/

ведещ Тъкър Карлсън²³². Самото интервю съдържа основния пакет пропагандни внушения, които се използват от Руската федерация: Украйна не може да победи Русия и губи войната; Западът трябва да сключи сделка с Путин, като предостави Крим в негови ръце; Украйна не бива да бъде допусната до членство в НАТО и ЕС. Не на последно място Орбан обсипва с похвали Доналд Тръмп и международната му политика. Това, което най-много прави впечатление в тази публикация, е добре структурираното послание – всички проруски наративи са изброени и ясно отчленени, така че да бъдат добре разбрани от читателите.

За да допълним вече отличаващия се образ, който по все по-категоричен начин се идентифицира с руската позиция, ще използваме за пример и публикация²³³, която отразява изказване на Орбан от началото на 2023 г. Там се затвърждава руската теза, че предоставянето на оръжие на Украйна ще продължи войната, но и се допълва от твърдението, че това всъщност не е война между добри и лоши, а е война между две славянски страни, т.е. тази война трябва да бъде изолирана в територията, в която се води и не бива да бъде поставяна като едно от водещите събития за Европейския съюз. Това, за което Орбан призовава, е изолация на конфликта на територията на Украйна, но и отдръпване на Европа от собствената си граница. Освен това Орбан заявява, че за да се постигне мир, трябва икономическите отношения с Русия да бъдат продължени – така, както той прави. Това изказване директно изявява желанието му за вдигане на санкциите спрямо Русия и започване на преговори. И тази позиция, както и предишната цитирана се основават на предпоставката, че Русия е непобедима и е въпрос на време да сломи противника си, който в това изказване не е враг, а е нещо много по-близко – „друг славянски народ“.

За последен пример по темата ще използваме публикация²³⁴, отличаваща се с изключително добре окомплектованите пропагандни послания. Орбан първо заявява, че Украйна е окупирана от престъпници, но престъпниците не са президентът Зеленски и близките около него. Те използват украинския народ за „жив щит“, зад който се крият и така се възползват от „благосклонността“ на Путин към славяните. Това е причината, поради която Русия не е превзела Киев – Путин не иска да убива украинци. Още повече, протичащата мобилизация в Русия не е заради нападение в Украйна, а за да защити Украйна.

От така представените няколко примера става ясно, че в българските медии се очертава политически образ, който се асоциира с позицията на Русия. Твърде вероятно е това да са само малка част от пропагандните послания по темата, но изкусната точност на посланията в една тоналност с тези на Путин прави ясно впечатление. Дори да приемем, че аргументите му се различават от автентичния първоизточник в Кремъл, Орбан казва: не на помощта за Украйна, не на икономическите санкции срещу Русия, не на намесата на Европа и НАТО в Украйна.

²³² <https://www.informiran.net/орбан-единственият-начин-за-спиранет/> [Accessed: 30.01.24].

²³³ <https://trud.bg/виктор-орбан-европа-се-носи-към-войната-между-русия-и-украйна-западът-извършва-опасна-акро> [Accessed: 30.01.24].

²³⁴ <https://www.informiran.net/орбан-украйна-е-превзета-от-престъпни-2/> [Accessed: 30.01.24].

Героичният образ на Орбан срещу Запада

Пакетирането на Виктор Орбан като антисистемен герой, впрочем както Тръмп и Путин преди войната, не е отскоро. Неговата антисистемност се изразява най-често в противопоставянето му на страните от Западния свят. В критиките спрямо Европейския съюз Орбан най-често прибъгва към атаки спрямо централизацията на съюза и законодателството на Европейската комисия. През 2023 г. тези две теми са силно обвързани с войната в Украйна, като този раздел, за разлика от предишния, ще се опита да покаже как Орбан е представен като критик на ЕС и САЩ, като войната в Украйна е само повод за това. Друг „любим“ на Орбан сюжет е възраждането на консерватизма поне спрямо съвременните обществени феномени – миграция, джендър политики и права на малцинствата.

През месец март на 2023 г. международният съд в Хага издава заповед за ареста на Владимир Путин и Орбан не остава безучастен²³⁵: той обвинява Европейския съюз, че с тази заповед рискува сигурността на континента и още повече, че Европа не е наясно с мощта на Путин, който „... само да си мръдне пръста, може да им отнесе главите за един миг!“ В тази публикация Орбан е представен като защитник на „истинската“ Европа, която съзнава мощта на Руската федерация и не иска да стане част от конфликта. Това е микротеза, част от по-големия пропаганден разказ за несломимата мощ на Русия – Русия не може да загуби войната. В така представеното изказване се отличават и тези за неизбежния разпад на ЕС, който започва от „манията по джендърството“ и приключва със заповедта за арест на агресора от Кремъл.

В друга публикация²³⁶ от същия пропаганден аутлет, но седмица по-късно, Орбан отново е представен в светлината на защитник на европейския континент и държавите от него, но не и на Европейския съюз. Той твърди, че в ЕС вече се говори активно за изпращане на мироопазващи войски в Украйна, но благодарение на него, Орбан, това няма да се случи. Това е вече представената пропагандна теза, в която предоставянето на оръжия би въвлякло съюза в директна война. Орбан е този, който успява да опази миролюбивия европейец от „прогнилия“ Европейски съюз, който, разбира се, ще претърпи разпад в най-скоро време. Най-пагубна за ЕС се оказва връзката със САЩ, която според унгарския премиер е връзка между господар и роб – основна интерпретативна линия на пропагандните наративи. Тези взаимоотношения са представени в прост и разбираем вид в публикация²³⁷, в която бива разигран следният сюжет: Европа е загубила своята независимост заради войната в Украйна и това е станало предимно чрез налагането на санкции на Русия и отказа от руски горива. Европа е слаба, казва Орбан, защото САЩ и Джо Байдън налагат своите интереси в ущърб на Съюза. В конкретния случай зависимостта идва от обвързването на ЕС с нови доставчици

²³⁵ <https://www.informiran.net/орбан-от-джендърството-та-до-ареста-на/> [Accessed: 30.01.24].

²³⁶ <https://www.informiran.net/орбан-втрещи-с-инфо-ес-е-близо-до-изпра/> [Accessed: 30.01.24].

²³⁷ <https://pogled.info/svetoven/evropa/shte-tragnem-po-drug-pat-orban-provazglasi-prioriteta-na-interesite-na-ungariya-zaradi-upadaka-na-evropa.152847> [Accessed: 30.01.24].

на втечен газ от САЩ, като причина за това са санкциите, наложени от Запада на Русия²³⁸. Орбан бива представен като медиатор между „средния европеец“ и елитите на Европа, които, сякаш „по-правило“ действат против него. В конкретния случай елитите на Европа са подчинени на елитите в САЩ, а като техен антагонист, както се видя в предната глава, Орбан разпознава единствено Доналд Тръмп. Героичността на Орбан се състои именно във вживяването в образа на категоричния и непреклонен защитник на Унгария²³⁹, който дори и разпознавайки колосалната мощ на своите опоненти е готов да се жертва за страната си.

Орбан дори сравнява²⁴⁰ СССР с Европейския съюз, като нарича ЕС „лоша пародия“, в основата на която се води битка за автентичността на унгарския народ и неговата свобода – ЕС налага модел на либерална демокрация, който унгарците отхвърлят. Алюзията със СССР цели да покаже същността на споменатия образ – Орбан е представен като защитник на европейците, но и отново да повтори критиката за прекомерната централизация на съюза. Орбан твърди, че единствено той опазва Унгария от вредното външно влияние. Особено любопитно е как тази пропагандна конструкция издържа, когато се постави под съмнение. Ще се повторят ли Унгарските събития от 1956 г., ако Орбан реши Унгария да напусне ЕС? И дали, след като ЕС е толкова вредно и подчинено на САЩ обединение, напускането му не е по-добрият вариант?

Орбан срещу правата на малцинствата и ЛГБТ

Издигането на героичния образ на Орбан, освен през политическото противопоставяне със Запада, се случва и на културно-обществено ниво. Западът, освен че политически е „завладян“ и е под контрол на САЩ, но и на други задкулисни играчи, започва постепенно да се „изражда“ заради джендър политиките. Според Орбан, тези политики имат ясен източник – от една страна, Западът „облъчва“ консервативните страни с неолиберални ценности и провокира „Шарени революции“, от друга страна, Джордж Сорос чрез организиран натиск, идващ от неправителствени организации, насажда неолиберални идеи, основани на „джендър идеологията“. Това е друг модус, чрез който се разиграва образът – Виктор Орбан против „джендър идеологията“.

Част от значимите причини, поради които парите за Унгария са спрени, е именно законодателството в Унгария към малцинствата и ЛГБТ общността. В статия²⁴¹ със силно спекулативно подзаглавие се представя ситуацията, която Орбан очертава – ЕС налага „джендър идеология“ и „подменя ценностите“. В публикацията се прави внушение, че „джендър идеологията“ съществува и тя е условието Унгария да остане в ЕС. Няколко месеца по-късно същият сайт публикува статия²⁴² със заглавие: „Орбан е железен! 32

²³⁸ <https://www.informiran.net/орбан-сащ-печелят-от-войната-в-украйна/> [Accessed: 30.01.24].

²³⁹ <https://www.informiran.net/орбан-унгария-няма-да-промени-позиция/> [Accessed: 30.01.24].

²⁴⁰ <https://www.informiran.net/орбан-брюксел-е-просто-лоша-съвременн/> [Accessed: 30.01.24].

²⁴¹ https://blitz.bg/svyat/bryuksel-s-novi-lgbt-zaplakhi-sreshchu-viktor-orban_news946919.html [Accessed: 30.01.24].

²⁴² https://blitz.bg/svyat/orban-e-zhelezen-32-khilyadi-evro-globa-za-detska-kniga-s-dzhendr-propaganda_news964874.html [Accessed: 30.01.24].

хиляди евро глоба за детска книга с джендър пропаганда“. Там Орбан сякаш отвърща на удара, идващ от Брюксел, и ясно се заявява като категоричен противник на „джендър идеологията“. Разбира се, в статията се споменава, че от книжарница е изтеглен комиксът, който насърчава хомосексуалността при тийнейджърите и веригата книжарници е глобена. Не се пропуска да се посочи и източника на атаката: „Брюксел и мрежата от соросоидни НПО-та.“ Отстояването на тезата против „джендър идеологията“ бива насърчавано и от други пропагандни медии, като това често е за сметка на посочване на автентичен източник на публикацията и твърденията в нея. Един пример виждаме в публикация²⁴³, в която заглавието сякаш е единственото нещо, което трябва да обобщи някак захвърлените думи в текста под него – „Браво! Орбан НЯМА да допусне мигрантски квоти и джендър идеология в училищата“. В текста на статията се заявява позицията, че Орбан е готов да жертва парите от ЕС в името на битката си срещу „джендър идеологията“. Това няма да се окаже пагубно за страната, тъй като икономическите успехи на страната са гарантирани от други страни – Южна Корея и Китай. В друга публикация²⁴⁴ се открива обобщено цялото пропагандно послание: „Орбан: ЕС отхвърля християнското наследство, подменя населението си чрез миграция и LGBTQ офанзива“. Самото заглавие е достатъчно еднозначно относно защитените в изказването му тези. Европейският съюз, който е подчинен на неолибералните елити и всъщност е неавтентичен, води война с консервативна Унгария през опит за претопяване на традициите на страната – това става чрез налагане на „джендър идеология“ и „подмяна“ на християнските ценности. В статията впечатление правят и финалните думи: „Нямаме избор; обичаме Европа, тя е наша и трябва да се борим“ и именно тук проличава неизбежната героичност, която образът на Орбан се стреми да добие. Битка между Давид и Голиат, в която той е готов да жертва всичко и всички в името на консервативната идея. Ще завършим тази глава с пример²⁴⁵, в който „джендър идеологията“ е припозната и в друга светлина – като „джендър-атлантизъм“ или „вируса на уокизма“. Тук отново виждаме героичен Орбан, който е „разлютил“ американския посланик в Унгария – с две думи, отново Орбан е този, който смее да се опълчи на „варварските орди“, заплашили страната му.

Виктор Орбан като обобщаващ пример

От представените вече перспективи може да се добие представа за медийната фасада, която Орбан има у нас, но вниквайки по-дълбоко в изброените образи става ясно, че всички те имат една цел, която е и най-малкото общо кратно за всички негови прояви. Няма значение дали Орбан се опълчва на „еврокрацията“ или влиза в сблъсък за запазването на традиционните ценности – във всяка негова „роля“ Орбан е представен като образцов пример. Пропагандните аутлети, които най-често са в основата на непрекъснатото изграждащия се образ, са изцяло еднопосочни спрямо позитивното му отразяване. В някои

²⁴³ <https://www.informiran.net/браво-орбан-няма-да-допусне-мигрантски/> [Accessed: 30.01.24].

²⁴⁴ <https://www.informiran.net/орбан-ес-отхвърля-християнското-насл/> [Accessed: 30.01.24].

²⁴⁵ https://blitz.bg/svyat/orban-razlyuti-amerikanskiya-poslanik-s-tezhki-dumi-za-dzhendr-atlantizma-i-ukrayna_news951820.html [Accessed: 30.01.24].

от вече посочените примери това проличава отчетливо – чрез редакторска и авторска оценка от най-директен тип, а в други позитивната оценка е изразена чрез факти и събития. В трети случаи публикациите са нищо повече от цитати от социалните мрежи, а когато става въпрос за Виктор Орбан, бившият конституционен съдия Георги Марков, още познат с агентурното си прозвище „Николай“, е един от най-цитираните.

В последната част от този анализ ще покажем как Виктор Орбан вече бива представен като образцов пример за политик и държавник. Разбира се, такова твърдение може да се направи на базата и на предишни примери, посочени дотук в текста, но целта сега е да представим директните оценки спрямо унгареца.

До голяма степен Георги Марков е най-видният застъпник на Орбан у нас. Много на брой негови публикации от социалните мрежи се „превърщат“ в „новини“ на пропагандните онлайн медии, но и не само. Георги Марков често намира трибуна и в национален ефир, където тезите му стигат до далеч по-широка публика. Всъщност, това, което той говори, не се различава много от вече изброените тези от горните глави. Често то се припокрива с други говорители, защитници на Русия у нас и откровени пропагандатори за Руския „мир“. Интересното в случая на Марков е, че той умело пакетира образа на Орбан заедно с още няколко от големите пропагандни теми: Европа загива, Европа е подчинена на САЩ, Сорос и неговите НПО-та управляват Запада, Тръмп е единственият спасител на Западния свят и др. Въпреки факта, че Орбан е бил стипендиант по програма на Джордж Сорос, последният е обявен за „враг номер едно“ на Унгария. От своя страна фигурата на Джордж Сорос от десетилетия е надхвърлила собствените си граници и се е превърнала в обяснителен аргумент за голяма част от значимите конспиративни теории. Сорос е сочен за един от големите кукловоди на световния ред и това прави от него удачен противник за Орбан. Обобщеният от Марков образ на Орбан се синтезира от няколко големи „разказа“: противопоставяне на елитите (неолибералния Запад, ЕС, САЩ, световното задкулисие), утвърждаване на консервативните християнски ценности (тук традицията често се проявява като агресивен инструмент против всичко „външно“ – мигранти, хомосексуалисти и др.) и политическа доминация. Политическата доминация се изразява в две собствени перспективи – външна и вътрешна. Докато вътрешната е основана на високата представителност, която той и ФИДЕС имат в Парламента, външната се дължи на образа му на защитник на християнските традиции, семейството и антиглобализма. Неслучайно в изказванията на Марков Орбан често намира мястото си до Доналд Тръмп, Марин Льо Пен, Берлускони и Фицо. В тази „компания“ липсва само Владимир Путин, който в последните години е трудна за оправдаване фигура – близостта на Орбан с Путин се случва на идейно, политическо и икономическо ниво.

„Примерът Орбан“ много често се представя²⁴⁶, когато Орбан се заявява като защитник на т. нар. (и все още невидана) нелиберална демокрация – демокрация от консервативен тип, антиглобалистка, антифедералистка по отношение на ЕС.

²⁴⁶ https://blitz.bg/obshtestvo/intervyu/georgi-markov-ekskluzivno-pred-blits-sled-35-godini-uchastie-v-politikata-na-orban-ungariya-nyama-shef_news945206.html [Accessed: 30.01.24].

Нелибералната демокрация се представя като антагонист на либералната, но пък либералната вече не е демокрация, а е представена в близост до комунизма. Мотивът за „новите комунисти“, които под прикритието на либерализма завладяват Запада, е силно застъпен в почти всички изявления на Орбан. Те често са просто „комунисти с диплома“²⁴⁷, подкрепени от световното задкулисие – Джордж Сорос – и работят против собствените си народи. Европейският съюз е „завладян“ от неолибералите и глобалистите благодарение на Сорос и други агенти на задкулисието, а по този начин бива подчиняван и от САЩ. Това делигитимира избора на европейците, които остават излъгани от „бюрократите от Брюксел“. Така Унгария се намира в критичната точка между ЕС, САЩ и Сорос²⁴⁸, но прави всичко възможно да отстоява интересите си. Както се отбелязва в тази публикация²⁴⁹: „Орбан не се огъва пред натиска на САЩ.“ Орбан говори това, което всеки нормален европейски гражданин мисли²⁵⁰. Орбан се бори с Американското господство и „хвърля Истанбулската конвенция в Дунава“²⁵¹. Все героични образи, представляващи една възможна политическа фигура на бъдещето, която, уви, за българите е останала в близката история, но все още е възможна – Бойко Борисов. За идентичните характеристики, които Марков открива между Борисов и Орбан може да се напише отделна статия, но през 2023 г. Борисов е само повод за носталгия по близкото минало и гаснещ пламък на надеждата за бъдещите избори²⁵².

Орбан защитава Унгария и християнството не само чрез битка „извън“ страната, на геополитическо ниво, но и като затвърждава вътрешните фундаменти на обществото. Унгарският парламент приема законодателство, което защитава суверенитета на страната²⁵³ и което цели да издигне правова стена пред навлизащите отвън влияния, били те неолиберални ценности, чуждестранно финансирани партии или просто агенти на влияние. За суверенитета на Унгария може да се прочете и в публикация²⁵⁴ на сайта Поглед.инфо, където прилежно се обобщава:

Ако пратят закона „Магнитски“ в Унгария, Орбан ще го хвърли в Дунава, защото държавата му е суверенна, за разлика от България, която е колония. Странно, че американците не знаят, че този закон няма правно действие у нас по решение на Върховен съд. Радев вместо да им каже, им благодари? По политически натиск американските ни господари надминаха съветските другари.²⁵⁵

Историята и културата на Унгария също биват периодично „укрепвани“ от Орбан²⁵⁶,

²⁴⁷ <https://pogled.info/bulgarski/georgi-markov-pretentsiite-na-hero-mustafa-kam-prokuraturata-sa-dokazatelstvo-che-sme-koloniya.151504> [Accessed: 30.01.24].

²⁴⁸ <https://pogled.info/svetoven/evropa/sasht-i-es-se-gtovyat-da-nakazhat-ungariya-za-otnosheniyata-i-s-rusiya.154755> [Accessed: 30.01.24].

²⁴⁹ https://blitz.bg/svyat/orban-ne-se-ogva-pred-natiska-na-sashch-ungariya-nyama-da-arestuva-putin_news943919.html [Accessed: 30.01.24].

²⁵⁰ <https://trud.bg/добре-че-е-орбан-да-казва-в-прав-текст-това-което-си-мисли-всеки-нормален-европейски-гражд> [Accessed: 30.01.24].

²⁵¹ https://blitz.bg/analizi-i-komentari/georgi-markov-amerikanskoto-gospodstvo-priklyuchi-a-nie-si-ostavame-koloniya-na-soros_news950100.html [Accessed: 30.01.24].

²⁵² https://blitz.bg/svyat/georgi-markov-pred-magyar-nenzet-szhalyavam-da-go-kazha-no-blgariya-e-koloniya-na-sashch_news945479.html [Accessed: 30.01.24].

²⁵³ <https://www.informiran.net/унгарският-парламент-прие-снощи-зако/> [Accessed: 30.01.24].

²⁵⁴ <https://pogled.info/bulgarski/georgi-markov-po-politicheski-natisk-amerikanskite-ni-gospodari-nadminaha-savetskite-drugari.152362> [Accessed: 30.01.24].

²⁵⁵ Пак там.

²⁵⁶ <https://www.informiran.net/достоеен-орбан-няма-да-позволим-на-само/> [Accessed: 30.01.24].

но същински ценното са неговите социални политики. Публикация²⁵⁷, представяща видеообръщание на Георги Марков в социалните мрежи, е озаглавена: „Марков хвали Орбан: Евала! 13-та пенсия доживотно на всички пенсионери, 33 000 евро за трето дете ВИДЕО“. И още: „Евала, Виктор. Евала, защото за теб всичко е националният суверенитет, историческата памет, националната идентичност, християнският брак, християнските ценности.“

След всички тези примери, които са единствено за 2023 г., могат да се изведат поне две заключения, които да бъдат лесно защитими. На първо място това е заключението, че поне в част от онлайн медиите у нас – и в почти всички, които в една или друга степен могат да бъдат определяни като разпространители на Руска пропаганда – има опит за изграждане на определен образ на Виктор Орбан. Той се пакетира като медиен продукт, който притежава специфични характеристики. За Орбан това са политиките, които се свързват с антиглобализма. Политики против малцинствата, против федерализацията и централизацията на ЕС. По отношение на войната в Украйна Орбан се поставя в едно твърде мъгляво поле: блокира санкции срещу Русия, блокира финансова помощ за Украйна, блокира въоръжаване на ЕС, но това е представено като легитимна за Унгария позиция – позиция, която изцяло преследва интереса на политическия суверен. Твърде много са ситуациите, в които тази позиция е по същество идентична с позицията на Руската федерация. Всички изброени в предните глави примери са представени като отстояване на интереса на Унгария, но са и в интерес на Русия.

Както отбелязахме, „миролюбивата“ позиция на Орбан може да бъде разпозната и у други прокремълски говорители. Големите теми в Европа, които в конкретната геополитическа ситуация са големи теми и за света, разкриват нуждата от вземане на важни решения на момента, а все по-често тези действия биват блокирани от Орбан и Унгария. Залог за разблокирането на определени финансови обеми от ЕС стават държави като Украйна, България и Румъния, а публично заявената от Орбан позиция е, че той приветства единствено Европа на нациите, но не и федерализацията на съюза. Тези събития създават условия за повдигането на дебати около правата на страните членки от ЕС за вземане на решения и дали това да става чрез квалифицирано мнозинство или чрез всеобщо съгласие на всички членки.

Втората теза, която може да се предположи, е, че опитът за изграждане на образ на Орбан у нас е донякъде целенасочен и цели да привлече конкретни обществени групи като последователи. След началото на активната фаза от войната на Путин в Украйна руският президент остана изолиран от балансираните критици на Запада, като зад него останаха единствено радикално настроените. Двата полюса се отдалечиха и предизвикателството пред значима част от публиката стана още по-голямо: да заемат позицията на цивилизацията в лицето на Запада или на войнстващата варварщина в лицето на Путин.

²⁵⁷ https://blitz.bg/obshtestvo/markov-khvali-orban-evala-13-ta-pensiya-dozhivotno-na-vsichki-pensioneri-33-000-evro-za-treto-dete-video_news991252.html [Accessed: 30.01.24].

Това отключи необходимостта от създаване на такъв лидер, който да поеме евроскептицизма, но сякаш отвътре на системата. Едновременно да бъде систематичен играч, традиционалист, привиден демократ и европеец, но и с това да бъде радикален критик на системата в лицето на ЕС, САЩ и НАТО като цяло. Разбира се, такова шизофрено състояние е в конфликт с рационалния разум и ценностите на Европа, но то предоставя на голям набор от говорители арсенал от популистки инструменти, които могат да се използват за разнообразни цели. Популисткото говорене цели да обеме колкото се може по-голям брой тези, да произведе възможно най-общо послание спрямо най-голям брой слушатели и следователно да мобилизира колкото се може повече от тях. За популиста предоставеният му инструментариум позволява да заобикаля законите на логиката (а и на политическия разум) и да поддържа всевъзможни противоречия, тъй сякаш противоречие няма, като до слушателите достига единствено онова, което искат да чуят те самите. Така множеството налични противоречия остават на заден план спрямо „красивите“ тези на говорителя – болест, от която страдат множество съвременни общества, включително и нашето.

От всичко казано дотук остава един същински въпрос: ще успее ли образът на Орбан да измести образа на Путин в умовете на критиците на Запада и каква ще е цената, която обществото ще трябва да плати за това ново вътрешно разделение?

Примери за антиевропейска пропаганда и дезинформация

Евროзона и „Шенген“

Пълноценното присъствие на България в Европейския съюз неминуемо е обвързано с влизането на страната в „Шенген“ и еврозоната. Тези теми започнаха да присъстват в обществената среда от 2021 г.. Кулминацията беше през пролетта на 2023 г., когато беше издигнато правителството на ПП „Продължаваме промяната“/ „Демократична България“ и ГЕРБ/СДС. Приемането ни в „Шенген“ и еврозоната станаха обединяващи приоритети, които направиха тази коалиция възможна. Трябва да се отбележи и това, че по време на четирите служебни правителства на Румен Радев в периода май 2021 г. - февруари 2023 г., темата за влизането ни в „Шенген“ също беше на дневен ред. На по-заден план остана приемането на еврото.

Събитията от 2023 г., свързани с влизането ни в „Шенген“, имаха предимно външнополитически характер, тъй като на вътрешнополитическо ниво беше постигнат консенсус по темата. Нека отбележим по-значимите от тях:

- 22 януари – австрийският канцлер Карл Нехамер и министърът на вътрешните работи на страната Герхард Карнер пристигат на посещение у нас, като утвърждават вече заявената по-рано позиция, че България и Румъния не могат да бъдат приети в „Шенген“, докато системата за охрана по границите не функционира;
- 26 януари – Карл Нехамер приема премиера на Нидерландия Марк Рюте и двамата затвърждават обявеното вето;
- 28 април – външният министър на Австрия Александър Шаленберг потвърждава нуждата от запазване на вето спрямо България и Румъния, поне до решаването на проблемите с миграцията;
- 22 юни – в телефонен разговор с Марк Рюте българският министър-председател Николай Денков поема ангажименти, свързани с борбата с корупцията и съдебната реформа;
- 12 юли – в резолюция, членовете на Европейския парламент призовават България и Румъния да бъдат приети в „Шенген“;
- 13 септември – в годишната си реч председателят на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен призовава за допускането на България и Румъния в Шенгенското пространство;
- 14 септември – Нидерландия и Австрия отказват да премахнат вето;
- 23 октомври – премиерът Николай Денков и министърът на вътрешните работи Калин Стоянов отиват на посещение в Австрия, като целта е да потвърдят напредъка на страната за защитата на границите на Европейския съюз. Ден по-късно Нехамер продължава да защитава тезата, че за да се разшири Шенгенското пространство, трябва да бъде направена реформа;

- 30 ноември – обсъждането на приемането на България и Румъния за влизане в „Шенген“ отпада от дневния ред на насроченото за 4 и 5 декември заседание на министрите на вътрешните работи на ЕС;
- 14 декември – Унгария ни заплашва с налагане на вето за влизане в „Шенген“, ако оставим високи такси за преминаване на руски газ през страната;
- 15 декември – Нидерландия дава съгласие за приемане на България и Румъния в „Шенген“.

Събитията по темата за приемането ни в еврозоната са ограничени до изпълнението на конкретни икономически изисквания, които трябва да бъдат изпълнени, за да може страната да приеме общата валута на ЕС. Това проличава и в календара със събития:

- 3 януари – ПП „Продължаваме промяната“/ „Демократична България“ определят влизането ни в „Шенген“ и еврозоната като основен приоритет в едно бъдещо правителство;
- 20 януари – управителят на БНБ Димитър Радев определя политическата криза като единствена възможна пречка за приемането ни в еврозоната от 01.01.2024 г.;
- 4 февруари – в доклад на „Мудис“ се твърди, че България все още може да приеме еврото на 01.01.2024 г.;
- 17 февруари – служебният министър на финансите Росица Велкова съобщава, че страната няма да поиска конвергентен доклад, показващ готовността на България за влизане в еврозоната. Поставената като цел дата 01.01.2024 г. отпада;
- 14 юли – изслушване на Димитър Радев пред депутати относно готовността на страната ни за еврозоната. Според него БНБ и банките са на 95% готови за приемането на еврото;
- 4 септември – Европейската комисия започва информационна кампания за приемане на еврото в страната;
- 10 ноември – Асен Василев представя проектобюджет, който да позволи на страната да приеме еврото през януари 2025 г.;
- 16 ноември – БНБ показва дизайна на българските евро монети.

От краткия календар на събитията проличава именно, че двете основни цели на страната – приемането в „Шенген“ и еврозоната, често са представени в идентичен контекст и за тях се говори заедно. Погледнато на международно ниво, тези два акта финализират пълноценното присъединяване на България към Европейския съюз, което донякъде бива представяно като завършване на присъединителния период и окончателно затвърждава участието на страната в съюза. Част от икономическите ползи за страната се състоят от: освобождаване на възможността за търговия между страните членки, по-голяма стабилност на банковата система, изцяло отпадане на пропускателния режим между страните в „Шенген“, отпадане на нуждата от превалутиране и др. Така обобщени тези два важни за страната акта могат да се поставят в графа *обвързване с Европа и ЕС*, но по същността си

тяхната политическа употреба се упражнява на различни нива. Това личи от представения календар: приемането ни в „Шенген“ зависи от вдигането на вето на Нидерландия и Австрия, а влизането ни в еврозоната – от вътрешните решения и действия на правителството. Разбира се, има и допълнителни пречки, които през годината се изглаждат: проблеми с миграционния натиск по границата с Турция и нуждата от промени в съдебната система. Европейският парламент е приел резолюция, в която се заявява, че България и Румъния изпълняват всички изисквания за приемане в „Шенген“, но тъй като решението трябва да бъде взето еднодушно, страната ни трябва да убеди Нидерландия и Австрия в своето право да стане част от свободното пространство на съюза. Ситуацията с приемането на еврото е оставена до голяма степен в ръцете на управляващото мнозинство и най-вече на министъра на финансите Асен Василев, чиято основна цел е да представи за гласуване бюджет, отговарящ на изискванията за присъединяване към еврозоната, а те са: бюджетът на страната да не допуска прекомерен дефицит (над 3%), ръстът на инфлацията да не надвишава с повече от 1.5% инфлацията в трите държави членки с най-добри показатели в съюза. Другите две основни изисквания – участие в ЕРМ II и стабилен дългосрочен лихвен процент са изпълнени.

От така описаната картина се затвърждава и наблюдението, че приемането ни в „Шенген“ е въпрос на външната политика на страната и най-вече на дипломатията в ЕС, а влизането в еврозоната е вътрешнополитически и икономически проблем.

Негативният образ на „Шенген“

От гледна точка приемането ни в „Шенген“ пропагандаторите на негативния облик на съюза трудно намират силни аргументи, с които да се противопоставят на ползите от решението. По същество критиката се открива трудно, а когато я има, тя използва вече изработения мотив за загубата на суверенитет. Всяко приближаване до Европейския съюз и НАТО е и форма на отказ от права, полагащи се на суверенната република. Този аргумент се забелязва най-често в изказванията на бившия конституционен съдия Георги Марков, познат още като Агент Николай. Той обвързва приемането ни в „Шенген“ с неминуемата катастрофа, породена от бежанците и възможността за гражданска война.²⁵⁸ По-късно през годината допълва, че освен Нидерландия и Австрия, други две членки могат да наложат вето – Германия и Унгария.²⁵⁹ И в двете изказвания ни се предлага образа на „лицемерната Европа“, която е наш съюзник, но иска да ни навреди чрез въвеждането на условия, заставящи ни да приемаме мигранти. Пропагандният наратив изглежда така: Меркел призова мигрантите да идват към Европа, защото ще се справим. После се оказва, че Европа има проблем с мигрантите. Впоследствие България играе ролята на „щит“ за Европа, но тя не е допусната пълноценно в съюза, а когато е изпълнила формалните изисквания, Австрия

²⁵⁸<https://pik.bg/георги-марков-с-аларма-пред-пик-за-нова-либерална-заплаха-заради-мигрантите-нима-нашият-пр-news1182945.html>
[Accessed: 09.02.24].

²⁵⁹<https://pik.bg/георги-марков-с-мрачна-прогноза-пред-пик-голяма-опасност-е-надвиснала-над-българия-да-се-м-news1191582.html>
[Accessed: 09.02.24].

и Нидерландия искат да я натоварят с още такива. Следователно, добре е за България да не влиза в „Шенген“, защото защитата на границите на страната ще бъде компрометирана от законодателството на Европейския съюз. Все пак е нужно да кажем, че този аргумент не се радва на особена популярност и оставя твърде малка следа.

Вторият негативен сюжет, който може да се очертае с ясен контур, се състои в дискурсивно изместване на присъединителната кампания. Това се състои в опит външните ограничения от Нидерландия и Австрия да се пакетират като неуспех на изпълнителната и законодателната власти на вътрешно ниво. Поради широкия обществен консенсус по темата и твърдостта на множество обществени говорители, приемането ни в „Шенген“ не може да бъде предефинирано като изцяло негативно решение срещу България или срещу ЕС. Това е причината, заради която се прави опит да се уязви управленската конструкция в лицето на мнозинството ПП/ДБ и ГЕРБ/СДС. Ще представим няколко примера, които изпъкват в медийната среда, и са силен аргумент, подкрепящ вече написаното:

- Кандидатът за кмет на София от ПП „Възраждане“ Деян Николов твърди следното: Евронзоната и Шенген за сега управляващите са необходими най-вече заради по-дълбоката интеграция на България в евроатлантическото пространство. Целта средносрочно е да бъде затруднено бъдещото управление на „Възраждане“

И още:

Те очакват евроатлантическото влияние да намалее в България и ако се готвят за някакъв вид отстъпление, те ще бъдат готови да изгорят земята. Ще насаждат все повече и повече напрежение. Ако могат да предизвикат гражданска война или сблъсъци, това ще бъде възможно най-доброто решение за тях. Те няма да отстъпят просто така, мирно.²⁶⁰

- В анализ в един от пропагандните аутлети informiran.net се открива подобно по смисъл твърдение:

Има и статистики, според които челните места в Австрия на тези престъпления се държат именно от афганистанците. Афганистанците са отговорни за шокиращите 50 % от всички случаи.

Вероятно, ако въобще сте имали някакви съмнения, това ви дава отговор защо едно от условията, за да разхлабят „въздушния Шенген“, е именно това. Разбира се, разсъждавайки трезво ние не можем да се сърдим на австрийците, защото те си гледат собствените интереси, които очевидно са свързани с това в страната им да има колкото се може по-малко мигранти, особено афганистанци и сирийци.

Проблемът са нашите политици, които вероятно ще се опитат да представят малката отстъпка, която австрийците предлагат да направят, като голям успех за нас.²⁶¹

- По повод възможността Унгария да наложи вето заради руския газ, Валерия Велева пише:

Денков или е с амнезия или умишлено заблуждава обществото. Защото именно неговото правителство въведе тази такса за пренос на руски газ, въпреки предупрежденията на експерти и дипломати, че това решение на София ще доведе до ответна реакция на Унгария и Сърбия.²⁶²

²⁶⁰ <https://bnr.bg/post/101839359> [Accessed: 09.02.24].

²⁶¹ <https://www.informiran.net/нак-унижение-за-шенген-изнудват-ни-да-п/> [Accessed: 09.02.24].

²⁶² <https://epicenter.bg/article/Valeriya-Veleva--Pravitelstvoto-na-PP-DB-ni-zakopa-za-Shengen--Denkov-e-s-udobna-amneziya-335568/11/0> [Accessed: 09.02.24].

И още:

„Става ясно, че заради глупостите на Асен Василев, неадекватното и високомерно поведение на премиера Николай Денков България е на път да се размине с мечтата „Шенген“.

- В свое изявление пред медиите Румен Радев казва:

Подписах указа, с който се обнародва решението на мнозинството само да се откаже от наложената от тях енергийна вноска за транзит на газ. С което отпада преградата, която правителството и парламентът сами издигнаха по пътя ни към Шенген. Стигна се до осъзнаването на нелепата политика на управляващите, която декапитализира „Булгартрансгаз“ и не вкара и една стотинка в бюджета, но и ни злепостави като ненадежден партньор в Европа, в резултат на дипломатически скандал и натиск от страна на Унгария.²⁶³

И още:

В тази връзка, управляващите все още дължат обяснение за ощетяване на националния ни интерес и за саботиране на пълноценната ни европейска интеграция, за което аз предупредих веднага с налагането на тази вноска и даването ѝ на конституционния съд. Призовавам управляващите, въпреки че загубиха 2 месеца, поне в оставащите дни до Нова година да ни гарантират пълноценното приемане в Шенген. Да напомня, че с дипломатия и усилия и конкретни резултати по време на служебното правителство успяхме да постигнем конкретен ангажимент за октомври. За съжаление този импулс не бе развит, а сами си издигнахме бариера.²⁶⁴

Представените примери очертават опита за преформатиране на дебатите около „Шенген“ и насочването им в посока извличане на дивиденди от политици на местно ниво – от кандидата за кмет на „Възраждане“ до президента Румен Радев. Както личи и от тях, те не уязвяват по същество шенгенската зона или Европейския съюз, а целят да покажат неспособността на управлението на страната във вземането и отстояването на важни за развитието на България решения.

В третия негативен сюжет обаче вече се забелязва опит да се каже, че Шенген не работи – тоест това е стратегия допълнително да се делегитимира успехът. В началото на месец декември с известно злорадство коментарът е, че няма да ни приемат, защото не ни искат. Впоследствие, че и да ни приемат в Шенген по въздух и вода е по-лошо, отколкото да не ни приемат въобще. Накрая – да се затвърди тезата, че Шенген не работи. Например в статията евродепутатът Иво Христов се изказва за Шенген. Той прави констатацията, че в Европа „националният егоизъм е във възход“, затова не биха ни приели в Шенген, според него ЕС „функционира зле“, тоест няма смисъл от стремеж към влизането в Шенген²⁶⁵. В следващо интервю Иво Христов отново засяга темата за Шенген. Той определя българите като „втора ръка“ членове на ЕС:

Протичат глобални процеси и те поставят под въпрос бъдещето на Европейския съюз, а с него и бъдещето на Шенген. В този смисъл, ако успеем да се присъединим пълноценно, това ще е голяма етапна победа, но не бива да се възприема като някакъв капитален факт в развитието на България.

²⁶³ <https://www.mediapool.bg/upravlyavashtite-iznasiliha-konstitutsiyata-radev-ochakva-neizbezni-krizi-zaradi-promenite-news354566.html>[Accessed: 09.02.24].

²⁶⁴ Пак там.

²⁶⁵ <https://glasove.com/novini/ivo-hristov-razrushavaneto-na-pametnika-na-savetskata-armiya-e-pobeda-na-vandalshtinata-nad-pametna-i-kulturata> [Посетен на 06.02.2024 г.]

Утешителна победа би било, ако влезем само частично, по въздух и вода. Това би затвърдило нашия статус на членове „втора ръка“, които трябва да преговарят тогава, когато са изпълнили всички критерии за членство, и периферната ни роля в Съюза, с което не бива да се примиряваме.²⁶⁶

Макар предвиждането му в първоначалното изказване да нагнетява усещането, че няма смисълът членство в Шенген, а и няма да ни приемат, при второто вече се обработва очакването, че ще ни приемат, но частично – с удар по идентичността на българите като част от Европейския съюз.

И накрая – представителите на Руската федерация пускат опорката за „военен Шенген“ – ЕС започва да изглежда директен военен враг на Русия тъкмо през метонимията „Шенген“²⁶⁷.

Негативният образ на еврото

За разлика от представения вече негативен образ на „Шенген“, по отношение на еврозоната се откриват твърде много пукнатини, които умело биват използвани от редица политически лица за извличане на дивиденди. Значимите фактори за наличието на такъв тип ситуация се дължат най-вече на политическата нестабилност, която обхваща държавата поне от 2020 г. В новата история на България почти не е имало момент, в който да има поне две политически партии, които да не използват публичното недоволство и да създават допълнително усещане за криза. Рушенето на демократичния процес подкопава публичното доверие в редица институции, в това число и в БНБ. Ехото от банковите фалити и пирамиди от 90-те години на ХХ в. и споменът за фалита на КТБ от 2014 г. оказват все още своето влияние в обществото. Поради тази причина темата за парите и спестяванията на българите е все още чувствителна и реагира на най-малката провокация. Така създаването на негативни образи в общественото съзнание остава лесен начин за манипулирането му.

Негативният облик на еврозоната преминава през очертаването на няколко рискови сценария. Първият сценарий е икономически и се състои в слабата позиция на еврото и зависимостта от Европейската банка. Вторият образ се основава на вменияване на корупционни практики, които да жертват страната чрез приемане на еврото. Третият образ е изцяло фантазмагоричен – запазването на лева като отстояване на българската традиция. Разбира се, в наративите на антиевропейското и антизападно говорене, тези теми се преплитат многократно. Голямата критика, която следва всяка тема, свързана с Европейския съюз, а именно загубата на суверенитет, тук се разгръща в цялост. Ще покажем няколко примера, чрез които да потвърдим така представената аргументация.

За начало нека видим как Европа и валутата ѝ се представят като слаби и несъстоятелни и как всъщност с приемането на еврото за официална валута на страната България ще задлъжне наравно с другите страни членки. В анализ на Ралф Якш,

²⁶⁶ https://glasove.com/public_html/na-fokus/ivo-hristov-s-reformite-v-konstitutsiyata-balgariya-spira-da-e-suverenna-darzhava [Посетен на 06.02.2024 г.]

²⁶⁷ https://glasove.com/public_html/novini/kremal-zhelanieto-na-nato-za-voenen-shengen-povishava-naprezhenieto [Посетен на 06.02.2024 г.]

публикуван²⁶⁸ в известен пропаганден аутлет, се изтъкват няколко слаби страни на еврозоната:

- „С присъединяването си към еврозоната България ще стане част от съюз на задълженията. Това означава, че независимо дали ѝ харесва или не, България ще бъде солидарно отговорна за дълговете на другите.“²⁶⁹;
- „Слабостите и недостатъците в устройството на еврото са сериозни и продължават да съществуват и до днес. Първата и най-сериозна слабост в структурата на еврото е разделянето на паричната и фискалната политика.“²⁷⁰;
- „За България и нейните граждани подобен курс би бил чисто и просто катастрофален.“²⁷¹;
- „Краткосрочният и еднократен инфлационен тласък при преминаване към еврото обаче е само най-малкият риск за България, ако тя действително поеме по този изпълнен с неравности път. Всъщност един поглед върху (сравнително кратката) история на тази валута показва колко крехка и нестабилна е тя.“²⁷²

В същия сайт председателят на ПП „Възраждане“ Костадин Костадинов заявява:

- „Най-задлъжнелите държави в света в момента са в еврозоната. Не им личи, защото непрекъснато получават допълнителни стимулирания от Европейската централна банка. Добрият пример обикновено са държави извън ЕС – Швейцария, Норвегия и Исландия.“²⁷³;
- „Ако влезем в еврозоната няма да имаме право да печатаме собствени пари и няма да имаме право на глас във вземането на решенията в ЕЦБ“²⁷⁴;

В друг пропаганден аутлет виждаме развитието на целия набор от изброените тези, който завършва с призив:

- „Да кажем НЕ на приемането на еврото през 2024 година е последна възможност да избегнем неизмеримо по-тежка катастрофа. А също и в скромна мяра да помогнем на страните от центъра на Еврозоната по начин, който би трябвало да им е познат.“²⁷⁵

Пак там виждаме използването на допълнителни аргументи:

- „А най-силна е онази държава, която печата парите/валутата, защото всички останали са зависими от нейното благоволение да отпусне повече банкноти при нужда. Засега на България е разрешено да сече само българските евромонети, които

²⁶⁸ <https://www.informiran.net/влезе-ли-в-еврозоната-българия-ще-ката/> [Accessed: 09.02.24].

²⁶⁹ Пак там.

²⁷⁰ Пак там.

²⁷¹ Пак там.

²⁷² Пак там.

²⁷³ https://www.informiran.net/ако-не-бъде-реформиран-този-ес-ще-унищо/?utm_source=rss&utm_medium=rss&utm_campaign=%25d0%25b0%25d0%25ba%25d0%25be-%25d0%25bd%25d0%25b5-%25d0%25b1%25d1%258a%25d0%25b4%25d0%25b5-%25d1%2580%25d0%25b5%25d1%2584%25d0%25be%25d1%2580%25d0%25bc%25d0%25b8%25d1%2580%25d0%25b0%25d0%25bd-%25d1%2582%25d0%25be%25d0%25b7%25d0%25b8-%25d0%25b5%25d1%2581-%25d1%2589%25d0%25b5-%25d1%2583%25d0%25bd%25d0%25b8%25d1%2589%25d0%25be [Accessed: 09.02.24].

²⁷⁴ Пак там.

²⁷⁵ <https://pogled.info/bulgarski/za-referendum-ili-zashto-kampaniyata-v-podkrepa-na-evroto-e-prestaplenie-ne-samo-sreshtu-natsionalniya-interes-no-i-sreshtu-zdravi-razum.151258> [Accessed: 09.02.24].

да дрънкат вместо бонбонки в празните джобове на по-голямата част от населението.“²⁷⁶;

- „Европейските институции далеч повече обичат да дават „временни“ изключения от правилата, времетраенето на които продължава години наред след като кризите, поради които са въведени изключенията, вече са отшумели. Порочните ефекти от трагедията на общото ползване се задълбочават все повече и повече, а все по-високият риск от тежка криза и дори разпад на паричния съюз се тушира единствено от непрестанното печатане на пари от страна на ЕЦБ. Печатане, за което всички данъкоплатци в еврозоната плащат със загуба на стойност на своите заплати и спестявания.“²⁷⁷

Тук ясно проличава пропагандният наратив, който обвързва приемането на еврото със загубата на суверенитет. Всъщност левът е обвързан с еврото, поради наличието на валутен борд и всички събития, които се случват в Европейската Централна Банка влияят и на лева. По тази тема започва да се намесва и друг пропаганден наратив – възможно е да приемем еврото, но не по обявения от БНБ курс от 1.95583, а по някакъв друг, който не зависи от нас. Това твърдение защитава Костадин Костадинов:

- „Държавата ни е заплашена от фалит, а служебното правителство на президента Радев продължава политиката на предходните служебни и редовни кабинети. На фона на продължаващата инфлационна буря, която удря по джоба на всеки българин, правителството продължава да хаби държавен ресурс, за да води българските граждани към финансов колапс.“²⁷⁸
- „Управляващата политическа класа отдавна не държи на фиксирания курс от 1.95583 лв. за 1 евро.“²⁷⁹

Друг член на „Възраждане“ – кандидатът за кмет на София Деян Николов продължава:

- „Има риск България да не влезе в еврозоната по сегашния курс лев-евро.“²⁸⁰

Но и допълва с друго съмнително твърдение, което обогатява негативния облик на еврото:

- „В парламента беше взето едно успокояващо решение, че ще се присъединим към еврозоната само при курс 1.95583, но това не е самостоятелно решение на България. Курсът се определя с Европейски регламент по предложение на Съвета на Европа и с единодушие между държавите-членки и държавата-кандидат и след консултации с ЕЦБ. Ние ще трябва да преговаряме с най-мощните институции в Европа и да получим съгласието на всяка държава за курса, което на практика е невъзможна задача за нашата дипломация, така че курсът ще бъде какъвто кажат от ЕЦБ, защото държавите обикновено слушат централната банка.“²⁸¹

²⁷⁶ <https://pogled.info/svetoven/evropa/informatsionnata-magla-okolo-evrozonata.151883> [Accessed: 09.02.24].

²⁷⁷ Пак там.

²⁷⁸ <https://trud.bg/костадинов-по-въвеждане-на-еврото-в-българия-продължава-да-се-работи-задкулисно> [Accessed: 09.02.24].

²⁷⁹ Пак там.

²⁸⁰ <https://trud.bg/деян-николов-депутат-от-възраждане-пред-труд-news-има-риск-българия-да-не-влезе-в-еврозона> [Accessed: 09.02.24].

²⁸¹ Пак там.

Всъщност това е прилагане на пропагандната теза, основана на загубата на суверенитет, но насочена в друг посока. Българският Парламент е решил да влезе в еврозоната само с конкретния курс, но е твърде слаб, за да преговаря с останалите страни членки и най-вероятно ще бъде подчинен.

Във видео на Деян Николов този аргумент е засилен и от факта, че след влизането в еврозоната, голяма част от българския резерв ще бъде размразена и тя ще остане в ръцете на *корумпираните* управляващи:

- „Вече няколко български правителства ни водят към Еврозоната, от която няма връщане назад. В страната ни действа валутен борд. Той има резерв от над 67 млрд. лв. При евентуално влизане на България в еврозоната част от тези пари ще останат на разположение на правителството на България, което и да е то. При сегашните нива на корупция в страната ни е много вероятно тези милиарди да потънат безотчетно в джобовете на безхаберните политици, които ни водят към еврозоната.“²⁸²

Тук може да се допълни, че при подготовката и гласуването на бюджета основната критика е насочена към Асен Василев. Логиката на множество публикации е една – да покажат „фикс идеята“ на финансовия министър за влизането на България в еврозоната и да се изведе тезата, че тази политика ще доведе страната до криза²⁸³.

Третото измерение на негативния образ на еврото, а именно заличаването на лева, което се представя като загуба на автентичност, е открито мотивирано от искането за провеждане на референдум с въпрос „Съгласни ли сте българският лев да бъде единствена официална валута в България до 2043 г.“, организиран от Костадин Костадинов и „Възраждане“. Референдумът се поднася на обществото като референдум за спасяването на българския лев и цели да подчертае изчезването на българската валута, която гарантира нашата независимост и автентичност пред света. Освен емоционалната теза за изчезването на лева, Костадинов често използва радикални спекулации, граничещи с лъжа:

- „И нека никой да не си мисли, че като има 1000 лева това са 500 евро! Това въобще не е сигурно. Може да се окаже, че тези 1000 лева ще бъдат 300, а може би 250 евро, защото никой не може да каже дали курса, който е в момента, близо 2 лева за 1 евро, ще се запази.“²⁸⁴
- „Нали си представяте какво ще се случи с тези 50 милиарда в рамките само на няколко месеца? Ще бъдат откраднати! Това ще бъде най-крупната кражба за последните 14 века, откакто съществува България!“²⁸⁵

Приведените тук примери показват колко всъщност уязвимо е българското общество, когато на дневен ред се постави тема, свързана със спестяванията и финансите, а тя още повече бива усилена от патриотичния патос, който пълзи на втори план в изказванията на всички защитници на референдума на Възраждане. Несигурността на обществото се

²⁸² <https://www.facebook.com/watch/?v=1612324909179611> [Accessed: 09.02.24].

²⁸³ https://glasove.com/public_html/novini/byudzhetat-e-pred-katastrofa-darzhavata-se-zadahva-zaradi-fiks-ideyata-da-vlezem-v-evrozonata-na-1-yanuari-2025g [Accessed: 09.02.24].

²⁸⁴ <https://bnr.bg/varna/post/101764154> [Accessed: 09.02.24].

²⁸⁵ Пак там.

подклажда и от рупори на руската пропаганда като Петър Георгиев – Волгин:

- „Ами защото резултатите от един референдум могат да покажат, че ние, нормалните граждани, имаме съвсем различна представа от представата на елита за това как трябва да изглежда страната ни. Ето сега се събират подписи за референдум в защита на българския лев. Ако той все пак бъде проведен, може да се окаже, че повечето българи нямат никакво намерение да цопват в еврозоната на 1 януари 2024 г. И това никак няма да се хареса на единия процент финансисти, банкери, политически фигури, грантови анализатори и други представители на елита.“²⁸⁶

Утвърдените популистки конструкции на създаване на антагонизми в обществото, като отношението между народ и елит, наши и ваши, патриоти и предатели е познат инструмент в арсенала на руската пропаганда от десетилетия, а темата за влизането в еврозоната е „удобна“ за все по-успешното им прилагане.

²⁸⁶ <https://bnr.bg/horizont/post/101764193/komentar-na-petar-volgin> [Accessed: 09.02.24].

Позитивният образ на „Шенген“

Приемането на България в Шенгенското пространство извън чисто икономическите измерения, има символно значение – заедно с еврозоната това е последната стъпка към пълна интеграция с Европейския съюз и неговите ценности. Тази окончателност на идентификацията с Европа твърдо очертава границите на геополитическата ориентация на страната. Ако тази ориентация не бе под съмнение, вероятно разговорът за Шенген щеше да бъде различен. По същество такъв дебат и разяснителна кампания в изследваните български медии за този сегмент от доклада²⁸⁷ онлайн не бе проведен.

2023 година – в контекста на очакванията за членство в Шенген, е период на даване на оценки – Европа оценява България, България се оглежда в този образ и проектира собствената си европейска визия. Двамата образа – на България и Европа, се припокриват или раздалечават, в зависимост от това кой говори.

Темите за Шенген и еврозоната се превръщат в катализатор за редица политически решения, най-значимото от които е съставянето на проевропейско правителство. Впоследствие действията на правителството и парламента са поставени под лупа както в международен, така и във вътрешнополитически план.

В течение на годината, колкото по-реален става Шенген, толкова повече прозира едва прикриваното недоволство сред проруските партии – ако в първите месеци всички вкупом поне на думи „мечтаят“ за Шенген, то през декември, когато вече получаваме решение, то се оказва нежелано. Идеята за членство в Шенген е толкова по-хубава, колкото по-далече сме от този момент.

Оформеният през публичния дискурс образ на Шенген е преди всичко схематичен – монотонно повтаряне на не особено съдържателни фрази, които информативно се изчерпват с обозначаване на желанието „трябва да влезем в Шенген“, „трябва да се обединим заради Шенген“, „готови сме за Шенген“. Основните говорители по темата са политиците – през опитите за съставяне на правителство. Това от една страна принуди политическите формации (с изключение на открито антиевропейската ПП „Възраждане“) да обявяват отново и отново Шенген за приоритетна и стратегическа цел²⁸⁸ – най-желаното за страната в близко бъдеще. От друга страна, видимо за част от тях това бе трик – чисто декларативна позиция, заради неудобството да признаят открито геополитическите си пристрастия.

На 8 януари депутатът от ДПС Йордан Цонев е категоричен, че ако получат третия мандат, биха предложили „програмно-експертен кабинет с ясна отговорност на силите, които го подкрепят“. Главните цели ще са „Шенген и еврозоната“.²⁸⁹ На 24 януари Корнелия Нинова предполага, че: „те ясно си дават сметка колко е важно дали България ще бъде приета навреме в Шенген“²⁹⁰. На 30 януари Христо Иванов отново напомня

²⁸⁷ Избраните медии са: dnevnik.bg, mediapool.bg, offnews.bg, clubz.bg, bntnews.bg, capital.bg, novanews.novavt.bg, bnr.bg, btvnovinite.bg, 24chasa.bg, svobodnaevropa.bg, segabg.com, frognews.bg.

²⁸⁸ <https://bntnews.bg/news/ninova-primirieto-v-sglobkata-e-vremenno-sledvashtiyat-vzriv-se-kazva-konstituciya-1258096news.html>

²⁸⁹ <https://frognews.bg/novini/otvoreni-obiatiia-dps-chaka-poluchi-tretiia-mandat.html> [Accessed: 09.02.24].

²⁹⁰ <https://bnr.bg/vidin/post/101768999/predstoat-novi-izbori-sega-nakade> [Accessed: 09.02.24].

приоритетите: „приемането ни в Шенген“; „депутинизация и укрепване на националната сигурност“²⁹¹. На 17 януари Бойко Борисов казва: „За Шенген имат пълната ни подкрепа“.²⁹²

Това се повтаря и през април, когато се договаря проевропейската „сглобка“. На 10 април Тодор Тагарев се обявява за „ускорена интеграция в ЕС и НАТО“. Той подчертава „подмолната“ роля на президента, който действа, за да вървим „към изолация в НАТО и ЕС“.²⁹³ На 12 април Кирил Петков напомня какво трябва да се свърши – „България да влезе в Шенген. Българските граждани не трябва да се чувстват като втора ръка европейци.“²⁹⁴ В същия ден и Ивайло Вълчев от „Има такъв народ“ отбелязва колко е важно максимално бързото приемане в Шенген²⁹⁵.

Този наложен прочит става причина темата „Шенген“ да бъде употребена вътрешнополитически и да бъде сведена до аргумент в битката за власт. На повърхността като че ли е постигнат консенсус – открито никой не си позволява да накърнява позитивната идея за членство (с изключение на ПП „Възраждане“). Напротив – Шенген е прегърната от всички кауза, национален идеал, измерител на евроатлантизма. Тъй като обаче темата „Шенген“ де факто служи преди всичко като средство за разчистване на вътрешнополитически сметки, си остава абстрактна идея, желана цел, без обаче тя да е разяснена като съдържание. Разговорът за Шенген е разговор през екрана между политици. Без плътност за широката публика – необяснен, неизживян и в този смисъл – труден за възприемане и осмисляне.

Отчетливо липсва кампания, която да обясни ползите от Шенген за обществото и бизнеса. Получаването на достъп до Шенгенската информационна система е бегло споменато в единични изказвания: „Шенген е важна информационна система, до която достъп получават държавите, ползващи се с доверие, че няма да злоупотребят с нея“²⁹⁶ - думи на министър-председателя Николай Денков на 28 декември. За цялата година има едва 32 публикации с ключови думи „Шенген“ и „информационна система“.

Позитивните твърдения спрямо Европа и Европейския съюз, които се забелязват през темата за приемането на страната в Шенген са:

- Европа ни дава сигурност и икономически растеж;
- Европа ни пази от Русия (тук в края на годината се забелязва целенасочен опит Шенген да се свърже с военно формиране – „военен Шенген“);
- Европа е нашият общоевропейски дом;
- Европа ни дава признание, че сме достойни, това е награда за нашите усилия (тук контрапозата е, че българите са „втора ръка“ хора).

При изграждането на тези образи липсват развити контра-пропагандни наративи. Няма „готов разказ“, който да е лесно смислаем, за да увлече хората, да създаде очаквания.

²⁹¹ <https://www.segabg.com/hot/category-bulgaria/hristo-ivanov-vreme-e-da-se-tursyat-golemite-obeditelni-zadachi> [Accessed: 09.02.24].

²⁹² <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/13540584> [Accessed: 09.02.24].

²⁹³ <https://bnr.bg/post/101807344> [Accessed: 09.02.24].

²⁹⁴ <https://bnr.bg/post/101808649/petkov-vreme-e-da-sprem-s-politicheskata-retorika-i-da-zapochnem-da-reshavame-realnite-problemi-na-balgarite> [Accessed: 09.02.24].

²⁹⁵ <https://bntnews.bg/news/ivailo-valchev-nie-ot-itn-sme-v-tozi-parlament-zashtoto-mozhem-da-nosim-otgovornost-1229846news.html> [Accessed: 09.02.24].

²⁹⁶ <https://clubz.bg/145159> [Accessed: 09.02.24].

Това са по-скоро послания, отправени към обществото в политически изказвания и речи: България иска и трябва да бъде в Шенген, за да получи сигурност, да развие икономиката си, да бъде предпазена от враговете си, най-вече в лицето на Русия, да ѝ бъде признато, че си е заслужила мястото и да се чувства като у дома си сред другите европейци. Този разказ обаче не е поднесен публично на достъпен език. За разлика от негативната пропаганда, тук липсва палитрата от ярки образи и метафори, няма речник с конкретни епитети, езикът не е емоционално оцветен, има оскъдност на позитивни клишета.

Говорители на първите три позитивни твърдения за Европа през темата „Шенген“ са преди всичко премиерът Николай Денков и политиците с твърда евроатлантическа ориентация. Има изказвания в този дух и на членове на служебните кабинети, но не и по отношение на заплахата от Русия. От формацията ПП-ДБ определят Русия като основен фактор, който застрашава сигурността ни, а интеграцията с Европа като добрата възможност да бъдем защитени. Тази теза остава неподкрепена от останалите политически партии. Темата „Русия“ е червена линия, която не се прекрочва дори от проевропейските ГЕРБ-СДС и ДПС.

Идеята за благата на Шенген, до които ще имаме достъп, е позиционирана в противовес на внушението на хибридната пропаганда и дезинформация за „кризата на Европа“ – ние искаме да бъдем приети, следователно там е хубаво. Същевременно обаче придавайки на Шенген статута на „обетована земя“, към която вървим вече 13 години, България удобно се намества в ролята на жертва, на онеправданата страна като по този начин се отваря пространство за негативна пропаганда: на 21 януари президентът Румен Радев казва, че категорично трябва да премахнем „*унизителните опашки по КПП-та*“²⁹⁷. Корнелия Нинова настоява, че неприемането ни е „*незаслужено обидна позиция към България*“²⁹⁸. Нашите полицаи умират, а те ги унижават с обвинения, че за 50 евро предават родината: „*Ние пазим всички европейски граждани с цената на живота на нашите полицаи. И е цинично да се изтъкват подобни причини*“²⁹⁹ – евродепутатът Петър Витанов. Внушението към обществото – колкото и да е хубаво там, всъщност заслужава ли си, ако трябва да потъпчем честта си? Така става възможно положителната идея зад Шенген, която уж политическите лица припознават, да се използва, за да се уязви представата за ЕС – „те всъщност само се правят, че ни искат, а всъщност не ни уважават, смятат, че не сме достойни“. С това пропагандата, както беше отбелязано се стреми да създаде разцепление между държавите от Западна и Източна Европа. Подобни тези намират добра почва сред публиката, тъй като Шенген се възприема най-вече през ползата, а не е осъзнат избор на европейски ценности и принадлежност.

По отношение на четвъртото позитивно твърдение основни говорители са политици, свързани със служебните кабинети на Румен Радев. Ясно е оформена теза, че успехът по темата „Шенген“ е успех на Радев. Това се проигрва особено явно през януари (при подготовката за сдаване на властта на редовен кабинет) и през септември (при отпадането

²⁹⁷ <https://www.mediapool.bg/galab-donev-ostava-premier-izborite-mozhe-da-sa-prez-april-news344107.html> [Accessed: 09.02.24].

²⁹⁸ <https://bnr.bg/horizont/post/101759114/ninova-zad-fasadata-plan-za-vazstanovavane-zapochvat-da-se-prokarvat-lobistki-zakoni> [Accessed: 09.02.24].

²⁹⁹ <https://frognews.bg/novini/petar-vitanov-natsionalniat-savet-bsp-svikvan-3-mesetsa-sme-naiasno-dali-partiata-moje-predloji-pravitelstvo.html> [Accessed: 09.02.24].

на Механизма за сътрудничество и проверка). Коментари в посока „получихме признание“ има и на проевропейските политики, но вече в контекста на значителния напредък в преговорите през декември.

А сега, нека да дадем малко примери по отделните теми.

1. Европа ни дава сигурност и икономически растеж

- 29 септември, Николай Денков: „Приемането ни в зоната е начин българските граждани да пътуват без затруднения, да се чувстват пълноправни европейци. Приемането в Шенген ще помогне на българския бизнес“³⁰⁰;
- 22 ноември, Николай Денков: „Присъединяването на България и Румъния към Шенген ще направи Европа по-силна...границите на Европа ще са по-добре защитени, и Европа ще бъде по-силна“³⁰¹;
- 13 януари, Радан Кънев: „държава, която остане изолирана в рамките на Европейския съюз, най-вероятно няма да има силна икономика“³⁰²;
- 19 януари, Николай Милков: „Имаме преки ползи от членството в Шенген както за хората, така и за икономиката“³⁰³;
- 27 януари, Надежда Нейнски: „Шенген е система за сигурност, която е още по-нужна в този момент“³⁰⁴;

2. Европа ни пази от Русия

- 22 ноември, Николай Денков: „Тайните служби и пропагандата на Путин се възползват от икономическата и суверенна обвързаност на страната ни с Русия, [...] за да разделят и противопоставят обществото ни на русофили и евроатлантици. Пълноправното членство на България в Европейския съюз и НАТО е най-голямата гаранция за продължаването на демократичния и европейски път на развитие на родината ни. Затова трябва да завършим европейската си интеграция с присъединяването си към Шенген и еврозоната“³⁰⁵;
- 17 декември, Николай Денков: „България трябва да се подготви за момент, в който може да бъде заплашена...Националният интерес е интегриране в Европа“³⁰⁶, отговаряйки на въпрос дали очаква Русия да атакува страната ни;

³⁰⁰ <https://bnr.bg/post/101884468/denkov-shengen-ne-e-samocel> [Accessed: 09.02.24].

³⁰¹ <https://bntnews.bg/news/denkov-prisaedinyavaneto-na-balgariya-i-rumaniya-kam-shengen-shte-napravi-evropa-po-silna-1256944news.html> [Accessed: 09.02.24].

³⁰² <https://bnr.bg/post/101763730/radan-kanev-namirame-se-izvan-ramkite-na-demokratiata-i-v-situacia-na-uzakonena-diktatura> [Accessed: 09.02.24].

³⁰³ <https://bvtvovinite.bg/predavanja/lice-v-lice/nikolaj-milkov-vazobnovjavaneto-na-dialog-s-rusija-e-nepriemlivo-zaradi-agresijata-na-putin.html> [Accessed: 09.02.24].

³⁰⁴ <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/13619400> [Accessed: 09.02.24].

³⁰⁵ <https://bnr.bg/post/101911630/denkov-propagandata-na-putin-celi-da-razdeli-obshtestvoto-ni-na-rusofili-i-evroatlantici> [Accessed: 09.02.24].

³⁰⁶ <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/16649154> [Accessed: 09.02.24].

- 31 декември, Ивайло Мирчев: „Влизането в Шенген е тежък удар срещу пропутинските сили, защото задълбочава европейската ни интеграция.“³⁰⁷

3. Европа е нашият общеевропейски дом

- 12 септември, Илхан Кючюк: „*пълно европейско единство за България*“³⁰⁸;
- 15 септември, Мария Габриел: „*успешно завършване на процеса на европейска интеграция на България в европейското семейство*“³⁰⁹;
- 22 ноември, Николай Денков: „*Пълната ни интеграция не означава, че искаме само да получаваме нещо от Европа, напротив - имаме желанието да бъдем възможно най-полезни на развитието на нашия Европейски съюз.*“³¹⁰

4. Европа ни дава признание, че сме достойни, това е награда за нашите усилия

Това твърдение минава основно през налагането на тезата за постиженията на Румен Радев, тоест той се опитва да се припише успеха. В изказванията на политиците от екипа му се дава отговор на един въпрос – „**Чия е заслугата?**“ Настоятелно се твърди, че напредъкът и признанието се дължат именно на тях във всяко отношение. Ако не се получи, то причината е некомпетентността и липсата на отдаденост на каузата на следващите управляващи. Още в началото на януари се появяват интервю след интервю на говорители на служебното правителство, които налагат наратива колко готова е България за Шенген след два служебни кабинета – „още на първи октомври трябва да бъде приета, договорено е, не точно, но почти. Така или иначе очакваме от вас октомври да сме в Шенген. Ако стане – ние го уговорихме, ако не стане – вие сте виновни“. През януари обаче са в сила конкретни условия, за да отпадне ветото на Нидерландия – уговорка няма как да има. Когато условията са изпълнени, Радев всъщност им се противопоставя като ги атакува в съда³¹¹.

- 6 януари, Румен Радев: „Ако този парламент не ги приеме (законите), ние няма да можем да се възползваме пълноценно от постигнатото – огромния успех, който постигнахме на дипломатическия терен и на най-високо политическо равнище. За първи път България за тези 12 години получи ясна подкрепа и дата за Шенген най-късно октомври 2023 г.“³¹²;
- 24 януари, Иван Демерджиев: „Активната работа, която извършихме тези вече близо 6 месеца, доста ни приближи към тази цел, която беше всъщност negliжираме [sic!] в предходните месеци“³¹³;

³⁰⁷ <https://frognews.bg/novini/ivailo-mirchev-vlizaneto-shengen-tejak-udar-sreshtu-proputinskite-sili.html> [Accessed: 09.02.24].

³⁰⁸ https://www.dnevnik.bg/analizi/2023/09/12/4527124_kraino_vreme_e_bulgaria_i_rumunia_da_se_prisuediniat/?ref=rss [Accessed: 09.02.24].

³⁰⁹ <https://offnews.bg/politika/evropejskata-komisija-prekrati-monitoringa-nad-balgaria-i-rumania-808661.html> [Accessed: 09.02.24].

³¹⁰ <https://bntnews.bg/news/nikolai-denkov-pred-mecola-nyamame-plan-b-ochakvame-balgariya-da-vleze-v-shengen-1256912news.html> [Accessed: 09.02.24].

³¹¹ <https://www.svobodnaevropa.bg/a/radev-konstitutsionen-sad-promeni/32740265.html> [Accessed: 09.02.24].

³¹² <https://frognews.bg/politika/prezidentat-radev-parlamentat-davi-predizborno-govorene.html> [Accessed: 09.02.24].

³¹³ <https://btvnovinite.bg/predavanja/lice-v-lice/demerdzhiiev-sluzhebnoto-pravitelstvo-doblizhi-dosta-balgarija-do-shengen.html> [Accessed: 09.02.24].

- 24 януари – Иван Демерджиив: „Министерство на вътрешните работи направи така, че България да издържи успешно две проверки, които Европейската комисията изпрати с международни експерти“³¹⁴;
- 16 януари, Николай Милков: „това не е дата, която е съгласувана с партньорите ни, но България си поставя 1-ви октомври като цел“³¹⁵;
- 21 януари, Румен Радев: „Получихме признание от всички партньори, целта е октомври тази година. Парламентът също трябва да поеме своята отговорност.“³¹⁶

Когато през септември се прекратява Механизмът за сътрудничество и проверка, въпросът „Чия е заслугата?“ отново е ключов – и отговорът отново кънти в общественото пространство: „преди всичко на служебните правителства“. Ето няколко примери:

- 15 септември, Крум Зарков: „Именно 10-месечните усилия на тези правителства доведоха до там, че България реализира най-големия си интеграционен успех от 2007 г. насам. В самото прессъобщение на ЕК е отбелязано, че работата е свършена през юни 2023 г.“³¹⁷;
- Отново Крум Зарков: „100 дни, след като ние отстъпихме от длъжност, ЕК даде своята оценка за работата на служебните правителства в сектор „правосъдие“³¹⁸;
- Елена Йончева: „Служебното правителство усия да прекрати Механизма за сътрудничество и проверка.“³¹⁹

Следва да се запитаме как коментират проевропейските политици събитията. За ГЕРБ-СДС и Десислава Атанасова това е огромен успех за страната. Разбира се, тя не пропуска да отбележи, че последният доклад на Европейската комисия е бил по време на управлението на ГЕРБ през 2019 г.³²⁰

Вицепремиерът Мария Габриел казва, че това е признание и безрезервна оценка. Според нея сме станали предвидим и надежден член на Европейския съюз³²¹. Николай Денков благодари на Европейската комисия и на ръководителите на европейските държави за това, че са оценили напредъка на България и Румъния: „Премахната е още една бариера да бъдем равноправни с останалите държави от Европейски съюз във всяко едно отношение.“³²² Радан Кънев смята, че това е доверие в аванс и силен положителен знак към правителството, знак към българския парламент, че се подкрепят усилията му за конституционни промени.³²³

При падането на ветото на Нидерландия през декември и първите признаци за промяна в позицията на Австрия, партньорът в сглобката Бойко Борисов същевременно не пропуска да отбележи: „В момента австрийците казват България да се върне три години

³¹⁴ Пак там.

³¹⁵ <https://btvnovinite.bg/bulgaria/nikolaj-milkov-1-vi-oktomvri-e-realisticno-balgarija-da-bade-prieta-v-shengen.html> [Accessed: 09.02.24].

³¹⁶ <https://www.mediapool.bg/galab-donev-ostava-premier-izborite-mozhe-da-sa-prez-april-news344107.html> [Accessed: 09.02.24].

³¹⁷ <https://clubz.bg/141317> [Accessed: 09.02.24].

³¹⁸ <https://btvnovinite.bg/bulgaria/stapki-po-pravilnija-pat-no-i-mnogo-rabota-kak-politicite-razchetoha-otpadaneto-na-monitoringa.html> [Accessed: 09.02.24].

³¹⁹ <https://frognews.bg/novini/elena-ioncheva-slujebnoto-pravitelstvo-uspia-prekrati-mehanizma-satrudnichestvo-proverka.html> [Accessed: 09.02.24].

³²⁰ <https://clubz.bg/141317> [Accessed: 09.02.24].

³²¹ <https://offnews.bg/politika/evropejskata-komisija-prekrati-monitoringa-nad-bulgaria-i-rumania-808661.html> [Accessed: 09.02.24].

³²² Пак там.

³²³ <https://frognews.bg/novini/radan-kanev-otpadaneto-msp-mnogo-vajen-signal-priemaneto-shengen.html> [Accessed: 09.02.24].

назад, както беше при Бойко Борисов, и всичко ще е наред.“³²⁴ Той не обяснява обаче защо, когато е бил е премиер и всичко е било наред, не ни е вкарал в Шенген. Особено в контекста на собствените му думи тогава: „измазваме една сграда и сме в Шенген“³²⁵.

В публичните изявления на Кирил Петков също се отбелязва заслугата на правителството и парламента: „виждаме, че действията на правителството и парламента ни са възвърнали доверието в България“³²⁶; „приемането ни в Шенген за въздушните и морски граници беше въпрос на възврънато доверие, въпрос на сигурност и въпрос на евроинтеграция. Европа ни дава заслуженото и за трите.“³²⁷

Когато през декември става ясно, че Шенген ще се случи поне в някаква форма, започва кампания по омаловажаването на това постижение като същевременно се набляга на позитивите на Шенген, но тази част от Шенген, където ние не сме приети. Най-общо наративът звучи така: За какво ни е въздушен Шенген, като няма да получим най-хубавото – сухоземен Шенген. По-добре да се откажем, а не да приемаме унижителни условия и да унищожаваме държавата. Отново се заиграва с темата за това, че западноевропейците определят българите като „втора ръка“ хора. Влезем ли в Шенген по някакъв начин, ще загубим, въпреки че там е хубаво и много сме искали досега. Изобщо толкова е хубаво в Европа, толкова ползи има за страната ни, толкова е важно ние да бъдем част от този съюз, че това, което сега ни се предлага просто не струва.

Вече се говори за проблемите на гражданите от забавянето на пълноценно членство в сухопътен Шенген – по БТВ международен шофьор сигнализира, че от два дни стои в колона на границата с Румъния, в района на Видин има тапа от тирове, дълга над 6 км. През уикенда е имало и опашки над 15 км. Краткосрочното решение на този проблем е, разбира се, сухопътен Шенген, където ние не сме приети³²⁸.

Добра новина е, че влизаме частично в Шенген, казва Румен Радев, но според него за нас е критично важно да се отворят сухопътните граници.³²⁹ За Крум Зарков това е „въздух работа“.³³⁰ Красимир Каракачанов смята, че този Шенген е подигравка: „Много по-важни са загубите, които търпи българската икономика от удар върху бизнеса ни заради Шенген“³³¹. Иван Демерджиев също се изказва в типичния си стил: „Служебното правителство направи много за Шенген. Ако се беше работило правилно в последните месеци, България вече щеше да е член на Шенген, а не ..да ни изсипят мигранти тук.“³³² Корнелия Нинова отбелязва: „Само транспортният бранш губи от това близо 100 милиона годишно, хиляди хора стоят по границите и чакат.“³³³ Илияна Йотова обявява, че

³²⁴ <https://www.mediapool.bg/kak-borisov-prevede-na-prost-ezik-avstriyskata-pozitsiya-za-shengen-news354215.html> [Accessed: 09.02.24].

³²⁵ <https://www.dnes.bg/politika/2011/02/02/borisov-izmazvame-edna-sgrada-i-sme-v-shengen.110303> [Accessed: 09.02.24].

³²⁶ <https://bnr.bg/horizont/post/101922929/k-petkov-reshenieto-na-niderlandia-da-ni-podkrepi-za-shengen-e-ednoznachna-visoka-ocenka-za-rabotata-na-bulgaria> [Accessed: 09.02.24].

³²⁷ <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/16727156> [Accessed: 09.02.24].

³²⁸ <https://btvnovinite.bg/bulgaria/shofyori-chakame-s-dni-na-granicata-s-rumanija.html> [Accessed: 09.02.24].

³²⁹ <https://bntnews.bg/news/prezidentat-e-pritesnen-che-parlament-s-nisko-obshtestveno-doverie-posyaga-kam-konstituciyata-1259172news.html> [Accessed: 09.02.24].

³³⁰ <https://frognews.bg/novini/krum-zarkov-promenite-konstitutsiata-gotovi-izchistiat-nedomislitsi.html> [Accessed: 09.02.24].

³³¹ <https://bnr.bg/post/101921521/krasimir-karakachanov> [Accessed: 09.02.24].

³³² <https://frognews.bg/novini/ivan-demerdzhev-avstriysite-kazaha-che-nai-goliamata-nelegalna-migrantska-valna-bila-vreme-borisov.html> [Accessed: 09.02.24].

³³³ <https://bnr.bg/horizont/post/101920571/k-ninova-bulgaria-trabva-da-bade-prieta-palnopravno-v-shengen-a-ne-samo-po-vazduh> [Accessed: 09.02.24].

решението на Австрия да одобри въздушен Шенген, без да има график за пълноценно влизане в зоната, е направено с цел никога да няма пълноценно членство за двете страни³³⁴. „Управляващите дължат обяснения за саботиране на европейската ни интеграция, за което аз предупредих“³³⁵, казва Румен Радев и добавя: „С много дипломация, усилие и конкретни резултати по време на служебното правителство успяхме да постигнем конкретен ангажимент за октомври, за съжаление този импулс не беше развит, а се издигаха бариери по този път“.³³⁶ Така президентът сбъдва думите си от януари – не влязохме, вие сте виновни.

Отговорът на представителите на правителството: „Ако беше толкова лесно да стане, миналата година служебното правителство да го беше направило.“³³⁷, казва Денков. „Няма как успехът да бъде представен като провал. Въпреки многото усилия в тази посока. Въздушен Шенген не е „нищо““³³⁸ – Кирил Петков.

Големият липсващ в изследваните медии е Костадин Костадинов – името му присъства в едва 144 публикации заедно с думата „Шенген“. Направил е само три изказвания, в които я е произнесъл. Няма негативни аргументи или факти в думите му, касаещи самия Шенген, основно атаката му е към кабинета.

- **6 декември:** „Пет основни приоритета ... Почти изцяло минаха първите девет месеца като нито един не е осъществен. Първо влизането в Шенген, второ – влизането в еврозоната, третият – конституционни промени, четвърто повишаване на стандарта на живот, пето място – българската подкрепа за войната в Украйна. Очевидно само последният е на път да бъде изпълнен“³³⁹.
- **6 декември:** „Най-големите противници на влизането на България в Шенген са партии, които са политически партньори на управляващите три формации в българското правителство.“³⁴⁰
- **30 декември:** „В замяна на въздушен и воден Шенген сме се съгласили да приемаме обратно нелегални емигранти....Страната ни бавно ще се превърне в един огромен лагер за азиатци и африканци, в който ние българите постепенно ще станем малцинство“.³⁴¹

Данните от медийните публикации за 2023 г. показват, че от изследваните 5655 онлайн статии, съдържащи в себе си ключовата дума „Шенген“ се оформят десет основни пика през годината: два през януари, които почти се сливат; два през април, които също се сливат; два през септември; един през октомври; един през ноември и отново два пика през декември. Те са разположени сравнително равномерно и са отзвук от конкретни събития.

³³⁴<https://www.dnevnik.bg/politika/2023/12/21/4569023-iliiana-iotova-sramen-e-nachinut-po-koito-se-promeni/?ref=rss> [Accessed: 09.02.24].

³³⁵ <https://btvnovinite.bg/bulgaria/radev-liderite-na-pp-db-borisov-i-peeovski-iznasilvat-konstitucijata-zaedno.html> [Accessed: 09.02.24].

³³⁶ <https://bntnews.bg/news/radev-prizovavam-upravlyavashtite-do-nova-godina-da-garantirat-palnocennoto-priemane-v-shengen-1260613news.html> [Accessed: 09.02.24].

³³⁷ <https://bntnews.bg/news/denkov-za-shengen-ako-beshe-tolkova-lesno-sluzhebnoto-pravitelstvo-da-go-beshe-napravilo-1260614news.html> [Accessed: 09.02.24].

³³⁸ <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/16727156> [Accessed: 09.02.24].

³³⁹ <https://bntnews.bg/news/deputatite-se-skaraha-predi-da-zapochnat-rabota-po-sashtestvo-1258658news.html>

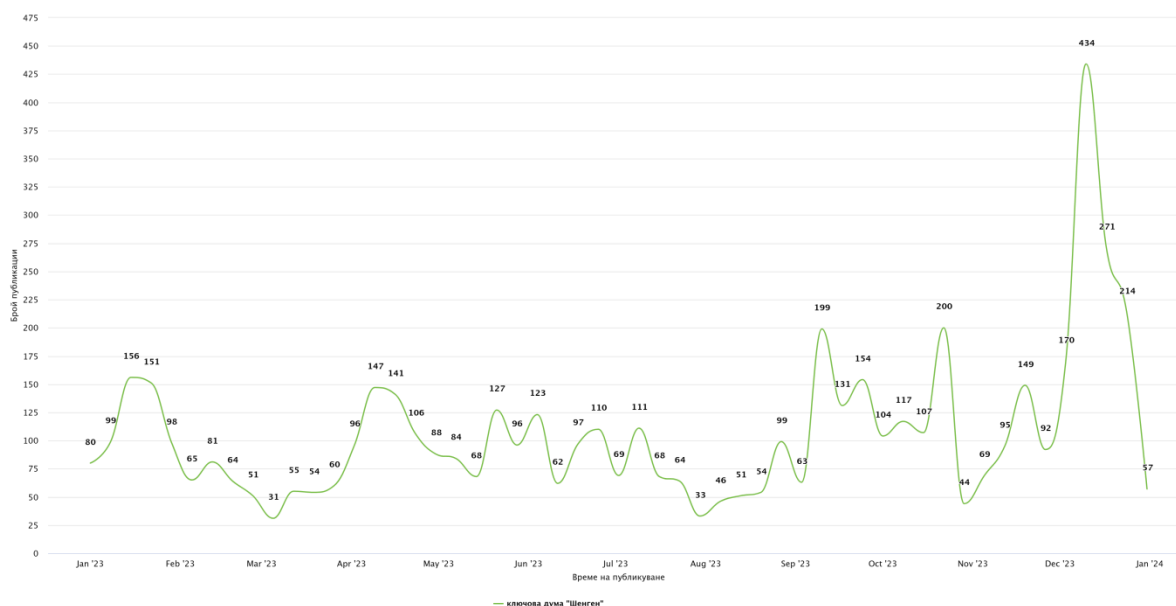
³⁴⁰ <https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/16421458> [Accessed: 09.02.24].

³⁴¹ <https://bntnews.bg/news/ninova-i-kostadinov-s-upreci-kam-kabineta-zaradi-shengen-1261407news.html> [Accessed: 09.02.24].

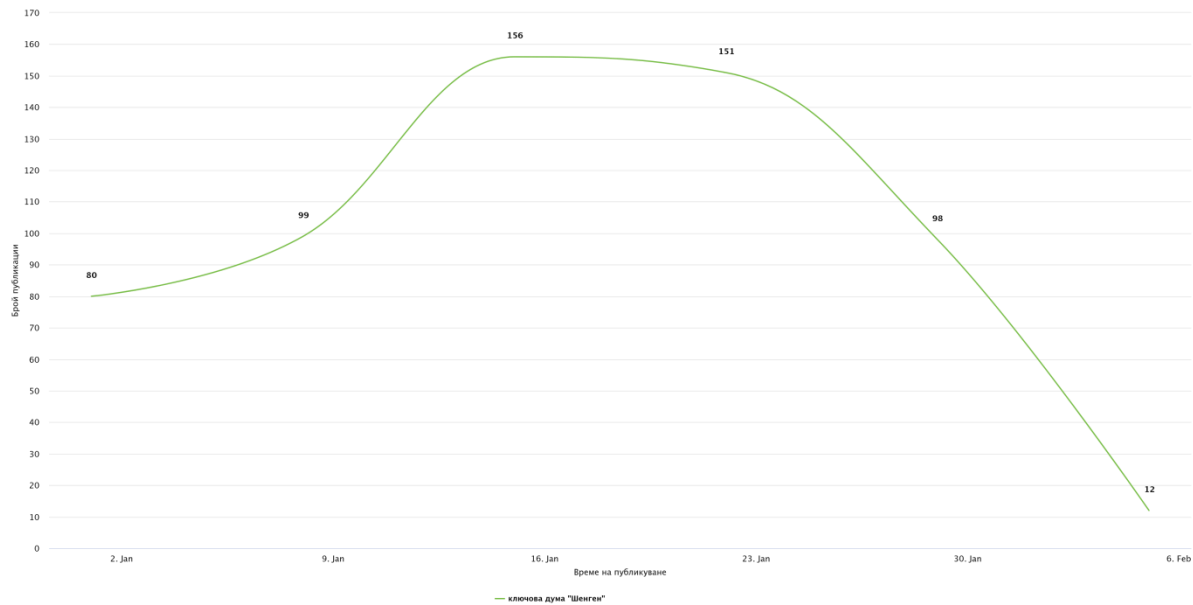
Пикът през декември, когато става ясно, че пада вето на Нидерландия и се разхлабва вето на Австрия, обяснимо е повече от двойно по-голям в сравнение с останалите. Събитията, които провокират нарастване в броя на публикациите, са:

- **януари** – опитите за съставяне на кабинет; посещение на австрийския канцлер Карл Нехамер. Пикове на 15 януари (156 публикации) и на 22 януари (151 публикации);
- **април** – преговорите за кабинет и оформяне на правителство. Пикове на 9 април (147 публикации) и 16 април (141 публикации);
- **септември** – отпадане на Механизма за сътрудничество и проверка. Пикове на 10 септември (199 публикации) и 24 септември (154 публикации);
- **октомври** – посещение на Николай Денков в Австрия; Европейската комисия отбелязва напредък при охраната на границите. Пик на 22 октомври (200);
- **ноември** – приемането на България и Румъния в Шенген отпада от дневния ред на заседанието на министрите от ЕС, Нидерландия иска нова проверка за върховенството на закона у нас, избори в Нидерландия, вот на недоверие към кабинета. Пикът е на 19 ноември (149 публикации);
- **декември** – Австрия е готова да ни допусне във въздушен Шенген; Унгария ни заплашва с вето за Шенген, ако не свалим таксите за руския газ; Нидерландия е съгласна да влезем в Шенген; парламентът на Нидерландия ни пуска и по суша и по вода, гласуване на Съвета на ЕС. Пикове на 10 декември (434 публикации) и 24 декември (214 публикации).

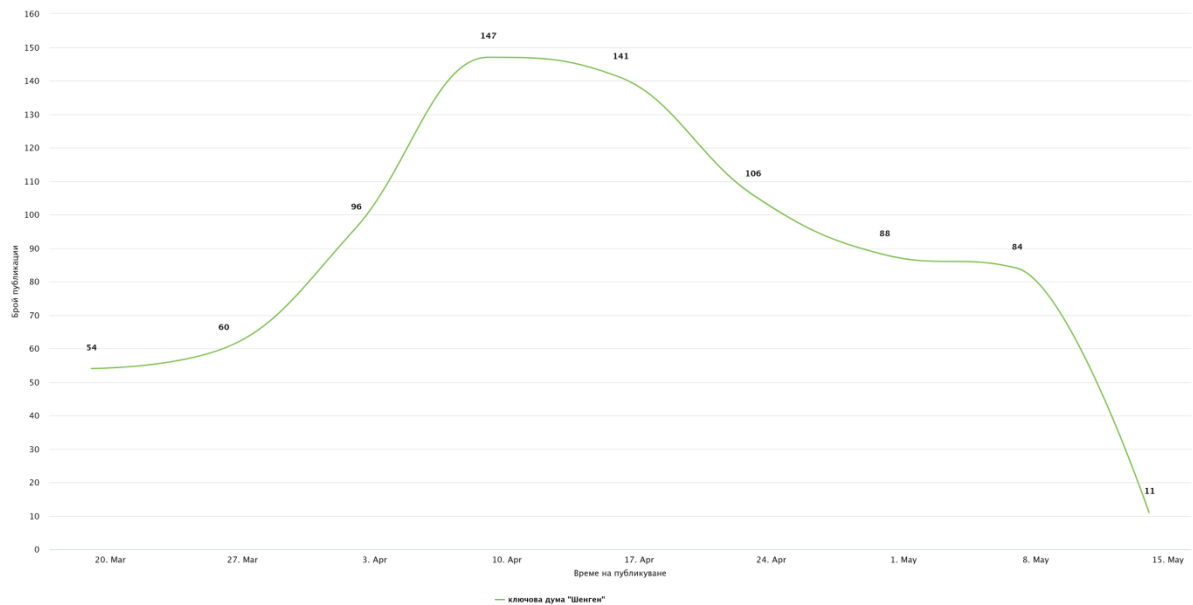
Графика 18. Времево разпределение (по дни) на онлайн статии, публикувани по темата Шенген за месец 1.01.2023 г. – 31.01.2024 г.

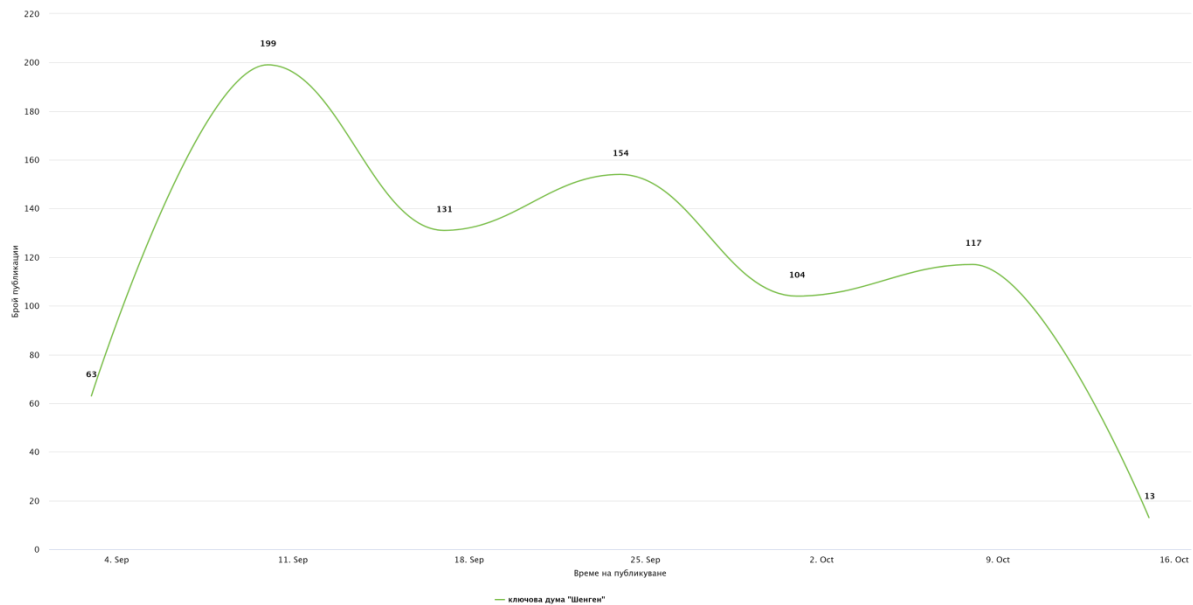
Графика 19. Разпределение (по дни) на онлайн статии, публикувани по темата Шенген за месец януари.

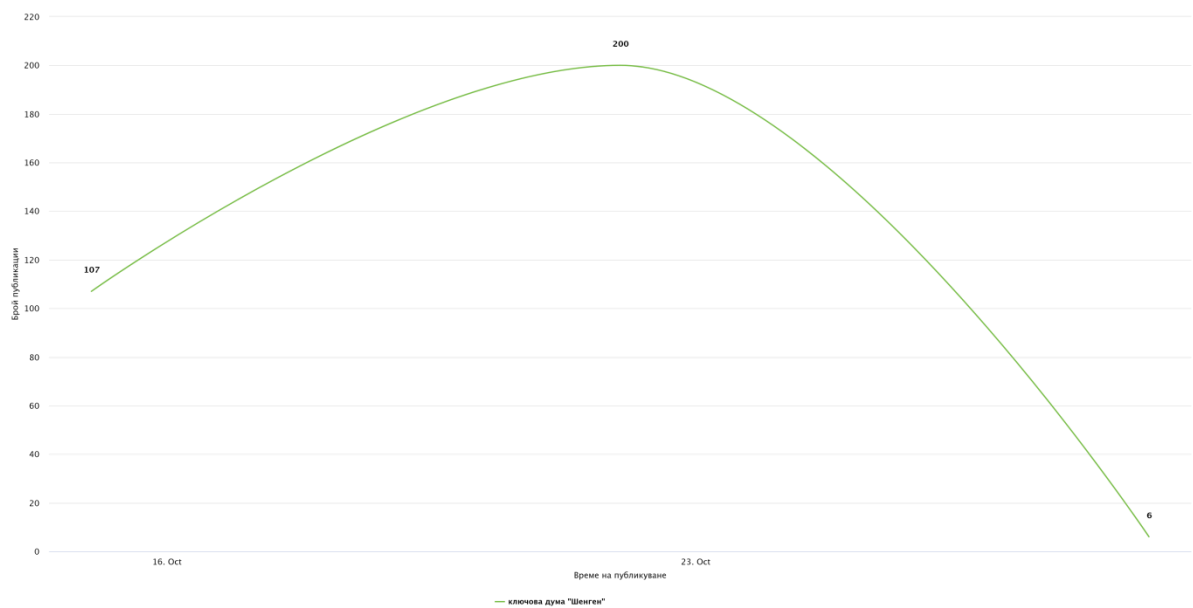
Графика 20. Разпределение (по дни) на онлайн статии, публикувани по темата Шенген за месец април.

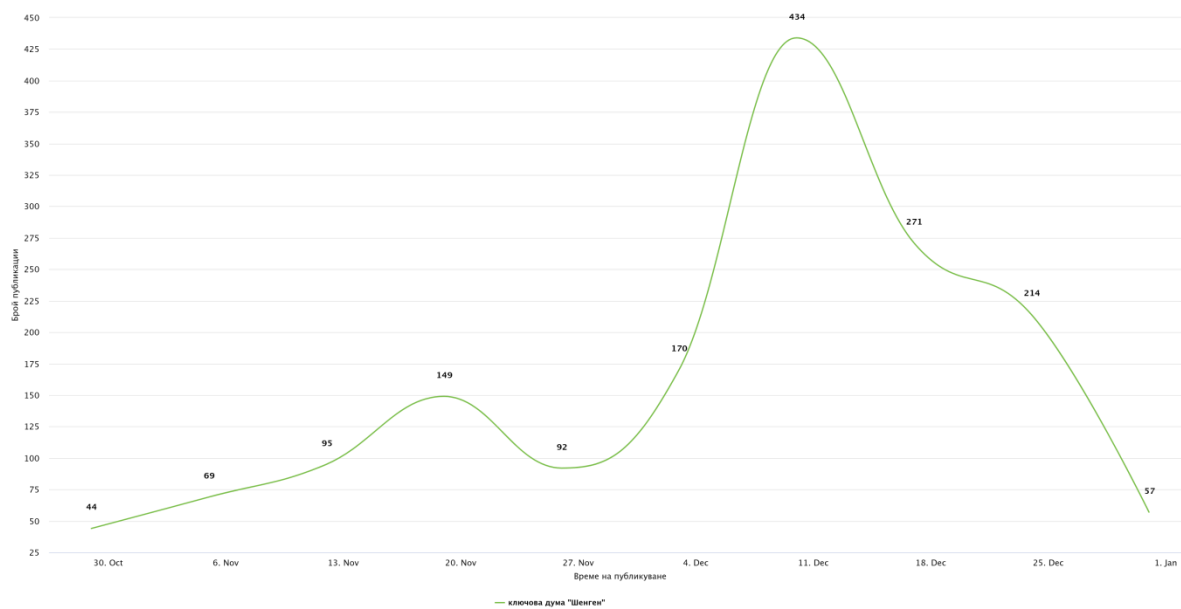
Графика 21. Разпределение (по дни) на онлайн статии, публикувани по темата Шенген за месец септември.

Графика 22. Разпределение (по дни) на онлайн статии, публикувани по темата Шенген за месец октомври.

Графика 23. Разпределение (по дни) на онлайн статии, публикувани по темата Шенген за месец ноември и декември.

Позитивният образ на Еврозоната и други положителни образи

Приемането на еврото, наред с „Шенген“, е една от двете най-силни теми в медийния поток през годината, засягащи образите на ЕС и европейските институции. Влизането в еврозоната е тясно свързано с политическия процес в страната и основните събития по темата са повлияни от политическите събития и контекст.

В повечето случаи статиите имат по-скоро „неутрален“ и информативен характер, но в тях се намират и някои позитивни елементи.

На първо място това е **политическото говорене** от представители на различни политически сили и институции. Влизането в еврозоната като цел пред България в повечето случаи е представено без анализ за реалните ползи и възможности, които приемането на общата европейска валута предлага. От една страна, дефинирането на стратегическа цел или приоритет имплицитно е позитивно: *„Обединение около четири цели предлага „Продължаваме промяната“, за да предложи правителство“³⁴²; „ПП и ДБ вече официално са коалиция. Поставиха си 13 задачи“³⁴³.*

От друга страна, оскъдицата на анализи и примери за реалните ползи и възможности лишава тази имплицитна като позитивна цел от кореспондиращ образ, тя остава в значителна степен празна и формална. А на фона на относително ниското доверие в политическите партии и в институционалните структури от страна на обществото, това че основните говорители по темата са политици и представители на институции не допринася много за популярността на тезите им.

С по-интензивна наситеност на материали по отношение на еврозоната се открояват следните събития от политическия календар:

- преговорите за съставяне на редовен кабинет в рамките на 48-мото и 49-тото народно събрание;
- отказът на служебното правителство от потенциално влизане в еврозоната през 2024 г.;
- съставянето на правителство с „евроатлантическо“ мнозинство с дефинирана основна цел влизане в еврозоната;
- подготовката и приемането на бюджет, предложен от Асен Василев, който взема предвид критериите за приемане в еврозоната, по-специално до 3% бюджетен дефицит и овладяване на инфлацията.

За разлика от темата „Шенген“, приемането на България в еврозоната е с изключително вътрешнополитически акцент. Ако в анализите по отношение на Шенген съществено място е отделено на външни фактори и събития (динамиката в позициите на Австрия, Нидерландия, ЕК и пр.), то по отношение на еврозоната акцентите са изключително вътрешнополитически: необходимите стъпки за повишаване на готовността

³⁴²https://www.dnevnik.bg/politika/2023/01/03/4434177_obedinenie_okolo_chetiri_nacionalni_celi_predlaga/?ref=rss [Accessed: 19.02.24].

³⁴³<https://www.mediapool.bg/pp-i-db-veche-ofitsialno-sa-koalitsiya-postaviha-si-13-zadachi-news344843.html> [Accessed: 19.02.24].

и спазване на критериите. Теми като инфлация, бюджетен дефицит, ръст на икономиката и държавен дълг не се ограничават само във функцията си на критерии за приемане на еврото, а са част от ежедневния политически разговор.

Освен политическите лица като важни говорители в изграждането на позитивен образ на еврото са председателят и други представители на БНБ, които говорят за:

подготвеността за приемане на еврото: „Илия Лингорски: На финалната права сме по пътя към еврозоната“³⁴⁴;

положителните ефекти от влизането в еврозоната: „Зам.-шеф на БНБ: Приемането на еврото дава силен тласък на ръста на заплатите“³⁴⁵;

оценката на високата степен на готовност на банките да се справят с този процес: „Димитър Радев: Категоричен съм - БНБ и банковият сектор ще бъдат напълно готови за въвеждане на еврото далеч преди крайния срок“³⁴⁶.

Подобно на темата с присъединяването към „Шенген“, по отношение на еврозоната също наблюдаваме заявяване на подкрепа от европейски политици и представители на европейски институции: „Немският финансов министър: Оценяваме усилията на България по пътя ѝ към еврозоната“³⁴⁷. Предвид, че процесът на присъединяване към еврозоната не е в толкова напреднал етап, интензитетът на подобни изказвания е по-нисък в сравнение с „Шенген“.

Друга категория публикации, в които откриваме известен позитивен акцент по темата за приемането на еврото е проследяването на **икономическото развитие** на други страни от **еврозоната**. В тази посока материалите по правило са кратки и свързани с икономически и финансови показатели като инфлация, икономически растеж, нива на безработица и т.н. Този тип материали отразяват обективното състояние и икономическо развитие на страните в еврозоната. Не се наблюдава допълнително усилие сухите данни да бъдат представени в положителна светлина. Ако новините са добри, то положителен е и образът на еврозоната в тези статии, съответно негативни тенденции също са представени със същата степен на обективност.

Като цяло образът на еврозоната през годината е стабилно закачен към проследяването на тенденциите към намаляване на инфлацията: „Инфлацията в еврозоната се свива рязко“³⁴⁸, забавянето на икономическия растеж, поради възстановяването на световната икономика и избягването на най-тежките сценарии за развитие на икономиката: „Еврозоната може да избегне твърдото икономическо приземяване“³⁴⁹.

В тази категория можем да добавим и серия публикации, свързани с **Хърватия**, най-новиата членка на еврозоната. Страната се присъединява в началото на 2023 г. Редица

³⁴⁴<https://bnr.bg/horizont/post/101830521/ilia-lingorski-na-finalnata-prava-sme-po-pata-kam-evrozonata> [Accessed: 19.02.24].

³⁴⁵<https://www.24chasa.bg/biznes/article/14567194> [Accessed: 19.02.24].

³⁴⁶<https://www.24chasa.bg/biznes/article/16415893> [Accessed: 19.02.24].

³⁴⁷<https://www.24chasa.bg/biznes/article/15826446> [Accessed: 19.02.24].

³⁴⁸<https://clubz.bg/137416> [Accessed: 19.02.24].

³⁴⁹<https://frognews.bg/novini/evrozonata-moje-izbegne-tvardoto-ikonomichesko-prizemiyavane.html> [Accessed: 19.02.24].

материали проследяват икономическото развитие в Хърватия и връзката с приемане на еврото. След първоначален период на спекула правителството на Хърватия овладява ситуацията. „Януарският „скок“ на цените в Хърватия се оказа едва 0.2%“³⁵⁰. Още първата година след присъединяването към еврозоната има някои добри резултат като бум в туризма например: „Поуките за нас от процъфтяващия туризъм на Хърватия“³⁵¹. Относително високата годишна инфлация е отдадена на други причини и едва частично на еврото.

Дотук търсихме създаване на позитивен образ на еврото и еврозоната косвено – през отразяването на различни политически и икономически процеси и събития. Що се касае за по-директни примери за позитивно говорене по темата, публикациите са по-ограничени. Все пак трябва да отчетем присъствието през годината на **анализи и коментари**, разкриващи ползите и възможностите, съпътстващи приемането на еврото. „Еврото – шест ползи с постоянен ефект от приемането му“³⁵², „Финансистът Юлиан Войнов: България оперира с евро, наричано „лев“ в съотношение 2 към 1 от 25 години насам“³⁵³. Анализите са предимно в следните направления:

- България практически е в еврозоната, поради валутния борд;
- Приемането на еврото ще подобри възможностите за инвестиции;
- Ще се премахне нуждата от обмен на валута;
- Допълнително ще се гарантира сигурността на банковата и финансова система.

Към усилията за разясняване на предимствата от приемане на еврото трябва да добавим и започнатата **информационна кампания** от представителството на Европейската комисия в България. Тя официално започва на 9 април и се извършва предимно във фейсбук страницата на организацията, както и през участия в отделни събития. „Представителството на ЕК у нас започва информационна кампания за приемането на еврото“³⁵⁴. Информационната дейност на комисията, може обаче да определим като меко казано „оскъдна“ на този етап, особено в сравнение с пропагандната активност по темата.

Към изграждането на позитивен образ на еврозоната е редно да добавим и усилията на екипа на БНР, които в кратка поредица от материали оборват неверни пропагандни твърдения и дезинформация. Серията е реализирана по проект „Пилотни радио-проверки на факти за по-надеждна медийна среда“: „Вярно ли е, че въвеждането на еврото вкарва Испания в дългова криза?“³⁵⁵, „Ще плаща ли България чужди дългове, ако влезе в еврозоната?“³⁵⁶ и т.н.

Позитивния образ на еврото и еврозоната в медиите откриваме предимно в косвени

³⁵⁰<https://www.segabg.com/hot/category-economy/yanuarskiyat-skok-na-cenite-hurvatiya-se-okaza-edva-02> [Accessed: 19.02.24].

³⁵¹<https://www.24chasa.bg/mneniya/article/14944357> [Accessed: 19.02.24].

³⁵²<https://clubz.bg/133622> [Accessed: 19.02.24].

³⁵³<https://frognews.bg/novini/finansistat-iulian-voinov-balgaria-operira-evro-narichano-lev-saotnoshenie-2-kam-1-25-godini-nasam.html> [Accessed: 19.02.24].

³⁵⁴<https://bntnews.bg/news/predstavitelstvoto-na-ek-u-nas-zapochva-informacionna-kampaniya-za-priemaneto-na-evroto-1246596news.html> [Accessed: 19.02.24].

³⁵⁵<https://bnr.bg/post/101771329/ne-e-varno-che-vavejdaneto-na-evroto-vkarva-ispانيا-v-dalgova-kriza> [Accessed: 19.02.24].

³⁵⁶<https://bnr.bg/post/101788667/shte-plashta-li-balgaria-chujdi-dalgove-ako-vleze-v-evrozonata> [Accessed: 19.02.24].

источници и материали. Налични са отделни позитивни анализи, но към 2023 г. няма добре организирана платформа за информиране и по-дълбоко запознаване на обществото с предимствата и възможностите, които произтичат от приемане на еврото.

Европа като гарант на демократичните процеси

Европейските институции и органи играят важна роля в определянето на процесите и демократичното развитие на България от момента на кандидатстване за членство в Европейския съюз. През преговорни глави и предприєдинителни фондове Европейският съюз помага страната да приеме правила и норми, да се възприеме посока на добро икономическо развитие и върховенство на правото. В годините на членство след 2007 г. Европа продължава да бъде гарант на процеси, подпомагащи икономическото развитие, иновациите, социални проекти, борбата с корупцията, със социалните неравенства, и др.

През 2023 г. тези гаранции са концентрирани най-вече в механизма на **националния план за възстановяване и устойчивост**. Той цели да спомогне възстановяването на икономиката след кризата, свързана с пандемията от COVID-19. В рамките на изпълнението на националния план се финансират редица проекти: „*Всяко училище – със STEM кабинет*“³⁵⁷, „*МЗ получи окончателна оферта – 160 млн. лв. за 8 хеликоптера*“³⁵⁸. Според изследваната тук медийна картина най-често биват финансирани:

- Образователни институции;
- Общини – за ремонт на сгради, саниране и подмяна на улично осветление;
- Социални проекти;
- Земеделски проекти и програми.

Освен финансовото обезпечаване на редица проекти, националният план предвижда изпълнението на различни законодателни промени и реформи. Това е познатият механизъм, чрез който се гарантират трайни реформи и развитие в определени сфери.

Косвено позитивен образ на Европа през Плана за възстановяване и устойчивост медиите градят чрез представянето на политическата нестабилност през първата половина на 2023 г. като залаха за финансирането по Плана възстановяване и устойчивост, липсата на функциониращ парламент, който да предприеме необходимите мерки:о., „*Да лишим България от милиардите*“. *Кой бави парите от Плана за възстановяване*“³⁵⁹.

Част от промените, които трябва да се предприемат и които попадат във фокуса на медиите, очертаващи позитивния образ на Европа (макар и преди всичко косвено), са свързани със съдебната реформа и промени в прокуратурата: „*Парламентът прие на първо четене механизъм за разследване на главния прокурор*“³⁶⁰. В крайна сметка необходимите промени са приети и до края на годината е осигурен и вторият транш по програмата.

³⁵⁷<https://bnr.bg/vidin/post/101782657/vsako-uchilishte-sas-stem-kabinet> [Accessed: 19.02.24].

³⁵⁸<https://www.segabg.com/hot/category-bulgaria/mz-poluchi-okonchatelna-oferta-160-mln-lv-za-8-helikoptera> [Accessed: 19.02.24].

³⁵⁹<https://www.svobodnaevropa.bg/a/32185128.html> [Accessed: 19.02.24].

³⁶⁰<https://www.svobodnaevropa.bg/a/32242437.html> [Accessed: 19.02.24].

Друг фокус на проевропейското медийно внимание е стартът на активната дейност на **Европейската прокуратура** в България през 2023 г. Арестуван е общински кмет по обвинения за злоупотреба с европейско финансиране: „*Къвешки арестува кмета на Генерал Тошево*“³⁶¹. Изказват се очаквания, че европрокуратурата може да взаимодейства успешно с българския съд: „*Тихомир Безлов: За Къвешки е важно България да подкрепя Европейската прокуратура*“³⁶².

И от казаното дотук в този параграф вече се вижда, но ще стане още по-ясно нататък, че позитивният образ на европейските институции, на институционална Европа не е особено емоционално и даже ценностно ангажиращ – той е сдвоен с образа на контролора, на „налагащия правила“:

Европейските институции изразяват някои **констатации и препоръки**. По отношение върховенството на правото се отчита дисбаланс между нивата на корупция и осъдителни решения: „*Съветът на Европа: В България има поразителен контраст между нива на корупция и присъди*“.

Освен конкретните мерки предприети от европейски институции, касаещи действия на територията на България, умерено медийно внимание предизвиква влизането в сила на различните **конвенции и правила, приети в ЕС**. Такива са примери са: „*Нератифицираната от България Истанбулска конвенция става задължителна за ЕС*“³⁶³, както и „*България приема общите за ЕС правила за минималната работна заплата*“³⁶⁴.

Друга тема, която става все по-централна през годината, е темата за **кибер сигурността**. Медийно са представени приетите разискваните и приети общоевропейски мерки и правила, които принуждават световни гиганти като „Мета“, „Гугъл“ и „Тик-Ток“ на направят промени в платформите си. Друг фокус в тази подтема е подготовката на испанското председателство да вкара в действие първото по рода си законодателство по отношение регулацията на изкуствения интелект „*Историческо постижение*“: *Евросъюзът приема революционен закон за изкуствения интелект*“³⁶⁵

Макар материалите по темата да са предимно неутрални и информативни по характер, силното и активно присъствие на европейските институции в описаните процеси е дефиниращо за утвърждаване на един по-скоро положителен медиен образ на Европа, изразен чрез подпомагане и насърчаване на някои положителни процеси в България, още повече в труден период на политическа нестабилност. Медийният сегмент, в който се утвърждава този по-скоро положителен образ обаче, е много тесен.

Европейски ценности, обединена Европа, демокрация и свобода

Разглеждането на образа на Европа през ценности е значим, но почти неразгърнат

³⁶¹<https://www.24chasa.bg/bulgaria/article/15121215> [Accessed: 19.02.24].

³⁶²<https://frognews.bg/novini/tihomir-bezlov-kjoveshi-vajno-balgariia-podkrepiya-evropeiskata-prokuratura.html> [Accessed: 19.02.24].

³⁶³<https://bnr.bg/radiobulgaria/post/101884763> [Accessed: 19.02.24].

³⁶⁴<https://bnr.bg/vidin/post/101786499/bulgaria-shte-prieme-pravila-za-minimalnata-rabotna-zaplata-vajashti-za-celia-es> [Accessed: 19.02.24].

³⁶⁵<https://www.dnevnik.bg/sviat/2023/12/09/4563814-istorichesko-postizhenie-evrosujuzut-priema/?ref=rss> [Accessed: 19.02.24].

потенциал за създаване на позитивни нагласи и за формиране на стабилни идентификации. Свобода, върховенство на закона, демокрация, просперитет, свободно движение, свободно изразяване, свободен пазар, толерантност и развитие на гражданско общество са част от принципите, с които свързваме европейките ценности.

В контекста на 2023 г. България вече е извървяла голяма част от процесите на интеграция, като двете големи цели, които остават, са приемането на страната в Шенген и в еврозоната. След влизането на България в Европейския съюз възприетият курс на политика не се поставя под съмнение от по-голямата част от обществото, а за смисъла на Европейските цели се говори по-малко. В същото време обаче, Русия постепенно засилва хибридният натиск през годините, както спрямо България, така и по отношение на Европа като цяло. Част от този натиск е очернянето и отхвърлянето на ценности, които свързваме с образа на Европа: свободата, гарантирането на правата на малцинствата, защитата на човешките права.

Към 2023 г. ситуацията във външнополитически аспект е дефинирана от войната в Украйна, тя води до значителен разрыв между Русия и демократичния свят. В България продължава политическа криза, в която властта се генерира около президента и неговите служебни правителства, които често проявяват „непоследователни“ външнополитически тенденции. В подобна ситуация излиза на преден план необходимостта за отстояване на демократичните и европейски ценности. Предстои да проследим доколко това присъства в проевропейския медиен сегмент.

Във външнополитически аспект основна е темата за желанието за присъединяване на Украйна към ЕС. Председателят на Европейския съвет заявява, че украинците се борят за общите европейски ценности и са част от обединена Европа: „Шарл Мишел в Киев: „Духът на Чърчил и Мандела живее в сърцето на всеки украинец“³⁶⁶. Подкрепа изразяват и други европейски лидери „Шолц: Украйна е част от свободна и обединена Европа“³⁶⁷.

Докато Украйна получава солидна подкрепа от Европа, Румен Радев и правителствата му са сред скептиците по отношение на предоставянето на военна помощ. От тази гледна точка интерес представлява директният контакт между Зеленски и Радев по време на посещението на украинския президент в София и медийното отразяване на този контакт: „Този път президентът си намери майстора“³⁶⁸.

Ситуацията в Украйна създава турбулентни процеси в региона, което предизвиква Молдова и Грузия също да търсят ускорено членство в ЕС, виждайки потенциалното си членство като гарант за сигурност и добро развитие.

За публикациите, свързани с представянето на европейските принципи и ценности, можем да кажем, че имат добър потенциал да изградят позитивен образ на Европа в опозиция с диктатурата, агресията и корупцията. Въпреки това много често материалите се

³⁶⁶<https://clubz.bg/132036> [Accessed: 19.02.24].

³⁶⁷<https://bnr.bg/post/101781633/sholc-ukraina-e-chast-ot-svobodna-i-obedinena-evropa> [Accessed: 19.02.24].

³⁶⁸https://www.dnevnik.bg/analizi/2023/07/07/4504657_tozi_put_prezidentut_si_nameri_maistora/?ref=rss [Accessed: 19.02.24].

задоволяват с популярни фрази, като рядко се набляга на реалното значение и смисъл на европейските ценности. В количествено измерение те също са малко – наличието на повече статии, посветени по темата би подпомогнало изясняването както на разрива между Русия и демократичния свят, така и на по-общите политики на ЕС.

Позитивни образи на Европа в икономически контекст

Медийният разговор³⁶⁹ за „парите на Европа“ през годината се концентрира върху две основни събития – протестът на зърнопроизводителите и недоволството на миньорите и енергетиците. И двата протеста настояват за промени в европейските правила, по които се отпускат субсидии или се предоставят средства за модернизация. Катализатор на тези събития е и нестабилната политическа обстановка – парламентарни и местни избори, както и директната подкрепа от проруски политически формации и общественици („Има такъв народ“, „Възраждане“, „Левицата“, „АБВ“, „Референдум за мир и суверенитет“, синдикални организации), подкрепящи недоволството и на двата сектора³⁷⁰.

Основните положителни твърдения за Европа в икономически контекст, които, макар и трудно, могат да бъдат изведени от медийните публикации са:

- **Европа ни дава пари, за да се развиваме като общество** – с изпълнението на заложените европейски цели ще се модернизираме и ще повишим стандарта и качеството си на живот и най-накрая той ще доближи този на останалите европейци, производствата ще станат по-екологични, това е и грижа за хората. Твърдението е контрапоз на наратива „Брюксел налага“;
- **Европа е солидарна, Европа е общност и има ценности** – чрез „коридорите на солидарността“ Европа помага икономически на Украйна, която се бори с Русия. Като част от Европа по този начин даваме своя принос, за да сме сигурни, че утре при нужда ще помогнат и на нас. Показваме, че сме част от общност, солидарни сме с народ, който страда. Контранаративът е „загубеният суверенитет“.

Европа ни дава пари, за да се развиваме като общество

Въпреки че протестите и на зърнопроизводителите, и на миньорите и енергетиците, са срещу европейски политики и европейски изисквания за реформи, правото на европейска помощ не се поставя под въпрос, напротив. Парите на Европа са желани – полагат им се като европейци.

Европейските пари обаче са недостатъчни (в контекста на зърнопроизводителите – „очакваме повече от Европа, за да ни компенсират“) или изискват твърде много усилия (в контекста на енергетиците и очакваните реформи – „Европа очаква твърде много от нас“). Съответно реакцията към условията и рестрикциите, които поставя Европа, е силна – липсва намерение и инструментариум да се отстоява „европейското“ – и Европа автоматично става „чужда“, „налагаща правила“. По думите на Димитър Димитров, координатор на протеста:

³⁶⁹ Изследваните медии са - dnevnik.bg, mediapool.bg, offnews.bg, clubz.bg, bntnews.bg, capital.bg, novanews.novatv.bg, bnr.bg, btvnovinite.bg, 24chasa.bg, svobodnaevropa.bg, segabg.com, frognews.bg.

³⁷⁰ <https://bntnews.bg/proverka-na-fakti-uchastvat-li-kandidati-za-obshtinski-savetnici-v-organizirano-na-protestite-na-minyorite-i-energeticite-1250213newscheck.html> [Accessed: 25.02.24].

„Умишлено е направено, за да можем да се провалим и да можем да загубим субсидиите, които ни се полагат от ЕС.“³⁷¹

Това проличава особено по отношение на Плана за възстановяване и устойчивост (НПВУ) и правилата, заложиени там. На практика всяка точка от него, която влиза в общественения фокус, бива атакувана публично – протестите на зърнопроизводителите, както и на енергетиците са най-яркият пример през 2023 година.

Детайлите на НПВУ стават известни на широката публика единствено през наратива на различните недоволства и това е целенасочено. Дебатът за Европа се случва преди всичко като дебат за парите на Европа – кой да ги вземе, колко може да вземе, защо няма повече и защо не се полагат на други. Липсва разказът за това какво България може да допринесе, да съ-участва. Така образът на Европа удобно е стеснен до ролята на донор, а на България – до бенефициент. Публичният дискурс не извежда на преден план идеята за българите като европейци, което предполага както права, така и задължения. Мощно е ударена идентификацията между образите на Европа и на солидарността – ценностната идея за солидарност се е стопила в една по-скоро счетоводна представа.

По същество и двата протеста са антиправителствени и антиевропейски и се радват на политическата подкрепа на определени партии. Опозицията в лицето на БСП и „Възраждане“ обвързват изпълнението на стъпките, заложиени в Плана за възстановяване и устойчивост, с идеята за корупция:

Корнелия Нинова:

Ако някой е имал съмнение за това, какво държи сглобката, то днес вече е ясно за всички – тези партии си разпределят властта на порции и искат да заграбят обществени пари.³⁷²

Цончо Ганев, „Възраждане“:

Няколко фирми ще спечелят стотици милиони, няма да спечелят работещите. Няма гаранция каква ще е цената на тока. Новото е, че няколко фирми ще спечелят няколко стотин милиона и предстои затваряне на ТЕЦовете.³⁷³

Партньорите в правителството, ГЕРБ-СДС, подобно на проруската опозиция, също обвързват парите от Европа с „корупционни“ според тях скандали: Делян Добрев: „правителството се готви да раздаде 1, 706 млрд. евро на фирми, които никой не знае от къде дойдоха, имало ли е търг.“ Красимир Вълчев: „Загубите от прехода ще са за работещите и живеещите във въглищните региони, а ползите за отбрани спонсори на ППДБ.“³⁷⁴ Впоследствие се установява, че отбраните спонсори са фирми, заявили

³⁷¹ https://www.dnevnik.bg/biznes/2023/03/13/4459705_zurnoproizvoditeli_protestirat_sreshtu_vnosa_na_jito/amp/ [Accessed: 25.02.24].

³⁷² <https://btvnovinite.bg/bulgaria/iskri-v-nekoalicijata-komisija-v-ns-shte-nabljudava-finansiraneto-na-firmi-s-evrosredstva.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁷³ Пак там.

³⁷⁴ <https://nova.bg/news/view/2023/09/27/427209/%D0%B3%D0%B5%D1%80%D0%B1-%D0%B2%D0%B0%D0%B6%D0%BD%D0%BE-%D0%B5-%D0%B4%D0%B0-%D1%81%D0%B5-%D1%83%D0%B4%D1%8A%D0%BB%D0%B6%D0%B8-%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%BE%D1%82%D1%8A%D1%82-%D0%BD%D0%B0-%D0%B2%D1%8A%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D1%89%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D0%B8/> [Accessed: 25.02.24].

инвеститорски интерес по публикуваната покана от Министерството на енергетиката за набиране на заявления за интерес и тази процедура е съгласно написаното в Плана.³⁷⁵

Президентът Румен Радев се изказва в синхрон с тезата, че корупцията неминуемо следва парите на Европа: „основателни съмнения, че приоритет на управляващите са печалбите на приближените фирми, а не гарантирането на трудовата заетост във въглищните региони и устойчивостта на българската енергетика.“³⁷⁶

Този негативен разказ, който вероятно цели преди всичко постигането на вътрешнополитически цели, лесно намира публика. Така обаче обществено видимото от европейските усилия да се подобрят стандартът и качеството на живот у нас се свива до клиширания образ на корумпирания политик. Европа е нищо повече от източник на парични трансове, които винаги има кой да открадне. По този начин, сочат говорителите на този наратив, Европа разрушава интегритета на нашите политици. Тя е финансов донор (там имат пари), но не е носител на ценности, особено като създава условия нашите фермери да фалират, а миньорите ни да стоят без работа.

На този фон евроатлантиците Бойко Борисов и Делян Пеевски се самонастаняват в ролята на „спасители“ с наратива „правителството явно не може да се справи с народното недоволство и нашата намеса е крайно необходима“:

Бойко Борисов:

Искам да призова правителството, в което работят стотици хора, бързо да обяснят на обществото, какво ще се случи на тези места, а не първо да слагат каруцата пред коня с фирмите.³⁷⁷

Делян Пеевски:

Очакваме премиерът и Министерски съвет да вземат мерки. Както се вижда до момента не са взети. Важното е да се случат в региона проекти, които ще запазват работните места и хората ще бъдат доволни. За момента не го виждаме.³⁷⁸

И пак:

Направиха се исканията и нека оставим изпълнителната власт да опита да се справи. Ако не успява, ще се намесим и ние. Изпълнителната власт нека се справи, ако не - и ние се намесваме.³⁷⁹

Отговорът на Николай Денков, един от малкото говорители на положителния европейски образ:

³⁷⁵ <https://frognews.bg/novini/kak-otblaskvat-investitori-balgariia--demonstratsiia-gerb.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁷⁶ <https://frognews.bg/novini/emiliia-milcheva-balgarite-saglasni-plashtat-vagleroden-danak-ima-vaglishtnite-tsentrali.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁷⁷ <https://nova.bg/news/view/2023/09/29/427423/%D1%81%D0%BB%D0%B5%D0%B4-%D1%81%D1%80%D0%B5%D1%89%D0%B0-%D0%BD%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D1%80%D0%B8%D1%81%D0%BE%D0%B2-%D0%B2%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%B2-%D0%B8-%D0%BF%D0%B5%D0%B5%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8-%D0%B2%D1%8A%D0%B3%D0%BB%D0%B8%D1%89%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%86%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BB%D0%B8-%D1%89%D0%B5-%D1%80%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%82%D1%8F%D1%82-%D0%B4%D0%BE-2038-%D0%B3/>

³⁷⁷ https://www.dnevnik.bg/analizi/2023/09/19/4529908_tozi_protest_e_politicheski_a_otchasti_i_antievropeiski/?ref=rss [Accessed: 25.02.24].

³⁷⁸ Пак там.

³⁷⁹ <https://www.mediapool.bg/peevski-ako-izpalnitelnata-vlast-ne-se-spravi-s-protesta-shte-se-namesim-news351499.html> [Accessed: 25.02.24].

Този бранш е получил над 30 милиарда лева дотация от ЕС. Когато си получил такива пари, не може да говориш, че ще събориш държавата и ще фалираш. Моят съвет е да седнат на масата.³⁸⁰

И още:

Все повече този протест започва да придобива политически характер – със заявките, с партиите, и с това, че част от хората, които организираха протестите са близки до определени политически лица. Правителството няма да се поддаде на опити за шантаж.³⁸¹

Всъщност Николай Денков се очертава като политическото лице, чиято реторика най-категорично отстоява европейските ценности – в интерпретацията на събитията той не изключва ролята на Европа, напротив – дава контекста, който променя смисъла:

Не може секторът да твърди, че няма грижа от държавата при положение, че над 2 млрд. лв. държавата дава; не може да се отнася с пренебрежение към европейските изисквания при положение, че тракторите, с които искат да запушат пътищата, са купени с европейски средства; не могат да казват, че не ги интересува Европа при положение, че повечето от средствата, които получават като субсидии и помощи, са европейски.³⁸²

И по отношение на протестите на енергетиците:

Правителството и Брюксел не затварят въглищни централи. Тези централи са под натиск от пазара на енергия, защото навлизат нови технологии, които произвеждат по-евтин ток... Ние, като правителство, ще работим... въпреки лъжите, които опозицията използва, за да заблуждава хората.³⁸³

За сметка на това, публичното говорене за протестите, които шизофренично искат парите на Европа, но не припознават правилата на Европа, в повечето случаи е ограничено до обявяване на исканията на недоволстващите към правителството. Европа като образ, като партньор в тези отношения, почти изцяло отсъства. Единични са анализаторите, които представят по-пълна картина. Като примери за такива анализаторски текстове може да посочим:

По отношение на протестите на миньорите и енергетиците – Тодор Тодоров, член на консултативния съвет за енергиен преход и национален координатор за България в международната мрежа „СЕЕ Bankwatch“:

Всъщност грижата е за здравето, качеството на живот и качеството на работата за хората. Всичко това, което се говори за климатични промени, за намаление на емисии, означава точно това. И понеже ние не можем да променим климата, можем да променим качеството на живот на хората и условията на труд.³⁸⁴

По отношение на протестите на зърнопроизводителите – Евгений Дайнов, политолог:

³⁸⁰ https://www.dnevnik.bg/analizi/2023/09/19/4529908_tozi_protest_e_politicheski_a_otchasti_i_antieuropeiski/?ref=rss [Accessed: 25.02.24].

³⁸¹ <https://www.mediapool.bg/premierat-protestat-na-zarnoproizvoditelite-privobiva-politicheski-harakter-news351426.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁸² <https://bnr.bg/radiobulgaria/post/101878572> [Accessed: 25.02.24].

³⁸³ <https://frognews.bg/novini/denkov-2023-10-12.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁸⁴ <https://bnr.bg/blagoevgrad/post/101764664> [Accessed: 25.02.24].

милионери латифундисти („зърнари“), въоръжени с американски трактори, купени с европейски пари, се опитват да наранят Украйна и да свалят българското правителство, което ѝ помага във войната, за да услужат на Путин.³⁸⁵

Светла Енчева:

Работата във въглищни мини е тежка, нездравословна, понякога и смъртоносна. А централите, работещи с въглища, замърсяват въздуха. Жителите на Стара Загора, Гълъбово и Димитровград знаят това особено добре, защото им се случва буквално да виждат какво дишат. За всички ще е добре въздухът да е чист, а работниците да имат здравословни условия на труд. Предвидени са достатъчно пари за това. На този фон вайкането, че заетите във въглищния сектор ще останат без работа няма логично обяснение. Освен ако не сложим в сметката интересите на конкретни личности като например Христо Ковачки, финансови и политически обвързаности, и натиск, маскиран като загриженост.³⁸⁶

Виктор Минчев, Свободен енергиен пазар:

Тези програми разписват как парите да бъдат усвоени, за да се осигурят нови работни места. Кандидатства се с конкретни предложения, правителството само дефинира рамките.³⁸⁷

Извън темата за протестите, медийно са тиражирани информации за това, че България получава европейско финансиране по различни европейски програми и фондове. Начинът, по който получаването на тези средства е представено в медиите обаче, е проблематичен – основно това се случва под формата на трудни за четене и разбиране съобщения, в които има много числа и дълги съкращения, които по-скоро наподобяват извадка от договор. Липсва представянето на ползата от усвояването на тези средства на разбираем за потребителя език. Ето примери:

Отваряме за кандидатстване седем, а до края на годината още три процедури (общо десет) по три направления – НПВУ, новата Програма „Конкурентоспособност и иновации в предприятията“ 2021-2027 (ПКИП) и новата за България Програма „Научни изследвания, иновации и дигитализация за интелигентна трансформация“ 2021 - 2027 (ПНИИДИТ). Това е финансова инжекция от над 1.2 млрд. лв. за първите шест месеца и близо 2 млрд. лв. до края на 2023 за предприятията.³⁸⁸

Община Хасково спечели пореден проект по Националния план за възстановяване и устойчивост. Одобрено за финансиране предложение е „Ремонт и рехабилитация на общежития към Център за подкрепа за личностно развитие – Обединени ученически общежития, гр. Хасково, община Хасково“. Това е третият голям проект, свързан с образователната инфраструктура, който Община Хасково печели от НПВУ.³⁸⁹

Европа е солидарна, Европа е общност и има ценности

³⁸⁵ <https://frognews.bg/novini/prof-evgenii-dainov-metejat-milionerite-predstavliava-neposredstven-risk-natsionalnata-sigurnost.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁸⁶ <https://www.svobodnaevropa.bg/a/32230241.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁸⁷ <https://nova.bg/news/view/2023/10/02/427731/%D0%B5%D0%BA%D1%81%D0%BF%D0%B5%D1%80%D1%82%D0%B8-%D0%B2-%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D0%BF%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B5-%D1%81%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%B4%D0%B2%D0%B8%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B8-%D0%BC%D0%B5%D1%80%D0%BA%D0%B8-%D0%B8-%D0%BF%D0%B0%D1%80%D0%B8-%D0%B7%D0%B0-%D1%81%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D0%B4%D0%BB%D0%B8%D0%B2-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D1%85%D0%BE%D0%B4/> [Accessed: 25.02.24].

³⁸⁸ <https://frognews.bg/novini/ministar-pulev-otvariame-7-protseduri-1-2-mlrd-6-mesetsa-2023.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁸⁹ <https://bnr.bg/starazagora/post/101888200> [Accessed: 25.02.24].

Войната в Украйна постави въпроса за икономическата солидарност в рамките на обединена Европа. Износът от Украйна за ЕС беше облекчен като част от „маршрутите на солидарност“, за да се стимулира икономиката на нападнатата от Русия държава и постепенно страната да се интегрира във вътрешния пазар на Европейския съюз.³⁹⁰

Зърнопроизводителите се обявиха категорично против тази форма на солидарност, защото нарушава принципите на бизнес модела им. С техни думи: „Правим една малка демонстрация, с която се обръщаме към управляващите да се забрани вносът и коридорите на солидарност – да не се внася зърно, за да запазим бизнеса си. Настояваме и за спешни компенсации за пропуснатите ползи.“³⁹¹ Протестите им показаха, че всъщност солидарността се възприема единствено като възможност да бъдат получени европейски пари от самите земеделци – солидарност, насочена към тях, а не като осъзнато желание за помощ на държава във война, като възможност за утвърждаване на някаква европейска принадлежност. Точно обратното – това се явява повод за раздалечаване от Европа, тъй като следването на тази европейска политика е вредна за страната – тук определени бизнес модели се явяват метонимически заместител на „страната“.

Зърнопроизводството традиционно е най-субсидираният сектор у нас³⁹². Най-голям дял от преките европейски субсидии обаче отиват при малка част от зърнопроизводителите. Чрез много на брой свързани фирми тези малко на брой производители получават над 90% от преките плащания.³⁹³ Именно те са сред организаторите на протестите.³⁹⁴ Исканията им могат да бъдат обобщени така: без украински продукти на българския пазар, повече европейски субсидии за земеделците, срещу стратегическия план в земеделието. Настойчиво се повтаря, че помощта за Украйна срива българското производство, затова най-добре да не се случва³⁹⁵. Протестите през пролетта са подкрепени от служебното правителство – в знак на солидарност с протестиращите министър Явор Гечев например лично подкарва трактора, с който бе блокирано движението по международния път край Видин.³⁹⁶

Именно служебният министър на земеделието в кабинета „Донев“ Явор Гечев е един от проводниците на идеята, че помощта за Украйна ще струва скъпо на българските земеделци, затова е нужно Европа да ни даде пари:

Ние сме солидарни с Украйна, но...предупредих, че помощта, която оказваме на Украйна, ще струва скъпо... Необходима е европейска солидарност и за нашите държави, защото конкурентоспособността е нарушена.³⁹⁷

³⁹⁰ https://www.dnevnik.bg/evropa/2023/03/22/4463086_bulgariia_shte_poluchi_16 mln_evro_kompensaciia_za/?ref=rss [Accessed: 25.02.24].

³⁹¹ <https://bnr.bg/blagoevgrad/post/101802610> [Accessed: 25.02.24].

³⁹² <https://www.svobodnaevropa.bg/a/32369194.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁹³ https://www.dnevnik.bg/analizi/2023/04/21/4473632_efekt_ili_shteta_mneniia_za_zabranata_na_vnosa_na/?ref=rss [Accessed: 25.02.24].

³⁹⁴ <https://www.mediapool.bg/zarnarite-iskat-s-20-po-visoka-tsena-ot-svetovnite-borsi-koyato-posle-da-ya-plashtat-potrebitelite-news351401.html> [Accessed: 25.02.24].

³⁹⁵ Не на това мнение да преработвателите на слънчоглед, които по време на забраната на внос, се наложи да затворят мощности.

³⁹⁶ <https://bnr.bg/horizont/post/101800862/protest-na-zarnoproizvoditeli-blokira-mejdunarodnia-pat-e-79-krai-vidin> [Accessed: 25.02.24].

³⁹⁷ <https://www.mediapool.bg/ukrainskata-pshenitsa-prechela-na-balgarskite-zarnari-da-iznasyat-news344117.html> [Accessed: 25.02.24].

Той е категоричен, че солидарността с Украйна, не може да е липса на солидарност с българските фермери, затова: „Трябва Европа да реагира.“³⁹⁸ Съвсем осъзнато той налага тезата, че Европа трябва да избира на кого да помага – като българските фермери по подразбиране са в опозиция на украинските – не може солидарността да се разпростира и върху едните, и върху другите. Фактът, че от Украйна всъщност внасяме малко зърно³⁹⁹ и това количество няма съществено влияние върху пазара, предизвиква съмнения, че зад протестите стоят други интереси.

През март Европа отпуска 16 милиона евро субсидии за България. Коментарът на Гечев:

Комисията този път реагира поне частично на нашите неща... три държави ще получат средства по отношение на европейската солидарност,... които ние ще използваме за допълнителни субсидии за кризисното съхранение, за да подпомогнем поне частично това, което сте загубили.⁴⁰⁰

С други думи – Европа трудно ни чува, а ние сме в криза, заради нейните решения.

През април премиерът Гълъб Донев успява частично да спре действието на коридорите на солидарността:

България остава солидарна с Украйна, но фалитите на българските селскостопански производители с нищо няма да допринесат за нейната кауза... Като правителство, което работи и решава проблемите на българските граждани, ние не можем да допуснем това да се случи.⁴⁰¹

Според него отговорните европейски органи все още обмислят адекватен отговор на променените обстоятелства, до които довели коридорите на солидарността.⁴⁰² Отново забелязваме същия наратив – Европа твърде бавно взема решения, а ние загиваме. Близостта до общността ни вреди.

Корнелия Нинова също смята, че протестите са основателни, защото с отмяната на забраната на внос на украинско зърно българското правителство (кабинетът Денков) е предало българския национален интерес:

*Позволете да изразя и нашите съмнения, че става въпрос за бизнес интереси. За фирми, които ще купуват украинско зърно евтино и ще го продават скъпо.*⁴⁰³

С други думи – европейската политика на солидарност с Украйна унищожжава българския бизнес и създава среда за корупция.

Президентът Румен Радев подкрепя исканията на земеделците, в изказванията си говори за парите на Европа, които е редно да бъдат получени. Отказа да бъдат предоставени допълнителни субсидии той приравнява на провал на Европа:

³⁹⁸ <https://bnr.bg/horizont/post/101800862/protest-na-zarnoproizvoditeli-blokira-mejdunarodnia-pat-e-79-krai-vidin> [Accessed: 25.02.24].

³⁹⁹ <https://frognews.bg/novini/ilijan-vasilev-nneutralitetat-radev-antivoennoliubetsa-koito-naliva-nashite-miliardi-haznata-putin.html> [Accessed: 25.02.24].

⁴⁰⁰ <https://bntnews.bg/news/ek-shte-kompensira-s-oshte-16-mln-evro-balgarskite-zarnoproizvoditeli-1227380news.html> [Accessed: 25.02.24].

⁴⁰¹ <https://www.mediapool.bg/bulgaria-vavezhda-vremenna-zabrana-za-vnos-na-20-stoki-ot-ukraina-obnovena-news346926.html> [Accessed: 25.02.24].

⁴⁰² Пак там.

⁴⁰³ <https://www.mediapool.bg/peevski-ako-izpalnitelnata-vlast-ne-se-spravi-s-protesta-shte-se-namesim-news351499.html> [Accessed: 25.02.24].

Заедно с Чехия, Полша, Унгария, Румъния настояваме за спешно регулиране на въпроса (б.р. с внос на зърно от Украйна) и на адекватна подкрепа към селскостопанските ни производители, така че тя да отговаря на щетите, които те търпят.⁴⁰⁴

В своя разработка Mediapool показва, че част от браншовиците, начело на протеста, се приемат за близки до президента Румен Радев⁴⁰⁵.

Всъщност негативните говорители – опозиция, служебен кабинет, президент – по този начин, волно или неволно, обслужват политиката на Путин⁴⁰⁶ – през юли Русия едностранно спира зърнената сделка в опит да предоговори нови условия. Колкото по-голям хаос и недоволство съществува сред европейските партньори на Украйна, толкова по-лесно може да се случи това.

Транспортният министър Георги Гвоздейков директно посочва Русия и нейните пропагандни канали като причина за проблема на земеделците с украинското зърно: „Опитват се да дестабилизируют ясната посока, която България има и ясните цели.“⁴⁰⁷

В ролята на положителни говорители, които отстояват правото на европейска солидарност, влизат единствено кабинетът „Денков“ и партиите, които го подкрепят. В контекста на отмяна на забраната за внос на зърно от Украйна през септември те обясняват, че въведената от служебното правителство забрана за внос на украинско зърно не само не е била ефективна, а е навредила на българската икономика. Тоест противопоставянето на решението за общоевропейска солидарност към Украйна е било в ущърб на България:

Николай Денков:

Нека бъде ясно – освобождаването на вноса от Украйна ще намали цените на основните хранителни стоки, ще намали инфлацията, ще увеличи приходите в бюджета от внос и износ. Досега за 2023 г. пропуснатите ползи за бюджета от внос и износ са за 146 млн. лв. Тези средства могат да се използват за образование, здравеопазване, култура или земеделския сектор.⁴⁰⁸

Твърдението е, че ако бяхме следвали политиката на Европа, щяхме да постигнем повече.

Кирил Петков, съпредседател на ПП:

Абсолютно грешно е да се казва, че дъмпинговите цени ще смажат цените в България, защото ние сме част от единния пазар в ЕС. Тук има много силни икономически аргументи, които работят за отпадане на забраната за внос на украинско зърно.⁴⁰⁹

Асен Василев, министър на финансите:

⁴⁰⁴ <https://btvnovinite.bg/bulgaria/radev-za-signalite-v-uchilishitata-tova-sa-hibridni-ataki-bez-realna-zaplaha-za-bombeni-atentati.html> [Accessed: 25.02.24].

⁴⁰⁵ <https://www.mediapool.bg/protestat-na-zarnoproizvoditelite-ne-se-podkrepya-ot-zhivotnovadi-i-proizvoditeli-na-plodove-i-zelenchutsi-news351466.html> [Accessed: 25.02.24].

⁴⁰⁶ https://www.dnevnik.bg/sviat/voinata_v_ukraina/2023/07/17/4508615_rusiia_vurna_opasnata_zona_v_chemo_more_i_obiavi/?ref=rss [Accessed: 25.02.24].

⁴⁰⁷ <https://www.mediapool.bg/ministarat-na-transporta-problemat-s-ukrainskoto-zarno-e-ruska-propaganda-news351486.html> [Accessed: 25.02.24].

⁴⁰⁸ <https://frognews.bg/novini/kabinetat-denkov-gubim-milioni-zabranata-vnos-ukrainsko-zarno.html> [Accessed: 25.02.24].

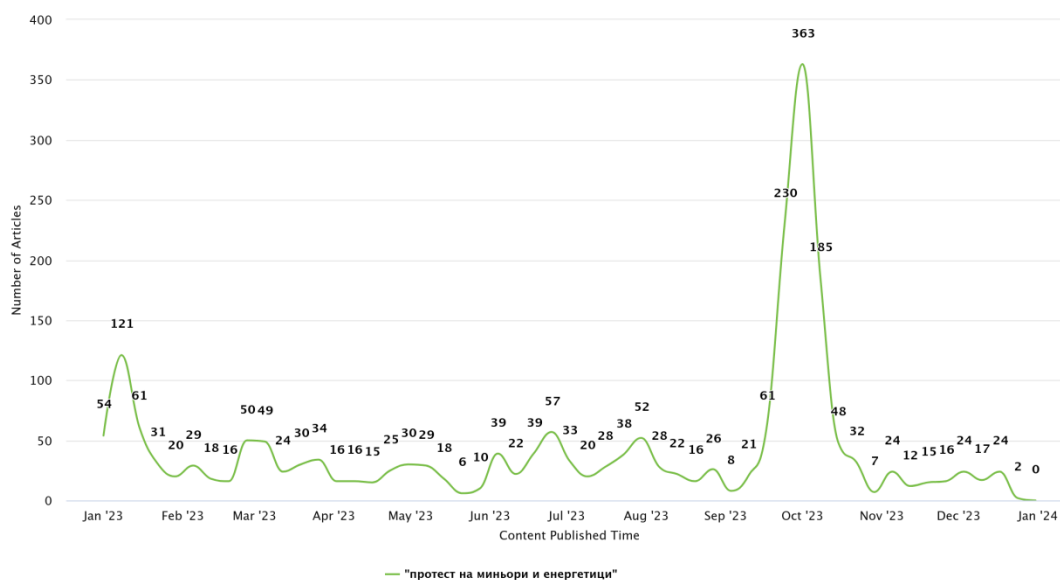
⁴⁰⁹ <https://www.mediapool.bg/padna-zabranata-za-vnos-na-ukrainsko-zarno-obnovena-news351359.html> [Accessed: 25.02.24].

До края на годината очакваме щетите да са по 40 млн. лева на месец, ако тенденцията се запази. С това неупремерно решение служебният кабинет лиши хазната от приходи и накара целия български народ да плаща по-скъп хляб, по-скъпо брашно, олио, фуражи, а оттам и по-високи цени на млечните и месните продукти. И всичко това, за да защити един сектор, който миналата година е генерирал печалба от 2,5 млрд. лева. Разумната политика е, ако има производители, които наистина биха били поставени пред трудности и биха излезли на загуба, да има целеви помощи за тези производители. Но да се освободи вноса, за да се генерират приходи в хазната и да ядем по-евтини храни. Това е отговорното решение в полза на всички български граждани.⁴¹⁰

Времева динамика

Недоволството на миньорите и енергетиците тлее през цялата година, но избухва в края на септември – началото на октомври – малко преди местните избори и крайния срок, в който могат да бъдат предадени териториалните планове.

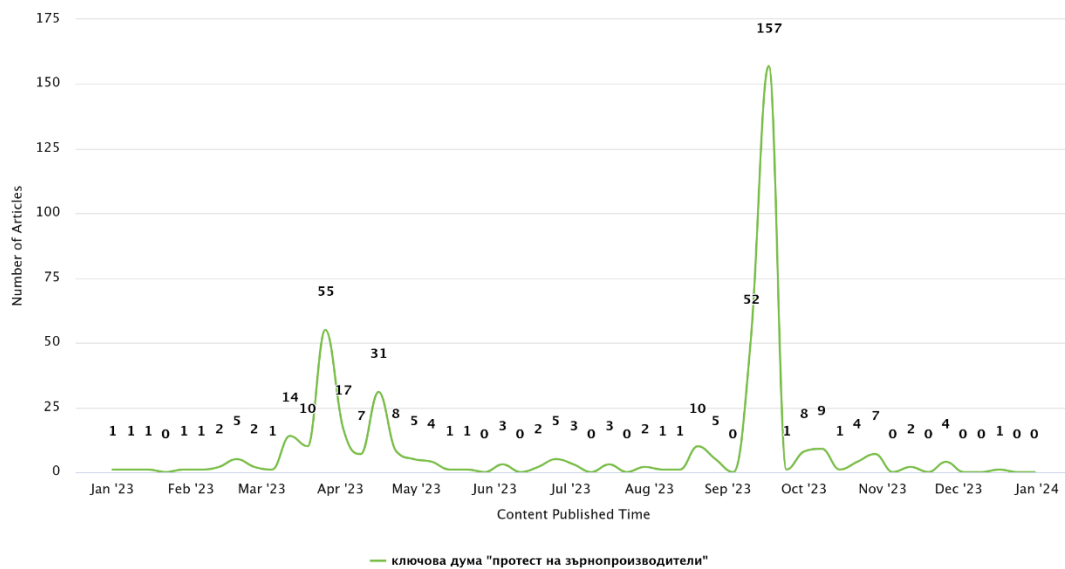
Графика 24. Времево разпределение (по седмици) на онлайн статии, публикувани по темата за протестите на миньорите и енергетиците (01.01.23-31.12.23).

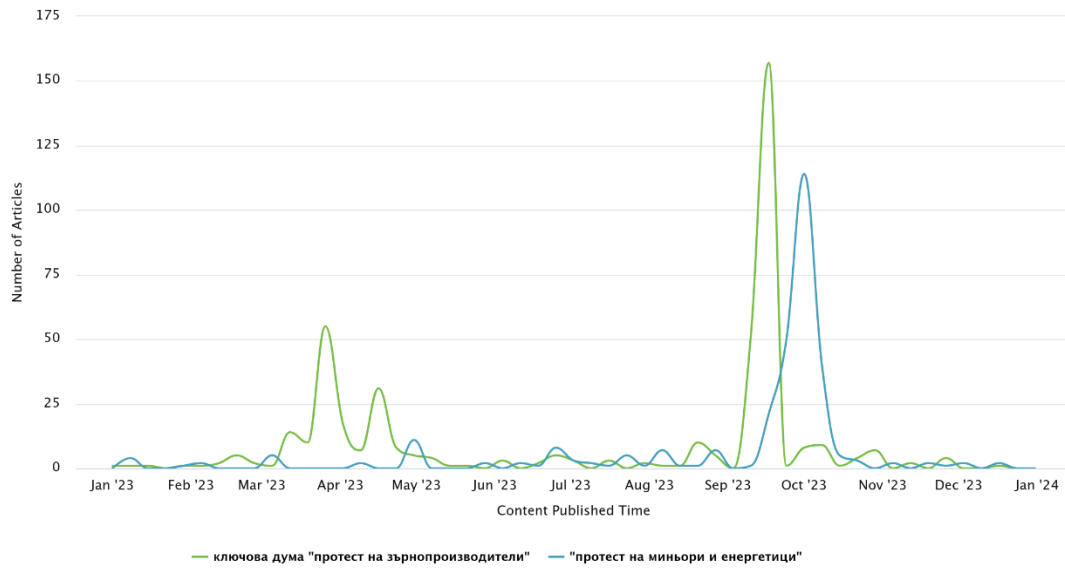
Протестите на зърнопроизводителите избухват няколко пъти през годината - януари, март, април и септември, като се оформят два изявиени пика – през март и през септември. През март се очаква въвеждането на забраната за внос на украински продукти, както и предстоят парламентарни избори. Септември е периодът преди местните избори и преди отмяната на забраната.

⁴¹⁰ <https://bntnews.bg/news/asen-vasilev-zabranata-na-vnos-na-ukrainsko-zarno-e-nanesla-shteti-za-146-mln-leva-1247647news.html> [Accessed: 25.02.24].

Графика 25. Времево разпределение (по седмици) на онлайн статии, публикувани по темата за протестите на зърнопроизводителите (01.01.23-31.12.23).

Графика 26. Сравнителна графика за разпределение (по седмици) на онлайн статии, публикувани по темите за протестите на миньорите и енергетиците и зърнопроизводителите (01.01.23-31.12.23).

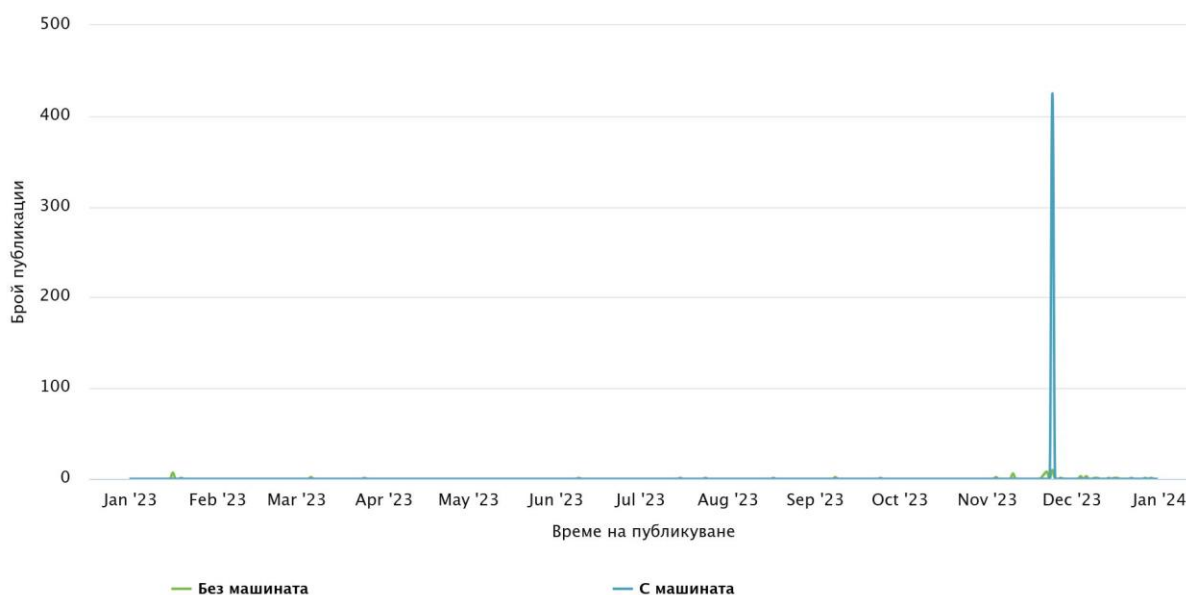

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Дигиталният концлагер на бъдещето. Бележки по една конспиративна теория

Темата „Електронна идентичност“ – ще преминем ли на изцяло електронни лични документи, на дигитална валута и пр. - събира скромнен пул от релевантни публикации: общо 490, свързани с Европа и Европейския съюз. А и 425 от тях се дължат на един (споменат вече в доклада) материал на име „Никой няма да се скрие от дигиталния концлагер“. Другите публикации са спорадични, но все пак впечатление прави, че значима част от тях са концентрирани в проруския медиен хъб Поглед-инфо - те специално следят темата.

Графика 29. Времево разпределение по тема “Електронната идентичност” за 01.01-31.12.23 г. В синьо е пропагандната активност с Машината от сайтове-гъби, а в зелено – без Машината.

В споменатия вече материал можем да видим една едромащабна конспиративна теория, която е показателна за иррационалните страхове, които понякога буди темата за дигиталната идентичност. На първо място това е страхът от тотален контрол над човечеството – мотив, превърнал се в стандартен за цяла плеяда от теории, някои от които привиждащи „нов световен ред“ или някакво тоталитарно „световно правителство“. В самото заглавие на разглеждания материал се прави директна съпоставка с фашизма и концлагерите, което внушава този тоталитарен характер на „световните глобалистски структури“, които бързат да създадат „цифрова публична инфраструктура“, която да се „превърне в инструмент за потискане на свободната воля на хората“. „Несистемни американски медии“ посочват и субектите, които „бързат“ да осъществят плана:

„Програмата за развитие на ООН (ПРООН), Фондация Бил и Мелинда Гейтс, Фондация Рокфелер с подкрепата на Европейския съюз и Международния валутен фонд (МВФ), както и „с благословията” на Световния икономически форум (СИФ) “в Давос.

Какво целят? Три точки, наречени „протоколи“:

Първо: отказ от хартиени документи и пълен преход към дигитални лични карти, включително поддържане на електронни ваксинационни паспорти за всяко лице.

Второ: във финансовия сектор – отказ от пари в брой и пълен преход към дигитални разплащания чрез така наречената дигитална валута на централната банка, която има общоприетото съкращение CBDC (от английски – Central Bank Digital Currency).

Трето: масов обмен на цифрови данни.⁴¹¹

Но какво точно означава това?

По същество говорим за реално изграждане на цифров концентрационен лагер в света до 2030 г. Хората там ще зависят от управляващите елити, които ще контролират цифровата валута и издаването на електронни паспорти.

Волята и свободата на човек ще бъдат потиснати, ако той не е съгласен с основния поток.

Най-лошото е, че програмата „цифрова публична инфраструктура” се изпълнява под егидата на ООН и следователно има глобален характер и в никакъв случай не е консултативен, а доброволно-задължителен.⁴¹²

Тоест глобален и насилствен контрол върху потока информация, респективно свободата и волята на човека. Моделът, който следва да бъде наложен, прилича на китайската система за социален рейтинг:

...правителствата и корпорациите ще бъдат упълномощени да прилагат системи за социална оценка, които могат да определят къде и как можете да пътувате, какво имате право да консумирате и как можете да извършвате трансакции с цифровите си пари.⁴¹³

Планът на „глобалистите“ за изцяло дигитални, тоест контролирани плащания, а друг говорител на тази група е Кристилина Георгиева, ръководител на МВФ. „Глобалисткият дневен ред“ е ключов елемент на цифровата идентификация чрез така разглежданата „цифрова публична инфраструктура“.

Темата е изключително интересна за прокремълската пропагандна платформа „Поглед.инфо“, която ѝ посвещава редица обстойни материали. Сред тях е и публикация като „Протоколи на глобалистките мъдреци“, която прави явен паралел с „Протоколи на ционските мъдреци“ – изфабрикуван текст, разкриващ зловещ план за световна доминация и унищожение на християнската религия от страна на група еврейски конспиратори, който става повод за формиране на мащабна конспиративна теория, залегнала дълбоко в ядрото на фашистката идеология на омраза, разпалила Втората световна война. Глобализмът, както

⁴¹¹ <https://korazon82.bgvest.eu/1011160/> [Accessed: 19.02.24].

⁴¹² Пак там.

⁴¹³ Пак там.

е представян от пропагандисткия сайт „Поглед.инфо“, наподобява по някакъв начин войнстващия елитаристки диктат на фашизма, поставяйки си за цел нищо по-малко от тотална глобална доминация, като за целта ще използва абсолютна дигитализация на обществата. Част от заговора е и Европейският съюз.

Друг текст на име „Никой няма да се скрие, остават пет години до най-страшното“ ясно показва, че съвсем скоро пъклените планове на заговорниците ще станат явни и ще бъдат осъществени. Усещането за непосредствеността на апокалипсиса характеризира жанра на глобалната теория на конспирацията. Най-лошото предстои, връщане назад няма и едва малка, избрана група от хора разбират какво се случва.

Интересно е, че текстовете, които „Поглед.инфо“ посвещава на темата, са с почти еднакво съдържание. Такъв е и материалът „Парите се отменят: Посочена е главната цел на новата световна война“, който не дава нова информация, но поставя нов контекст на страха от дигитализацията – „новата световна война“. Статиите се публикуват в различни периоди, съдържателно нямат почти никакви разлики, но заглавията им дават различни ракурси на една и съща тема. Тактика, показателна за начина, по който едновременно се внушава, но и употребява страхът.

Друг текст с автор Иван Спиридонов, но също публикуван и в „Поглед.инфо“, засяга допълнителни въпроси, свързани с това, което той нарича „цифров феодализъм“. В „Светът се нуждае от нови идеи, за да се пребори с настъпващия цифров феодализъм! (7⁴¹⁴“ препечатки на 16 януари) четем един манифест за нещо като идеологическа революция, която да се противопостави на повсеместната дигитализация, завладяла почти целия свят. Дигитализацията обаче не е прогрес, а измама, тя е средство за контрол от страна на управляващите глобални елити:

Официалната пропаганда ни представят дигитализацията на собствения ни живот като прогрес, като незаобиколима фатална неизбежност, като нови хоризонти за просперитет и развитие. Стотици милиарди от данъците, които ние плащаме отиват за цифровизация, за 5 и 6G системи за пренос на данни и за всякакви други технологични "подобрения".

Светът, обаче днес не се управлява нито от ООН, нито от националните правителства, парламенти или президенти, а от един глобализиран елит, който няма националност, раса или религия. Този наднационален елит е обединен в ложи, Билдербург клубове, давоси и какви ли още не структури и негов обединител е волята за тотална и вечна глобална власт.

Същият елит натиска за скоростна пълна цифровизация, наречена Internet of everything (Интернет на всичко) - за превръщане на планетата ни в свят, в който всичко ще е в мрежата (умна планета - smart earth), а управлението ще е поверено на изкуствени интелекти, "настройвани" от "водачите".⁴¹⁵

Теорията на конспирацията, която развиват Спиридонов, но и много други анонимни и неанонимни автори, не е нова, но за разлика от останалите семантични ядра, които разгледахме, дава друг ракурс, по който можем да гледаме т.нар. „разпад“ на Европа и

⁴¹⁴ <https://svobodnoslovo.eu/tehnologii/svetat-se-nuzhdae-ot-novi-idei-za-da-se-prebori-s-nastapvashtiya-cifrov-feodalizam/43918> [Accessed: 19.02.24].

⁴¹⁵ Пак там.

Европейския съюз. Тази любима на кремълската пропаганда тема може да бъде разширена допълнително, поглъщайки дори и Русия, която се представя като част от общата тенденция. В тези текстове е представена една още по-могъща и от либералния разпад заплаха, способна да повлече всяка световна сила – дигитализацията. Асоциацията между либерализма и „глобализма“ остава на заден план, защото те правят възможно абсолютното зло – „цифровият феодализъм“, непознаващ нации. Залогът е тотален, но има решение:

Затова новата идеология трябва да е базирана на справедливо преразпределение на богатствата, на отнемане натрупаните милиарди от свръхбогатите, на общочовешка собственост и контрол върху интернет и новите технологии

Мрежата трябва да бъде управлявана и контролирана от нова, истинска организация на обединените нации, а свръхтехнологиите трябва да са достъпни до всички.

Само по този начин можем да се спасим от опитите за превръщане на едни персони в свръхчовеци, а на милиарди други – в електронни роби.

Такава система би ни дала възможност завинаги да се преборим с болестите, с глада, с разделенията и конфликтите, а също и с алчността и егоизма. [...]

За да се разберат тези съдбоносни за всички нас предизвикателства в света трябва да се формират ядра, групи от знаещи, мислещи и образовани хора, които осъзнават опасностите и са способни да изобретят и наложат новата идеология.

А в основата на всичко пак са знанията. Глобалните водачи точно затова налагат сред масите егоизма, алчността и простотията, за да няма знаещи хора, да нямат врагове.

Само знанията могат да ни спасят и колкото повече и по-бързо го разберат, толкова по-възможно става и спасението на цивилизацията ни.⁴¹⁶

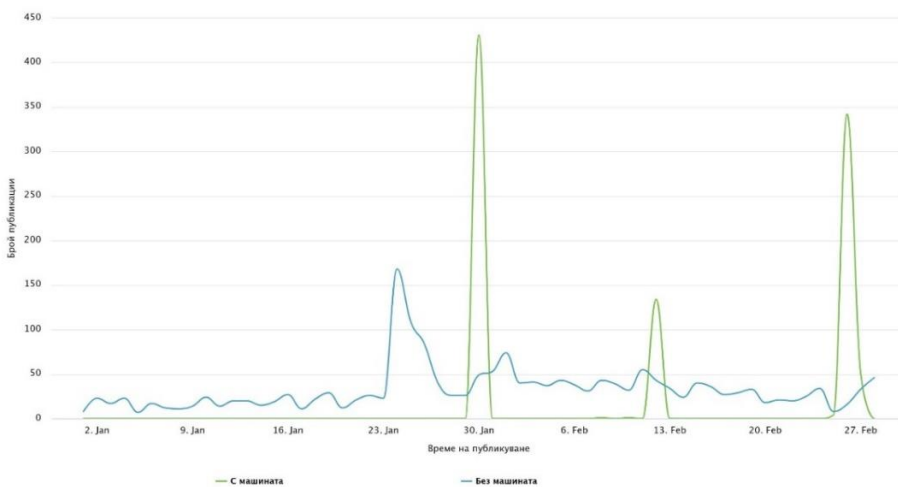
⁴¹⁶ Пак там.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2

ЕС ще ни храни с щурци и хлебарки. Още една конспиративна теория

Въпреки че разрешенията на ЕК от месец януари и февруари⁴¹⁷ са изследвани от колегите от Factcheck.bg⁴¹⁸, те следва да бъдат споменати като една от съществените кампании за дезинформация срещу ЕС от началото на годината. Накратко – както посочват фактчекърите, – при решение за производство на конкретен продукт, ЕК поставя задължение той да е обозначен на опаковката, както и да се маркира като възможен алерген, но в медийното отразяване доминират генерализациите – от домашния щурец се стига до хлебарките. Подобен тип публикации оперират с базисни човешки емоции – със страха и погнусата към буболечки, широко разпространени в култури, в които те не са традиционно приети като хранителни продукти. Така публикациите от този тип, макар да започват от „Флагман“ и „Поглед.инфо“, се разпространяват както в медиите онлайн, така и в социалните мрежи. Въвели сме търсене по ключови думи за януари и февруари 2023 г., когато подобен тип новини се разпространяват силно. Макар търсенето да не е изключително прецизно, защото не обхваща конкретни идиолекти, а включва различни назовавания като „щурци“, „хлебарки“, „буболечки“ в комбинация с ЕС, ЕК, Брюксел и пр., то може да ни ориентира за пиковите дни на разпространение на дезинформация в българските медии онлайн.

Графика 27. Времево разпределение (по дни) на разпространението на темата за допускането на хранителни продукти от малък мрачник, домашен щурец и жълт брашнен червей за периода 01.01.2023-28.2.2023 г.

⁴¹⁷ РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2023/5 НА КОМИСИЯТА от 3 януари 2023 година <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0005>; РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2023/58 НА КОМИСИЯТА от 5 януари 2023 година; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32023R0058>; РЕГЛАМЕНТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ (ЕС) 2022/169 НА КОМИСИЯТА от 8 февруари 2022 година; <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022R0169> [Accessed: 14.02.24].

⁴¹⁸ <https://factcheck.bg/ne-e-vyarno-che-horata-veche-shte-yadat-nasekomi-bez-da-go-znayat-s-razreshenie-na-es/> [Accessed: 14.02.24].

От графиката се вижда, че има един пик, който не е създаден от Машината от сайтове-гъби, а останалите са изцяло машинно произведени. Прави впечатление, че пиковите без Машината са големи – от над 150 публикации на 23 януари до около 50 статии средно за периода. А Машината стандартно вдига съдържанието с около 400 публикации. Следва да се отбележи обаче, че само част от това съдържание е свързано с дезинформация.

Преди да преминем към описанието по пикове дни, да споменем няколко обобщения – решенията са представяни като наложени от ЕК, под натиск на лобисти. А жертвата в случая са обикновените хора, върху които ЕК експериментира – „Експериментът към този момент сме ние“⁴¹⁹. Регламентът, който се коментира, „отваря вратата на всеки производител на салам, кашкавал, бисквити да ви черпи и с ларви.“⁴²⁰ Или:

И сега българските производители, вносители и търговци, убедена съм, тутакси ще ни захранят с едни модерни брашна, кифли, гевреци, милинки, с едни чудодейни колбаси и йогурти, с банички от светулки, с кебапчета от шурци, със сирене от калинки, с козунаци от бръмбари и курабии от богомолки.⁴²¹

Цитираният текст е подписан от Лидия Делирадева.

Пожеланието в статията е следното – „Е, както се казва – да ни е сладко!“⁴²².

Въпреки че регламентите на ЕК въвеждат изискването за обозначаване на опаковката, едно от твърденията на статиите е, че европейците и в частност българите ще ядат пици, хляб, кифли, крекери, бисквити, фалафели и др. с насекоми без да знаят. Заглавие на статия в сайта „Скандал“ е следното – „От днес вече ще ядем шурци и ларви на бръмбари, без да знаем“⁴²³, или в „Рикосет“ – „Ядем насекоми, без да знаем“⁴²⁴. Въпросните тези са формулирани по пост във Фейсбук на Цончо Ганев, депутат от ПП „Възраждане“.

Макар да е извършена оценка на безопасността, част от публикациите засяга темата, че употребата на подобни храни може да причини рак и алергии⁴²⁵.

Нека сега да погледнем публикациите по пикови дни.

На 24 януари пикът е съставен от 168 публикации. От тях около 30-ина са свързани с дезинформация. В деня 12 са препечатки или опит за рециклиране на статията „Изяж това,

⁴¹⁹ <https://www.lentata.com/izyazh-tova-ako-mozhesh> [Accessed: 14.02.24].

⁴²⁰ <https://zemedeleca.bg/2023/01/24/%D0%BB%D0%B0%D1%80%D0%B2%D0%B8-%D0%BE%D1%82-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B8-%D0%B2%D0%BC%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%BE-%D0%BF%D1%8A%D1%80%D0%B6%D0%BE%D0%BB%D0%B8-%D0%BD%D0%B5-%D0%B1%D0%BB/> [Accessed: 14.02.24].

⁴²¹ <https://svobodnoslovo.eu/komentar/kakto-veche-mozhe-bi-ste-razbrali-ot-dnes-es-oficialno-razreshi-da-se-izpolzvat-nasekomi-v-hranitelnite-ni-produkti-striti-na-prah-smleni-zamrazeni-vsyakakvi-i-vav-vsichko/44154> [Accessed: 14.02.24].

⁴²² <https://www.novinite.bg/articles/230639/chestito-evropeyci-veche-mozhem-da-yadem-shturci-i-brambari> [Accessed: 14.02.24].

⁴²³ <https://www.skandal.bg/news/16745658291024/ot-dnes-veche-shte-yadem-shturtsi-i-larvi-na-brambari-bez-da-znaem> [Accessed: 14.02.24].

⁴²⁴ <https://www.rikoshet.org/%D1%8F%D0%B4%D0%B5%D0%BC-%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B8-%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D0%B4%D0%B0-%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%B5%D0%BC/> [Accessed: 14.02.24].

⁴²⁵ <https://thebulgariantimes.com/%D0%A7%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D0%BE-%D0%9E%D1%82-%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D1%81-24-%D1%8F%D0%BD%D1%83%D0%B0%D1%80%D0%B8-%D0%95%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82/> [Accessed: 14.02.24].

ако можеш!“ на Емил Йотовски⁴²⁶, оригинално публикувана от „Факти“, в която се изказва ясно възмущението на автора към политиките на ЕС:

Какво ще се случи с организъм (вашият организъм), който се принуждава да яде напълно несвойствена храна. Отговорът е бърз и ясен: „На кой му пука?!“ Ще се направи изследване от „независима лаборатория“, която ще твърди, че не взима пари от никъде, че не знае значението на думата „лобист“ и ще се пусне един голям ПР за това, как бръмбарът не отделя метан като пърди. Как точно тези ларви се отразяват на човешкия организъм обаче ще остане загадка. (Същото като загадката какво става с телата ни при консумация на ГМО храни). А щом е загадка вече е теория на конспирацията и вие, съмняващите се, сте конспиратори. Разбирайте престъпници. Вашето мнение ще бъде трито, преследвано и ако не ви дойде акъла навреме - и санкционирано. Затова лапайте ларвите с кетчуп (за по-добър вкус) и преглъщайте.⁴²⁷

В същия ден 13 от публикациите са на статията „Официално! От днес вече ще ядем шурци и ларви на бръмбари, без да знаем“⁴²⁸. Статията „Честито, европейци! Вече можем да ядем шурци и бръмбари“ е разпространена 4 пъти. Тезата е, че европейските потребители ще ядат буболечки без да знаят.

На 27 януари Машината препубликува една статия 431 пъти⁴²⁹ - „Лоши новини за шофьорите, горивата ще скачат заради слама, кочани и водорасли“. Заглавието не коментира разрешенията на ЕК, но в статията има няколко параграфа по темата – изказано е искането за ясно обозначаване на храните с насекоми и предупреждението, че те могат да причинят алергични реакции.

Няколко публикации, които не са машинно рециклирани, си заслужава да бъдат отбелязани – „Така и не разбрах, какво ни липсваше в менюто и храната, че се стигна до там ЕС да умува, дали да чоплим скакалци или не?“⁴³⁰ от Цветан Славчев, който казва, че няма да преживее, когато изведе внучето в парка, вместо да му предлагат близалка, да продават захарни скакалчета. Той завършва с:

Ей, мамка му. Вече не сме това което бяхме. Промениха и измениха всичко у нас – културата не е това, което беше, ценностите, историята, възгледите, обичаите, традициите, любовта между хората. Абе, с две думи отдавна вече не сме хомо сапиенс.⁴³¹

В друга статия от 27 януари, озаглавена „Времена и нрави“, Таня Глухчева казва:

⁴²⁶ <https://fakti.bg/mnenia/749349-izaj-tova-ako-mojesh> [Accessed: 14.02.24].

⁴²⁷ Пак там.

⁴²⁸ <https://barikada.info/%D0%BE%D1%84%D0%B8%D1%86%D0%B8%D0%B0%D0%BB%D0%BD%D0%BE-%D0%BE%D1%82-%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D0%B2%D0%B5%D1%87%D0%B5-%D1%89%D0%B5-%D1%8F%D0%B4%D0%B5%D0%BC-%D1%89%D1%83%D1%80%D1%86%D0%B8-%D0%B8/> [Accessed: 14.02.24].

⁴²⁹ https://bgnews.online/novini/sgotviha-shturcheto-na-lili-hapvame-go-spered-nov-zakon-v-es_5605967.html

⁴³⁰ <https://ko4.bg/%D1%82%D0%B0%D0%BA%D0%B0-%D0%B8-%D0%BD%D0%B5-%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B1%D1%80%D0%B0%D1%85-%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%B2%D0%BE-%D0%BD%D0%B8-%D0%BB%D0%B8%D0%BF%D1%81%D0%B2%D0%B0%D1%88%D0%B5-%D0%B2-%D0%BC/> [Accessed: 14.02.24].

⁴³¹ Пак там.

Благодарим на европейците, че ни позволиха да сервира като деликатес това, което нормално убиваме с чехъл или вестник. Може пък да ни приготвят за участници в следващия сезон на "Сървайвър"?⁴³²

И продължава:

Въпросът е за какво богатата Европа стигна дотук?⁴³³

Логичното обяснение според нея е:

От Европейска комисия ни убеждават, че се задава продоволствена рецесия. Шегата настрани. Последното звучи най-логично. Заради климатичните промени настъпват огромни суши, сезоните се изместиха, другите селскостопански култури към момента не са се приспособили към това и - най-важното – човешкия мързел.⁴³⁴

В „Класа“ се публикува материалът на Драго Симеонов „Гонзо има всички качества да пази Шенгенската граница“, ретроспекция на седмицата. В нея по повод един от регламентите на ЕК се казва следното:

След като предвкахме Малкович в памуковите полета, идва ред да погълнем и други обитатели по земеделските култури. ЕС разреши използването на насекоми в храната. Хората са потресени. Ние и преди си ядахме ориз с гърици, но не беше така официално представено. Какво стана с традиционното с месо? Пак ли Путин нещо?! Усещам, че този път проблемът е по-голям.. Населението на Земята така е нараснало, че трудно се изхранва.

Сега разбирам защо се хвърлят толкова пари за оръжия. Но може и да не съм прав. Въпрос на хранителна верига. Преди скакалците бяха напаст за нас, сега ние ще сме за тях. И все пак ще приема промяната, когато в Мастършеф започнат да плейтват брашнен бръмбар с чия и биволски червей конфи. Дотогава, като всички останали, ще си лапам мухите натюр.⁴³⁵

В същия ден (27 януари) диетологът проф. Донка Байкова в статията „Проф. Байкова би тревога за храната от насекоми: чака ни бум на алергии“ предупреждава, че използването на насекоми в храните може да увеличи риска от алергии и автоимунни заболявания⁴³⁶.

В следващи дни през годината, когато се отразява темата, могат да се отбележат – 27 март, когато 325 пъти Машината препечатва статията – „В 18 масови храни вече се влага хитин от насекоми, който предизваквал рак. Проф. Начев“. Макар в статията да се твърди точно обратното, заглавието насажда противоположно послание. На 3 май Машината разпространява статията „Потрес: Швейцария с нестандартно искане, вместо шоколад,

⁴³² https://novini247.com/novini/tanya-gluhchevavseizvestna-istina-e-che-vsyaka-uvajavashta-sebe-si-devoyka_5630341.html [Accessed: 14.02.24].

⁴³³ Пак там.

⁴³⁴ Пак там.

⁴³⁵ <https://classa.bg/en/%D0%B1%D1%8A%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D0%B8%D1%8F/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%B0%D1%80%D0%B8/item/466219-%D0%B3%D0%BE%D0%BD%D0%B7%D0%BE-%D0%B8%D0%BC%D0%B0-%D0%B2%D1%81%D0%B8%D1%87%D0%BA%D0%B8-%D0%BA%D0%B0%D1%87%D0%B5%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0-%D0%B4%D0%B0-%D0%BF%D0%B0%D0%B7%D0%B8-%D1%88%D0%B5%D0%BD%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B0-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0> [Accessed: 14.02.24].

⁴³⁶ <https://skafeto.com/%D0%B7%D0%B4%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B5/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%B7%D0%BD%D0%B8-%D1%81%D1%8A%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B8/%D0%BD%D0%B0%D1%81%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B8/198871/> [Accessed: 14.02.24].

децата да се хранят с...“⁴³⁷. Ясно е, че става дума за буболечки. На 10 юли 357 пъти „Ще хапнете ли отново спагети в Италия, ако знаете, че може да закусите това...“.

⁴³⁷ <https://newsbgnews.bgvest.eu/920935/> [Accessed: 14.02.24].